

הגדה של פסח שלהבת אור הרשב"י

ליקוטי אודה לעורך הלבבות
ולפתוח שעד לפנימיות ליל הסדר
בוונות עבודת ליל הסדר שוות לכל נפש
כולל הקדמה מאירה ומבוארת
להבנת פנימיות מצוות הלילה ביום יאיר
ועליהם חזנה ליקוט נפלא מאד
של מאמרי אור הזוהר הקדוש ואור ספרי החסידות

יוצא לאור ע"י
אור הרשב"י
ערבי פסחים תשפ"א

אֲשֶׁרֵי הָעַם הֵם לֹמְדֵד!

בלב הומה ונרגש אנשי בשורה אנו על פתיחת שערי

היכל התורה

בסמיכות ומול ציונו הקדוש של
התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי

בהיכל קדוש זה יעלו ויבואו רבבות אלפי ישראל
ללמוד ולעסוק בכל פרד"ס התורה מתוך שלוה ויישוב הדעת

ובסמוך לו הקמנו קאוו"ע שטיבל המאובזר בשלמות
יחד עם מיני תרגימא המוגשים לתועלת לומדי התורה
ולזכות נדיבי העם שיחיו

~ פרטים מלאים יפורסמו אחר החג ~

תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו,
הוא ימליץ טוב בעדנו, אדוננו בר יוחאי!

אור הרשב"י

רחוב אור הרשב"י 1 מירון

טלפון: 04-3720697 פקס: 04-6826385

Miron@miron.org.il

פתחא זעירא

בפרוס עלינו ימי חג המצות הבאים עלינו לטובה, אשר הינם ימים מבורכים, בהם נשמת כל אחד ואחד מישראל יוצאת לחירות מכל בחינות המצרים והמעיקים ברוחניות וגשמיות, כמובא בספרים הקדושים שבכל שנה מתחדש שוב כל ענין יציאת מצרים בפנימיות.

ומודעת זאת גודל ענין ימי חג הפסח, מדברי הרש"ש (נהר שלום דף לב ע"ג) וזה לשונו: **כי פסח וימים אלו [ימי הספירה], הם שורש לכל ימות השנה, ובדרך שהולך בהם, בה מוליכים אותו כל ימות השנה, עכ"ל.** על כן מה נעים חלקו וחבלו של המטהר לבבו ונפשו לסדר סדר לילה זה כדבעי, מה גם אם זוכה לכוין כוונות המצוות, אם מעט ואם הרבה, וכל לבבות דורש ה'.

והנה רבים אומרים מי יראינו טוב, לעורר לבבינו ולהלהיבו בלהבת שלהבת אש פנימיות התורה ותורת החסידות, על עניני החג הקרב ובא. על כן רחש לבם של חברי ורבני מבצר התורה **אור הרשב"י**, לבוא בגנים וללקוט שושנים, ממאמרי הזוהר הקדוש וכתבי האריז"ל, עם תורת רבותינו הקדושים מאורי החסידות, על עניני ביעור חמץ וליל הסדר ומצוותיו, ולסדרם בסדר נאה ומפואר סביב להגדה של פסח, תורה מפוארת בכלי מפואר.

עוד זאת הוספנו לתועלת מבקשי ה' הבאים בשערי פנימיות התורה, ליקוט אשר בשם **'אור הכוונות'** יכונה, שבו הובאו בקצרה כוונות האריז"ל על סדר מצוות הלילה, ארבע כוסות, אכילת מצה, אכילת מרור וכרפס. למען יוכל כל אחד לכוין את לבבו לאביו שבשמים, להמשיך את האורות והמוחין הקדושים הנשפעים בזה הלילה, שמהם נשפע גם על נפשותינו אנו (כמבואר בסידור הרש"ש בנוסח הלשם יחוד).

בשלישית הויא חזקה, לאחר שני הקונטרסים שהוצאנו לאור לקראת ימי ראש השנה וימי החנוכה שעברו עלינו לטובה, שנתקבלו ב"ה באהבה ובחיבה בעיני הלומדים, התגובות הנלהבות עודדונו להמשיך בעבודת הקודש, להגיש בפני לומדי התורה די בכל אתר ואתר, ובפרט לאותם הבאים בשערי פנימיות התורה וספרי החסידות, להטעימם מעץ החיים של פנימיות התורה ואור החסידות, למצוא קורת רוח לנפשם ולהרוות צמאונם מבאר מים חיים שאין להם סוף, הנובעים מתורת האריז"ל הבעש"ט וצדיקי הדורות, בכדי להתכונן כראוי וכיאות לקראת המועד הבא עלינו לטובה.

כל עבודת קודש זו נערכה על ידי חכמי ורבני מבצר התורה **אור הרשב"י**, אשר פקיע שמיה בהפצת אורו הנערב של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי וקדושו אשר עמו כשבראשי הנושאים בעבודת הקודש עומד הרה"ג ר' חנוך העשיל שליט"א ואיתו עמו תלמידי חכמים מופלגים שהתיגעו רבות למען יצא דבר שלם להחיות עם רב.

תקוותינו איתנה, שגם קונטרס אלו כקודמיו, יתקבל באהבה ובחיבה בקרב לומדי התורה ועובדי ה' די בכל אתר ואתר, להלהיב הלבבות ולהכין הנפשות לעבודת הימים הנעלים הללו. ויהי רצון שנזכה במהרה לקיום היעוד של 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

חודש ניסן תשפ"א
בברכת התורה
מכון 'שנו מידותי'
אתרא קדישא מירון

אור הזוהר

- גלות מצרים** ג
ירדו למצרים כדי שלא להתערב עם התנהגתם ג ◊ שבע טובות
כנגד שבע שעבודים ד ◊ פרעה לא שם לבו למידת מלכות ה
- עשר מכות** ה
טעם שנלקו מכת דם בראשונה ה ◊ משה ביטל שרו של מצרים
ה כנגד מכת בכורות נבחרו בכורי ישראל ו
- ופסח ה' על הפתח** ו
דם על הפתח ביער את טומאת מצרים ו ◊ הקב"ה ריפא אז את
בני ישראל ז ◊ הקב"ה שמר את ישראל מחוץ לביתם ז ◊ המשחית
ברח מלקטרג על ישראל ח ◊ בעבור קלונם של המצרים לא נשלח
מלאך ח ◊ הדמים באו להראות אמונתם ט ◊ העביר רוח הטומאה
ט ◊ להיזהר ממידת הדין י ◊ הקב"ה היכה אותם בלילה דווקא י
- יציאת מצרים** יא
לולי עזרתו של הקב"ה משועבדים היינו לפרעה יא ◊ עיקר הגאולה
היה בלילה יא ◊ לא היה נס כזה מימות עולם יב ◊ ביציאת מצרים
התקשרו עם הקב"ה יב ◊ אפילו בגלות יש לשכינה חירות יב ◊
גאות מצרים שורש לכל הגאות יג
- קרבן פסח** יג
השה היה העבודה זרה של המצרים יג ◊ ע"י קרבן פסח נכנע
הטומאה יד ◊ קרבן הפסח מביא לידי קדושה יד ◊ הכלבים שברו
עצמות קרבן פסח טו ◊ העבודה זרה התבטל ע"י המצריים טו ◊
סדר עשייתו כדי לבזות את המצריים טז ◊ חיובו לדורי דורות יז
- חג הפסח** יח
זכרון לכל התורה יח ◊ בליל פסח יש יחוד עליון יח ◊ יש לשמוח
בלילה הזה יט ◊ אמירת הלל השלם יט ◊ השמחה והשיר שלעתיד
לבוא יט ◊ שלשים יום יכולים לקבל פני השכינה יט
- חמץ** כ
מיני החמץ רומזים על היצר הרע כ ◊ לא לאכול חמץ דווקא בפסח
כא ◊ חמץ בפסח גורם למיתה כא ◊ הנזהר מחמץ גופו קדוש ונשמתו
קודש קדשים כב ◊ האוכל חמץ בפסח משקר בחותם המלך כב
- מצה** כג
מברייח את הטומאה כג ◊ הוא מאכל של רפואה כג ◊ חמץ - יצה"ר,
מצה - יצ"ט כד ◊ אוכלים המצות לדורות כד ◊ זכרון לאמונה כד
◊ טעם אכילת מצה עם מרור כה

אור החסידות

ענין הגלות שהיה במצרים..... כט

ע"י משה הכירו בנ"י חסרונם ועשו תשובה **כט** ◊ לא עבדו עבודה זרה ממש **כט** ◊ תשוקתם להתפלל היה התפילה **ל** ◊ לא יכלו לדבר דיבורי קודש **לא** ◊ נקרא נחל מצרים **לא** ◊ הגלות היתה להוציא הניצוצות הקדושות **לא**

ענין הגאולה שהיה במצרים..... לג

ביציאת מצרים נתגלה שיש בורא בעולם **לג** ◊ הגאולה לא היתה תלויה בישראל **לג** ◊ התגלות פנימיות השכינה בגאולה **לג** ◊ יציאת מצרים הוא חידוש העולם **לג** ◊ הגאולה ע"י שם אה"ה **לד** ◊ הגאולה היתה פתאום **לד** ◊ הקב"ה האיר בלבושי השמות **לד** ◊ התבטלה מהם הבחירה **לה**

ענין גאולת מצרים בזמן הזה..... לה

חמש תנאים לגאולת מצרים הפרטית **לה** ◊ ליל פסח משיגים מדריגת גאולת מצרים **לה** ◊ ע"י החסדים שממשיך בניסן נגאל מגלותו הפרטי **לה** ◊ הצדיקים משיגים מה שראו ביציאת מצרים **לו** ◊ ע"י בדיקת חמץ יוצא מן הקליפות **לו** ◊ לצאת מכל המצרים **לו**

מעלת חג הפסח..... לז

הקדושה באה בפעם אחת **לז** ◊ בחינת קודם שנברא העולם **לז** ◊ ממשיך אמונה שלימה לאדם **לז** ◊ ממשיך חסדים אפילו בדינים לכל השנה **לז** ◊ ע"י פסח ממשיך אור לכל השנה **לח** ◊ השי"ת מקיף את האדם **לח** ◊ כל אחד יכול להתעלות בפסח **לח** ◊ מתקרב אלא שרשו בחלק אלקי **לח** ◊ יש עלייה עד אין סוף **לט** ◊ הרשעים מתבטלים **לט** ◊ מתעלה עד שאינו ניכר כתמוז שלשום **לט** ◊ תואר שרף **מ** ◊ התלהבות בני ישראל בפסח **מ** ◊ מדריגת רוח הקודש **מ**

הנהגות בפסח..... מא

להיזהר בכל מעשיו **מא** ◊ להיזהר בקדושת הדיבור **מא** ◊ מדקדקים במעשיו משנה שעברה **מא** ◊ להיזהר ממחשבות זרות **מא**

פסח משפיע פרנסה..... מב

ע"י אכילת מצה זוכה לפרנסה **מב** ◊ בפסח רמוז שמות הפרנסה **מב** ◊ בפסח יכול להמשיך שפע לכל מה שצריך **מב** ◊ שלש עתים לבקש על פרנסה **מב** ◊ נמשכים כל מיני הישועות **מב**

חמץ..... מג

הנזהר ממשוהו חמץ אינו נידון בר"ה **מג** ◊ לבכות להינצל

ממשהו חמץ מג ◊ לא יזכיר חמץ בימי הפסח מג ◊ להיזהר
לא לכעוס מג

ענין עשרה פתיתי חמץ.....מד

בוודאי יש בו עוונות לתקן מד ◊ כנגד עשר מידות מד

בדיקת חמץ.....מד

יבדוק מידותיו מד ◊ לא להתבונן בנגעי חבירו מד ◊ כי חמימותו כן
צריך לשוב מה

ביעור חמץ.....מה

לבער עבודה זרה מה ◊ לבער את היצר הרע מה ◊ לבער גם כח
הרע שלצורך שמים מה ◊ לתקן חטא עץ הדעת מה ◊ לבטל עם
להבת לבו מז ◊ פירוש כל חמירא מז

מצה.....מז

רק בעזרת השי"ת יוכל לקיים מצות מצה מז ◊ בזכות המלאכים
יכול המצה להיות שמורה מז ◊ בכח המצה יתגבר על היצר מז ◊
זוכה לאמונה מז ◊ כמה מדריגות באכילת מצה מח ◊ במצה נמשכין
המוחין של התפילין מח ◊ ע"י המצה מגביר השכל על החומר מח
◊ זוכה לתקן אכילותיו ולאמונה מט ◊ כל יום יש לתקן מידה אחת
מט ◊ להתקשר בקדושה מט ◊ ע"י המצה זוכים לגאולה מט ◊
נישוק המצות נ

ארבע כוסות.....נ

תיקון בחינות נרנח"י נ ◊ זוכה לדעת דקדושה גבוהה נ ◊ ישראל
מסדרים אותו להקב"ה נא ◊ מבערים את האומות נא ◊ זוכה לתיקון
המחשבות נא

סיפור יציאת מצרים.....נב

בפסח מכניס אמונה בלב נב ◊ הבל הפה מעורר ליראת שמים
נב ◊ מתקן דיבוריו נג ◊ מעורר ניסים גדולים נג ◊ אפשר להזדכך
כמו ביציאת מצרים נג ◊ מכניס אהבה ויראה בבניו נג ◊ בניו
ילכו בדרך התורה נג ◊ מתגלה כבוד מלכות שמים נד ◊ מרמז
לדקדק במצוות נד ◊ לספר על יציאתו ממצרים בזמן הזה נד
◊ ללמוד מצוות סיפור יצי"מ נה ◊ אופן הסיפור נה ◊ כשמספר
ביצי"מ מעלה נשמות יותר מלימוד תורה נה ◊ במקום קרבן
פסח נו ◊ תכלית סיפור יצי"מ שנאמין שלא משיגים ידיעת
הבורא נו

אפיקומן.....נז

שלא יהיה אכילתו בתאוה נז ◊ כריתת ברית עם הקב"ה נז ◊
להסתיר מעשיו מהקליפות נז ◊ זוכה לתורה ותפילה נז ◊ לעורר

זכות יצחק אבינו נח ◊ להטעים המצוות נח ◊ בשעת אכילת אפיקומן
הצדיקים אוכלים קרבן פסח נח

סגולת אפיקומן.....נט

סגולה לפרנסה נט ◊ סגולה לבנים נט ◊ סגולה לרפואה נט

הקדמה לכוונות ליל הסדר

מאמר א גלות מצרים והגאולה.....סג

תיקון חטא אדם הראשון סג ◊ גלות ושעבוד מצרים סג ◊ קליפת
פרעה ומצרים סד ◊ זעיר אנפין חזר לבחינת עיבור סה ◊ גאולת
מצרים סו ◊ והגיענו לזמן הזה סו

מאמר ב.....סז

ספירות עולם האצילות סז ◊ המשכת מוחין סז ◊ מדרגות המוחין
סח ◊ קטנות ראשון סח ◊ גדלות ראשון סט ◊ מוחין ולבושים סט

אוד הזוהר

אור הזוהר

גלות מצרים

חיל וְאֶתְּ עֲלִית עַל כְּלָנָה, מְלָכוֹת וּפִילֹגְשִׁים וְהִלְלוּהָ, אֵלֶיךָ רַבְרָבִי עִמּוֹן דְּאִתְּפַקְדוֹן עֲלֵיהוּ וְכוּ', כַּד חָמָא דְהָאִי עֲלָמָא תַתְּאָה, דְּאִשְׁתַּכְּלַל כְּגוֹנָא דְלַעֲיָלָא, אָמַר, דִּילְמָא חֹס וְשְׁלוֹם יִתְעַרְבוּן בְּשָׂאֵר עִמּוֹן, וְיִשְׁתַּאֲרֵי פְגִימוֹתָא בְּכֹלְהוּ עֲלָמִין, מַה עֲבַד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, טְלִטְל לְכֹלְהוּ מִהֲכָא לְהֲכָא, עַד דְּנַחְתּוּ לְמִצְרַיִם, לְמִדְרַ דִּינִירְהוֹן בְּעַם קָשִׁי קַדְל, דְּמַבְזִין נְמוּסִיָּהוֹן, וּמַבְזִין לְהוֹן לְאִתְּחַתְּנָא בְּהוֹן, וְלֹאֲתַעְרְבָא בְּהַדְיָיָהוּ, וְחֲשִׁיבוּ לְהוֹן עֲבָדִין, גּוֹבְרִין גְּעֵלְן בְּהוֹן, נוֹקְבָתָא גְּעֵלְן בְּהוֹן עַד דְּאִשְׁתַּכְּלַל כְּלָא בְּזַרְעָא קְדִישָׁא, וּבִין כֶּף וּבִין כֶּף שְׁלִים חוּבָא דְשָׂאֵר עִמּוֹן, דְּכַתִּיב (בְּרַאשִׁית ט"ו) כִּי לֹא שָׁלֵם עוֹן הָאֲמוֹרִי עַד הַנְּהָ, וְכַד נִפְקוּ, נִפְקוּ זְכָאִין קְדִישִׁין, דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים קכ"ב) שְׁבִטִי יְהִי עֲדוּת לִישְׂרָאֵל. אֶתָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן וּנְשִׁקִיָּה בְּרִישִׁיָּה, אָמַר לִיה קָאִים בְּרִי בְּקִימָה, דְּשַׁעְתָּא קְיָיְמָא לָךְ.

ירדו למצרים כדי שלא להתערב עם

התנהגותם

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבוּי, מַה חָמָא קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַחְתָּא יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם בְּגִלוּתָא, אָמַר לִיה, חֲדָא שְׁאֵלְתָּא אֶתְּ שְׂאִיל, אוֹ תְרִין, אָמַר לִיה, תְרִין, גְּלוּתָא לְמָה, וְלְמִצְרַיִם לְמָה, אָמַר לִיה, תְרִין אֵינּוּן וְאִתְּחַזְרוּ לְחַד, אָמַר לִיה קוּם בְּקִימָה, בְּגִיגְךָ יִתְקַיִם לְעִילָא, מְשֻׁמְךָ הָאִי מְלָה, אִימָא בְרִי אִימָא וְכוּ', כְּגוֹנָא דָּא עֲבִיד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, זְרִיק לְכָל עִמּוֹן לְכָל עֵיבָר, וּמְנִי עֲלֵיהוֹן רַבְרָבִי, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב (דְּבָרִים ד') אֲשֶׁר חָלַק ה' אֶלְהֵיךָ אוֹתָם לְכָל הָעַמִּים, וְהוּא נָסִיב לְחוּלְקִיָּה כְּנִישְׁתָּא דִישְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חָלַק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחְלָתוֹ, וְקָרָא לָהּ אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי, אַחַת הִיא לְאַמָּה, דָּא הִיא שְׁכִינַת יְקָרִיָּה, דְּאִשְׁרֵי בִינְיָהוֹן, אַחַת הִיא וּמִיּוֹחַדָּת לִיה. רָאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשֻׁרוּהָ, כְּמָה דְאֶתְּ אָמַר (מְשִׁלִּי ל"א) רַבּוֹת בְּנוֹת עֲשׂוּ

את דיורם בעם קשה ערף, שמבזים את מנהגייהם ומבזים אותם להתחתן בהם ולהתערב עמהם, וחושבים אותם לעבדים, הגברים געלו בהם, והנקבות געלו בהם, עד שנתקן הכל בזרע קדש, ובין כך ובין כך נשלם חטא שאר העמים, שכתוב (בראשית טו) כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכשיצאו, יצאו צדיקים קדושים, שכתוב שבטי יה עדות לישראל. בא רבי שמעון ונשקו בראשו, אמר לו, עמד בני בעמדך, כי השעה עומדת לך.]

ח"ב שמות טו.

שבע טובות כנגד שבע שעבודים

תנא, בְּשַׁעֲתָא דְּמִסֵּר קוּדְשָׁא בְּרִין הוא לְיִשְׂרָאֵל לְשָׂרָא דְּמִצְרָאִי, גָּזַר עֲלֵיהוּ ז' גְּזֵרוֹת שִׁישְׁעֵבְדוּ בְּהוֹן מִצְרָאִי, הֵדָא הוא דְּכִתְיֵב (שמות א') וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים וְגו', וְלִקְבְּלֵיהוֹן שְׂבָעָה לְטָב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ, וַיִּשְׂרְצוּ, וַיִּרְבּוּ, וַיַּעֲצְמוּ, בְּמֵאד, מֵאד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם.

[תרגום:] שנינו, בשעה שמסר הקדוש ברוך הוא את ישראל לשר מצרים, גזר עליהם שבע גזרות שיעבדו בהם המצרים, זהו שכתוב וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו', וכנגדם שבע לטוב, ובני ישראל פרו,

[תרגום:] אמר רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, מה ראה הקדוש ברוך הוא להוריד את ישראל למצרים בגלות, אמר לו, שאלה אחת אתה שואל, או שתים, אמר לו, שתים, א', גלות למה, ב', ולמה דוקא למצרים, אמר לו, שתי שאלות הן וחוזרות להיות שאלה אחת, אמר לו, עמד בעמדך בשבילך יתקים למעלה משמך דבר זה. אמר בני, אמר וכו', באופן זה עשה הקדוש ברוך הוא בארץ, זרק את כל העמים לכל עבר, ומנה עליהם גדולים, זהו שכתוב (דברים ד) אשר חלק ה' אלהיך אתם לכל העמים, והוא לקח לחלקו את כנסת ישראל, זהו שכתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, וקרא לה אחת היא יונתי תמתי, כלומר, אחת היא לאמה, זוהי שכינת כבודו שהשרה ביניהם, אחת היא ומיחדת לו, ראוה בנות ויאשרוה, כמו שנאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה, מלכות ופילגשים ויהללוה, אלו גדולי העמים שנפקדו עליהם וכו', כשראה הקדוש ברוך הוא חדוה רבה של העולם התחתון הזה שנתקן כמו שלמעלה, אמר, אולי חס ושלום יתערבו בשאר העמים וישאר פגם בכל העולמות, מה עשה הקדוש ברוך הוא, טלטל את כלם מכאן לכאן, עד שירדו למצרים לדור

וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאד, מאד, ותמלא הארץ אתם.] שְׂוִי לְבִיָּה לְקַבְּלֶיהָ דְּזֵא"ת.

ח"ב שמות יח.

[**תרגום:** ושנינו, פרעה היה חכם

מכל מכשפיו, והסתכל במידת המלכות הנקראת זאת שתעשה בו דין, ועתידה להחריב את ארצו, כמו שאמר משה בזאת תדע כי אני ה', ובזה מה כתוב (שמות ז) ויפן פרעה, מהו ויפן, שהפנה לבו מהרהור זה, כמו שנאמר ויפן אהרן ויבא אל ביתו. ולא שת לבו גם לזאת, גם לרבות זו שעתידה להחריב את ארצו, ולא שם לבו כנגד זאת שהיא מלכות.] ח"ב בא לז:

פרעה לא שם לבו למידת מלכות וְתֵאנָא, פְּרַעֲהַ חֲכִים הָיָה מְכַל חֲרָשׁוּי, וְאַסְתַּפֵּל בְּהֵאִי זֹאת דִּיעְבִּיד בֵּיה דִּינָא וְזִמִּין לְחֲרָבָא אַרְעִיָּה, כְּמָה דְאָמַר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעַה כִּי אֲנִי יי', וּבְאִיהוּ מַה כְּתִיב וַיִּפֶן פְּרַעֲהַ, מַהוּ וַיִּפֶן, דְּאֶפְגֵּי לְבִיָּה מֵהִרְהוּרָא דְאָתְּ דְאָתְּ אָמַר (במדבר יב) וַיִּפֶן אֶהָרֹן וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ. וְלֹא שֵׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת, גַם לְרַבּוֹת

עשר מכות

ונילוס לא הִיָּה בְּמֵרוֹם, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, רֹב מִיָּמִיו כְּדוֹגְמָתָן בְּמֵרוֹם, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁר שְׁלָהֶם נִלְקָה בַּתַּחֲלָה, וְאַחַר כֵּן שָׂאֵר אֱלֹהֵיהֶם. ח"ב שמות יח.

משה ביטל שרו של מצרים
דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּשַׁעֲה שְׂאָמַר מֹשֶׁה (שמות י"ב) וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שִׁפְטִים, הֲלֹךְ דּוּמָה שְׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם ד' מאות פְּרָסָה, אָמַר לִיָּה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, גְּזָרְהַ נְגִזְרָה לְפָנֵי, דְּכִתִּיב (ישעיה כ"ד)

טעם שנלקו מכת דם בראשונה
רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, הֲרַבָּה עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ בְּמִצְרַיִם, וְנִילוּס אֱלֹהֵי שְׁלָהֶם הָיָה, וּבְכָלֵל אֱלֹהֵיהֶם הָיָה הוּא, וּבְכוּלָּם עֲשָׂה ה' שִׁפְטִים, אָמַר רַבִּי אַבְיָה, הָא דַּר' יוֹחָנָן דִּיִּיקָא, וּפְשִׁיטָא, מִשּׁוּם דְּאֱלֹהֵיהֶם נִלְקִים בַּתַּחֲלָה, וְאַחַר כֵּן הָאֵוֹמָה, וְכֵן נִילוּס נִלְקָה בַּתַּחֲלָה, וְהַעֲצִים וְהָאֲבָנִים, הֲדָא הוּא דְכִתִּיב (שמות ז) וַיְהִי הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבַעֲצִים וּבְאֲבָנִים, שְׁהָיוּ לָהֶם אֱלֹהוֹת מִמּוֹשׁ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל צָבָא הַמְּרוֹם בְּמֵרוֹם כְּתִיב,

יְהִיב בּוֹכְרֵי דִישְׁרָאֵל לְפִינְקָנָא, דְּלֹא יִשְׁכַּח עֲלֵיהּוּ סְטָרָא אַחְרָא עֵילָה כָּלְל, וּבְכֹלֵא נָטִיר לֹון לִישְׁרָאֵל קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּאַבָּא עַל בְּנִין.

[**תרגום:** ועל שהרג הקדוש ברוך הוא כל אותם הבכורים של אותו צד הטומאה, נתן הבכורים של ישראל לגאלה, שלא ימצא עליהם הצד האחר עלה כלל, ובהכל שומר הקדוש ברוך הוא את ישראל כאב על בנים.] ח"ב רע"מ מא:

יִפְקֹד יְי' עַל צָבָא הַמְרוּם בְּמְרוֹם וְגו', בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִטְלָה הַשְׁרָרָה מִמְּנוֹ, וְנִתְמַנָּה דוּמָה שֶׁר שֶׁל גִּיהֶנֶם, לִידוֹן שָׁם נִפְשוֹת הַרְשָׁעִים, וְרַבֵי יְהוּדָה אֹמֵר עַל הַמֵּתִים נִתְמַנָּה.

ח"ב שמות יח.

כנגד מכת בכורות נבחרו בכורי

ישראל

וְעַל דְּקִטְל קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כָּל אֵינּוֹן בּוֹכְרֵי דְהַהוּא סְטָרָא,

וּפְסַח ה' עַל הַפֶּתַח

לְבֹא אֵל בְּתִיכֶם לְגִנּוֹף, מִשּׁוּם דְּחָמִי שְׁמָא קוּדְשָׁא רְשִׁים עַל פְּתִחָא.

[**תרגום:** אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים היו מלאים עם אלילים, ועוד, שבכל בית ובית היו מצויים מינים שנקטרים עם כשפיהם וכו' ומעוררים רוח טמאה בתוכם. וסוד הדבר למדנו, במה שכתוב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, כי אגדת אזוב למה למקחו, כדי לבער רוח טמאה מביניהם, ולהראות הדם בפתחיהם בשלשה מקומות של האמונה השלמה, אחד כאן מצד ימין המזוזה, ואחד כאן מצד שמאל

דם על הפתח ביער את טומאת

מצרים

אָמַר רַבֵי יוֹסִי, כָּל שְׁוֹקֵי מִצְרַיִם מְלִיץ טַעֲוֹן הוּו, וְעוֹד דְּבַכְל בֵּיתָא וּבֵיתָא הוּו שְׁכִיחֵי זִינִין דְּמִתְקַטְרֵי בְּחַרְשֵׁיהּוּ וְכו' וּמִתְעַרְיִין רוּחַ מִסְּאָבָא בְּגוּוֹיֵיהּוּ. וְרָצָא דְּמִלָּה תְּנָא, כְּתִיב, וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַת אֲזוֹב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, אֲגוּדַת אֲזוֹב לְמָה, בְּגִין לְבַעַר רוּחַ מִסְּאָבָא מִבֵּינֵיהּוּ, וּלְאַחֲזָאָה בְּפִתְחֵיהּוּ בְּהֵי תֵּלֵת דְּיֻכְתֵּי מְהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא, חַד הָקָא, וְחַד הָקָא, וְחַד בְּגוּוֹיֵיהּוּ, בְּגִין כֶּף וּפְסַח יְי' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית

והרי ופסח ה' עליכם היה צריך לכתוב, אבל פירושו על הפתח, היינו על הפתח ממש, זהו פתח הגוף, ואיזהו פתח הגוף, הוי אומר זו מילה. [ח"ב בא לו.]

~*~

הקב"ה שמר את ישראל מחוץ

לכיתם

אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּכַמְהָ אֲתֵרִין חָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל בְּנוֹי וכו', וְהֵכָא אָמַר, רְשִׁים עַל פֶּתַחָא רְצָא דְמַהִימְנוּתָא דִּילִי, וְאֵת שְׂרֵי לְגוּ בֵיתָךְ, וְאַנָּא נָטִיר לָךְ לְבַר, דְּכִתְיִב וְאֵתָם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בִּקְרָ, וְכִתְיִב וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וּפֶסַח ד' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְגוּף.

[תרגום:] אמר רבי אבא, בכמה מקומות ריחם הקדוש ברוך הוא על בניו וכו', וכאן אמר, רשם על הפתח את סוד האמונה שלי, ואתה שרוי בתוך הבית, ואני שומר אותך מבחוץ, שכתוב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף.

ח"ב בא לו.

~*~

המזוזה, ואחד ביניהם מלמעלה על המשקוף, ולכן ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף, משום שראה את השם הקדוש רשום על הפתח. [ח"ב בא לה:]

ח"ב בא לה:

~*~

הקב"ה ריפא אז את בני ישראל

תִּנְא רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּתִיב (ישעיה י"ט) וְנִגַּף יִי אֶת מִצְרַיִם נְגוּף וְרָפָא, נְגוּף לְמִצְרַיִם, וְרָפָא לְיִשְׂרָאֵל, מֵאִי וְרָפָא, מִמֵּאִי שְׁנִימולוּ צָרִיכִים רְפוּאָה, וְתִנְא, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁנַגְפּוּ מִצְרַאִי, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִתְרַפְּאוּ יִשְׂרָאֵל, דְּתִנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי (אמר רבי חזקיה), מהו דכתיב ופסח יי על הפתח, מאי על הפתח, ופסח יי עליכם מבעי ליה, אבל על הפתח, על הפתח ממש, זהו פתח הגוף, ואי זהו פתח הגוף, הוי אומר זו מילה.

[תרגום:] שנה רבי חזקיה, כתוב (שם יט) ונגף ה' את מצרים נגף ורפוא. נגף למצרים, ורפוא לישראל. מה זה ורפוא? ממה שנמולו צריכים רפואה, ושנינו, באותה שעה שנגפו המצרים, באותה שעה נתרפאו ישראל, ששנינו, אמר רבי יוסי (אמר רבי חזקיה), מהו שכתוב ופסח ה' על הפתח, למה כתוב על הפתח,

וְעִבְרָתִי בְּאַרְץ מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא מִלֶּאֱלֹהִים
 וְגו', אִי הֲכִי יִקְרָא סְגִיָּאָה הוּא
 לְמִצְרָאִי, דְּלֹא דְמִי מֵאֵן דְּתַפְּשׁ
 מִלְּכָא לְמֵאֵן דְּתַפְּשׁ הֲדִיּוּטָא
 [תַּרְגוּם: אִם כֵּן כְּבוֹד רַב הוּא
 לְמִצְרַיִם, שְׂאִינוּ דוּמָה לְמִי שֶׁתַּפֵּס
 אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, לְבִין מִי שֶׁתַּפְּשׁוּ
 הֲדִיּוּט]. וְעוֹד אֵין לָךְ אוֹמְרָה מְזוּהָקֶמֶת
 בְּכָל טוֹמְאָה כְּמוֹ הַמִּצְרַיִם, דְּכִתְיִב
 בְּהוּ (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בְּשׂוֹר חֲמוּזִים
 בְּשָׂרָם וְגו', שֶׁהֵם חֲשׂוּדִים עַל
 מִשְׁכַּב זְכוּר, וְהֵם בְּאֵים מִחֵם
 שְׂעֻשָׁה מֵה שְׂעֻשָׁה לְאַבְיוֹ, וְקָלַל
 אוֹתוֹ וְלִכְנָעַן בְּנֹו. וְכִי לֹא הָיָה
 לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלֶּאֱלֹהִים אוֹ שְׁלִיחַ
 לְשַׁגֵּר לְעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּמִצְרַיִם, כְּמוֹ
 שְׂעֻשָׁה בְּאִשׁוּר שֶׁהָיָה בְּנֹו שֶׁל שָׁם,
 דְּכִתְיִב (בראשית י) וּבְנֵי שָׁם עִילָם
 וְאִשׁוּר, וְשָׁם הָיָה כְּהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרָךְ
 שְׁנֵאֲמַר (בראשית ט) בְּרוּךְ יי אֱלֹהֵי
 שָׁם, וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוֹלָה וְהַבְּרָכָה עַל
 אֲחִיו. וְכִתְיִב בָּם (ישעיה לז) וַיֵּצֵא
 מִלֶּאֱלֹהִים יי וַיִּכֶּה בְּמַחְנֶה אִשׁוּר, וְעַל
 יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה, כָּל שְׂכָן הַמִּצְרַיִם
 שֶׁהֵם מְזוּהָקִים יוֹתֵר מִכָּל אוֹמְרָה,
 וְאָמַר אֲנִי וְלֹא מִלֶּאֱלֹהִים, אֲלֵא אָמַר
 רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן לְמַדְּנוּ כַּח גְּבוּרָתוֹ
 שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ
 שֶׁהוּא גְבוּהָ עַל הַכֹּל, אָמַר הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא אוֹמְרָה זֹו שֶׁל מִצְרַיִם
 מְזוּהָקֶמֶת וּמְטוֹנָפֶת, וְאֵין רָאוּי לְשַׁגֵּר
 מִלֶּאֱלֹהִים וְלֹא שְׂרָף, דְּבָר קְדוּשׁ בֵּין
 רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטוֹנָפִים, אֲלֵא אֲנִי

הַמְשַׁחִית בְּרַח מִלְּקַטְרָג עַל יִשְׂרָאֵל
אִי קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי קָטִיל,
 אָמַאי כְּתִיב וְלֹא יִתֵּן הַמְשַׁחִית,
 דְּמִשְׁמַע דְּמִשְׁחִית הָיָה אָזִיל וְלֹא
 קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲלֵא וְדֵאִי
 קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָיָה קָטִיל,
 וּמִשְׁחִית הָיָה אָזִיל לְאַשְׁכְּחָא עֵילָה
 לְיִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן דְּהוּא חֲמִי הַהוּא
 תְּבִירוֹ דְּעַרְלָה, בְּתַרִּין סְטָרִין, הָיָה
 עָרַק וְאַתְפָּרַשׁ מִנֵּיהּ.

[**תַּרְגוּם:** אִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְבַדוֹ הֲרַג אֶת הַמִּצְרַיִם,
 לְמָה כְּתוּב וְלֹא יִתֵּן הַמְשַׁחִית,
 שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁהַמְשַׁחִית הִיָּה הוֹלֵךְ וְלֹא
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלֵא וְדֵאִי
 שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה הוֹרֵג,
 וְהַמְשַׁחִית הִיָּה הוֹלֵךְ לְמַצָּא עֵלָה עַל
 יִשְׂרָאֵל, וְכִיּוֹן שֶׁהִיָּה רוּאָה אוֹתוֹ,
 שְׁבִרוֹן הָעֵרְלָה בְּשַׁנֵּי צַדִּי הַפֶּתַח,
 הִיָּה בּוֹרַח וְנִפְרַד מֵהֶם.]

ח"ב רע"מ מא.

~*~

בַּעֲבוּר קְלוֹנֵם שֶׁל הַמִּצְרַיִם לֹא נִשְׁלַח

מִלֶּאֱלֹהִים

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי כָּל מָה שְׂעוּשָׁה
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵינּוּ צָרִיךְ
 לְעֲשׂוֹת אֲלֵא בְּדַבּוּר, דְּכִיּוֹן דְּאָמַר
 מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ יֵהָא כָּךְ מִיָּד
 נַעֲשֶׂה. בֵּא וְרָאָה כַּח גְּבוּרָתוֹ שֶׁל
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דְּכִתְיִב (תהלים לג)
 בְּדַבֵּר יי שְׁמַיִם נַעֲשׂוּ, דְּאָמַר רַבִּי
 יוֹחָנָן (יהוּדָה) מֵאִי דְּכִתְיִב (שְׁמוֹת יב)

[תרגום: בא ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא היה הורג את בכורי מצרים, כל אותם שהרג בחצות הלילה והוריד דרגות ממעלה למטה, באותה שעה נכנסו ישראל בקיום של האות הקדוש, שנמולו והשתתפו עם כנסת ישראל ונאחזו בה, אז אותו הדם מילה הראו אותו על הפתח, ושני דמים היו, אחד של הפסח, ואחד הדם שנמולו, והיה רשום על הפתח רשם האמונה, אחד כאן ואחד כאן ואחד ביניהם, והרי נאמר (שמות יב), ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף, כדי להראות אמונה.]

ח"ג אמור צה.

==

העביר רוח הטומאה

כד אַתָּא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמַצְרַיִם, חֲמָא דְמָא דְהָהוּא פִּסַּח דְהוּהוּ רְשִׁים עַל פִּתְחָא, וְדָמָא דְבְרִית הֵיךְ הוּוּ קִיַּיִמִין עַל פִּתְחָא, דְכְתִיב וּלְקַחְתֶּם אֶגְדַּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם וְגו', אֲזוּבָא, הָא אֲוִקִימְנָא דְאִיהוּ מַעְבֵּר רוּחִין בִּישׁוּן, וְכָל סֶטֶר רוּחַ בִּישׁא, מַעְבֵּר בְּאַתְעָרוּתָא דִּילֵיהּ, בְּפוּרְקָנָא עַלְמָה דִּישְׂרָאֵל.

[תרגום: כשבא הקדוש ברוך הוא למצרים, ראה את הדם של אותו קרבן פסח שהיה רשום

עושה מה שאין יכול לעשות מלאך ולא שרף ולא שלים, שאני אומר ממקום קדושותי? הא כן, ומיד נעשה, מה שאין המלאך יכול לעשותו, אבל הקדוש ברוך הוא, ממקום קדושותו אומר? הא כן, ומיד נעשה מה שהוא רוצה לעשות. ולפיכך לא נעשית נקמה זו על ידי מלאך ושליח, בשביל קלון המצרים, ולהראות גדולתו של מקום שלא רצה שיכנסו ביניהם דבר קדוש, ועל הדרך הזה נאמר אני ולא מלאך. אני יכול לעשותו ולא מלאך.

ח"א וירא קיג.

==

הדמים באו להראות אמונתם

תא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הָוָה קָטִיל לְבוּכְרֵי דְמַצְרָאִי, כָּל אֵינּוּן דְקָטִיל בְּפִלְגוּת לִילְיָא, וְאַחִית דְרַגִּין מַעֲיֵלָא לְתַתָּא, בִּיה שַׁעֲתָא עָאלוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִיּוּמָא דְאֵת קַדִּישָׁא, אֲתַגְזְרוּ וְאַשְׁתַּתְּכּוּ בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, וְאַתְאַחְדוּ בֵּהּ, כְּדִין הָהוּא דְמָא אַחְזִיאוּ לֵיה עַל פִּתְחָא, וְתַרְיִן דְמֵי הוּוּ, חַד דְפִסְחָא, וְחַד דְמָא דְאַתְגְזְרוּ, וְהוּהוּ רְשִׁים עַל פִּתְחָא, רְשִׁימָא דְמֵהִימְנוּתָא, חַד הֲכָא וְחַד הֲכָא וְחַד בִּינֵיהוּ, וְהָא אֲתַמַּר, (שמות יב) וְנָתַנּוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמִּשְׁקוֹף, בְּגִין לְאַחְזְרָא מֵהִימְנוּתָא.

הקב"ה היכה אותם בלילה דזוקא
 וי"י הִכָּה כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סֶתֶם,
 כְּדַקְאֲמֶרן, וְכֹלָא הָוָה כְּמָה
 דְּאִינוּן דְּמִיתוּ, אִינוּן קְטוּרֵי קְטוּרִין
 דְּהוּוּ מִשְׁתַּמְשֵׁי בְּחַרְשֵׁיהוּ בְּאִינוּן
 כְּתָרִין, מִנְהוּן מִשְׁתַּמְשֵׁי בְּעֵלְאֵי,
 וּמְנַהוּן בְּתַתְּאֵי, וְאָף עַל גַּב דְּכֻלְהוּ
 תַתְּאִין אִינוּן, וְכָל אַרְעָא דְּמַצְרַיִם
 מְלֵיא חַרְשִׁין הָוָה, וּכְתִיב כִּי אִין
 בֵּית אֲשֶׁר אִין שָׁם מֵת, וְאַתְּעֵבִיד
 דִּינָא בְּכֹלָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְּכַנְשׁוּ
 כְּלָהוּ בְּבִתְיָהוּן, וְלֹא הוּוּ מִתְּפַזְרֵי
 בְּמַדְבְּרָא וּבְחַקְלָא, אֲלֵא כְּלָהוּ
 אֲשַׁתְּכַחוּ בְּבִתְיָהוּן, וְעֵבִיד לִילְיָא
 דִּינוּי בְּכֹלָא בְּהֵיא שַׁעֲתָא, וְתַנָּא
 הָוָה נְהִיר לִילְיָא כִּיּוֹמָא דְּתַקּוּפָה
 דְּתַמוּז, וְחָמָא כָּל עָמָא דִּינוּי
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הִדָּא הוּא
 דְּכְתִיב (תהלים קלט) וְלִילָה כִּיּוֹם יָאִיר
 כְּחֻשְׁכָּה כְּאוֹרָה.

[תרגום:] וה' הכה כל בכור, כל בכור
 סתם, כמו שאמרנו, והכל
 היה כמו של אותם שמתו, אותם
 קושרי הקשרים שהיו משתמשים
 בכשפיהם באותם הכתרים, מהם
 משתמשים בעליונים ומהם
 בתחתונים, ואף על גב שכלם הם
 בבחינות התחתונות, וכל ארץ
 מצרים מלאה היתה כשפים, וכתוב
 כי אין בית אשר אין שם מת,
 ונעשה דין עם כולם, בשעה
 שהתכנסו כלם בבתיהם ולא היו

על הפתח, ודם הברית איך היו
 עומדים על הפתח, שכתוב
 ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם
 אשר בסף והגעתם וגו', והרי אזוב
 כבר בארנו שהוא מעביר רוחות
 רעות, וכל צד של רוח רע מעביר
 בהתעוררות שלו, בגאלה העליונה
 של ישראל.]

ח"ב רע"מ מא.

~*~

להיזהר ממידת הדין

ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו
 עד בקר, מאי טעמא, משום
 דְּתַגְנִין, אָמַר רַבִּי יִצְחָק (אמר רבי
 ירמיה), לָא לִיבְעֵי לִיה לְאִינְשׁ לְמִיזַל
 בְּשׁוּקָא וּלְאַשְׁתַּכְחָא בְּשׁוּקָא בְּזַמְנָא
 דְּדִינָא תְּלֵיא בְּמִתְּא, דְּכִיּוֹן דְּרִשׁוּתָא
 אֲתֵייהִיב לְמַחְבְּלָא, מֵאן דְּפָגַע בֵּיה
 אֲתַזְק, וְהָכָא מְשׁוּם דְּדִינָא אֲשַׁתְּכַח,
 לָא בְּעֵיא לְנַפְקָא לְבַר.

[תרגום:] ואתם לא תצאו איש
 מפתח ביתו עד בקר, מה
 הטעם, משום ששינונו, אמר רבי
 יצחק (אמר רבי ירמיה), לא צריך
 לאדם ללכת בשוק ולהמצא בשוק
 בזמן שמידת הדין תלוי בעיר, שכיון
 שנתנה רשות למשחית, מי שפוגש
 אותו נזק. וכאן משום שמידת הדין
 נמצא בעיר, לא צריך לצאת
 בחוץ.]

ח"ב בא לו.

~*~

בתקופת תמוז, וראה כל העם את דיני הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב (תהלים קלט) ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה. [ח"ב בא לה.

מתפזרים במדבר ובשדה, אלא כלם נמצאו בבתיהם, ועשה הלילה את דיניו בכל באותה שעה, ושנינו שיהיה מאיר הלילה כמו היום

יצאת מצרים

הקשרים שלהם, ושבר את כל אותם הכתרים כדי להוציא אותם, על זה כתוב (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. [ח"ב בא לז:

לולי עזרתו של הקב"ה משועבדים היינו לפרעה

ובהאי אתחזי גבורתא ושלטנותא דקודשא בריה הוא, ודכרנא דא לא ישתצי מישראל לדרי דרין, דאי לא הוה חילא וגבורתא דקודשא בריה הוא, כל מלכי עמין וכל חרשי עלמין וחסמי עלמין לא יפקון לישראל מן עבדותא, דשרא קטרין דלהון, ותבר כל אינון פתרון, בגין לאפקא לון, על דא כתיב (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך.

עיקר הגאולה היה בלילה

תגנינו, כתיב היום אתם יוצאים, וכתוב הוציאך יי' אלהיך ממצרים לילה, אלא תאנא, עקרא דפונקנא דישראל לא הוה אלא בלילה, דליליא שרא קטרין ועביד נוקמין, ויומא אפיק לון בריש גלי, הדא הוא דכתיב (במדבר לג) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים, וכתוב ומצרים מקברים את אשר הפה יי' בהם כל בכור, דא הוא פרסומי ניסא.

[תרגום: ובזה נראית הגבורה והשלטון של הקדוש

ברוך הוא, וזכרון זה לא יכלה מישראל לדורי דורות, שאם לא היה כח וגבורה של הקדוש ברוך הוא, כל מלכי העמים וכל מכשפי העולמות וחכמי העולמות, לא יצאו ישראל מן העבדות, שהתיר את

[תרגום: שנינו, כתוב היום אתם יוצאים, הרי שיוצאים ביום, וכתוב מאידך הוציאך ה'

ביציאת מצרים התקשרו עם הקב"ה
תנא, לא נפקו ישׁראל ממצרים, עד
 דאתברו כלהו שלטונין
 דלעילא משולטניהון, ונפקו ישׁראל
 מרשותהון ואעלו לרשותא קדישא
 עלאה בקודשא בריה הוא,
 ואתקטירו ביה, הדיא הוא דכתבי
 (ויקרא כה) פי לי בני ישׁראל עבדים
 עבדי הם, מאי טעמא עבדי הם,
 אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים,
 דאפקית להו מרשותא אחרא,
 ועאלית לון ברשותי.

[**תרגום:** שנינו, לא יצאו ישראל
 ממצרים עד שנשברו כל
 השליטים שלמעלה משליטתם,
 ויצאו ישראל מרשותם, ונכנסו
 לרשות הקדושה העליונה בהקדוש
 ברוך הוא, ונקשרו בו, וזהו שכתוב
 כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם,
 מה הטעם עבדי הם, כיון אשר
 הוצאתי אותם מארץ מצרים,
 שהוצאתי אותם מרשות אחרת,
 והכנסתים ברשותי.] **ח"ב בא מ.**

--

אפילו בגלות יש לשכינה חירות
רזא לאדפרא יציאת מצרים לבתר,
 בגין דהוות שכינתא בגלותא,
 ובזמנא דאיהי בגלותא, לאו איהו
 חבונא, לאתחברא דא בדיא עלמא
 תתאה בעלמא עלאה, ולאחזאה
 חירו דההיא גאולה, דהוות בכמה
 אתין, בכמה נסין דעבד קודשא

אלהיך ממצרים לילה, אלא שנינו,
 עקר גאלת ישראל לא היה אלא
 בלילה, שהלילה מתיר קשרים
 מהטומאה ועושה נקמות, והיום
 הוציא אותם בראש גלוי, וזהו
 שכתוב (במדבר לג) יצאו בני ישראל
 ביד רמה לעיני כל מצרים, וכתוב
 ומצרים מקברים את אשר הכה ה'
 בהם כל בכור, זהו פרסום הנס.
ח"ב בא לה.

--

לא היה נס כזה מימות עולם
ובשעתא דנפקו אשתכחו כלהון
 מתין בשוקין לעיניהון
 דכלא, בעיין לאקברא להו ולא
 אשכחו, ודא אקשי להו מכלא, חמו
 לישׁראל נפקין לעיניהון בחד גיסא,
 וחמו למיתיהון באידך גיסא, ובכלא
 הנה פרסומי ניסא, דלא הנה כהאי
 מיומא דאתברי עלמא.

[**תרגום:** ובשעה שיצאו ישראל
 ממצרים, מצאו המצרים
 את כל הבכורים מתים בשוקים
 לעיני כולם, רצו לקבר אותם ולא
 מצאו, וזה היה קשה להם מהכל,
 ומאידך ראו את ישראל יוצאים
 לעיניהם בצד אחד, וראו את
 מתיהם בצד האחר, ובכל זה היה
 פרסום הנס שלא היה כזה מיום
 שנברא העולם.] **ח"ב בא לה.**

--

גאולת מצרים שורש לכל הגאולות
 וְכִלְהוּ בַּהֵיחָא יְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּאִילוּ
 לָא אֲשַׁתְּכַחוּ אֵינּוּן ד' גאולות
 בַּהֵיחָא יְצִיאַת מִצְרַיִם, כֹּל זְמַנָּא
 דְּלַהֲוֵי גְלוּתָא, לָא אֲתַחֲבַרַת
 בְּתַקוּנָהָא לְאַתְיַחְדָּא שְׂמָא קַדִּישָׁא,
 וְעַל דָּא אֵית לְאַדְכָּרָא גְאוּלָּה
 דְּמִצְרַיִם תְּדִיר, בְּכֹל קְדוּשֵׁין
 דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׂמִיָּה
 לְעַלְמָא וְלְעַלְמֵי עָלְמַיָּיא.

[תרגום: וכל הגליות נרמזות
 באותה יציאת מצרים,
 שאלו לא נמצאו אותן ארבע גאולות
 באותה יציאת מצרים, כל פעם
 שתהיה גלות, לא מתחברת
 בתקוניה להתיחד בשם הקדוש,
 ולכן צריך תמיד להזכיר את גאולת
 מצרים בכל הקדשות של הקדוש
 ברוך הוא ברוך שמו לעולם ולעולמי
 עולמים.] ח"ב ויקהל ריז.

בְּרִיךְ הוּא, וְאַצְטְרִיךְ הוּא פּוּרְקָנָא
 לְאַתְדַּכְרָא, וְלְאַתְחַזְאָה דְּאַף עַל גַּב
 דְּהוּוּת בְּגְלוּתָא, הַשְׁתָּא חִירוּ אֵית
 לָהּ, מִיּוֹמָא דְּאֵינּוּן קְשָׁרִין בְּמִצְרַיִם
 אֲשַׁתְּרִיאוּ, אֵינּוּן אֲתִין וְנִסִּין
 אֲתַעֲבִידוּ.

[תרגום: הסוד של להזכיר את
 יציאת מצרים אחר כך,
 בסוף קריאת שמע, משום ששכינה
 היתה בגלות, ובזמן שהיא בגלות,
 אינו חבור לחבר זה בזה, העולם
 התחתון בעולם העליון, ולהראות
 חרות של אותה גאלה שהיתה
 בכמה אותות, בכמה נסים שעשה
 הקדוש ברוך הוא, וצריך להזכיר
 אותה גאלה, ולהראות שאף על גב
 שהיתה בגלות עכשו יש לה חרות,
 מיום שהתרו אותם הקשרים
 במצרים, אותם אותות ונסים
 נעשו.] ח"ב ויקהל רטז:

~*~

קרבן פסח

פְּלַחִין לְאִמְרָא, תָּא חֲזִי, כְּתִיב
 (שמות ח) הֵן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֵבַת
 מִצְרַיִם, מֵאֵי תּוֹעֵבַת מִצְרַיִם, וְכִי עַל
 דְּשִׁנְאִין לֵיהּ, כְּתִיב תּוֹעֵבַת מִצְרַיִם,
 אֶלָּא דְּחֵלָא דְּמִצְרַאִי, וְאַלְהָא דִּילְהוּן,
 אֶקְרִי תּוֹעֵבַת מִצְרַיִם, כְּמָה דְּכְתִיב

הַשֶּׁה הִיָּה הַעֲבוּדָה זָרָה שֶׁל הַמִּצְרַיִם
 רַבִּי חֲזִי אֶתְּחַבְּרָא, בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם
 לַחֲדָשׁ פֶּסַח וְגו', אִמְרָא דְּאִיהוּ
 פֶּסַחָא אֲמַאי, אֶלָּא דְּחֵלָא דְּמִצְרַאִי
 וְאַלְהָא דִּילְהוּן הוּא אִמְרָא, בְּגִין
 דְּמִצְרַאִי פְּלַחִין לְמַזַּל טְלָהּ, וּבְגִין כּוּ

[תרגום:] ויקחו להם איש שה לבית אבות, ושואל למה עשו זאת, ומשיב, כיון שבזמן ההוא היה צריך למשך אותו, שהרי שנינו, בדבר הזה של קרבן פסח נשבר כתר התחנות של הקליפות שנאחזים בו כל שאר הכתרים התחתונים, ועל זה פירש משה ואמר משכו וקחו לכם צאן, וצאן פירושו כמו שכתוב צאן ועבד ושפחה, הרומזים על הקליפות, ואמר הקדוש ברוך הוא, עשו אתם מעשה מלמטה, ואני אשבר את כחם מלמעלה, וכמו שאתם תעשו באש, שכתוב כי אם צלי אש, אף אני אעביר אותו כך באש, בנהר דינור. ח"ב בא לט:

==

קרבן הפסח מביא לידי קדושה

רָאָה דָּא, לְאַעְבְּרָא זוּהִמָּא, מְקָמִי בְרִית קַדִּישָׁא, וּלְאַתְהִנָּאָה בְּהֵהוּא רִיחָא דְנִדְיָף טוֹי נוֹר, וְעַל דָּא לָא אַתְיָא אֶלָּא עַל שְׂבָעָא, וְעַל דָּא, וְכַל עֶרְל לֹא יֹאכֵל בּוֹ, מֵאֵן דְּאִית בֵּיה בְרִית קַדִּישָׁא יִיכּוֹל בֵּיה, מֵאֵן דְּלֹא אִית בֵּיה בְרִית קַדִּישָׁא לֹא יִיכּוֹל בֵּיה, דְּהֵאִי מְבַגֵּי בְרִית אִיהוּ לְתַבְרָא תוּקְפָא דְּחִילָא אַחְרָא, לְאַעְבְּרָא עֶרְלָה מְקָמִי בְרִית, בְּגִין כּוּ, הֵאִי בְבַגְי בְרִית אִיהוּ לְמַעְבַּד, וְלֹא בְבַגְי עֶרְלָה.

[תרגום:] סוד הקרבת קרבן פסח הוא להעביר הזהמה

(דברים יח) כְּתוּעַבַת הַגּוֹיִם, דְּחָלָא דְשָׂאָר עַמִּין.

[תרגום:] רבי חייא פתח, בארבעה עשר יום לחדש פסח וגו', למה קרבן פסח הוא שה, אלא יראתם של המצרים ואלוה שלהם היה שה, משום שהמצרים עובדים למזל טלה, ולכן עובדים לשה, בא וראה, כתוב (שמות ח) הן נזבח את תועבת מצרים, מהי תועבת מצרים, וכי כיון ששונאים אותו כתוב תועבת מצרים, אלא יראתם של המצרים והאלוה שלהם נקרא תועבת מצרים, כמו שכתוב (דברים יח) כתועבת הגוים, והכוונה, יראתם של שאר האמות.].

ח"ג פנחס רנ:

==

ע"י קרבן פסח נכנע הטומאה

וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית אָבוֹת, אָמַאי, בְּגִין דְּבַזְמָנָא דָּא אַצְטְרִיךְ לְמִיגַד לִיה, דְּהָא תְּגִינּוּ, בְּמִלְתָּא דָּא אַתְבַּר כְּתָרָא תְּתָאָה דְּמִתְאַחֲדִין בֵּיה כָּל שָׂאָר כְּתָרִין תְּתָאִין, וְעַל דָּא פְּרִישׁ מִשָּׁה וְאָמַר מִשְׁכּוֹ וְקִחוּ לָכֶם צֹאן, כְּמָה דְּכְתִיב צֹאן וְעַבְד וְשִׁפְחָה, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֵבִידוּ אַתְּוֹן עוּבְדָּא לְתַתָּא, וְאַנָּא אַתְבַּר תְּקַפְיֵהוֹן לְעִילָא, וְכְמָה דְּתַעְבְּדוּן בְּנוּרָא אַתְּוֹן, דְּכְתִיב כִּי אִם צָלִי אֵשׁ, אָנָּא אוּף הֵכִי אַעְבִּיר אוֹתוֹ בְּאֵשׁ, בְּנֵהָר דִּינוֹר.

ודומים לגון אחר, וישראל זרקו אותם לשוק בדרך קלון, ולכן כתוב ועצם לא תשברו בו, אתם לא תשברו, אבל הכלבים היו באים ומשברים אותנו.]

ח"ב רע"מ מא:

~*~

העבודה זרה התבטל ע"י המצריים
תו, מצראי הוו אתיין לְבַתְר, והוו חֲמָאן אינון גְרַמִי דְהוּו נְטְלִי כְלָבִי מֵאַתְר לְאַתְר, ומדְקֹן לֹן, והוו מצראי טְמְנִי לֹן גו עֲפְרָא, בְּגִין כְּלָבִי דְלָא יִשְׁכַּחֹן לֹן, וְדָא אִיהו בְּטוּלָה דְעִבּוּדַת כּוֹכְבִים ומְזֻלוֹת, יְתִיר, מִסְטָרָא דְלֵהוּן, וּבְדָא קוּדְשָא בְרִיךְ הוּא אִסְתַּלַּק בִּיקְרִיָה, וְאַתְכַּפִּיין כָּל חֵילִין אַחְרָנִין, דְהָא כְּדִין אַתְכַּפִּיין יְתִיר, כּד בְּטִילו אֲשַׁתְּכַח מִסְטָרָא דְלֵהוּן, וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל לֹא מְבַטְלִי לֹן, דְכַתִּיב וְעֵצָם לֹא תִשָּׁבְרוּ בו.

[תרגום:] עוד, המצרים היו באים אחר כך והיו רואים אותם עצמות שהיו לוקחים הכלבים ממקום למקום ושוברים אותם, והיו המצרים טומנים אותם בעפר, כדי שהכלבים לא ימצאו אותם, וזהו בטול של עובדי כוכבים ומזלות יותר מהצד שלהם, ובה התעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו ונכפו כל הכחות האחרים, שהרי אז נכפו

מלפני הברית קודש, ולהנות מאותו ריח שנודף מצלי האש, ועל כן אינו בא אלא על השובע, ועל כן וכל ערל לא יאכל בו, דהיינו מי שיש בו ברית קדש יאכל בו, ומי שאין בו ברית קדש לא יאכל בו, שזה מבני הברית הוא לשבר כח של חיל אחר, להעביר ערלה מלפני ברית, משום כך המצווה הוא לעשותו בבני ברית ולא בבני ערלה.].

ח"ב רע"מ מ:

~*~

הכלבים שברו עצמות קרבן פסח
וְעֵצָם לֹא תִשָּׁבְרוּ בו, לְאַחְזָאָה בֵּיה קְלָנָא, וּבְכָל אֵינוּן טַעֲוֹן דְמִצְרָאִי, דְהָא גְרַמִין הוּו רְמָאן בְּשׁוּקָא, וְאַתּוּ כְּלָבִי וְהוּו גְרַרִי לֹן מֵאַתְר לְאַתְר, וְדָא קְשִׁיא לֹן מְכַלָּא, דְהָא גְרַמִי אֵינוּן תְּקוּנָא דְגוּפָא, וְדְמִי לְגוּוּנָא אַחְרָא, וְיִשְׂרָאֵל רְמָאן לֹן בְּשׁוּקָא אֹרַח קְלָנָא, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעֵצָם לֹא תִשָּׁבְרוּ בו, אַתּוּן לָא תִשָּׁבְרוּן, אָבֵל כְּלָבִי הוּו אַתְיִין וּמִתְבְּרִין לִיה.

[תרגום:] ועצם לא תשברו בו, להראות בו קלון, ובכל אותם אלילי מצרים, שהרי היו זורקים בשוק את העצמות שלו, ובאו הכלבים וגררו אותם ממקום למקום, וזה היה קשה להם מהכל, שהרי העצמות הן תקון הגוף,

ולא מבושֵׁל, דְּאֵלוּ מְבוּשָׁל יְהֵא טְמִיר, וְלֹא יַחֲמוֹן לִיה, אֶלָּא תְּקוּנָא דִּילִיה דִּיחֲמוֹן לִיה הִכִּי מוֹקְדָא בְּנוֹרָא, בְּגִין דְּרִיחִיה נוֹדֵף, וְתוּ רִישִׁיה עֲלִיה כְּפוּף עַל קְרִסוּלוּי, דְּלָא יִימְרוּן דְּחִיה, אוּ מַלְה אַחֲרָא הוּא, אֶלָּא דִּישְׁתַּמּוּדְעוּן לִיה, דְּאִיהוּ דְּחֵלָא דְּלֵהוּן, וְתוּ, דְּלָא יִיכְלוּן לִיה, בְּתִיאֻבְתָּא, אֶלָּא עַל שְׂבָעָא, אַחַר קֶלְנָא וּבְדִין, וְתוּ, עֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוּ, אֶלָּא דִּיחֲמוֹן גְּרַמּוּי רְמָאן בְּשׁוּקָא, וְלֹא יִיכְלוּן לְשַׁבָּא לִיה, וְעַל דָּא כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר לֵג) וּבְאַלְהֵיהֶם עֲשֵׂה ה' שְׁפָטִים, דִּינִין סִגְיָאין, תּוּ וּמְקַלְכֶם בְּיַדְכֶם, וְלֹא חֲרַבְתֶּם וְרוּמְחֶת וְיִשְׂאָר מֵאֲנִי קֶרְבָּא.

[תרגום:] אמר הקדוש ברוך הוא: מבעשור לחדש קחו את יראתם של המצרים, ותפשו אותם, ויהיה קשור ותפוס בתפיסה שלכם יום אחד ושנים ושלושה, וביום הרביעי הוציאו אותם לדין והאספו עליו, ובשעה שהמצרים היו שומעים קול יראתם שתפוס בתפיסה של ישראל ואינם יכולים להציל אותם, היו בוכים, והיה קשה עליהם כאלו את עצמם קשרו להריגה, ואמר הקדוש ברוך הוא, יהיה תפוס ברשותכם יום אחר יום ארבעה ימים, כדי שיראו אותם תפוס, וביום הרביעי הוציאו אותם להריגה, ויראו אותם המצרים איך

יותר, כשהבטול נמצא מהצד שלהם, ולכן ישראל לא בטלו אותם, שכתוב ועצם לא תשברו בו. **ח"ב רע"מ מא:**

סדר עשייתו כדי לבנות את המצריים

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִבְּעִשׂוֹר לַחֲדָשׁ סִיבּוּ דְּחֵלָא דִּילֵהוּן דְּמִצְרָאֵי, וְתַפְּשׁוּ לִיה, וְיֵהֵא אָסוּר וְתַפִּישׁ בְּתַפִּישָׁה דִּילְכוּן, יוֹמָא חַד וְיַתְרִין וְגו', וּבְיוֹמָא ד', אֲפִיקוּ לִיה לְדִינָא, וְאַתְּכַנְשׁוּ עֲלִיה, וּבְשַׁעֲתָא דְּמִצְרָאֵי הוּוּ שְׁמַעִין קַל דְּחֵלָא דִּילֵהוּן, דְּתַפִּישׁ בְּתַפִּישָׁה דִּישְׂרָאֵל, וְלֹא יִכְלוּן לְשַׁבָּא לִיה, הוּוּ בְּכָאן, וְהוּוּ קִשְׂיָא עֲלִייהוּ, כְּאִילוּ גְרַמִּייהוּ אֲתַעֲקִידוּ לְקֻטְלָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְהִיה תַּפִּישׁ בְּרִשׁוּתֵיכוּ, יוֹמָא בְּתַר יוֹמָא, אַרְבַּעָה יוֹמִין, בְּגִין דִּיחֲמוֹן יִתִּיה תַּפִּישׁ, וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה אֲפִיקוּ לִיה לְקֻטְלָא, וְיִיחֲמוּן לִיה מִצְרָאֵי הִיךְ אֲתוּן עֲבָדִין בֵּיה דִּינָא, וְדָא קִשְׂיָא לֵהוּ מִן כָּל מִכְתָּשֵׁי דְעֶבֶד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵינּוּן דִּינִין דִּיעֲבָדוּן בְּדַחֲלֵיהוּן, לְבַתַּר דִּינִין לִיה בְּנוֹרָא, דְּכְתִיב (דְּבָרִים ז') פִּסְלֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַל תֵּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא, דְּלָא יִימְרוּן בְּרַעוּתָא וּבְתִיאֻבְתָּא דְּחֵלְנָא אֶכְלִין לִיה הִכִּי, אֶלָּא אֲתַקְיָנוּ לִיה צְלִי

חיובו לדורי דורות

דִּישָׁרָאֵל חֲשִׁיבוּ דְהָא פְּסַח לְאוּ
 אִיהוּ אֶלָּא בְּמִצְרַיִם, וְכִינּוּ
 דְעֵבְדוּ לֵיהּ זְמַנָּא חֲדָא בְּמִצְרַיִם,
 חֲשִׁיבוּ דְלֹא אֶצְטְרִיךְ יִתִּיר, אֲתָא
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַזְהַר לֹון עֲלֵיהּ,
 דְלֹא יִחְשְׁבוּן דְהָא קָא עֵבַר זְמַנִּיהּ
 בְּמִצְרַיִם, וְלֹא יֶצְטְרִיךְ, בְּגִין כִּן
 בְּמַדְבַּר סִינֵי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית, לְאַתְקַנָּא
 לְהוּ לְדָרֵי דְרִין, וְאַף עַל גַּב דְהָא
 אֲזַהַר לְהוּ בְּמִצְרַיִם, הִשְׁתַּנָּא פְּקִיד
 לֹון זְמַנָּא אַחְרָא, בְּהֵוּא אֲתֵר דְכָל
 פְּקוּדֵין דְאִנְרִיתָא בֵּיהּ אֲתִיְהִיבוּ. וְעַל
 דָּא בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית.

[תרגום:] שחשבו ישראל שפסח
 הוא רק במצרים, וכיון
 שעשו אותו פעם אחת במצרים,
 חשבו שלא צריך יותר, בא הקדוש
 ברוך הוא והזהירם עליו, שלא
 יחשבו שעבר זמנו במצרים ולא
 יצטרך יותר לעשותו, ולכן כתוב
 במדבר סיני בשנה השנית, להתקין
 להם לדורי דורות, ואף על גב
 שהזהירם במצרים, עכשו צוה להם
 פעם אחרת, באותו מקום שבו נתנו
 כל מצוות התורה, ולכן כתוב בשנה
 השנית. **ח"ג בהעלותך קנא:**

אתם עושים בו דין, וזה קשה להם
 מכל המכות שעשה להם הקדוש
 ברוך הוא, אלו הדינים שיעשו
 ביראתם, לבסוף דנים אותו באש,
 שכתוב (דברים ז) פסילי אלהיהם
 תשרפון באש, אמר הקדוש ברוך
 הוא, אל תאכלו ממנו נא, שלא
 יאמרו שברצון ובתאוה של יראתנו
 אכלו אותו כך, אלא תקנו אותו צלי
 ולא מבשל, שאם יהיה מבשל יהיה
 מסתר ולא יראו אותו, אלא תקונו
 שיראו אותו כך שרוף באש, כדי
 שיהיה ריחו נודף, ועוד, ראשו עליו
 כפוף על קרסליו, שלא יאמרו
 שחיה או דבר אחר הוא, אלא
 שיכירו אותו שהוא יראתם, ועוד,
 שלא יאכלו אותו בתאבון, אלא על
 השבע, דרך קלון ובזיון ועוד, עצם
 לא תשברו בו, אלא שיראו
 עצמותיו משלכות בשוק, ולא יהיו
 יכולים להציל אותו, ועל זה כתוב
 (במדבר לג) ובאלהיהם עשה ה'
 שפטים, דינים רבים, ועוד נאמר,
 ומקלכם בידכם, ולא חרב ורמח
 ושאר כלי מלחמה.].

ח"ג פנחס רנ:

~*~

חג הפסח

זכרון לכל התורה

תנא, כל זמנין וחגיין ושבתיין, כלהו דיוכרנא להאי, ועל האי אתקיימו כלהו, דאלמלא האי, לא הוה נטורא דזמנין וחגיין ושבתיין. ובגיני כן, לא אשתציי דכרנא דמצרים מכל זמנין וחגיין ושבתיין. תנא חזי דינא (ס"א דא) הוא יסודא ושרשא דאורייתא, וכל פקודוי, וכל מהימנותא שלימתא דישראל.

זווגא דסיהרא בשמשא. לכל בני ישראל לדורתם, דהא מכאן ולהלאה, אתאחדו ואתקשרו בקשורא דשמא קדישא, ונפקו מרשותא אחרא, בגיני כן בארבעה עשר, מתקני גרמייהו, ומבערי חמין מביניהו, ועיילי ברשותא קדישא, וכדין מתעטרי חתן וכלה, בעטרוי דאימא עלאה, ובעי בר נש לאחזאה גרמיה דאיהו בר חורין.

[**תרגום:** למדנו, כל הזמנים והחגים והשבתות, כלם זכרון לזה חג הפסח, ועל זה התקיימו כלם, שאלמלא זה לא היתה שמירה של זמנים וחגים ושבתיים, ולכן לא כלה הזכרון של מצרים מכל הזמנים והחגים והשבתות. בא ראה, דין זה של הפסח הוא יסוד ושרש של התורה, וכל מצוותיו, וכל האמונה השלמה של ישראל.]

ח"ב בא לח.

~*~

בליל פסח יש יחוד עליון

אמר רבי יוסי למה לן לאטרקא פולי האי, קרא שלים הוא, דהא בהאי ליליא, זווגא עלאה קדישא אתער ואשתכח, הדא הוא דכתיב (שמות יב) הוא הלילה הזה לילי שמונים, מאי שמונים, תרי,

[**תרגום:** אמר רבי יוסי, למה לנו להטריח כל זה, והרי מקרא שלם הוא, שהרי בלילה הזה הזווג העליון הקדוש מתעורר ונמצא, זהו שכתוב הוא הלילה הזה לה' שמרים, מהו שמרים, שנים, דהיינו הזווג של הלבנה [מלכות] עם השמש [-תפארת]. לכל בני ישראל לדורתם, שהרי מכאן והלאה נתאחדו ונקשרו בקשר של השם הקדוש, ויצאו מרשות אחרת, משום כך בארבעה עשר מתקנים את עצמם, ומבערים חמין מביניהם ונכנסים לרשות הקדושה, ואז מתעטרים חתן וכלה בעטרות האם העליונה, וצריך אדם להראות את עצמו בן חורין.]

ח"ג אמור צה:

~*~

[תרגום: בלילה הזה, שהזווג נמצא, ושמחת הכל נמצאת, וישראל נקשרו באותה שמחה, עושים שלמות, ואומרים הלל השלם.]
ח"ג אמור צה:

השמחה והשיר שלעתידי לבוא
אמר רבי יצחק, חדונותא ושירתא זמינין ישראל לשבחה לקודשא בריהו, פהאי שבחה דמשבחי ישראל בליליא דפסחא, דכנסת ישראל אתקדשת בקדושה דמלקא, הךא הוא דכתיב (ישעיה ל) השיר יהיה לכם כליל התקדש חג, כליל התקדש חג דייקא.

[תרגום: אמר רבי יצחק, שמחה ושירה עתידים ישראל לשבח את הקדוש ברוך הוא כמו השבח שמשבחים ישראל בליל הפסח, שכנסת ישראל מתקדשת בקדשת המלך, זהו שכתוב (ישעיה ל) השיר יהיה לכם כליל התקדש חג, כליל התקדש חג דוקא.]
ח"ג אמור צה:

שלשים יום יכולים לקבל פני השכינה
בין דכנסת ישראל מתעטרך בעטרךא בגניסו, לא אתעדיאת כתרךא ועטרךא מנה תלתין יומין, וכל אינון ל' יומין מן

יש לשמוח בלילה הזה
שפיר הוא בספרא דרב ייסא סבא, דקאמר, הואיל וזווגא קדישא אשתכח בהאי ליליא בכל סטרין, וזווגא הוא וכו' ולא מתפרשי דא מן דא, כד זווגא דא אשתכח, ואנן בחדונותא דלהון אתערנא, בגין דהא זכינא בהו, דמאן דאחיד בדא, זכי בכלא. ועל דא אשתגני ליליא דא מכל שאר לילוון, ובעינן למעבד שמה בכלא, ולמחדי בהאי ליליא, בגין דחדונותא הוא לעילא ותתא.

[תרגום: יפה הוא בספרו של רב ייסא סבא, שאמר, שהואיל והזווג נמצא בלילה הזה בכל הצדדים, והזווג הוא וכו' ולא נפרדים זה מזה, כשהזווג הזה נמצא, ואנו בשמחתם מתעוררים, משום שהרי זכינו בהם, שמי שאוחז בזה, זוכה בכל. ועל כן השתנה הלילה הזה מכל שאר הלילות, וצריכים לעשות שם בכל, ולשמח בלילה הזה, משום ששמחה היא למעלה ולמטה.]
ח"ג אמור צה:

אמירת הלל השלם
בהאי ליליא, דזווגא אשתכח, וחדונותא דכלא אשתכח, וישראל אתקשרו בהווא חדונותא, עבידנא שלימו, והלילא אשתלים.

כתריה ועטרותיה ממנה שלשים יום, וכל אותם שלשים יום מיום שיצאו ישראל מפסח, יושבת המלכה בעטרותיה, וכל חיילותיה בשמחה, ומי שרוצה לראות את המלכה יוכל לראות, והכרוז מכריז, כל מי שלא יכול לראות את המלכה, יבא ויראה עד שלא ינעלו השערים, ומפרש, אימתי הכרוז מכריז, בארבעה עשר לחדש השני, שהרי משם ועד שבעה ימים השערים פתוחים, מכאן והלאה ינעלו השערים. [ח"ג רע"מ קג.]

יומא דנפקו ישראל מפסח, יתבא מטרוניתא בעטרהא, וכל חילאה בחדוה, מאן דבעי למחמי לטרוניתא כיל למחמי, כרוזא כריז, כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא, ייתי ויחמי עד לא ינעלון תרעה, אימתי כרוזא כריז. בארבעה עשר לירחא תננינא, דהא מתמן עד שבעה ימין, תרעין פתיחן, מכאן ולהלאה ינעלון תרעי.

[תרגום: כיון שכנסת ישראל מתעטרת בעטרות השכינה בחודש ניסן, אינה מעבירה

חמץ

חורין, אף ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, כל מחמצת לא תאכלו, ולא יראה לך חמץ.

[תרגום: שאמר רבי שמעון, מהו שכתוב אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, כי כל אכל מחמצת, אלא כך העמדנו, כי זה השאור וזה המחמצת הן דרגה אחת, וכלם אחד, שהם רשויות אחרות, אותם שליטים הממנים על שאר עמים, וקוראים להם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים, כמו כן שאור ומחמצת וחמץ, והכל אחד, אמר הקדוש

מיני החמץ רומזים על היצר הרע דאמר רבי שמעון, מאי דכתיב אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, כי כל אוכל מחמצת, אגא הכי אוקימנא, האי שאור, והאי מחמצת, דרגא חד אינון, וכלהו חד, רשו אוחר, אינון שלטנין דממנן על שאר עמין, וקרינו להו יצר הרע, רשויתא אחרא, אל נכר, אלהים אחרים, אוף הכי, שאור ומחמצת וחמץ, וכלא חד, אמר קודשא בריך הוא, כל הגי שגי קיימתו ברשויתא אחרא, עבדין לעם אחרא, מכאן ולהלאה דאתון בני

יֵאָכֵל חֲמִין, לְמָה אִסּוּר רַק שְׁבַעַת יָמִים, שְׁכָתוּב שְׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמְצָא בְּבִתְיֹכֶם, וְהֵינּוּ שְׁבַעַת יָמִים וְלֹא יוֹתֵר, אִמְרָ לּוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, כֹּל זָמַן שֶׁהִתְחַיֵּב אָדָם לְהִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ בֶּן חוּרִין, כִּי צָרִיךְ שְׂאֵר יֵאָכֵל חֲמִין, כֹּל זָמַן שְׂאֵר הִתְחַיֵּב לְהִרְאוֹת בּוֹ חוּרִין אֵינוֹ צָרִיךְ, מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁעָשָׂה אָדָם אֶחָד קָצִין, כֹּל אוֹתָם יָמִים שֶׁעָלָה לְדֹרְגָה זוֹ שְׂמַח, וְלִבְשׁ בְּגָדֵי כְבוֹד, אַחֵר כִּי לֹא צָרִיךְ, לְשֹׁנָה אַחֲרֵת שׁוֹמֵר אוֹתָם יָמִים שֶׁעָלָה לְכָבוֹד זֶה, וְלוֹבֵשׁ אוֹתָם בְּגָדִים, וְכִי כֹל שָׁנָה וְשָׁנָה, כִּי יִשְׂרָאֵל, כְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמְצָא, שֶׁהֵם יָמֵי שְׂמַחָה, יָמִים שֶׁעָלוּ לְכָבוֹד זֶה וַיִּצְאוּ מִשְׁעָבוֹד אַחֵר, וְלִכְּנֵס שׁוֹמְרִים בְּכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה אֶת הַיָּמִים שֶׁעָלוּ לְכָבוֹד הַזֶּה, וַיִּצְאוּ מִרְשׁוֹת אַחֲרֵת וְנִכְנְסוּ בְּרִשׁוֹת הַקְּדוּשָׁה, וְעַל זֶה כְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ. ח"ב בא מ.

~*~

חֲמִין בְּפִסְחָה גֹרֵם לְמִיתָה

מֵאֵן דְּאָכִיל חֲמִין בְּפִסְתָּה, אִיהוּ אֶקְדִּימֵת לִיה מוֹתָא, וְלִיְנַדַּע דְּמִית הוּא בְּעֵלְמָא דִּין, וְבְעֵלְמָא דְאַתֵּי, כְּתִיב (שְׁמוֹת יב) וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא.

[תְּרַגּוּם:] מִי שְׂאוּכֵל חֲמִין בְּפִסְחָה הוּא מְקַדֵּם לְעֲצָמוֹ הַמִּיתָה, וְשִׂידַע שֶׁהוּא מֵת בְּעוֹלָם

בְּרוּךְ הוּא, כֹּל הַשָּׁנִים הַלְלוּ עֲמַדְתֶּם בְּרִשׁוֹת אַחֲרֵת, עֲבָדִים לְעַם אַחֵר, מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ שְׂאֵתֶם בְּנֵי חוּרִין, אֶךְ בְּיוֹם הַרְאִשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבִּתְיֹכֶם, כֹּל מִחֲמַצַּת לֹא תֹאכְלוּ, וְלֹא יִרְאֶה לָךְ חֲמִין. ח"ב בא מ.

~*~

לֹא לֹאֲכוֹל חֲמִין דּוּקָא בְּפִסְחָה

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי כָּל יָמֵי שְׂתָא נָמִי, אָמַאי שְׁבַעַת יוֹמִין, דְּכְתִיב שְׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמְצָא בְּבִתְיֹכֶם, שְׁבַעַת יָמִים וְלֹא יִתִּיר, אָמַר לִיה, כֹּל זָמַנָּא דְאַתְחַיֵּיב בְּרִנְשׁ לְאַתְחַזְצָאָה גְרַמִּיה בֶּן חוּרִין, הָכִי אֶצְטְרִיךְ, כֹּל זָמַנָּא דְלֹא אֶתְחַיֵּיב לֹא אֶצְטְרִיךְ, לְמִלְכָּא דְעָבַד לְחַד בְּרִנְשׁ רּוֹפִינוּס, כֹּל אֵינּוֹן יוֹמִין דְּסָלִיק לְהֵאֵי דְרַגְזָא חֲדִי, וְלָבִישׁ לְבוּשֵׁי יָקָר, לְבַתֵּר לֹא אֶצְטְרִיךְ, לְשְׂתָא אַחְרָא נְטִיר אֵינּוֹן יוֹמִין דְּסָלִיק לְיָקִירוּ דָּא, וְלָבִישׁ אֵינּוֹן לְבוּשֵׁין, וְכֹן כֹּל שְׂתָא וְשְׂתָא, כְּהֵאֵי גּוֹנָא יִשְׂרָאֵל, כְּתִיב שְׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמְצָא, דְּאֵינּוֹן יוֹמֵי חֲדוּתָא, יוֹמִין דְּסָלִיקוּ לְיָקָרָא דָּא, וְנִפְקוּ מִשְׁעָבוֹדָא אַחְרָא, וּבְגִין כֹּה, נְטִרִין בְּכָל שְׂתָא וְשְׂתָא, יוֹמִין דְּסָלִיקוּ לְהֵאֵי יָקָר, וְנִפְקוּ מִרְשׁוֹתָא אַחְרָא, וְעָאלוּ בְּרִשׁוֹתָא קְדִישָׁא, וְעַל דָּא כְּתִיב שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ.

[תְּרַגּוּם:] אִמְרָ רַבִּי יְהוּדָה, אִם כִּי אַז גַּם כֹּל יָמֵי הַשָּׁנָה לֹא

למעלה, ובו נאמר (תהלים ה) לא יגרך רע, משום שהרי גופו נעשה קדש, ונשמתו קדש קדשים, ונאמר ביצר הרע (ויקרא כה) וכל זר לא יאכל קדש, (במדבר א) והזר הקרב יומת. [ח"ג תצא רפב:]

~*~

האוכל חמץ בפסח משקר בחותם המלך

פסח, דרוּעָא ימינא דאברהם, פסח מזוקק, מאן דערב ביה עופרת, משקר ליה, הכי מאן דערב חמץ או שאור כל שהוא בפסח, כאלו משקר חותמא דמלכא, והכי מאן דערב בטפה דיליה שום תערובת, כאלו משקר חותמא דמלכא, דא בדא תלייא.

[**תרגום:** פסח, רומז על זרוע ימין של אברהם, שהוא כסף מזקק, ומי שערב בו עופרת משקר אותו, כך מי שערב חמץ או שאור כל שהוא במצה, כאלו משקר בחותם המלך, וכך מי שערב בטפה שלו שום תערובת, כאלו משקר את חותם המלך, כי זה תלוי בזה.]
ח"ג תצא רפב:

הזה ובעולם הבא, שהרי כתוב (שמות יב) ונכרתה הנפש ההיא. [ח"ג פנחס רנא:]

~*~

הנזהר מחמץ גופו קדוש ונשמתו קודש קדשים

מאני דפסחא, בזמנא דשליט עליהו ליל שמורים, כלהו צריכים למיהוי שמורים, ונטורים מחמץ ושאור בכל שהוא, וכל מאכלים ומשקים כלהו נטורין, ומאן דנטיר לון מחמץ ושאור, גופיה איהו נטיר מיצר הרע לתתא, ונשמתא לעילא, ואתמר ביה (תהלים ה) לא יגודך רע, בגין דהא אתעביד גופיה קדש, ונשמתיה קדש קדשים, ואתמר ביצר הרע (ויקרא כב) וכל זר לא יאכל קדש, (במדבר א) והזר הקרב יומת.

[**תרגום:** בעלי הפסח, בזמן ששולט עליהם ליל שמורים, כלם צריכים להיות שמורים, ושמורים מחמץ ושאור בכל שהוא, וכל המאכלים והמשקים כלם שמורים, ומי ששומרם מחמץ ושאור, גופו שמור מיצר הרע למטה, ונשמתו

מצה

מבריא את הטומאה

מצה, אַמאי, אֶלֶּא הִכִּי תַגְיִנוּ, שְׂד"י, בְּגִין דְּאָמַר לְעוֹלְמוֹ דִּי, דִּיאַמַר לְצְרוּתֵינוּ דִּי, אוּף הִכִּי מַצָּה, בְּגִין דְּקָא מְשִׁיד דְּמַבְרַחַת לְכָל סְטָרִין בִּישׁוּן, וְעֵבִיד קְטָטָה בְּהוּ, כְּגוּוֹנָא דְשְׂד"י דְּמַזוּזָה, דְּמַבְרַחִים לְשָׂדִים וּמַזִּיקִים דְּתַרְעָא, אוּף הִכִּי אִיהִי מַבְרַחַת לֹון מְכָל מְשַׁכְּנֵי קְדוּשָׁה, וְעֵבִיד מְרִיבָה וּקְטָטָה בְּהוּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שְׁמוֹת יז) מִסָּה וּמְרִיבָה, עַל דָּא כְּתִיב מַצָּה, וְהָא מִסָּה בְּסַמְךָ אִיהוּ, אֶלֶּא תַרְגוּמוֹ דְּמִסָּה, אִיהוּ מִצוּתָא.

[תרגום: מצה], מדוע נקראת מצה, אלא כך שנינו, למה נקרא השם שד"י, משום שאמר לעולמו דִּי, שיאמר לצרותינו דִּי, כמו כן מצה, משום שהיא משדדת ומבריחה לכל צדדים רעים, ועושה עמהם קטטה, כדגמת שם שד"י שבמזוזה, שמבריא לשדים ומזיקים שבשער, כמו כן המצה מבריחה אותם מכל משכני הקדשה, ועושה מריבה וקטטות בהם, כמו שנאמר (שמות יז) מסה ומריבה, ועל כן כתוב מצה, ואף על פי שהרי מסה כתוב באות סמ"ך, אלא התרגום של מסה הוא מצותא, מלשון מצה. [ח"ג פנחס דנג:]

הוא מאכל של רפואה

בפסח נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִנְּהָמָא דְּאַתְקָרִי חֲמִין, כְּתִיב (שְׁמוֹת יג) וְלֹא יֵרָאֶה לָּךְ חֲמִין, וּכְתִיב (שְׁמוֹת יב) כִּי כָּל אוֹכֵל מִחֲמִצַּת, מֵאִי טַעְמָא, בְּגִין יִקְרָא דְּהֵוּא נְהָמָא דְּאַתְקָרִי מַצָּה וְכוּ', לְמַלְכָּא דְּהֵוּא לִיה בַּר יַחֲדָאִי, וְחֻלְשֵׁי יוֹמָא חַד הֵוּא תְּאִיב לְמִיכָל, אָמְרוּ יִיכּוֹל בְּרִיָּה דְּמַלְכָּא אֶסְוּתָא דָּא, וְעַד דִּיִּיכּוֹל לִיה, לֹא יִשְׁתַּכַּח מִיכָּלָא וּמְזוּנָא אַחְרָא בְּבִיתָא, עֵבִידוּ הִכִּי, כִּיּוֹן דְּאָכַל הֵוּא אֶסְוּתָא, אָמַר מְכָאן וּלְהֵלָּאָה יִיכּוֹל כָּל מָה דְּאִיהוּ תְּאִיב, וְלֹא יְכִיל לְנַזְקָא לִיה, כִּף כַּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמְּצָרִים, לֹא הוּי יַדְעֵי עַקְרָא וְרוּזָא דְּמַהִימְנוּתָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִטַּעְמוּן יִשְׂרָאֵל אֶסְוּתָא, וְעַד דִּיִּיכּוֹן אֶסְוּתָא דָּא, לֹא אַתְחַזִּי לְהוֹן מִיכָּלָא אַחְרָא, כִּיּוֹן דְּאָכְלוּ מַצָּה, דְּאִיהִי אֶסְוּתָא לְמִיעַל וּלְמַנְדַּע בְּרָזָא דְּמַהִימְנוּתָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְכָאן וּלְהֵלָּאָה אַתְחַזִּי לֹון חֲמִין, וְיִיכּוֹן לִיה, דְּהָא לֹא יְכִיל לְנַזְקָא לֹון.

[תרגום: בפסח] יצאו ישראל מלחם שנקרא חמין, כתוב (שמות יג) ולא יראה לך חמין, וכתוב (שם יב) כי כל אכל מחמצת, מה הטעם, בשביל כבוד של הלחם ההוא

לא ימצא בבתיכם, והרי פרשוה החברים, והסוד בארנו, בין חמץ ומצה של כמה מקומות, זה החמץ הוא היצר רע, וזה המצה הוא היצר טוב. [ח"ב רע"מ מ:]

-:-

אוכלים המצות לדורות

ובְכֹל שֶׁתָּא וְשֶׁתָּא דּוּכְרָנָא דְמַצֵּרִים קָא עֲבָדֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶכְלֵי וְלֹא אֶשְׁתַּצִּי מִדְרֵי דְרִין.

[תרגום:] ובכל שנה ושנה עושים בני ישראל זכרון של מצרים, ואוכלים את המצות, ואינו מתכלה ונשכח מדורי דורות. [ח"ב בא מ:]

-:-

זכרון לאמונה

פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְאֶכּוּל מַצָּה בְּפִסְחָא, בְּגִין דְּאִיְהוּ דּוּכְרָנָא לְדְרֵי דְרִין, עַל רְזָא דְמַהִימְנוּתָא, וְהָא אוֹקְמוּהָ, דִּישְׂרָאֵל נִפְקוּ בְּהָהוּא זְמַנָּא מִרְזָא דְטַעֲוּוֹן אַחֲרָן, וְעָאֵלוּ בְּרְזָא דְמַהִימְנוּתָא.

[תרגום:] מצוה אחר זו לאכל מצה בפסח, משום שהוא זכרון לדורי דורות על סוד האמונה, והרי פרשוה, שישראל יצאו באותו זמן מסוד של אלילים אחרים, ונכנסו בסוד האמונה. [ח"ב רע"מ מא:]

-:-

הנקרא מצה וכו', משל למלך שהיה לו בן יחידי, ונחלה, יום אחד היה מתאוה לאכל, אמרו, יאכל בן המלך רפואה זו, ועד שיאכל אותה, לא ימצא מאכל ומזון אחר בבית, עשו כן, כיון שאכל הרפואה ההיא, אמר, מכאן והלאה יאכל כל מה שהוא מתאוה ולא יכול להזיק לו, כך כאשר יצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים עקר וסוד של האמונה, אמר הקדוש ברוך הוא, יטעמו ישראל רפואה, ועד שיאכלו רפואה זו, לא יראה להם מאכל אחר, כיון שאכלו מצה, שהיא רפואה לעלות ולדעת בסוד האמונה, אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן ואילך ראוי להם חמץ ויאכלו אותו, שהרי אינו יכול להזיק להם. [ח"ב תצוה קפג.]

-:-

חמץ - יצה"ר, מצה - יצ"ט

פְּקוּדָא דָּא לְבַעַר חֲמֵץ, דְּהָא פְּקוּדָא דָּא, אֶתְמַסַּר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וְיִשָּׂא הָעַם אֶת בְּצִקוֹ טַרְם יְחֲמֵץ, וְקָתִיב שָׂאוֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבֵתֵיכֶם, וְהָא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא, וְרְזָא אוֹקְיִמְנָא, בֵּין חֲמֵץ וּמַצָּה דְכַמְהוּ דּוּכְרָתִי, דָּא יֵצֵר רַע, וְדָא יֵצֵר טוֹב.

[תרגום:] מצוה זו לבער חמץ, שהרי מצוה זו נמסר להם לישראל כמו שכתוב וישא העם את בצקו טרם יחמץ, וכתוב שאר

[תרגום: מצוה כ"ט זו, לאכל את הפסח הזה על מצות ומרורים, מצות, מצת כתוב, מה זה כנגד זה, אלא להראות גלות השכינה עם ישראל באותה המרירות שלהם, שכתוב וימררו את חייהם בעבדה קשה וגו', כשאוכלים את הפסח הזה, להראות את כל מה שעשו להם במצרים באותה גלות ובאותו שעבוד.]

ח"ב רע"מ מא:

טעם אכילת מצה עם מרור
פְּקוּדָא כ"ט דָּא, לְמִיכַל הַאי פֶּסַח
עַל מִצּוֹת וּמְרוֹרִין, מִצּוֹת,
מִצַּת קְתִיב, מֵאִי הַאי לְקַבֵּל הַאי,
אֶלָּא לְאַחְזָאָה גְלוּתָא דְשְׁכִינְתָּא
עִמָּהוֹן דְיִשְׂרָאֵל, בְּהֵוּא מְרִירו
דְלָהוֹן, דְּכְתִיב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
בְּעַבְדוּת קָשָׁה וְגו', וְכַד אֶכְלִין לְהַאי
פֶּסַח, לְאַחְזָאָה כָּל הַאי דְעַבְדוּ לֹן
בְּמִצְרַיִם, בְּהֵוּא גְלוּתָא וּבְהֵוּא
שְׁעִבּוּדָא.

אוד החסידות

גלות מצרים

ענין הגלות שהיה במצרים

שנתגלה בחינת משה בעולם שהוא בחינת הדעת, ואז וימת פרעה מלך מצרים (ראה שמות ב כג), שנסתלק השכחה ובא בחינת הדעת בעולם, אז ידעו חסרונם, ולכך ויאנחו בני ישראל מן העבודה (שם), שחסרו עבודת השם יתברך וכו', ולכך מאחר שעיקר הגלות מצרים היה על ידי שנסתלק הדעת, בחינת גלות הרוחני, שהיה בגדר השכחה ולא ידעו חסרונם, לכך נמשך מגלות הרוחני גלות הגשמי, מה שאין כן כשידעו חסרונם ע"י בחינת הדעת, אז עשו תשובה לתקן חסרונם, ונתקרב קץ הגאולה.

תולדות יעקב יוסף פרשת פקודי
ד"ה בפסוק

~*~

לא עבדו עבודה זרה ממש
סוד גלות מצרים הוא, כי הדעת
היה בגלות, דכתיב (דברי הימים

ע"י משה הכירו בני חסרונם ועשו
תשובה

דשמעתי בשם מורי [הבעש"ט] זלה"ה ביאור משנה
(אבות פ"ד מ"א) איזהו חכם הלומד
מכל אדם, על פי משל המסתכל
במראה יודע חסרונו וכו', כך ברואה
חסרון זולתו יודע שיש בו שמץ
מנהו וכו', ודפח"ח וכו', שישתכל
במראה שרואה חסרון זולתו, אז
ירגיש שחסרון זולתו יש בו בעצמו
ג"כ וכו', אמנם דוקא חכם הוא
הלומד מכל אדם וכו', מה שאין כן
מי שאינו בגדר חכם אינו רואה
חסרונו על ידי חסרון זולתו וכו',
והנה זה היה סיבת גלות מצרים,
שלא ידעו חסרונם, כמבואר בכתבי
האר"י זלה"ה כי בגלות מצרים
נסתלק הדעת, וזש"ה (שמות ג ד)
וירא ה' כי סר לראות וכו', יעו"ש,
לכך היו בגלות אצל פרעה בחינת
העורף מקום השכחה וכו', עד

וכדומה, שנראה לו שאין לו דיבור של קדושה שתעלה תפילתו לו ית"ש, לא ייאש את עצמו בכ"ז, כי לא ידח ממנו נדח, והטוב כי לא כלו רחמיו וחסדיו, ואומר השי"ת וחנותי את אשר אחון אף על פי שאינו הגון וכדאי, וגם האיש הזה שהוא בשפל המדריגה מאוד ונסתמין דבריו ואינו יכול לפתוח פיו כראוי לדבר לפניו ית"ש כלל, אף על פי כן ידע באמת, שגם התשוקה הזאת שחפץ ומשתוקק לדבר ולהתפלל לפניו ית"ש כראוי אך שאינו יכול, זה גם כן רואה השי"ת וחשוב לפניו ית"ש, וגם יכול לעשות לעצמו שיחה ותפילה מזה בעצמו, שיצטוק ויתחנן לפניו יתברך שנתרחק כ"כ מאתו ית"ש שאין יכול לדבר כראוי, ויבקש מאתו ית"ש רחמים ותחנונים שיחמול עליו, ויפתח פיו שיוכל לפרש שיחתו לפניו ית"ש שיהיה לו דיבור כראוי, ויוכל להתפלל כדת וכראוי וכנכון, ובודאי יעזרהו ית"ש, וכעין זה מצינו הענין במצרים, דכתיב (שמות ב כד) וישמע אלהים את נאקתם, וכתיב (שם ו ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל, וידוע שנאקה הוא בלב לבד, ששמע יתברך את תשוקת לבם לעובדו ית"ש כראוי בדיבור קדוש, והם בעצמם ביקשו רחמים על דבר זה שנתרחקו מאתו ית"ש, וצעקו על זה לו ית"ש, וזהו שנאמר

א' כח ט) דע את אלהי אביך ועבדהו, שצריך לידע כי יש בורא ברוך הוא, והם לא ידעו מהבורא ברוך הוא, ולכן על הים היה קטרוג הללו עובדי עבודה זרה וכו', וחלילה לומר ח"ו שישראל היו אז עובדי עבודה זרה, שאם כן לא היה השם יתברך עושה להם נסים גדולים כל כך, כי קודשא בריך הוא לא עביד ניסא לשקרי ח"ו, רק וכו' עיקר הדעת לידע שכל כחותיו וחיותו הוא הבורא ברוך הוא, שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כולם, והוא יתברך מנענע כל הכחות שלו, ותיכף כשסר מדעת זה נעשה עובד אלהים אחרים, כחות אחרים זולת הבורא ברוך הוא, שאין לו דעת זה שכל הכחות שלו הוא הבורא ברוך הוא וכו', ולכן אז במצרים שהיה הדעת בגלות, על כן היה קטרוג אלו ואלו עובדי עבודה זרה, אבל אל חס וחלילה שעבדו עבודה זרה ממש.

מאור עינים שמות ד"ה ויקם

~*~

תשוקתם להתפלל היה התפילה

הנה כתוב בספרים שבגלות מצרים היה הדיבור בגלות וכו', ולכן נקרא זמן יציאת מצרים פסח לשון פ"ה ס"ח וכו', רק הענין על דרך זה וכו', אין לשום אדם מישראל לייאש את עצמו כלל וכלל, ולא יאמר ח"ו אני נפסק מקדושתו ית"ש, שאין אני יכול להתפלל בלא מחשבה זרה

וכן גם בבל, אבל גלות הזה המר והנמהר ארך עלינו עול השיעבוד, עינינו כלות עד ירחם ה' את ציון, ועל כן נקרא הגלות הזה ים, שהים הוא מים שאין להם סוף, אבל גלות מצרים נקרא נחל מצרים, שיש לו סוף.

מנחם ציון, רימנוב, סדר ליל ב' ד"ה אמור

==

הגלות היתה להוציא הניצוצות הקדושות

וביד האדם הוא להטות המדות לכל אשר יחפוץ וכו', כגון אהבה שבאדם שרשם מעולם האהבה עלינו, וכן יראה, וכן שאר המדות, מכל מקום בהשתלשלותן עד קרב האדם הן מעורבין מטוב ורע, ונקראים מדות נפולין, וזה כל עיקר עבודתנו לטהר המדות שבקרבתנו מן הרע, ולהעלותן על ידי שהוא עובד עמהן עבודתו יתברך, וכל זה על ידי טוב הסתכלותו בעת שיבוא לו איזה אהבה רעה או יראה רעה ח"ו, שיסתכל ויחרד ויאמר בלבו הלא זה הוא אהבה נפולה מעולם האהבה אהבת הבורא ברוך הוא, ואני צריך להעלותה, ואיך אעשה הרעה הזאת להפילה עוד למטה, ואם אני אוהב הדבר הרע הזה שהוא דבר נברא ב"ה ותורתו שבה נבראו כל הנבראים והוא תענוג כל התענוגים, וכיצא בשאר

(שם ב כג) [ויאנחו בני ישראל] מן העבודה, פירוש על עבודתו יתברך שאינו כראוי, על זה צעקו לו ית"ש, ושמע השי"ת ועזר להם וכו', ובבחינה זו היה יציאת מצרים אף שהיה כנ"ל שלא היה להם דיבור כראוי לו ית"ש.

זרע קודש פרשת וארא ד"ה וידבר

==

לא יכלו לדבר דיבורי קודש

ענין גלות מצרים היה להוציא הניצוצות קדושים שנפלו בחטא אדם הראשון ונתערב טוב ברע וכו', והנה הניצוצות קדושים הם אותיות קדושות, והניצוצות קדושים שהם האותיות היו אז בגלות מצרים, ולכן לא היה להם דיבור של קדושה לישראל באותיות קדושות, כיון שהיו הניצוצות קדושים במצרים בגלות וכו', וזה שאמר וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור, להוציא משם אותיות הדיבור, ואחר כך כשיצאו ברכוש גדול ויצאו כנ"ל היה פסח פה סח, שהיה להם אותיות קדושות לדבר, והם הניצוצות קדושים שהוציאו.

זרע קודש לפסח ד"ה א"י ע"ד

==

נקרא נחל מצרים

גלות מצרים היה לה קץ, שידעו זמן הקצוב להם להיות שם,

תקון הנ"ל, בכדי שיבואו ישראל לבחינת מדריגת דבור שהוא קבלת התורה כנודע אצלנו במקום אחר, שעיקר נתינת התורה היתה תקון הדבור, שלא ירד יעקב אבינו ע"ה להשתקע, כאמור להיות שם ח"ו עמהם בירידתו, אלא לגור שם, יראה גדולה מבורא ב"ה לבל יכשל כמותן ויאשם ח"ו, אלא לתקן המדות בהתחברותו עם אותן אנשים שהן בסוף המדריגה.

מאור עינים לך ד"ה ואת הנפש

המדות וכו', ולזה כיון בעל ההגדה שאומרים בפסח וירד מצרימה, אנוס על פי הדבור, מלמד שלא ירד יעקב להשתקע במצרים אלא לגור שם, שהכוונה היא כאמור למעלה, כי כל עיקר כוונת השם יתברך בגלות מצרים הוא להעלות ניצוצי הקדושה, שהיו שם יותר מבשאר העמים כנודע, ולתיקון המדות, כי כל עוד שלא נתקן זה לא היה אפשר להיות קבלת התורה וכו', וזהו וירד מצרימה אנוס על פי הדבור, כאמור לתקן

גאולה מצרים

ענין הגאולה שהיה במצרים

בחסדו הגדול פסח ה' על הפת"ח הנ"ל, כי אם הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו גאל את אבותינו, כן יגאל אותנו גאולת עולם, בב"א סלה. חסד לאברהם, ליקוטים

-*-

התגלות פנימיות השכינה בגאולה
שישראל היו משוקעים במצרים במ"ט שערי טומאה, והטומאה היתה גדולה כל כך, עד שגם המלאכים נתידאו ללכת שם שלא יתגשמו באויר הטמא, ומפאת מעשיהם לא היה באפשרי שיִגָּאֵלוּ, רק שהמאציל העליון קיים מאמרו (ישעיהו מח יא) לְמַעַנִי לְמַעַנִי אֶעֱשֶׂה, וְנִתְיַחַד מִיַּנְיָה וְיָבִיחַ בְּלֹא אִיתְעֲרוּתָא דְלִתְתָא, והופיע עליהם פנימיות אלהותו, ונתבטל אחיזת החיצונים ויצאו מהגלות.

מאור ושמש רמזי פסח

-*-

יציאת מצרים הוא חידוש העולם
יציאת מצרים מורה על חידוש העולם, כי הוא חידוש העולם ממש, כי כשהיה הדעת בגלות לא היה בריאה כלל רק בחינת תוהו ובהו, כי עיקר הבריאה

ביציאת מצרים נתגלה שיש בורא בעולם
שמעתי ממורי [הבעש"ט ז"ל] וכו', שהרשעים סוברים שהעולם הפקר, ודרך רשעים צלחה, הכל מחסרון הדעת היה, וגלות מצרים היה שלא ידעו להכריע שיש לעולם בורא אחד, מלא כל הארץ כבודו, המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, עד שבא משה בחינת הדעת, ועל ידי הנסים שעשה נתפרסם בעולם שיש בורא, והבורא משגיח בהשגחה פרטית על כל פרט ופרט, ועל כל פסיעה ופסיעה ועל כל דיבור ודיבור.
אוצר החיים פרשת בהר מצוה שלט

-*-

הגאולה לא היתה תלויה בישראל
שהקדוש ברוך הוא מבקש מאתנו פתחו לי [פתח] כחודו של מחט וכו', כלומר, שיהיה מעט איתערות דלתתא, ובשביל זה היה בריאת האדם, אבל במצרים שראה הקב"ה את ישראל בעומק הקליפה, הוא ברחמיו וחסדיו הגדולים לא המתין על איתערותא דלתתא, רק

בליל התקדשות חג הפסח לילה הראשונה, היה יותר מהשגה שהיה להם על הים.

זרע קודש פרשת מצורע ד"ה זאת

~*~

הקב"ה האיר בלבושי השמות

שבגאולת מצרים לא היה להם אתערותא דלתתא, ומעשיהם לא גרמו להמתיק הגבורות, כמו שאמרו חז"ל הללו עובדי עבודה זרה וכו', ועדיין לא היה להם מצות ופרקליטין להגאל על ידם להמתיק הגבורות, ושיתבטל אחיזת החיצונים, רק לאשר היה **גְּאֹלְתֶם וּפְדוּתֶם נַפְשֵׁם** - האיר מְזִי עֲצָמוֹת אֱלֹהוֹתוֹ יתברך שמו בתוך לבושי השמות, ועל ידי זה החיצונים בטלים ונבטלים ממציאותם לגמרי לגודל הארת קדושתו יתברך שמו וכו', וזהו ויוציאנו ה' ממצרים לא על ידי מלאך, פירוש, שלא היתה הגאולה על ידי מליצת המלאכים הנבראים מזכיות ישראל, כי לא הספיק זכותם לזה, אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו דהיינו בזהירות זיו עצם אלהותו ובכבודו הם לבושי השמות, שהתנוצץ עצמות אלהותו אל הלבושים וכאמור, ומאליהם נתבטלו החיצונים מתוך גודל התגלות קדושתו יתברך שמו.

מאור ושמש רמזי פסח ופירוש

על ההגדה

~*~

היה בגין דישתמודעון ליה, וכשיצא הדעת ממצרים היה חידוש העולם ממש. **מאור עינים שמות ד"ה ויקם**

~*~

הגאולה ע"י שם אהי"ה

ושמעתי אומרים בזה בשם הרב איש אלקי המפורסם בישראל מוריניו יעקב יצחק הלוי מלובלין [ז"ל], שעל כן היה יציאת מצרים בשם אהי"ה, כי כל אחד מישראל לא היה ראוי אז לגאולה, רק במה שקיבל על עצמו עבודת ה' מעתה, לומר מעתה אהיה טוב אף שעתה לא כן אנכי, ועל כן בשם זה נגאלו.

באר מים חיים פרשת שלח

ד"ה עוד יתבאר אומרו

~*~

הגאולה היתה פתאום

בגאולת מצרים היה הנס דרך הפלא ופלא, שהיה ההוצאה מעבדות לחירות ומשיעבוד לגאולה שלא בדרך הדרגה מדרגא לדרגא, רק תיכף ברגע אחת שהיו בחושך גדול יצאו ברגע אחת מאפילה לאור גדול, וכל החשכות הוסר מכל העולמות, רק הכל היה אור גדול, ובאו ישראל פתאום שלא בהדרגה להשגה גדולה ונפלאה, כי אמרו ז"ל (מכילתא שירה ג') ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, והשגת ישראל

יחזקאל בן בוזי, וכיון שזכו להתגלות כה גדולה נתבטלה מהם הבחירה, ולכך היו צריכים לעלות אתם הערב רב, ועל ידי שהפריעו להם נשארה הבחירה בידם.
ברכת משה פרשת בא

התבטלה מהם הבחירה
שבני ישראל ביציאתם ממצרים נעשו להם ניסים, ונתגלו להם אורות גדולים, כמו שאמרו רז"ל (מכילתא בשלח ב) ראתה שפחה על הים מה שלא ראה

ענין גאולת מצרים בזמן הזה

בליל פסח משיגים מדריגת גאולת מצרים
ודע שבעת שיצאו ישראל ממצרים השיגו שער החמישים וכו' דאפתח כל רחמים וכו', ולפי שעה כמו שהיה בעת יציאת מצרים יכולין להשיג בכל יום בעת התפילה, ובפרט בשבת, וכל זה לזכי הנפש המזככין עצמן לקבל הארה עליונה בעת תורה ומצוות ושבת קודש, אבל בליל פסח כל מי שבשם ישראל יכונה משיג איזה בחינה מן מדריגה זאת, כל אחד לפי בחינתו.

היכל הברכה דברים טז א

==>

ע"י החסידים שממשיך בניסן נגאל מגלותו הפרטי
בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל, דהיינו על הים היה קטרוג אלו ואלו היו עובדי עבודה זרה,

חמש תנאים לגאולת מצרים הפרטית ענין גלות מצרים וגאולת מצרים, כמו שהיה בדרך כללות אומה ישראלית, כך יש בפרטות אדם אחד, וכמו ששמעתי פירוש הפסוק (תהלים סט יט) קרבה אל נפשי גאלה, כי קודם שיתפלל על גאולה כללית צריך להתפלל על גאולה פרטיות לנפשו, ודפח"ח, והנה כמו שמצינו בגאולת מצרים הוצרכו לה' דברים, א' שלום, ב' זכות עצמו, ג' זכות אבותיו, ד' זכות הצדיקים שבדור, ה' כבוד שמו יתברך וכו', להור[ו]ת לאדם במה תקרב אל הש"י לידבק בו, שהוא עיקר התכליות שיזכה לגאולה פרטיות השייך לנפשו ורוחו ונשמתו וכו', שצריך ה' דברים, כמו בגאולה כלליות.

תולדות יעקב יוסף פרשת שמיני
ד"ה ויהי פן ג'

==>

השם יתברך החוצה והראהו הכוכבים, והבטיחו שגם בניו יזכו לבחינה זו, וכשיצאו ישראל ממצרים נזדכך גופם ואור שכלם, עד שראתה שפחה בים מה שלא ראו נביאים, וזכו למעלה הזאת.

מנחם ציון, רימנוב, סדר ליל ב' ד"ה במתי

~*~

ע"י בדיקת חמץ יוצא מן הקליפות
כל המצוות שנצטוונו, בבוא עת וזמן של כל מצוה ומצוה נתעורר הדבר שהיה בעת זמן המצוה כמאז ומקדם, כי בחג הפסח יצאו ממצרים שהיו במ"ט שערי טומאה, וגם בגשמיות יצאו ממצרים, וכעת בבוא הזמן יוצא כל אדם מקליפות שלו, ולכן מבערין חמץ שהוא סטרא אחרא.

מאור עינים מקץ דרוש לחנוכה

~*~

לצאת מכל המצרים
באמת יציאת מצרים יש אצלנו בכל עת ובכל שעה ובכל רגע, שצריך האדם לצאת מכל המצרים ולהתקשר לחיי החיים.
 בית אהרן

ואם כן קשה באמת איך נגאלו, אך במצרים עשו ישראל כל הסדר בלילה כהויה כצורתה כמו שאנו עושים, והיו מספרים ביציאת מצרים, שהיו מאמינים שבודאי יהיו יוצאים, ובאותן החסדים שהמשיכו נגאלו, ובניסן עתידין ליגאל, דיש גלות כללי ויש גלות פרטי, דהיינו היסורים שיש לכל אחד מישראל, ובאותן החסדים שממשיכין בניסן עתידין ליגאל.

מאור עינים צו ד"ה פסח

~*~

הצדיקים משיגים מה שראו ביציאת מצרים

שהנשמה כשמורידין אותה בעל כרחא ממקום קדושה לכנוס בגוף העכור, היא יוצאת דרך אותו כוכב הראוי לבחינתה, ושם נשאר הצהירות והבריקות שלה, וזכי הראות צדיקים שבדור אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה למראה עיניהם, יחזו ויבחיני דרך אותו השביל את כל, ונוכחת מקום מחצבם ושרשם, כל אשר צריכין לתקן, ואברהם אבינו איצטגנין גדול היה וידע כל זה, ועל כן הוציאו

חג הפסח

מעלת חג הפסח

ממשיך אמונה שלימה לאדם
פסח הוא זמן הגאולה השלימה לבני ישראל, ואז מתנוצץ אמונת ישראל עד שיכולין לבא אל תכלית הידיעה השלימה באמתת מציאותו יתברך שמו, איך הוא סובב כל עלמין, וממלא כל עלמין, ולית אתר פנוי מניה, ואז יתבייש לחשוב מחשבות זרות, מחמת שיאמין באמונה שלימה שהקדוש ברוך הוא יודע כל מחשבותיו.

דברי מנחם, רימנוב, ד"ה פסחים
פרק ואלו

~*~

ממשיך חסדים אפילו בדינים לכל
השנה

פסח הוא דרועא ימינא, דהיינו שבפסח נתגלו חסדים בעולם, ופסח הוא חיות של כל השנה, דהיינו באותן חסדים שממשיכים בפסח באמצעות הסדר ושאר דברים שעושין בפסח, ולכן שנו חכמים במשנתם בפסח על התבואה, דהיינו מזונות, וכל העולם ניזון בחסדו הגדול, וזהו בפסח נולד

הקדושה באה בפעם אחת
שפסח הוא מלשון פסוח ודלוג, כי בכל מועד הקדושה אינה באה לאדם בפעם אחת, רק צריך להמשיך עליו הקדושה בתפילות ערבית ושחרית ומנחה, אבל בפסח בא הקדושה לאדם בפעם אחת כלשון פסח וכו', אבל בודאי אף על פי כן צריך כל אדם לעשות לו הכנה.

עבודת ישראל שבת הגדול
ד"ה בגמ' אור

~*~

בחינת קודם שנברא העולם
בליל פסח הזיווג אף בעשיה, ועולה הדל"ת [-מלכות] הנ"ל המעורב בקליפה, עד שנכלול באור אצילות, ושם נאסר אפילו במשהו וכו', מאחר שעלתה במלכות וכו' עד אצילות ראשון, אז היא שולטת ומושלטת על כל הקליפות, והנה אחר שהעלנו מדת מלכות אז אנו מחדשין כל האופן אצילות, כמו שנאצל תחלה קודם בריאת עולם.

אוצר החיים מצוה יב

~*~

בהשם יתברך, ובפסח באין כל המוחין דגדלות וקטנות, אז השי"ת מקיף את האדם, ואז נקרא מקום שהוא מקומו של עולם וזה ליל שמורים, ובכל השנה צריך האדם להמשיך עליו שמירה עליונה, אבל עכשיו הוא ממילא.

אמרי פנחס שער ז אות רצ

~*~

כל אחד יכול להתעלות בפסח

וכי יגור אתכם גר (במדבר ט יד). שלא יאמר הן בעוונינו נחשבנו כנכרים ואיך אוכל לעשות הפסח הוא היחוד הקדוש, לזה אמר הכתוב וכי יגור אתכם גר, רצה לומר אף על פי שהוא גר, ועשה פסח לה', רצה לומר שבודאי יכול לעשות תשובה כל זמן שהוא חי ולעשות יחוד שזהו תשובה תשוב ה', שהיה עד עתה בדרך רחוקה שריחק ה' משם הוי"ה ברוך הוא, ועתה יעשה תשובה ותשוב הה', כחוקת הפסח וכמשפטו יעשה אותו, רצה לומר שבודאי יכול לעשות היחוד כמו שאר הצדיקים, ובזכות זה יבוא הגואל צדק במהרה אמן.

עבודת ישראל לפסח שני ד"ה וכי

~*~

מתקרב אלא שרשו בחלק אלקי

בפסח הוא מצות ביעור חמץ שהוא סוד ביעור

יצחק, דהנה האמת שבפסח נמשכו חסדים על כל השנה, אך הלא עינינו רואות שיש מעשים נעשו שלפי הנראה אינו מצד החסד, מכל מקום החסד גנוז בתוכם וכו', וזהו בפסח נולד יצחק, דהיינו הדינים שנולדו בכל השנה הם עם פסח, דהיינו עם חסד הגנוז בתוכו.

מאור עינים צו ד"ה פסח

~*~

ע"י פסח ממושיך אור לכל השנה

בכל הזמנים, למשל בשבתות וימים טובים שאז זמן ההתלהבות בחשק נפלא לעבודתו יתברך שמו, צריך האדם להכין עצמו על ימי החול הבאים שיהיה מקושר גם כן בבוראו יתברך שמו, וכן ביום א' דפסח אמרו חז"ל (שו"ע או"ח סימן תכה ס"ג) הסימן א"ת ב"ש, א"ת א' דפסח הוא תשעה באב, ואם כן צריך האדם לקשר עצמו ביום א' דפסח היטיב בבוראו, עד שאפילו בט' באב שהוא יום הירידה מכל המדריות יהיה גם כן מקושר בעבודת ה' יתברך.

עבודת ישראל יום ב' של פסח

ד"ה הנה הפוסקים

~*~

השי"ת מקיף את האדם

ברוך המקום ברוך הוא, כי בכל השנה צריך האדם לדבק בהשי"ת און אריין גיין [-ולהיכנס]

בהן טעם מן, י"ל על דרך שפירש רבינו הקדוש מהר"מ זלה"ה מרומניב, ויאמרו איש אל אחיו מן הוא וגו' (שמות טז טו), כי המן הוא לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו (יומא עה:), כדכתיב (תהלים עח כה) לחם אבירים אכל וגו', והיה מזכך את גופם ומטהר ומקדש נפשם רוחם ונשמתם, עד שהיו מוסיפין והולכין יום יום במדרגה יותר גבוה ביתר שאת ויתר עוז לשמר משמרת ה', על כן ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, היינו אחיו, כי לא ידעו מה הוא, היינו אחיו, כלומר באיזה מדרגה הוא אחיו, כי איננו כתמול שלשום כי אם גבוה על גבוה, עד כאן דבריו, וכמו כן ענין אכילת מצה הנקרא בזוהר (ח"ב קפג:) מיכלא דאסוותא, מיכלא דמהימנותא, והיה מזכך אותן ביתר שאת, עד שבאו בלילה ההוא לגדלות המוחין מבלעדי הקטנות כנודע ממרן האר"י ז"ל, והיינו בחינת מן, שהיו שואלים זה על זה מה הוא. וידוע כי כל דבר נחקק בזמנו וכו', שנחקק למועדו וזמנו מימים ימימה, ואם כן גם עתה מי שמקיים חובת היום כראוי בכוונה רצויה, ועולה ונתעלה ששואלים עליו מה נשתנה [היינו האדם] הלילה הזה מכל הלילות, כי אינו כתמול, וגם שואל שבכל

הקליפות, והתגלות קירוב הקדושה עליונה שהוא זמן חירות מן הקליפות, ועל ידי אלו הז' ימים נתקרב החלק אלהי לשרשו למי שיש לו דעת ומשכיל על דרכיו.

מאור עינים אמור ד"ה אלה

-*-

יש עלייה עד אין סוף

ובימי הפסח וכו' סידר מעשה יום ראשון [של פסח], שאז עליות עולמות עד רזא דאין סוף, והוא שלא על ידי מעשינו אלא מרצון העליון יש עלייה וכו' עד בחינת אין סוף.

היכל הנרכה דברים א כו

-*-

הרשעים מתבטלים

בליל התקדש חג הפסח, שמסדרין השלחן במצה ובמרור וארבע כוסות, ובכל התיקונים אשר תקנו לנו חז"ל, בודאי על ידי זה כל הרשעים הם מתבערים מן העולם, ולא יראה ולא ימצא מהם שום שריד ופליט.

דברי מנחם, רימנוב, ד"ה פסחים פרק ואלו

-*-

מתעלה עד שאינו ניכר כתמול

שלשום

שאמרו חז"ל (קידושין לח.) עוגות שהוציא ממצרים טעמו

חוץ עיר ירד הרבי ר' אלימלך מהעגלה לבין האנשים שהלכו ללוות אותו, כשראו האנשים זאת התפלאו מאד, ושאלו אותו מדוע הוא עושה להם ככה, הלוא הם אין הולכים אלא ללוות אותו, והשיב להם, כי יען שראה שהם מקיימים את מצות לוויה בהתלהבות גדולה כ"כ, ירד מהעגלה כדי לכלול את עצמו עמהם במצוה זו, וזה הפירוש כאן אף משה ואהרן כן עשו, דכאשר ראו משה ואהרן את ההתלהבות הגדולה שאחזה את כל ישראל בעשיית מצות פסח, כללו הם את עצמם בתוך כלל ישראל.

מהרי"ד מבעלא פרשת בא ד"ה וילכו

~*~

מדריגת רוח הקודש

הרבי [ר'] ברוך ממעזבוז [ז"ל] היה לפני הפסח מרבה בחומרות והידורים, ומעמיס על כל באי ביתו ביותר, אבל אחר כך בליל הסדר היה מתקיים בהם ואשפוך את רוחי על כל בשר (יואל ג א), וזכו להשגות בחינת רוח הקודש.

בוצינא דנהורא פסח

הלילות כו' הלילה הזה כולו מצה, וכן יתר השינויים ששורשן בגבהי מרומים, מפני מה הם הגורמים להשתנות למעליותא כאמור, ועל זה משיב והולך ומספר עבדים היינו וגו', ויוציאנו ה' אלקינו משם ביד חזקה, שבאו להגדלות קודם לקטנות, וזה נחקק במועדו על ידי קיום מצותיו יתברך, והבן.

י"טב פנים לפסח ד"ה מה

~*~

תואר שרף

וסיפר לי הרבני המנוח מו"ה אברהם משה ע"ה מלאדז, ששמע פ"א מרבינו הקדוש [האבני נזר] זצ"ל אצל הסדר ליל פסח, שאמר על חמיו הקדוש האלקי מקאצק זצ"ל, שבכל השנה היה לו תואר מלאך ה' צבאות, ואצל הסדר בליל פסח היה לו תואר שרף.

אביר הרועים

~*~

התלהבות בני ישראל בפסח

הרבי ר' אלימלך מליזנסק היה פעם אחת באיזה עיר, וכאשר נסע לדרכו הלכו כל העיר אחר העגלה שלו ללוותו, וכאשר באה העגלה

הנהגות בפסח

שבר המידה הרעה הזאת, אז קשה לו בגלגול הזה לשברו, אף שהבחירה בידו מ"מ קשה לו, וכן להיפך אם שיבר המדה בגלגול הראשון מקילין לו בגלגול זה שיהיה קל עליו, כך בכל שנה בפסח דנין על זה שנתרשל בשנה [שעברה] ופשע וכו', עכשיו הוא קשה וחמור עליו בדרך שאדם רוצה מוליכין אותו, והבא לטהר מסייעין אותו.

אמרי פנחס שער ד אות רסד

~*~

להיזהר ממשכבות זרות

ויש רגע אחד באותו הלילה שבו נכנסו ישראל במצרים אל האמונה השלימה כמו שכתוב ויהי בחצי הלילה כו', וזה הדבר הוא נצחי גם לדורות, ואף עתה אם ישמור האדם את עצמו מתחילת הלילה משום פניה ומחשבה זרה, רק יעמיק את שכלו אותו הרגע, אזי יוכל לבא אל האמונה השלימה שבאו אז בצאת ישראל ממצרים, והדבר הזה הוא נצחי בכל שנה ושנה, לולא עוונותינו המבדילים בינינו לבין אבינו שבשמים, אשר בעבור זה אין אנו יכולים לעלות ולראות את כל זה.

דברי מנחם, רימנוב, ד"ה פסחים

פרק ואלו

להיזהר בכל מעשיו

בפסח כשבא לעולם אור גדול, צריך אדם להזהר בכל מעשיו שלא יענש ח"ו, והבן.

אמרי פנחס שער ד אות רעא

~*~

להיזהר בקדושת הדיבור

שלזה נקרא החג הקדוש הזה פסח - פה סח, שיקדש זכרו בשירות ותשבחות, וס"ח גימטריא חיים, כי החיים והמות ביד הלשון (משלי י"ח כ"א), לכך צריך לבחור בחיים הם דיבורים קדושים, וגם התיבות צריכים להיות בחיים היינו בכוונה שלימה, כי תפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה, לכך צריך שיראה שיהא תפילתו בחיים דהיינו בכוונה וכו', כי אם אינו מקדש את דיבוריו, אזי אם עומד להתפלל אחר כך אינם נכנסין דיבוריו אל הקדושה.

עבודת ישראל שבת הגדול ד"ה בשו"ע

~*~

מדקדקים במעשיו משנה שעברה

בפסח דנין מצד הנשמות, פירוש, שדנין את הנשמה באיזה מדה היה לה קל לשבר הרע מאותו מדה, והיינו כמו שיש באדם שהיה בגלגול העבר רשע באיזה דבר, דהיינו שלא היה לו יצה"ר גדול ולא

פסח משפיע פרנסה

אף גם על כל אשר יחסר להאדם
יוכל להמשיך לו השפעות כאות
נפשו.

מנחם ציון, רימנוב, הגדה ד"ה כהא

~*~

שלוש עתים לבקש על פרנסה

יש ג' עתים מזומנים לבקש על
פרנסת ישראל, א' בפסח, יען
כי בו העולם נידון על התבואה,
ב' בעצרת, כי אז נידון על פירות
האילן, ג' בראש השנה, שכל באי
עולם יעברון לפני הקב"ה כבני
מרון.

אהבת שלום ראש השנה

~*~

נמשכים כל מיני הישועות

ועל כן סגולת מצוה זו, דכל דכפין,
מי שהוא עני ורעב ללחם, ייתי
ויכול, יאכל כזית מצה לקיים מצות
הבוי"ת, וסגולת מצוה זו ישפיע לו
עשירות וכל טוב, וכל דצריך, מי
שנצרך לאיזה ישועה שהוא, ייתי
ויפסח, יקיים מצות הפסח, ועל ידי
זה יהיה לנו השפעות טובות כמו
שהיה בחינת הנס בימים ההם
להמשיך ע"י אכילת מצה כל מיני
ישועות.

הגדה של פסח מהר"י ט"ב

ע"י אכילת מצה זוכה לפרנסה
אמר הקדוש מורינו פנחס זצלה"ה
מקארעין, כל הרודף אחר

הכבוד וכו' וכל הבורח מן הכבוד
הכבוד רודפו, כן הוא מי שרוצה
להרבות במאכלים ואוכל מטעמים
ותבשילים מבושמים, כדי שיהיה
רוחא לבסומי, אז המאכלים בורחים
ממנו ומתמעט ח"ו פרנסתו, ובהיפך
כשאוכל מאכלים בלתי מטועמים
בכדי שיספיק לו מעט מן המזון,
אז המזון רודף אחריו, הנה מאכל
המצה אין בה טעם, אז דנין על
התבואה להרבות מזונות לישראל.

בני יששכר ניסן מאמר ח אות ט

~*~

בפסח רמזו שמות הפרנסה

חג המצות לתיקון בחינת עולמות
מלכות שמים, הנותנת טרף
לבייתה, ומשם נמשך מזון, משום
הכי בעי שימור מחמץ, וסוד
פסח [ר"ת] פא"י סא"ל חת"ך
שמות הפרנסה.

אוצר החיים מצוה תפח

~*~

בפסח יכול להמשיך שפע לכל מה

שצריך

וזה שאמר בפסח על התבואה,
ואין הכוונה על התבואה לבד,

חמץ

חמץ, ומה אעשה כי חמץ הוא, [כי הוא] לתא דעבודה זרה ולא ישמע על פיך כתיב, יאסור להזכיר שם אלהים אחרים, ואסור לחשוב בו כלל כי הוא קיא צואה סירחון וטינוף, אין בו חיות ושמץ טוב כלל, וכן חמץ בפסח [הוא] סם המות אלהים אחרים לא יזכירנו ולא ישמע על פיו, אבל קודם הפסח יאמר כמה הייתי רוצה לאכול חמץ בפסח, כי טוב ומבושם הוא, ומה אעשה אסור עלי ואבי שבשמים גזר עלי.

היכל הברכה דברים יב כא

==

להיזהר לא לכעוס

הקשה על סמיכות של אלוקי מסכה לא תעשה לך, לפסוק את חג המצות תשמור, אמר בפי קדשו שיש הרבה חסידים שנזהרים דוקא לאכול שמורה בפסח, ועל ידי זה כמה פעמים באים לידי כעס מחמת שבני ביתם אינו נזהרין ונשמרים כדבעי, וידוע מאמר חז"ל כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, לכן סמך התורה הפסוקים אלו, שיותר טוב שלא לאכול שמורה משיכעס ח"ו.

ארץ החיים, מערכת ר' אשר מסטאלין ז"ל

הנזהר ממשוהו חמץ אינו נידון בר"ה האריך בענין פסח שהוא מיכלא דאסוותא, ועל ידי זה אין דנין כלל בראש השנה כדאיתא בזוהר תצוה, לכך יש להזהר להחמיר מאד להנצל מחשש משהו חמץ, והסביר הוא נ"י הטעם שאין דנין בר"ה, וכי אפשר שאם עשה עבירות שלא ידונו אותו, רק הפירוש שהנזהר ממשוהו חמץ איתא בכתבי האריז"ל שיועיל שלא יחטא כל השנה. **אמרי פנחס שער ד אות רנב**

==

לבכות להינצל ממשוהו חמץ

היה אומר בצחות הרב הקדוש רבי ברוך ממעזבזו זצ"ל, אלו היו בני ישראל נוהגים לבכות בחודש ניסן שיצילם השי"ת ממשוהו חמץ בפסח, היו יכולים לאכול תרנגולים ואוזים פטומות בחודש תשרי, כי כבר אמר האר"י הקדוש שמי שינצל ממשוהו חמץ בפסח מבטח לו שלא יחטא כל השנה, ומהראוי היה להפך המנהג שנוהגים בסדר החדשים.

בוצינא דנהורא ניסן

==

לא יזכיר חמץ בימי הפסח

בימי הפסח לא יאמר כמה נפשי משתוקק לאכול ולשתות

ענין עשרה פתיתי חמץ

כנגד עשר מידות

בכוונת העשרה פתיתים שכתב האריז"ל יש לכוין בכל אחד בפני עצמו לבער המדה הרעה האחת, ולקנות בהיפך הקדושה מדה טובה, דהיינו בראשון לבטל החכמה החיצונית, ולהאיר החכמה הקדושה לבל יתחכם בחכמתו אשר השפיע הש"י בנשמתו רק לעבודת בוראו ולתורתו ולמצותיו, וכן בחתיכה השנית לבינתו וכו', תן לחכם ויחכם עוד.

דרך פקודין מצות עשה ט חלק המחשבה אות ו

בוודאי יש בו עוונות לתקן

נוהגין להניח פתיתי חמץ וכו', ונראה שנהגו המנהג הקדוש הזה, מפני שעיקר הביעור חמץ הוא היצר הרע וכו', ולזה הנהיגו להניח חמץ, להראות שבודאי יש בו עדיין עוון וחמץ הוא היצר הרע, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז כ), כי האדם שמחזיק עצמו שתיקן הכל בודאי לא התחיל לעבוד את ה' וכו', ולזה נוהגים להניח פתיתי חמץ להראות כנ"ל כי בודאי לא תיקן הכל.

עבודת ישראל שבת הגדול ד"ה נוהגין

בדיקת חמץ

לא להתבונן בנגעי חבירו

וכל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה. נראה הרמז, דהנה יש בני אדם שאינם משגיחין על מעשיהם, רק על מעשים של בני אדם אחרים, ולזה מזהיר התנא מקום שאין מכניסין וכו' אין צריך בדיקה, כלומר שאין [לעשות] כך שישגיח על מעשיהם של אחרים, רק שיתקן וישגיח על מעשיו.

עבודת ישראל שבת הגדול ד"ה וכל

יבדוק מידותיו

והנה בכל שנה ושנה מתעורר זה ויכול האדם לפי בחינתו ומדרגתו להוציא את עצמו מתוך הקליפות, וזהו ענין בדיקת חמץ, היינו שכל אדם יבדוק עצמו מהמדות שיש לו, ואחר כך אם ימצא אצלו איזה מדה רעה חס ושלים יבער אותה מכל וכל, על ידי התשובה שלימה שיקבל האדם על עצמו שלא לעשות עוד כזאת.

אוהב ישראל לפסח ד"ה בכל

ליבון כו', הכלל, כפי התרחבות
התאווה וחמימות האש כן צריך
להיות התשובה, כבולעו כך פולטו.
שפת אמת ליקוטי שבת הגדול

כי חמימותו כן צריך לשוב
ענין הבדיקה, פשוט החיפוש
להכשיר כדרך השימוש,
[אם נשתמש בכלי] באור צריך

ביעור חמץ

לבער גם כח הרע שלצורך שמים
ויש כמה כוחות היצר שאנו
משתמשין בו לצורך גבוה
וכו', וגם כח זה צריך לבער בחג
הפסח, אלא הכל מצד קדושתו
יתברך יתברך ולא מחלק העמים.
אוצר החיים מצוה ט

==

לתקן חטא עץ הדעת
ענין [החמץ] שהוא רמז לענין
מעשה אדם הראשון, כמו
שאלקים עשה את האדם ישר לבל
יטה רוחו ודעתו רק לדעת את ה',
והנה ביקש חשבונות רבים ולא היה
מעצור לרוחו במה שנטה אחר דעת
טוב ורע, ועי"ז העלה בדעתו דעות
אחרות אשר לא היה כוונת היצר
והעושה, ומזה יבא לו ההפסד אם
לא יברר הטוב מן הרע עפ"י התורה,
כמו כן הוא רמז חמץ ושאר שנגבה
ומתעלה בו הרוח ומגביה את עצמו
יותר ממה שעושהו האומן, ובאם
יניחנו העושה אחר שנתחמץ ולא

לבער עבודה זרה
עיקר ביעור חמץ הוא ביעור עבודה
זרה וכו', ולכך נסמך את חג
המצות תשמור לפסוק אלהי מסכה
לא תעשה לך, ואמר אם היו כל
ישראל שורפין את החמץ בכוונה
הנ"ל שהוא ביעור עבודה זרה,
וואלט אויך גרינגער גיווען דער
גלות [-היה הגלות ג"כ יותר קל].

אמרי פנחס שער ד אות רמח

==

לבער את היצר הרע
שהחמץ הוא היצר הרע כמו
שפירש הרמב"ם שחמץ
הוא מלשון גזילה, מלשון אשרו
חמוץ (ישעיה א יז), ולכך חמץ מרמז
על היצר הרע, שמי שהולך בעצת
היצר הרע הוא נגזל משורשו, ולכך
צריך לבער החמץ בערב פסח
ולעשות הכנה שיוכל להשרות עליו
הקדושה הגדולה שמתגלה בליל
פסח. עבודת ישראל שבת הגדול

ד"ה בגמ' אור

==

פירוש כל חמירא

פעם אחת בערב חג הפסח לאחר שריפת חמץ אמר [הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זצלה"ה] כל חמירא וחמיעא, ופירש לעמו כך, כל חמירא וחמיעא דאיכא, כל מיני חמץ דאיכא הוא ברשותי, דחזיתיה, אם כי נדמה לי שחזיתי את עצמי היטיב, אבל באמת ודלא חזיתי, האב מעך נאך גאר ניט ארים גיזעהין [-עדיין לא התראיתי כלום], דבערתי, היצר הרע אמר לי שכבר ביערתי את החמץ, אבל באמת ודלא בערתי, עדיין לא ביערתי אותי, על כן מבקש אני ממך ה' ליבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא. ואחר כך חזר לדבר נגד הכלל, ואמר, כל חמירא וחמיעא דאיכא בכלל ישראל, הוא ברשותי, איז דאס אלץ איבער מיר [-כל זה הוא בגללי], דחזיתיה, יש בהכלל מיני חמץ הנראים לי, ודלא חזיתיה, ויש בהם מיני חמץ שאינם נראים לי, דבערתי, יש מהם שבערתי, ודלא בערתי, ויש מהם מיני חמץ שלא בערתי עדיין, על כן מבקש אני וכו' כנ"ל. ילקוט כתבי קודש

יטהו בעל כרחו ע"י כח האש והחמה לבל יגביה את עצמו יותר [אזי] יקבל ההפסד לגמרי, לזה אסרה התורה לזכר זה את החמץ ושאור בזמן צאתינו ממצרים, שהוציא אותנו מן הדעת הרע לבל נטה אשורים מכוונת העושה, רק ע"י התורה נתרבה הדעת את אלקי עולם כאשר ברא אלקים את האדם ישר ביום ברוא אלקים את האדם על פני האדמה אשר צוהו לבל יטה אחר דעת טוב ורע, ע"כ חמ"ץ שאור בגימ' ע"ץ הדע"ת.

דרך פקודין מצות עשה ט חלק המחשבה
אות ד

==

לבטל עם להבת לבו

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כו', היינו בנר מצוה ותורה אור, כל אחד בודק עד מקום שידו מגעת, ידו היינו שכלו, והשאר מבטלו, ובמה, בלבו, מיט איין שטיקעלע הארץ [-עם חלק אחת של הלב], אין ביעור חמץ אלא שרפה, בהתלהבות לדבקות הבורא ב"ה. בית אהרן

==

מצה

הקב"ה ישלח מלאכים ממונים על השמירה וישמרו אותנו, וזה פירוש לא תאפה חמץ חלקם - לשון חֶלֶק, בלי שום נידוד חמץ, נתתי אותה מאשי, דהיינו שאשלח לך מלאכים שישמרו אותך, שמלאכים נקראים אישי.

אור לשמים צו ד"ה לא

~*~

בכח המצה יתגבר על היצר

בודאי יש קדושי עליון שבהגיע חג הפסח הם מטוהרים ועומדים, וכל תפילתם בכוונה שלימה בלי שום מחשבת פסול, ולזה מי שאינו במדרגה כל כך שיוכל לטהר עצמו ולפנות מכל וכל, אזי צריך ליתן לו מדרגת מצה, מלשון מצה ומריבה כמבואר בזוה"ק, ורצה לומר שצריך הצדיק להשפיע לו על כל פנים שאם יבוא היצר להפילו למחשבות רעות בחג הקדוש הזה שילחם במצות ומריבות נגדו ולהתגבר עליו.

עבודת ישראל שבת הגדול ד"ה ומי

~*~

זוכה לאמונה

אלהי מסכה לא תעשה לך, את חג המצות תשמור. לבאר הסמיכות נראה, כי ידוע שעיקר העבודה זרה היא תערובת הדעות

רק בעזרת השי"ת יוכל לקיים מצות

מצה

איך אפשר לאכול מצה שתהיה משומרת ודאי, הלא דבר גדול הוא מאד שלא יהיה בו שום חשש כלל וכלל אפילו ממשוהו חמץ, ואיך אפשר לקיים מצוה זו כתיקונה, ואמר על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו, רצה לומר, שאנו סומכין שה' בעזרינו שלא יהיה בַּמְצוֹת מצה שום חשש, כמו שעזר השי"ת את אבותינו בצאתם ממצרים, הגם שאז לא היה באפשרי להם כלל וכלל לשומרה מחימוץ כהלכתו, כן אנו נבטח בה' שהוא יעזור לנו לקיים מצות מצה כהלכתה.

מאור ושמש רמזי פסח

~*~

בזכות המלאכים יכול המצה להיות

שמורה

לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותם מאשי קודש קדשים הוא כחטאת וכאשם. נראה לי דאיתא בכתבי האר"י זלה"ה, הנזהר ממשוהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה, ע"כ צריך האדם לשמור עצמו בכל מה דאפשר, ולכן נקרא מצה שמירה, וזה אי אפשר לאדם שיזהר ממנו כי אם

באכילת פעם אחת שתהיה לרפואה
לנפשו, זה באמת צריך לאכול כל
שבעה.

מאור ושמש הפטרת יום
ראשון של פסח

~*~

במצה נמשכין המוחין של התפילין
והנה ידוע ממאמר חז"ל שאין
הנחת תפילין בחול המועד
של פסח, מטעם דהמצה הוא אות
כמו תפילין, יורה מזה, שהמוחין
שנמשכין על ידי התפילין יכולין
להמשיך על ידי אכילת המצה.

מאור ושמש הפטרת יום
ראשון של פסח

~*~

ע"י המצה מגביר השכל על החומר
הנה ידוע שמצה מרמזת על היצר
טוב וחמין על היצר הרע,
והענין הוא, שהמצה היא בלא טעם
שאינו רק מקמח ומים, ומְצוּתָהּ
רומזת להורות לאדם לבל ירדוף
אחר המותרות ומטעמים, רק יגביר
השכל על החומר, ולא יאכל כי אם
לשובע נפשו לא להשביע תאוותו
וכו', וזהו שאמרו חז"ל בהגדה
שלא הספיק בצקם של אבותינו
להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך
מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא
וגאלם, שרומז, שכל כך זיכנו את
עצמן ולא היתה באכילתם שום
תערובת שאור שבעיסה שהוא

רעות ושבושי מחשבות רעות
שבלב האדם, שמסכה הוא לשון
תערובת כמו למסוך יין, שאין
דעתן מיושבת בהאמונה והבטחון,
פעם יאמין ויבטח בשם ה', ולשעה
קלה יסוג אחור, וזה נתקן על ידי
אכילת מצה, ובעבור זה בצאת
ישראל ממצרים אמונה גדולה
היתה בעם, שבאה להם על ידי
אכילת המצה.

מנחם ציון, רימנוב, סעודת יום
א' דחווה"מ ד"ה אלה"י

~*~

כמה מדריגות באכילת מצה

שאכילת המצה היא רפואה לכל
איש ישראלי שלא תזיק
כל השנה אכילת החמין לנפשו,
וזאת שיערה חכמתו יתברך שמו,
שאכילת מצה כל שבעה יהיה די
לכל איש ישראלי להגן עליו שלא
יחלה חולי הנפש מחמת אכילת
החמין כל השנה, שהשארית
הקדושה שישאר לו על ידי אכילת
המצה מגינה עליו, אמנם, לא כל
אדם שוה בזה, שיש אדם אשר
תיכף באכילה הראשונה זוכה אל
הדעת והשכליות והקדושות של
אכילת המצה, ששוב לא יזיק לו
אכילת החמין אחור הפסח, ובלבד
שישמור עצמו מאכילת חמין
שבעה ימים, ועל זה אמרו חז"ל
שאכילת הששה ימים רשות,
אמנם, לאדם שעדיין לא די לו

כל יום יש לתקן מידה אחת מצות יאכל את שבעת הימים, מלת את הוא מיותר, ופירוש הדבר, שבמצה מרומזים כל השבע מדות, דהיינו שצריכה זירוז גדול, ואין זריזות בלא אהבה, ובשביל מה הוא מזרז את עצמו בעבור שירא שלא תחמיץ המצה, גם המצה היא נמוכה ומורה על הכנעה, ומדת ענוה היא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, וכן תקיש על יתר המדות, ועל כן מצוה עלינו לאכול מצות בכל יום מהשבעה ימים, ולכוין בכל יום בתיקון מדה אחת, וזה שכתוב שנאכל מצות עם הכוונה של השבעה ימים.

מנחם ציון, רימנוב, סעודת יום א'
דחזה"מ ד"ה מצות

~*~

להתקשר בקדושה

מצות תאכל במקום קדוש, פירוש, בליל פסח כשאוכלין הכזית מצה, צריכים לקשר עצמם בקדשי קדשים של מעלה.

מאמר מרדכי פרשת צו

~*~

ע"י המצה זוכים לגאולה

את חג המצות תשמור. על ידי מצות שמירת מצה, שישראל שומרין בגלות המר הזה מתוך הדחק והלחץ, נזכה במהרה בימינו

היצר הרע, עד שהגיעו להתפשטות הגשמיות והתגלות אלהותו יתברך שמו, וזהו שלא הספיק בצקם להחמיץ דהיינו שלא היתה במחשבתם שום חימוץ ותאוה משאור שבעיסה שהוא היצר הרע, עד שנגלה עליהם וכו' שרומז שנזדככו כל כך, עד שזכו על ידי הזדככות החומריות שיתגלה עליהם אלהותו יתברך שמו.

מאור ושמש הפטרת יום ראשון של פסח

~*~

זוכה לתקן אכילותיו ולאמונה

ובכח סגולת אכילת מצה שהוא מיכלא דאסוותא מיכלא דמהימנותא, שמרפא כל נגעי בני אדם רפואות הנפש ורפואות הגוף, זוכה לתקן האכילות של כל השנה, ולאמונת ד', להאמין במי שצריך להאמין, בהבורא ב"ה ית"ש, שהוא יחיד ומיוחד וממציא כל הנמצאים ומסבב כל הסיבות, כי חג הפסח מורה על אמונה וכו', היינו בלי השגות וכוונות רק אמונה פשוטה, בבחינת פתי יאמין, וכמו שאמר הבעש"ט הקדוש קודם פטירתו, אני מניח כל השגות והמדרגות שהשגתי, איך בין אנער און גלייב [-אני פתי ומאמין].

ישמח ישראל שמיני אות מח

~*~

קונם בדביקות רוחא ברוחא, כי חיות הנה המצות, עבור שנשפע אליהם רצון אלקי אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות את כל החוקים האלה, ומה גם עתה בלילה הזה שהוציאנו הש"י מתחת עבדות העכו"ם ואלהי נכר הארץ, להיות עבדים לו לעבוד עבודתו.

דרך פקודיך מצות עשה כא חלק המעשה אות יא

לקיים שלש רגלים וכו', ולראות פני ה' ולהעלות לציון ברנה כמצווה עלינו בתורתנו, אמן כן יהי רצון. אור לשמים משפטים ד"ה את

~*~

נישוק המצות

המחבבין מצות בוראם נוהגין לנשק המצה והמרור והד' כוסות, להורות חשקם ותשוקתם בדביקות לעשות רצון

ארבע כוסות

להפריש הרע מטוב, וגאלתי נגד נשמה מבריאה, שצריך רק גאולה שלא יקרב מעט הרע, ולקחת אתכם לי לעם הוא מדריגה גדולה וגבוהה, בחינת חיה מעולם האצילות.

זרע קודש פרשת בשלח ד"ה אז

~*~

זוכה לדעת דקדושה גבוהה

יש ליתן טעם על מה שתקנו חכמים מצות ד' כוסות, עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה במצות פורים להשתכר עד דלא ידע, היינו שבשביל שהוא נותן את דעתו ומבטלו עבור המצוה כי היין משחית הדעת, נותנין לעומתו דעת מן השמים היפוך

תיקון בחינות נרנח"י

מצינו שאמרו חז"ל (ירושלמי פסחים פ"י ה"א) שחייב לשתות בליל פסח ד' כוסות לסימן חירות, נגד ד' לשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, כי אלו הד' לשונות מורים שיצאו ישראל ממצרים ערות הארץ, ותקנו מדותיהם בכל ד' בחינות, נפש רוח נשמה חיה שהם מד' עולמות, אצילות בריאה יצירה עשיה, כי והוצאתי הוא נגד בחינת נפש מעולם העשיה שרובו רע וכו', וצריך הוצאה לברר אוכל מתוך הפסולת, והצלתי לשון הפרשה נגד [בחינת] רוח מעולם היצירה, ששם טוב ורע מחצה על מחצה, וצריך

העליונה יש לסדר השלחן והמצות בלילה זו, שכל השלחן גופו הוא נתסדר למעלה לפני ד' יתברך, וזהו לשון המשנה הביאו לפניו מוזגין לו וכדומה, לפניו, הוא לפני הקב"ה, מביאים לפניו סדר מצות הלילה בשעה הזאת, וישראל הם המביאים והמוזגין לפני המלך הקב"ה, וזהו לפניו.

תפארת שלמה לשבת הגדול

~*~

מבערים את האומות

ידוע שהארבע כוסות הם כנגד הארבעה גאולות, מצרים מדי בבל אדום, שעתיד הקדוש ברוך הוא להכניע אותם, ולבערם מן העולם שלא יזכרו ולא יפקדו עוד.

דברי מנחם, רימנוב, ד"ה פסחים פרק ואלו

~*~

זוכה לתיקון המחשבות

אפילו עני שבישראל לא יפחתו לו מד' כוסות של יין. הנה נודע הד' כוסות הוא לתקן מה שפגם בד' אותיות משם הוי' ב"ה, וכוס ראשון הוא נגד אות יו"ד משם הוי"ה ב"ה שמרומז לחכמה, וחכמה איהי מוחא, ויוכל לתקן מה שפגם בהדעת ובהמוח במחשבות זרות ובהבלי עוה"ז, וזה שאמר אפילו עני שבישראל, ע"ד אומרם ז"ל

עמלק שהוא דעת דקליפה עכת"ד וכו', חכמים בכח תורה שבעל פה רצו להכניס בישראל עוד דעת יותר עמוקה ויותר נעלה תקנו ארבע כוסות, וידוע שכוסות באין על מוחין, והיינו שאינן משגיחין על מה שיין משחית הדעת ומבטלין דעתם עבור המצוה, על כן זוכין לעומתן לדעת דקדושה גבוהה ונשאה, ויובן עם זה מה ששמעתי מכ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שהרבי ר' בונם מפרשיסחא בירד עבור כ"ק זקני זצלה"ה מקאצק כוס גדול לד' כוסות, ואמר לו בזה"ל: אתה יש לך מוח גדול על כן תיקח כוס זה לד' כוסות, והיינו מפני שיש לו מוח גדול ואין דעתו נפגמת כלל אלא בכוס גדול, על כן להמשיך דעת צריך לכוס גדול.

שם משמואל הגדה של פסח

~*~

ישראל מסדרים אותו להקב"ה

מזגו לו כוס ראשון וכו', כל סדר המשניות האלו מדברים בלשון נסתר כו', ומי הם המביאים והמוזגין, ולמה נקטו בלשון הזה, אכן הנה יש לרמוז בדברים הללו, כי זהו מוסב על ענין הלילה הזה של פסח אשר כל המצות והסדר וארבע כוסות ואכילת פסח מצה ומרור כולם עולים לגבוה, וכל עריכת השלחן ותכונותיו כולו עולה בגופו לגבוה וכו', הנה זה המעלה

גבוה, לידע איך לעבוד את ד' בקדושה ובטהרה וכו', והוא משתמש בו לגריעותא היפוך מדעת קונו חלילה וכו' וכל זה הוא מחסדי ד' שחושב עצות ותחבולות לעזרת בניו למען לא ידח ממנו נדח, ונתן לנו המקראי קודש שחוזר הכל למציאות הראשון, ומפאת קדושת הזמן יוכל לזכות להתעוררות נפלא.

ישמח ישראל שמיני אות עה

(נדרים מא.) אין עני אלא בדעת וכו', לא יפחתו לו מד' כוסות, היינו כל הפחיתות שיש בו ושנפלו לקליפות ר"ל, נתבטלו ע"י הד' כוסות וכו', כי הד' כוסות מבטל הד' רוחות, רוח שטות רוח זנות רוח חמדה רוח חטאה, וממילא הוא מתקן כל האהבות זרות ונכריות ומחזירם לשרשם, ומתקן בזה מה שפגם בדעת קונו, כי הי' משתמש בכלי יקר שנתנו לו מן השמים לצורך

סיפור יציאת מצרים

יכנסו דברי האב באזני הבן ויאמין באמת ביציאת מצרים, מה שאין כן בשאר ימות השנה שאז החשכות גובר בעולם, על ידי זה לא יוכל הבן לקבל דברי אביו ולהאמין בהם. אוהב ישראל לפסח ד"ה יכול

~*~

הבל הפה מעורר ליראת שמים
אפילו כולנו חכמים כו' מצוה עלינו לספר כו', ולהבין זה שחכם אחד מחוייב לספר לחבירו יציאת מצרים הכתוב בתורה מה שגם חבירו יודע, וזיל קרי בי רב הוא (סנהדרין לג:), רק הענין שעל ידי הדיבור והסיפור שהצדיק מדבר, מעורר בזה את השומעים לתשובה

בפסח מכניס אמונה בלב
דהתורה הקדושה מורה לנו, דכל ימות השנה אף אם יאמר להבן הסיפור יציאת מצרים לא יהיו אז הדברים מתיישבים בלבו ולא יכנסו באזניו, כי זה תלוי באמונת הלב ולא כל מוחא סביל דא, וזהו שאמרה לנו התורה בעבור זה, ודרש בעל ההגדה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ר"ל בליל פסח, שאז מתגלין הארת המוחין אשר רומזין לזה המצה והמרור, ובזו הלילה מתגלה אור השכל והאמת והאמונה, וחופף בלילה הזה על כל זרע ישראל, ואז כשתשיב לבנך תשובה זו ותגיד לפניו כל הסיפור הלז, אז בודאי

התלמידים שהבריקו להם התנאים אורות והארות גדולות, ולכן נקרא בני ברק כמו שנאמר (זכריה ט יד) ויצא כברק חצו, האירו ברקיו תבל (תהלים צז ד) וכתוב (זכריה שם) וה' עליהם יראה וגו', והיו מספרים ביציאת מצרים, היינו שהיו מזככים את עצמם ביציאת מצרים בגודל השגתם ובהירתם כמו ביציאת מצרים.

רמתים צופים סימן ב אות ו

~*~

מכניס אהבה ויראה בבניו

סיבב הקב"ה שבני של משה לא יהיו ביציאת מצרים, משום דרצון השי"ת היה שמשה יהיה הראשון שיספר יציאת מצרים, דאיתא בספרים כי ליל פסח מסוגל להכניס אהבת ד' ויראת ה' בלב הבנים, ועל ידי שמשה יהיה המספר הראשון תהיה הכנה לכלל ישראל ולדורות, שסיפור יציאת מצרים יפעול את פעולתו הרצויה, וזהו שאמר הקב"ה ולמען תספר באזני בנך, היתה הכונה שמשה יספר לבניו סיפור יציאת מצרים

מהרי"ד מבעלזא פרשת בא

~*~

בניו ילכו בדרך התורה

ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וגו'. תספר מלשון הארה ובהירות, כמו ספיר ויהלום (שמות

ודביקות גדול, כי ההבל היוצא מפיו בקדושה מעורר נקודת ראת שמים שבלבם.

זרע קודש פרשת יתרו ד"ה וישמע

~*~

מתקן דיבוריו

ועל ידי הסיפור יציאת מצרים ובנפלאות ורוממות הבורא ברוך הוא, זוכה לתקן כל הדיבורים הנבלים ורכילות ולשון הרע ודברים שקרים שחמורים כאילו עובד ע"ז (סנהדרין צו.), עבודה שהיא זרה לו כמאחז"ל (ב"ב קי.).

שמח ישראל שמיני אות מח

~*~

מעורר ניסים גדולים

כל ימי חייו להביא לימות המשיח. כי כשמספרים ביציאת מצרים, ומאמינים שעשה הקב"ה ניסים, וכיון שהוא כן, בוודאי עתיד להיות ג"כ ניסים גדולים, ועל ידי זה הוא התקרבות המשיח, וזהו להביא לימות המשיח.

אמרי פנחס שער ד אות רפח

~*~

אפשר להזדכך כמו ביציאת מצרים **שמעתי** ממנו [ר' שלמה לייב מלענטשא] ז"ל בעת שהייתי בשולחנו על חג הפסח בליל הסדר, ופירש המעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה וכו' שהיו מסובין בבני ברק, הם

רמז למקיפין היוצאים מן הפה, הנה תתבונן ידידי, אור המקיף הוא שמירה והיקף לבל ישלטו זרים, והנה נודע כי כל המצות כולם אשר הם בחיוב על האדם הנה כל הדברים הנאמר בהן לעיכובא, הנה מזה עיקר חיות הנשמה פנימיות האדם, ודקדוקי המצות מצד החסידות מהם יאיר אור המקיף אשר אין לו גבול וכלי שתגבילהו, כן אין גבול לדקדוקי המצות בהכשר ויתרון, זה מחמיר בחומר אחת וזה מחמיר ביותר כידוע למשכיל, והנה בעת היציאה ממצרים וקבלת מלכותו יתברך, נתחייבנו לספר ולהוציא ההבל מפינו בטובות הש"י, אשר ההבל היוצא מתוך פנימיותנו יאיר עלינו לאור מקיף, ובזה נזכור לעשות מעשה המצות על דבר כבוד שמו שיאיר אור השי"ת למקיף עלינו ג"כ ויהי נועם ד' עלינו, ונמצא יש רמז בזאת המצוה גם למילי דחסידי, שבכל מצוה אשר הוא חובה לנפש לדקדק בה בכל יכולתה, והמתבונן בזה ידקדק בנפשו בכל ענייני מצותיו.

דרך פקודין מצות עשה כא חלק המחשבה אות יא

~*~

לספר על יציאתו ממצרים בזמן הזה הענין על פי שפירשו הצדיקים מאמר חכמים (מגילה יז).

כח יח), וזהו הפירוש ולמען תספר באזני בנך ובן בנך, דעל ידי סיפור יציאת מצרים תזריח אור בלב בנך ובן בנך, שילכו בדרך התורה והיראה. **ברכת משה פרשת בא**

~*~

מתגלה כבוד מלכות שמים

כתוב בספרים שפרעה היה יונק מאחורי העורף ולא היה מניח השפע לירד, כי השפע יורד מהמוח דרך צינורות להלב ומשם להזרועות ומתפשט לכל האברים, ופרעה היה יונק מאחורי העורף ולא היה מניח השפע לבוא להתגלות, והנה הפוך העורף נגדו הוא הפה, וכיון שגבר עלינו חסדו והוציאנו מפרעה ונעשה שפטים בו, והיה פרעה לשון גילוי כמו כי פרעה אהרן כנ"ל, כי על ידו נעשה הקב"ה משובח ונתגלה השפע, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים ולפרסם ולגלות כבוד מלכותו על ידי זה, וזה שאמר שכל המרבה לספר ביציאת מצרים ולפרסם ולגלות כבוד מלכותו, הרי זה, יתברך שנקרא זה אלי, משובח ומתגלה כבוד מלכותו.

זרע קודש לפסח ד"ה ואלו

~*~

מרמז לדקדק במצוות

טעם המצוה עפ"י סוד, פסח פ"ה ס"ח שמחוייב להסיח בפה,

אופן הסיפור

קדושת זקני מרן הדברי חיים זללה"ה, היה נוהג בעת סיפור יציאת מצרים בליל התקדש החג, לספר קורות הדורות מבריאת אדם הראשון, דור אחר דור עד יציאת מצרים.

הגדה של פסח ברך משה

~*~

כשמספר ביצי"מ מעלה נשמות יותר

מלימוד תורה

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, והנה להבין הענין המרבה דקאמר, אך הנה אמרו רז"ל שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד, כי בודאי אי אפשר ללמוד תורה תמיד וצריך לדבר דברים גשמיים, וצדיקים ילכו במשדברים אפילו דברים גשמיים הם דבקים בהם יתברך וממש שיחתן תורה היא, כי מעלים בזה נשמות כמו בעסק התורה, ויש נשמות שיכולים להתעלות בדבורים יותר מבעסק התורה, שאין להם כח להתכלל בתורה ולהתעלות עם התורה רק עם הדבור הגשמי, וזה ענין יציאת מצרים מלשון מיצר ים, רצה לומר סמוך לשפת ים החכמה האמיתית, ולכן מצוה לספר תמיד ביציאת מצרים, פירוש בכל עת ובכל שעה כשמדבר איזה דבר יהיה דבריו ביציאת מצרים, וזהו וכל

הקורא את המגילה למפרע, היינו על מה שהיה כבר למפרע בימי מרדכי ואסתר, לא יצא, כי אם צריך לראות שבכל דור ודור עומד רשע כהמן ומבקש להרוג ולאבד את היהודים והקב"ה מצילם מידם, ועין הרואה תעיד בעת תעבורנה הצאן על ידי המונה במספר הרי זה כאלו יצא ממצרים, וכן בענין הנוגע לנפש, מי שהוציא את עצמו ממוסר של היצר הרע ובא אל הקודש, הרי הוא מיוצאי מצרים, וכהנה וכהנה וכו', וזה שכתוב ואפילו כולנו חכמים וכו' ויודעים את התורה ששם כתב את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, עם כל זה מצוה עלינו דייקא לספר ביציאת מצרים, היינו ענין יציאת מצרים שהיה על עצמינו, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה, כלומר שאומר בכל דור הרי זה, כמראה באצבע שזה הוא שיצא ממצרים, אז משובח.

ייטב פנים לפסח ד"ה ואפילו

~*~

ללמוד מצוות סיפור יצי"מ

בשם אא"ז הרה"ק החידושי הרי"מ זצ"ל, שאמר שצריך כל אחד ללמוד בסיפור יציאת מצרים כמו בהויות דאביי ורבא.

חמדת צבי ושפתי צדיקים וארא

~*~

שמדע באמת ובראיה שכלית שהשם יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ולית אתר פנוי מניה וכו', והאיש החכם ומבין יותר יודע ומבין עוד יותר שא"א לידע ולהשיג אפס קצהו, כי הוא ית' בלתי בעל תכלית ואין סוף ואין חקר לגדולתו, וזה הוא מאמר המגיד ואפילו כולנו חכמים ונבונים, שמבינים אנחנו ענין האמונה, כולנו זקנים, ממדיגת זקן היא עוד למעלה ממדיגת חכם, שזקן הוא שקנה חכמה (ראה קדושין לט.) היינו שקנה החכמה לתוך לבו, כולנו יודעים את התורה, אילין אינון מארי קבלה היודעים ודבוקים בתורה, ולכאורה כיון שכולם המה מאמינים ודבוקים בתורה למה להם לספר ביציאת מצרים וכו', אכן מ"מ סיפור יצי"מ הוא לבוא להידיעה האמיתית, וכל עוד שיודע ומבין יותר יודע יותר שאי אפשר להשיג אף אפס קצהו, ויודע באמת שאינו יודע, ולכן שואל כל אחד לחבירו אולי השיג חברו אפס מה בהשגת ובידיעת החכמה העליונה, וזה הוא מאמר המגיד מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, פירוש, שנעשה משובח, ונעשה כמעין המתגבר. ישמח ישראל שמיני ד"ה ברמ"א

המרבה כו', דלאו דווקא בפסח, אלא אפילו תמיד יהיה סיפורו ביציאת מצרים

מאור עינים וישב ד"ה וישראל

~*~

במקום קרבן פסח

ואמרתם זבח פסח (שמות יב כז). היינו במה שעד עתה הקריבו קרבנות, ועתה שאין לנו בית המקדש יהיה פה סח, ונשלמה פרים שפתינו.

רמתים צופים סימן ה אות א

~*~

תכלית סיפור יצי"מ שנאמין שלא

משיגים ידיעת הבורא

דהנה ידוע שענין יציאת מצרים הוא שורש האמונה, שנאמין שיש בורא אחד יחיד ומיוחד קדמון, המשגיח ומנהיג וממציא כל הנמצאים, ובהעלות על דעתנו ובזכרנו הניסים והנפלאות שעשה לנו בהוציאנו ממצרים, שהיינו משוקעים שמה במ"ט שערי טומאה, ואפילו עבד אינו יכול לברוח משם, ובכחו וידו הגדולה ובזרועו הנטויה הוציאנו ששים רבוא אנשים ביד רמה, בזכרנו זאת נאמין שיד ד' המשגיח ומושל בכל ובידו לשדד המערכות הוא עשה כל זאת, ומזה נבוא אנחנו לאמונה שלימה, וענין האמונה הוא הידיעה

אפיקומן

משכן ה', לעשות מעשהו ולעבוד עבודתו עבודת הקודש, צריך להצניע מעשיו להסתיר דרכיו ומעלליו לבל יקטריגו עליו, ויטרידוהו העוטרים עליו לעבוד את פי ה' וכו', ועל כן מצניעין את האפיקומן קודם חצות לבל ירגישו בו הקליפות, ואחר חצות לוקחין אותו משם, ונקרא אפיקומן שהוא אפיקו מנא, שצריך להוציא הכלים משם.

מנחם ציון, רימנוב, סדר ליל ב' ד"ה יחץ

~*~

זוכה לתורה ותפילה

במצרים כאשר היו משוקעים במ"ט שערי טומאה ר"ל, והדעת ה' בגלות, והיו חולים כ"כ עד שלא הרגישו בעצמם מהות חליים, כדרך החולים המסוכנים ר"ל, וכאשר אכלו הלחם הזה מיכלא דאסוותא, נתגלה להם חליים, ובעת אכילת הפסח נתרפאו וזכו לצמאון וחשק לרוץ אחרי ד' וכו', כן אנחנו עתה בגלות החל הזה וכו' כל דצריך ייתי ויפסח, היינו שיאכל כזית האחרון אפיקומן שהוא הפסח, ובזה יזכה לפ"ה ס"ח, היינו לפתוח פיו בתורה ותפילה, ולחשוק ולכסוף לאור התורה ע"י הספירה הבע"ל, ויזכה ללא רעב

שלא יהיה אכילתו בתאוה
מְצוֹת אפיקומן לאכלו על השובע, לרמוז שכמו שהאפיקומן אינו נאכל לתאוה וחמדה רק לקיום המצוה, כמו כן תהיה אכילתו של כל השנה בלי תאוה מתאוות החומריות. **מאור ושמש** הפטרת **יום ראשון של פסח**

~*~

כריתת ברית עם הקב"ה

בחצי הלילה הזה ממש כהרף עין הנקרא עת, שהיא כחצי רגע כמימרא, ובעת הזאת נהפך הגלות לחירות והעבדות לגאולה, וזה הוא זמן אכילת אפיקומן, ותהי מחצת העדה את האפיקומן כמו כריתת ברית, כשנפרדים שני אוהבים מחלקים טבעת אחת, וכל אחד לוקח לו החצי לזכרון אהבת עולם, ועל כן יחצו את המצה, שאנחנו כורתים ברית עם בוראינו ללכת בדרכו ולשמור חוקותיו, והחלק היותר גדול יצניעו למשמרת עד חצי הלילה, שהוא עת חילוף הזמנים והשגת העתים לעלמא לחירות.

מנחם ציון, רימנוב, הגדה ד"ה ורחץ

~*~

להסתיר מעשיו מהקליפות

כל חכם לב וטהר ידים הקרב אל

להטעים המצוות

חכם מה הוא אומר כו', אף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, הפירוש הוא, כמו שאין מפטירין אחר הפסח במזון שלא לבטל טעם מצה ופסח, רק צריך שיהיה נשאר בפיו טעם מצה ופסח, כמו כן צריך אתה להבינו טעם שאלתו מה העדות והחוקים והמשפטים שיהיה טעמו נשאר בפיו לעולם.

שיח שרפי קודש פסח,
בשם החידושי הרי"מ זי"ע

~*~

**בשעת אכילת אפיקומן הצדיקים
אוכלים קרבן פסח**

כל דצריך ייתי ויפסח, ולכאורה איך יתכן לומר כן בהיותינו בגלות, והלא אין אכילת פסחים בזמן הזה, ואפשר לומר על פי מה שכתב הדברי חיים זלל"ה פעם אחת בליל הסדר לפני אכילת אפיקומן, ידוע מה שכתב הישמח משה זלל"ה כי פעם אחת אחר תפילת שמונה עשרה התפלל על זה, וראה עין בעין את אליהו מלובש בבגדי כהונה עומד ומקריב התמיד כסדרו (עכ"ל שם), ומסתמא מקריב גם כן קרבן פסח, ולכאורה עפ"י שיטת ההלכה אין שוחטין את הפסח אלא למנוייו, ואין שוחטין אלא על מי שראוי לאכול ממנה כזית וכו', ואם כן איך נשחט הפסח בזמן הזה,

ללחם ולא צמא למים כ"א לשמוע את דברי ה' (עמוס ח יא).
ישמח ישראל שמיני ז"ה הא

~*~

לעורר זכות יצחק אבינו

אפשר לומר טעם לשבח על מה שנוהגין לפרוס דוקא המצה האמצעי, כי הג' מצות הם כנגד אברהם יצחק ויעקב, והמצה האמצעית הוא כנגד יצחק אבינו, והנה איתא בגמרא (שבת פט:): דלעתיד לבא יאמר הקב"ה ליצחק אבינו בניך חטאו לי, ויאמר לפני רבש"ע וכו' כמה חטאו, כמה שנותיו של אדם שבעים שנה, דל עשרין דלא ענשת עליהו, פשו להו חמשיין, דל כ"ה דלילותא פשו להו כ"ה, דל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל ודבית הכסא פשו להו חרמי סרי ופלגא, אם אתה סובל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך, ומעתה י"ל כי בליל התקדש החג שהוא שעת רחמים אנו רוצים לעורר רחמי שמים למהר קץ גאולתינו ופדות נפשינו, על כן פורסים מצה האמצעי שהוא נגד יצחק, כדי לעורר טענת יצחק אבינו פלגא עלי ופלגא עליך, ובזכות זה נזכה במהרה לגאולה העתידה.

הגדה של פסח ברך משה

~*~

ולאכול מקרבן פסח גם בזמן הזה, אמנם רק יחידי סגולה זוכין לזה על כן אמר השתא הכא, כל זה בימי גלותינו, אבל לשנה הבאה בארעא דישראל, כולנו נזכה לקיים מצות הפסח בפועל ממש.

הגדה של פסח מהר"י ט"ב
ד"ה אפ"ל

אלא ודאי דממטי ומייתי כזית ממנה לצדיקי הדור, עכ"ד ז"ל, ואחר סיום דבריו אכל מיד את האפיקומן בהתלהבות נוראה, עד שנדמה להמסובין שאוכל כזית מקרבן פסח, ועל פי זה יובן המאמר מה שכתב כל דצריך ייתי ויפסח דמי שהוא ראוי אליה, יוכל לפסוח

סגולת אפיקומן

אשר אפיקומן סגולה לבנים, על פי דברי המדרש אשר פרעה אמר פן ירבה, ורוח הקודש משיבו כן ירבה, ותיבות כ"ן ירב"ה עולה אפיקומן. אמרי נועם פסח

-:-

סגולה לרפואה

אפיקומ"ן גימטריא רפ"א, שיורד על ידי זה רפואה שלימה לכל חולי ישראל.

מאור ושמש רמזי פסח ד"ה עוד

סגולה לפרנסה

מלת אפיקומן, שהשלש אותיות הראשונות אפ"י הוא עולה כמנין הוי"ה אדנ"י, והוא הראשי תיבות של פסוק פ'ותח א'ת י'דך, והוא בגימטריא צ"א, ורומז שיורד על ידי זה שפע פרנסה.

מאור ושמש רמזי פסח ד"ה עוד

-:-

סגולה לבנים

יש לרמז מה שאומרין הצדיקים,

הקדמה לכוזנת ליל הסדר

שווה לכל נפש

מאמר א

גלות מצרים והגאולה

המבול^א, בדור הפלגה^ב, ובאנשי סדום^ג, עד שבאו בגלגול בבני ישראל שהיו באותו הדור של שעבוד מצרים, ושם נתקנו ונצרפז.

~*~

גלות ושעבוד מצרים

לכן נגזר עליהם שעבוד קשה במצרים, שכנגד מה שחטאו בדור המבול בהשחתת זרעם, נגזר

תיקון חטא אדם הראשון איתא בחז"ל (עירובין יח ע"ב), שלאחר חטא אדם הראשון פרש אדם מחוה למשך מאה ושלושים שנה, ובאותם שנים התפזרו על ידו ניצוצות שהם נשמות קדושות, וגרם פגם לאותם הנשמות שנפלו ונתערבו בקליפות. נשמות אלו הוצרכו להתתקן, ובאו בגלגול בדור אנוש, בדור

מאמר זה מקורו בשער הכוונות דרושים א' ג' דפסח, ושער הפסוקים פרשת שמות.

- א. ולכן היו דור המבול משחיתים זרעם על הארץ, כעין השורש אשר משם נוצרו. וזה שאמר הכתוב זירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ, שנודע שחטא קרי נקרא רע, והמוציאו נקרא רע, כמו שנאמר זיהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'. ונמצא כי הדור ההוא היו ממש רעת האדם הידוע, הוא אדם הראשון (שער הכוונות שם).
- ב. ועליהם כתיב זירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם, ואמרו בווהר (ח"א דף ס ע"ב) בני דאדם קדמאה [בניו של אדם הראשון], שנקראו בני האדם, לרמוז כי היו הנשמות של טיפות הקרי שיצאו מאדם הראשון, וגם אז הוסיפו לחטוא עוד למרוד בעליון, אבל לא היו באותו עון הראשון של השחתת זרע כדור המבול (שם).
- ג. ולכן נאמר בהם (בראשית יג יג) זאנשי סדום רעים וחטאים לה; מאד, לרמוז כי היו רעים מבחינת השחתת זרעו של אדם, הנקרא רע (שער הפסוקים שם).
- ד. והיו שם במצרים ב' בחינות, כי היו נשמות שנתקנו לגמרי, והם נתגלגלו בבני ישראל ההם שבדור ההוא אחר שירדו למצרים. והיו נשמות שלא נתקנו לגמרי, והם נתגלגלו בבני המצרים, אותם שמל יוסף וגיירם, והאנשים האלה לא נתערבו עם שאר

שהיו בו תחילה, שהם סוד החיות שהיה מחיה אותנו, ונשאר מת, בסוד הכתוב 'חיל בלע ויקיאנו ומבטנו יורישנו אל'. ולכן אחר שנבחנו ונתלבנו ישראל בגלות מצרים, נאמר בשעת יציאת מצרים 'וינצלו את מצרים', שלא נשאר בהם שום ניצוץ קדושה ונאבדו כולם.

ולכן נאסר על ישראל לחזור למצרים, כדכתיב 'לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם', כי נודע שענין גלויות ישראל הוא כדי להוציא הניצוצות שיש בין העמים, ומאחר שבמצרים לא נשארו שום ניצוצות, לכן נאסר עליהם לחזור לשם.

==

קליפת פרעה ומצרים

הטעם שנשתעבדו ישראל בארץ מצרים דוקא הוא, משום שקליפת מצרים היא הקליפה שנאחזת מאחורי הגרון של זעיר אנפין, שהוא המקום שבו נמצא מוח הדעת של זעיר אנפין [ועל כן נקראים 'מצרים' על שם מיצר הגרון, ונקרא מלכם 'פרעה' על שם

עליהם 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', דוגמת עונש המבול עצמו [ולא גזר אלא על הזכרים, לפי שהם חטאו בהשחתת הזרע ולא הנקבות^ה]. וכנגד מה שחטאו בדור הפלגה במה שאמרו 'הבה נלבנה לבנים' וגו', נגזר עליהם 'וימירו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים' וגו'.

וכל ענין גלות מצרים היה כדי לצרף ולתקן את הניצוצות הקדושות ההם, שהיה זה כעין כור שמזקקים בו זהב, וכמו שנאמר 'יוציא אתכם מכור הברזל ממצרים', כדרך הזהב שמעורבים בו תחילה סיגים, ומצרפים ומזככים אותו בכור עד שנעשה מזוקק וטהור.

והוא סוד הכתוב 'עת אשר ישלוט האדם באדם לרע לו', שכאשר ישלוט האדם בליעל [הסטרא אחרא] באדם דקדושה, ובולע ניצוצות קדושה, הוא לרע לו [לאדם בליעל], שכן לאחר הצירוף והליבון, לא די שמוציאים ממנו זה הניצוצות שבלע, אלא שמקיא מבטנו גם את שאר ניצוצי קדושה

המצריים, והיו בעריהם נוהגים מנהג בני ישראל, והם היו הערב רב שעלו עם ישראל ממצרים (שער הפסוקים שם, יעו"י"ש).

ה. שער הפסוקים שם.

ו. סידור קול יעקב שער חג המצות.

ז. סידור קול יעקב שם.

הקדמות לכוונות ליל הסדר

וביאור הענין הוא, כי הנה זעיר אנפין יש לו שלשה מצבים:

(א) עיבור, (ב) יניקה, (ג) גדלות. ובכל אחד מהמצבים יש לו מוחין, רק שבעת היותו בעיבור יש לו מוחין מועטים הנקראים מוחין דעיבור, ובעת היניקה יש שלו מוחין דיניקה, ובגדלותו יש לו מוחין דגדלות.

ועתה על ידי הפגם, נסתלקו מזעיר אנפין כל המוחין דגדלות שלו, ונשארו לו רק בחינת המוחין דיניקה ודעיבורי שלו שהם מוחין מועטים, ועל ידי כך לא היתה יניקה לחיצונים מהמוחין דגדלות שלו.

על דרך שזעיר אנפין חזר לבחינת עיבור, גם כלל ישראל שהם בדוגמת זעיר אנפין, היו גם כן למטה בגלות מצרים כבחינת עובר במעי אמו, כמו שאמרו חז"ל (שוח"ט קז) שהיו ישראל נתונים בתוך מצרים כעובר במעי אמו, כמו שנאמר (דברים ד, לד) 'לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי'. ובעת שיצא זעיר אנפין מן בחינת העיבור שלו

שקליפת מצרים נאחזת בעורף, ופרע"ה הוא אותיות הער"ף].

כיון שאדם הראשון פגם בבחינת הדעת [הן במה שאכל מעץ הדעת^ה, והן בחטא הוצאת שז"ל שפוגם בדעת^ט], והכלל הוא שהחיצונים נאחזים באותם הספירות שבהם יש פגם, ומשם נמשך שפע לחיצונים. על כן פרעה ומצרים שהם הקליפה שכנגד הדעת כנזכר, נאחזו וינקו מן השפע של הדעת של זעיר אנפין. ולכן ישראל שבאותו הדור ששורשם מן הדעת^ה, נשתעבדו לפרעה ולמצרים היונקים כל שפע הדעת, יען כי הם גרמו לכל זה.

זעיר אנפין חזר לבחינת עיבור

כיון שקליפת פרעה ומצרים נאחזו וינקו מהדעת של זעיר אנפין, אזי כדי שלא תהיה להם אחיזה חזקה שם, חזר זעיר אנפין להיות כבתחילה בזמן היותו בעיבור ראשון תוך אימא עילאה.

ח. סידור קול יעקב שם.
ט. שער הכוונות דרוש א' דפסח.
י. הן מחמת שכל הנשמות נוצרות מהחסדים והגבורות שבמוח הדעת ונעל כן נקרא הזווג ד'עת', כמו שנאמר 'והאדם ידע את חוה אשתו', להורות כי משם נמשכת טיפת הזווג. והן משום שהנשמות של הדור ההוא היו משורש משה רבינו ע"ה, שהוא מבחינת הדעת.
כ. עין שערי רחמים ח"א ס"י קפ"א.

הסדר מלמטה למעלה, תחילה מוחין דקטנות ראשון, לאחר מכן מוחין דגדלות ראשון, וכן הלאה.

ונמשכו לו המוחין דגדלות, יצאו גם ישראל מגלות מצרים.

-*-

גאולת מצרים

אך עתה בעת יציאת מצרים, לא היו יכולים המוחין להמשיך כסדרן לאט לאט, כיון שבמוחין דקטנות ראשון יכולים הקליפות להתאחז, ועל כן המשיך המאציל יחד את כל ד' בחינות המוחין הראשונים [קטנות ראשון, גדלות ראשון, קטנות שני, גדלות שני], ומכח ההארה הגדולה של המוחין הללו, נתבטלה אחיזת החיצוניים מזעיר אנפין, ויצאו ישראל לחירות.

כדי לגאול את ישראל ממצרים, נעשה נס גדול מאד. כי הנה מצרים ופרעה היו אחוזים מאד בעורף לינוק מן הדעת העליון של זעיר אנפין, עד שנגרם שחזר זעיר אנפין בסוד העיבור כנזכר. לכן הוצרך המאציל העליון לבטל את אחיזתם ויניקתם מזעיר אנפין, והוא על ידי שהאיר המאציל בזעיר אנפין את רוב המוחין דגדלות שלו בפעם אחת, כדי שעל ידי תוקף האור הגדול ההוא תתבטל יניקת החיצוניים, ועל ידי כן יצאו ישראל מן הגלות.

-*-

והגיענו לזמן הזה

כעין זה נעשה בכל שנה ושנה בימי חג הפסח, וכנודעל שבכל שנה ושנה נתעורר מחדש בכל יום טוב ונמשכים שוב כל ההארות שנעשו בזמן זה בעבר. ועל כן בחג הפסח בכל שנה נעשה בחינת לידה של זעיר אנפין מחדש, שנמשכים לו המוחין דגדלות שלו בליל הסדר, וכפי שיבואר במאמר הבא.

והנה המוחין דגדלות יש בהם כמה מדרגות זו למעלה מזו, והם ו' דרגות מוחין: א) קטנות ראשון, ב) גדלות ראשון, ג) קטנות שני, ד) גדלות שני, ה) קטנות שלישי, ו) גדלות שלישי.

והסדר הרגיל הוא, שהמוחין נמשכים זה אחר זה כפי

מאמר ב

הקדמה לכוונות ליל הסדר

להמשיך להם שפע הנקרא 'מוחין'.
המוחין הנמשכים כלולים ממוחין דאבא ומוחין דאימא, וכל אחד מהם כלול משלש בחינות פרטיות של 'חכמה בינה דעת', נמצא שישנם חב"ד דאבא, וחב"ד דאימא [מוח הדעת נחלק לשנים למוח חסדים ולמוח גבורות].

סדר ההמשכה הנעשה בליל הסדר הוא כך: המוחין דאבא נמשכים על ידי שלש המצות שאוכלים בליל הסדר. וסדרן הוא, שעל ידי המצה הראשונה נמשכת חכמה דאבא, על ידי המצה שניה נמשכת בינה דאבא, ועל ידי המצה השלישית נמשכת דעת דאבא.

המוחין של חב"ד דאימא נמשכים על ידי ארבעת הכוסות ששותים בליל הסדר וסדרן הוא כך: על ידי הכוס הראשון נמשכת חכמה דאימא, על ידי הכוס השני נמשכת בינה דאימא, ועל ידי הכוס

בכדי להבין את סדר הכוונות של ליל הסדר, נקדים כמה הקדמות נחוצות.

ספירות עולם האצילות

בעולם האצילות ישנן עשר ספירות: ספירת **הכתר** הנקראת אריך, ספירת **החכמה** הנקראת אבא, ספירת **הבינה** הנקראת אימא, ספירות **חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד** הנקראים זעיר אנפין, וספירת **המלכות** הנקראת נוקביה דזעיר אנפין.

תכלית כל עבודתינו בתורה ובמצוות, הוא לייחד את זעיר אנפין ונוקביה שהיא המלכות, שיתייחדו ביחודא שלים, ומן הייחוד הזה נמשך שפע לכל העולמות התחתונים.

~*~

המשכת מוחין

כדי שיוכלו זעיר אנפין ונוקביה להתייחד, צריך תחילה

תחילה 'קטנות ראשון', לאחר מכן 'גדלות ראשון', לאחריו 'קטנות שני' ולבסוף 'גדלות שני'. אכן בליל הסדר יש שינוי בסדר ההמשכה, וכדלהלן.

~*~

קטנות ראשון

בליל חג הפסח, כיון שעד עתה היה זעיר אנפין בבחינת גלות, היתה לחיצונים יניקה ממנו. וממילא אם יימשכו תחילה המוחין ד'קטנות ראשון' שהם מדרגת המוחין הקטנה ביותר, יכולים החיצונים להיאחז במוחין הללו ולינוק מהם. ועל כן תחילה יש להמשיך את שאר מדרגות המוחין, ורק לאחר מכן את המוחין דקטנות ראשון.

השלישי והכוס הרביעי נמשכת דעת דאימא.

~*~

מדרגות המוחין

המוחין הנמשכים לזעיר אנפין ולנוקבא כלולים מכמה וכמה מדרגות, והנוגע לענין ההמשכות הנעשות בליל הסדר הוא, שנמשכים ארבע מדרגות מוחין, הנקראות: 'קטנות ראשון', 'גדלות ראשון', 'קטנות שני', ו'גדלות שני' [וכל אחד מבחינות חב"ד דאבא וחב"ד דאימא כלול מכל ד' מדרגות המוחין הללו].

והנה בדרך כלל כאשר נמשכים המוחין לזעיר אנפין ונוקביה, הם נמשכים כפי סדר מדרגות המוחין מלמטה למעלה, דהיינו

א. נרחיב קצת בביאור הענין. המוחין כלולים מחמש בחינות: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. והנה לזעיר אנפין ולנוקביה יש תמיד את המוחין של 'נפש' ו'רוח', וצריך להמשיך להם על ידי עבודתינו את המוחין של ה'נשמה' ו'חיה' ו'יחידה', ולאחר מכן נעשה היחוד.

בימי חג הפסח עד חג השבועות, נעשית המשכת מוחין לזעיר אנפין ונוקביה בסדר דלהלן: בליל ראשון של פסח נמשכים להם המוחין של 'נשמה' ו'חיה'. במוצאי יום טוב הראשון של פסח, מסתלקין מהם המוחין שנמשכו להם. ושוב בימי ספירת העומר חוזרים להימשך להם שוב המוחין הללו של 'נשמה' ו'חיה' על ידי מצוות ספירת העומר. בליל חג השבועות נשלמת ההמשכה של המוחין ד'נשמה' ו'חיה', ואז נמשכים להם גם המוחין של ה'יחידה'. לאחר מכן בקדושת כתר של תפילת המוסף ביום חג השבועות, נעשה היחוד השלם בין זעיר אנפין לנוקביה.

כאמור, בליל הסדר נמשכים לזעיר אנפין ולנוקביה המוחין של 'נשמה' ו'חיה'. והמוחין הללו 'נשמה' ו'חיה' כלולים מבחינת קטנות וגדלות, הקטנות של הנשמה נקראת 'קטנות ראשון', הגדלות של הנשמה נקראת 'גדלות ראשון', הקטנות של החיה נקראת 'קטנות שני', והגדלות של החיה נקראת 'גדלות שני'.

הקדמות לכוונות ליל הסדר

דאימא, ודעת דאימא] מכוונים שכבר נמשכו המוחין דקטנות ראשון בכרפס.

~*~

גדלות ראשון

המוחין ד'גדלות ראשון' נמשכים על ידי עצם קדושת היום, ולא על ידי המצה והכוסות, אלא שמכוונים בכוסות, שכבר נמשכו המוחין הללו דגדלות ראשון דאבא ואימא על ידי עצם קדושת היום, [ויש שכתבו שעל ידי המצות והכוסות חוזרת לימשך עוד הארה של הגדלות ראשון].

~*~

מוחין ולבושים

כל בחינת מוחין נמשכת עם לבושים, והן למוחין והן ללבושים ישנם שמות קודש שאותם מכוונים^ג.

והסדר הוא, שבמוחין דאבא [הנמשכים על ידי המצות], רק לאחר שמכוונים המשכת כל המוחין ד'גדלות ראשון', 'קטנות שני' ו'גדלות שני', רק אז מכוונים המשכת המוחין ד'קטנות ראשון'.

ובמוחין דאימא [הנמשכים על ידי הכוסות] הסדר הוא, שלאחר שמכוונים בכוס ראשון המשכת כל המוחין ד'גדלות ראשון' 'קטנות שני' ו'גדלות שני', אז מכוונים המשכת המוחין ד'קטנות ראשון' בעת אכילת הכרפס. ומכוונים בכרפס להמשיך את המוחין ד'קטנות ראשון' של כל החב"ד דאימא [ולא רק של מוח החכמה דאימא, שכבר נמשכו המוחין שלו בכוס ראשון]. ועל כן בשאר השלשה כוסות [שבהם מכוונים המשכת המוחין דבינה

ב. סידור ר' אשר.

ג. השמות של המוחין דגדלות הם שמות הוי"ה במילוי, כל אחד מהחב"ד [דאבא ואימא] הוא במילוי אחר: חכמה - הוי"ה דע"ב, בינה - הוי"ה דס"ג, חסדים דדעת - הוי"ה דמ"ה, גבורות דדעת - הוי"ה דב"ן. השמות של לבושי המוחין דגדלות הם שמות אה"ה במילוי, וכל אחד מהחב"ד [דאבא ואימא] הוא במילוי אחר, חכמה - אה"ה דקס"א, בינה - אה"ה דקס"א, חסדים דדעת - אה"ה דקמ"ג, גבורות דדעת - אה"ה דקנ"א.

במוחין דקטנות שמות המוחין והלבושים שוים, השמות דקטנות ראשון הם שם אלהיים במילוי, חכמה - אלהיים במילוי י', בינה - אלהיים במילוי ה', דעת - אלהיים במילוי א', אלא שבחסדים דדעת האות א' של המילוי היא בצירוף יו"י, ובגבורות דדעת האות א' של המילוי היא בצירוף יו"ד. השמות דקטנות שני הם חילופי שם אלהיים, חכמה - שם אכדט"ם שהאותיות

האמצעיות הם האותיות הקודמות לאמצעיות של שם אלהי"ם, בינה - שם א"ם ג"ל [-גימטריא של כד"ט], חסדים דדעת - שילוב שלשה שמות הוי"ה דמ"ה ושלשה שמות אלהי"ם במילוי א', שמספר אותיותיהם עם ו' כוללים עולה ע"ה, גבורות דדעת - מספר שם אכדט"ם העולה ע"ד.

סדר בדיקת חמץ

יש נוהגים לומר קודם הבדיקה:

הַרְיֵנִי מוֹכֵן וּמוֹמָן לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה שֶׁל בְּדִיקַת חֲמֵץ לְשֵׁם
יְחֹד קִדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיהָ עַל יְדֵי הַחֹמֶר טָמִיר וְנִעְלָם בְּשֵׁם
כָּל יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי נָעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ,
וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְיָ אֱהֲרֹנָהי אֱלֹהֵינוּ מְלֶךְ
הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו,
וְצִוָּנוּ עַל בִּיעוּר חֲמֵץ:

אחר הבדיקה מיד בלילה יבטלנו ויאמר זה:

כָּל חֲמִירָא וְחֲמִיעָא דְאַפָּא בְּרִשׁוּתֵי,
דְּלֹא חֲמִיתִיהָ, וְדְלֹא בְּעֵרְתִיהָ,
וְדְלֹא יִדְעָנָא לִיהָ, לְבַטֵּל וְלַהּוֹי (הַפְּקָר)
כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

יש נוהגים לומר "כל חמירא וכו'" ג' פעמים

סדר שריפת חמץ

ביום ארבעה עשר עד סוף השעה החמישית שורפים את החמץ
יש נוהגים לומר קודם שריפת חמץ:

הַרִינִי מוֹכֵן וּמוֹזֵן לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה שֶׁל שְׂרֵפַת
חֶמֶץ לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנֵתִיָּה עַל יְדֵי
הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי נֶעַם אֱלֹהֵינוּ
עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

אחר שריפת חמץ יבטלו בליבו ויאמר:

כָּל חֲמִירָא וְחֲמוּעָא דְאִפָּא בְּרִשׁוּתִי, דְחֻזְתִּיה וּדְלָא
חֻזְתִּיה, דְחֲמַתִּיה וּדְלָא חֲמַתִּיה, דְבַעֲרַתִּיה וּדְלָא
בַעֲרַתִּיה, לְבַטַּל וְלֵהוּי (הַפְּקֵר) כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

יש אומרים "כל חמירא וכו'" ג' פעמים

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה יֵיחִוּדֵנוּ אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּשֵׁם שְׂאֵנִי מִכַּעַר הַחֶמֶץ מִבֵּיתִי
וּמִרִשׁוּתִי, כִּד תִּכְבֵּר אֶת כָּל הַחִיצוֹנִים וְאֶת רוּחַ הַטּוֹמְאָה תִּכְבֵּר מִן הָאָרֶץ, וְאֶת
יִצְרָנוּ תִּרְעֵ תִּכְבְּרֵהוּ מֵאַתְנָה, וְתִתֵּן לָנוּ לֵב טָהוֹר לְעַבְדְּךָ בְּאֵמֶת, וְכָל הַסְּמִיא אַחֲרָא
וְכָל הַקְּלִיפּוֹת וְכָל הַרְשָׁעָה כְּעֵשֶׂן חֲכֵלָה, וְתַעֲבִיר מִמְּשַׁלֵּת וְדוֹן מִן הָאָרֶץ, וְכָל הַמְּעַקִּים
לְשִׁכְנֵהָ תִּכְבֵּרם בְּרוּחַ בְּעַר וּבְרוּחַ מִשְׁפָּט בְּשֵׁם שְׁהַעֲבַרְתָּ (שְׂבַעֲרַת) אֶת מִצְרַיִם וְאֶת
אֱלֹהֵיהֶם בְּיָמֵם הָהֵם וּבְזִמְנֵי הַזֶּה, אָמֵן:

סדר הקערה

לדעת האר"י ז"ל

אור הכוונות

סדר הקערה

תקח השלש מצות מצה שמורה, ותניח הכהן למעלה, והלוי למטה ממנו, והישראל למטה ממנו, והם שלשה בחינות חב"ד דחכמה. אחר כך תקח מרור וכרפס וזרוע וביצה, ותניח על השלש מצות. והזרוע הרומז לחסד מצד ימין שלך, והביצה בצד שמאל שלך, ומרור הרומז לתפארת באמצע בין הזרוע והביצה, כי תפארת מכריע בין חסד וגבורה. והחרוסת בצד ימין, תחת הזרוע בקו ימין, והוא נגד נצח. והכרפס הרומז להוד, תניח תחת הביצה מצד שמאל בקו שמאל. וחזרת תניח למטה מן המרור בקו אמצעי, לעשות בו אחר כך כורך, והוא נגד יסוד. והקערה בעצמו הכוללת כולם, נגד מלכות*.

הערות

א. קיצור לשון פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ו.

סימן לסדר הגדה של פסח

בט"ו מילות אלו הבאות לפניך נכלל כל סדר של פסח כל אחד במקומו

קִדְּשׁ. וְרַחֵץ. כִּרְפֹס. יַחֲץ. מִגִּיד.
רַחֲצָה. מוֹצִיא. מִצָּה. מָרֹר.
בּוֹרֵךְ. שְׁלַחַן עוֹרֵךְ. צָפוּן. פָּרֵךְ.
הִלֵּל. נִרְצָה.

אור החסידות

מקורו ברוח הקודש

הגדה אשר כל איש ישראל אומרים אותו, בודאי ברוח הקודש נאמרה. דגל מחנה אפרים צו

סדר על כל השנה

שמעתי מא"א אדמו"ר זצ"ל, שמטעם זה נקרא סיפור הגדה - סדר, כי זהו סדר על כל השנה, כי כל המצות תלויים ביציאת מצרים. בית אהרן ד"ה חסל

המתקת הדינים

מגיד י"ל שהוא מלשון מגידות ומתיקות, עדה"כ (דברים לג יג) ממגד שמים, והיינו שע"י אמירת ההגדה ממתיקים את הדינים. הגדה של פסח שפע חיים

קִדְּשׁ

בכוס ראשון יעשה הקידוש מעומד, ומוזגין לו דרך חירות, ונוטל הכוס בשתי ידיו ומחזיקו בידו הימנית לבה, ואם חל במוצאי שבת יאמר הבדלה קודם שהחיינו, וסימנך יקנה"ז.

אור הכוונות

כוס ראשון

כפי שנתבאר בהקדמה, על ידי שתיית ארבע כוסות נמשכים המוחין דאימא, ועתה על ידי שתיית כוס ראשון דקידוש, נמשך מוח החכמה דאימא.

סדר הכוונה הוא, שאת המוחין דקטנות ראשון עדיין לא מכוונים להמשיך כעת. ויכוין שעל ידי קדושת היום כבר נמשכו המוחין דגדלות ראשון דמוח החכמה דאבא ומוח החכמה דאימא [ועתה חוזר ליכנס איזו הארה שלהם²]. ועל ידי כוס הקידוש נמשכים המוחין

אור החסידות

קדש

לקדש את עצמו

קדש. פירוש של קדש, שצריך להזמין עצמו להקב"ה, שפירוש של קדש הוא הזמנה, כמו הפירוש של הרי את מקודשת לי, שתהא מזומנת לי ואסורה לכולי עלמא כהקדש, רק להיות מוכנת להחתן בכל עת שירצה, כך צריך לקדש עצמו להיות מוכן להקב"ה.
עבודת ישראל לפסח

הערות

ב. סידור ר' אשר.

אור הכוונות

דקטנות שני דמוח החכמה דאימא [על ידי החזקת הכוס נמשך לבושי המוחין, ועל ידי היין שבכוס נמשכים המוחין עצמם], ועל ידי **דיבור הקידוש** נמשכים המוחין **דגדלות שני** דמוח החכמה דאימא.

גדלות ראשון דאבא ואימא

[נכנס בקדושת היום]

חכמה דאימא

מוזז יו"ד ה"י וי"ו ה"י
לבוש אכ"ף ה"י יו"ד ה"י

חכמה דאבא

מוח יו"ד ה"י וי"ו ה"י
לבוש אכ"ף ה"י יו"ד ה"י

קטנות שני דחכמה דאימא

מוח **אכד"ט"ם** [יין וחמש אצבעות]
לבוש **אכד"ט"ם** [הכוס וחמש אצבעות]

גדלות שני דחכמה דאימא

[על ידי הדיבור]

מוח יו"ד ה"י וי"ו ה"י
לבוש אכ"ף ה"י יו"ד ה"י

אור החסידות

מופלא ומכוסה מאתנו

כוס ראשון הוא נגד אות יו"ד משם הוי', הנקרא קודש, וקודש הוא חכמה (זוה"ק ח"ג רצ"ז.), ועל"י איתמר (חגיגה י"ג.) במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור. **ישמח ישראל שמיני**

חיוב אמירת קדש

דהנה אלו התבות קדש ורחץ הם כמו פתיחה לעריכת הסדר, ואיתא בזוהר הקדוש פרשת אמור עה"פ ובחודש הראשון, ר' חייא פתח אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק וגו', אמרה כנסת ישראל אני ישנה בגלותא דמצרים, דהוו בני בשעבודא דקשיו וכו', הרי מוכח מן הפתיחה הזאת שהשכינה הקדושה בגלות היא בבחינה שינה וכו', ומכש"כ שישאל הן בגלות בבחינת שינה וכו' מאין יהי להם מוחין לעבודת הש"י וכו', וזהו הסוד שהנהיגו אבותינו את התינוקות לומר פתיחה

יש נוהגים לומר לפני הקידוש:

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמוֹזְמֵן לְקַיֵּם מִצְוֹת קִידוּשׁ וּמִצְוֹת פֶּסַח רִאשׁוֹן שֶׁל אַרְבַּע
פִּסְוֹת, וְהוּא פִּנְגָּד אוֹת יו"ד שֶׁל שֵׁם הו"ה בְּרוּךְ הוּא הַנְּקָרָא
חֻכְמָה וְשֶׁהוּא פִּנְגָּד רוּחַ שְׁטוּת לְכַפֵּל אוֹתוֹ לְשֵׁם יְחוד קִידוּשׁא בְּרוּךְ
הוּא וְשִׁכְיִנְתִּיהָ עַל יְדֵי הַהוּא מְמִיר וְנִעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיֵהי נֵעָם
אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנְנָהוּ:

בשבת מתחילים כאן

וְיֵהי עֶרֶב וְיֵהי בֶקֶר

יּוֹם הַשֵּׁשִׁי. וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת

אור החסידות

כזאת לפני הסדר כמו הפתיחה שאמר רבי חייא, וכך הוא פירוש הדברים
האלה, אז דער טאטע קומט אהיים פון שיל [-כשהאב מגיע מביהכנ"ס],
היינו אבינו שבשמים, אזוי ווי ער קומט אהיים צו זיך איך הימעל אריין
פין שיל [-מיד כשהוא מגיע אליו בשמים מביהכנ"ס] לאחר תפלת ערבית,
והוא ראה איך שישאל התפללו בהתלהבות כל אחד לפי ערכו, אף שכל
אחד ואחד הוא עיף ויגע מן הדחק והלחץ והעבודה והטרחה של קודם
הפסח וכו', על כן דארף ער באלד קידוש צו מאכען [-צריך לעשות
קידוש], פירוש, שהוא צריך תיכף לחדש את הקידושין שלנו, מה שאמר
וארשתין לי לעולם, והוא צריך לגאול אותנו בלילה הזה שהוא ליל שמורים
לדורות לגאולת ישראל, וזהו הטעם כדי די קליינע קענדערלעך זאלן נישט
אנטשלאפענט ווערען אין זאלן קענען פרעגען מה נשתנה [-כדי שלא
יישנו הילדים הקטנים ויכלו לשאול מה נשתנה], פירוש, הילדים הקטנים
היינו עם ישראל שהן בבחינת קטון יעקב, ובבחינת ילד שעשועים, שלא
ישנו בשינה עמוקה בגלות, פירוש, שלא יתיאשו ח"ו מן הגאולה, ויכלו
לשאול את אביהם שבשמים מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, היינו
גלות הזה מכל הגליות שנתארך כל כך. תפארת מהרא"ל משפולי

יום השביעי, ויקדש אתו, פי בו שבת מפל מפל מלאכתו
אשר ברא אלהים לעשות:

בחול מתחילים כאן

סברי מרגן ורפגן ורבותי

ברוך אתה יהוה יאהרונחי אלהינו מלך
העולם, בורא פרי הנפץ:

ברוך אתה יהוה יאהרונחי אלהינו מלך
העולם, אשר בחר בנו מפל עם
ורומנו מפל לשון וקדשנו במצותיו,
ותתן לנו יהוה יאהרונחי אלהינו באהבה
(לשבת שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה, חגים
וזמנים לששון את יום (לשבת השבת הזה ואת
יום) חג המצות הזה, זמן חרותנו,
(לשבת באהבה) מקרא קדש וזכר ליציאת

אור החסידות

את חג המצות הזה זמן חרותינו

ההארה בזמן הזה הוא כזמן ההוא

שבכל שנה בעת שאנחנו בני ישראל מקיימים מצות הבורא ברוך הוא,
היינו מצות השבתת חמץ ואכילת מצה בפסח ושאר מצות התלויים

מִצָּרִים, כִּי בָנוּ בַחֲרֵת וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ
מִכָּל הָעַמִּים, (לשבת וְשַׁבָּת) וּמוֹעֲדֵי קִדְּשָׁךְ
(לשבת בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׂוֹן
הִנְחָלְתָּנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֱהֲרֹנָה, מִקְדֵּשׁ
(לשבת הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְהַיּוֹמִים:

אור החסידות

בה, אזי נתעורר עלינו בחסדו הגדול הארה גדולה כמו שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים, הארה גדולה מאוד בשכר המצות שקיימו, כמו כן גם אנחנו מבני בנייהם כשאנחנו מקיימים המצות, אזי אנחנו מקבלים גם כן הארה שהיה לאבות בפסח, ולכן אנו אומרים בפסח זמן חירותינו וכו' כי מתעורר עלינו כך זמן חירות וכו' כפי מעשינו הטובים וקיום מצותינו. קדושת לוי דרוש לשבועות

לעבוד את ה' גם עם היצר הרע

על ידי שבערב קורין קריאת שמע, ומפקיד נשמתו ורוחו וכל תשוקותיו לבעל הפקדון, שמאמין ומבין שהכל הוא בחיות הבורא ב"ה, ואפילו הסיטרא אחרא גם כן הוא מחמת החיות הבורא יתברך, והוא בראם כדי להיות הבחירה, והמלאך המות הוא בעל הפקדון, והקב"ה מחזירו כנ"ל, ובזה נפקע כל שיעבודו וכו', וזה שאומרים בקידוש ותתן לנו את יום חג המצות הזה זמן חירותינו, שבזה שאנו חוגגים ואוהבים להיצר טוב הנקרא מצה, בזה זכינו לגאולת מצרים להיות זמן חירותינו, אף שלא כלה הזמן ארבע מאות שנה, והטעם מקרא קודש זכר ליציאת מצרים. רמתים צופים תנא דבי אליהו פ"ב אות לו

מברכים על גאולתנו מן הגלות

וצריך לבאר כפל הלשון, שהיה די באומרו זכר ליציאת מצרים, ולמה מזכיר גם זמן חרותינו, ונראה ע"פ דברי הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע על נוסח הברכה בתפלת יוה"כ מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות

במוצאי שבת קודש אומר קודם שהחיינו בורא מאורי האש
והבדלה:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם שֶׁחֵינּוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעֵנוּ
לְזֶמַן הַזֶּה:**

אור החסידות

עמו בית ישראל ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה וכו', ע"ד משל
לתינוק שמתאוה למאכל ערב וחוטף ומברך כדי שאביו יוכרח ליתן לו
מאותו מאכל, כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, וכן אנו מברכים בשם
ומלכות על מחילת עונותינו, וממילא השי"ת מוחל וסולח שלא ניכשל
בברכה לבטלה עכ"ד, וי"ל, שלזה יסדו ג"כ בברכת קידוש היום זמן
חרותינו דייקא, היינו שהברכה שאנו עושים היא על החרות שלנו משיעבוד
מלכויות ועול גלויות בעת הגאולה העתידה, וכיון שאנו מברכים על כך
תקותינו איתן שעוד בחג המצות הזה יעלה ויבא זכרונינו ופקדונינו לפני
השי"ת וימהר לגאלינו ולהוציא אותנו לחירות עולם, וממשיך לומר מקרא
קודש רק זה זכר יציאת מצרים, אבל הברכה היא על הגאולה.

הגדה של פסח שפע חיים

זכר ליציאת מצרים

ע"י יצי"מ יתקרב אל הקדושה

אמר [הרה"ק מצאנז זצל"ה] בשם רבו הרה"ק הרב הזקן בעל זרע
קודש ז"ל, אם יחשוב אדם האיך אלך להקדושה איש כמוני מלא
עבירות וחטאים משוקע בטומאה, אז יזכור עצמו תחלה למקראי קודש
זכר ליציאת מצרים, כי היה במ"ט שערי טומאה, ואף על פי כן הלכו
לקדושה עלינו, וזה הזכירה יועיל שיתחזק להתקרב אל הקדושה.

הגדה של פסח דברי חיים

והגיענו לזמן הזה

התמלאות שם הוי"ה בחסדים

יש עוד שפע שמשפיע השי"ת בזמן, שמתגלה ההשפעה גם בבחינה

אם חל במוצאי שבת מקדשין יקנה"ז ר"ת יין קידוש נר הבדלה זמן
**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מְאוּרֵי
הָאֵשׁ:**

וידקדק ליהנות מאור הנר, שיסתום ידו ויפתחנו אח"ז לראות בו
**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְבַדִּיל בֵּין
קֹדֶשׁ לְחֹל, בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ, בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, בֵּין יוֹם
הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה. בֵּין קֹדֶשֶׁת שַׁבָּת לְקֹדֶשֶׁת יוֹם טוֹב
הַבְּדִלָּה, וְאֵת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה קֹדֶשֶׁת, הַבְּדִלָּה
וְקֹדֶשֶׁת אֵת עַמּוֹד יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשֶׁתְךָ: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ,
הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:**

במוצאי שבת מברך כאן 'שהחיינו'

שותה הכוס כולה ולפחות רובה בבת אחת בהסיבת שמאל, ואינו מברך אחריה

אור הכוונות

שתיית הכוס

יכוין שעל ידי שתיית הכוס, מתפשטים המוחין בזעיר אנפין, וממנו נמשכת הארתם לנוקבא.

אור החסידות

שלמטה מן הזמן, כי עת כבר אמרנו שהוא למעלה מהזמן, וזמן הוא
מה שלמטה מן הזמן וכו', וזה מורה על התמלאות שם הוי"ה בחסדים,
ומשפיע מחסדיו למדת מלכות, שהיא הנהגת עולמו וכו', ולכן אנו מברכין
ברגל שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, כי אז הנסים היו תחת הזמן,
ולכן אנו מברכין ברכת זמן. **זרע קודש נח**

לעשות המצוה בשמחה ובדביקות

דכל מצות זמניות כגון פסח וכו', צריך האדם לעשות המצוה הזאת
בבחינה גדולה, בשמחה ובדביקות העליון, כדי שעל ידי זה יתקשר
בקדושה בלי שום הפסק לכל זמן. **נועם אלימלך בהעלותך**

ורחץ

נוטל ידיו לצורך טבול הראשון ולא יברך על הנטילה

אור הכוונות

ורחץ

יכוין שמשם הו"ה דע"ב [דגדלות שני דאימא] שנמשך בקידוש, יורדים אותיות י"ה בתוך גוף זעיר אנפין לטהרו מגעולי מצרים. ובעת רדתם מכים האותיות זה בזה, דהיינו יו"ד [כ'] פעמים ה"י:

ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י

ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י

והם עולים ש', שני שרשיהם נשארים למעלה במוח החכמה של זעיר אנפין, ונשאר מספר רח"ץ המתפשט בגופו של זעיר אנפין, ורוחץ את הכלי הפנימי שלו מגיעולי מצרים^ג.

אור החסידות

ורחץ

לבטל שפיכת דמים ולהמשיך רפואה

ורחץ הוא לרחוץ ידיו משפיכת דמים, כמ"ש ורחצו ידיהם, ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה (דברים כא ז). ואתוון ורח"ץ הוא אותיות רוצ"ח, והיינו, לבטל שפיכת דמים ולהמשיך רפואה וחיים, ברזא דשם חת"ך החותך חיים. וכאשר רמזנו במקום אחר רופא נאמן ורחמן אתה, אשר רופ"א נאמ"ן עולה חת"ך, ומספר רוצ"ח נתהפך על תיבת ורחמ"ן. אמרי נועם לפסח

קודם קידשנו ואח"כ אנו מיטהרים

שזהו מעלת לילה זו הראשונה של חג הפסח, כי בכל קבלת הקדושה

הערות

ג. משנת חסידים פ"ד מ"א.

כַּרְפֵּס

יקח מהכרפס פחות מכזית ויטביל בחומץ או במי מלח ומברך בורא פרי האדמה, ויכוין לפטור גם כן המרור בברכתו בורא פרי האדמה.

אור הכוונות

כַּרְפֵּס

הנה בכוס ראשון עדיין לא נמשכו המוחין דקטנות ראשון של מוח החכמה דאימא, ועתה על ידי אכילת כרפס מכוונים להמשיכם. ומכוונים להמשיך את המוחין דקטנות ראשון של כל הארבע בחינות מוחין דאימא, קטנות ראשון דמוח החכמה דאימא [והוא שם

אור החסידות

צריך מקודם לרחוץ ולטהר את לבו מכל וכל כדי שיוכל לקבל הקדושה וכו', ולא כן היה ברגל חג המצות שהקדושה היה מוכרח להאיר פתאום אל תוך הרע, וכל הרע היה נדחה ונתבטל ממראות אור הגדול, ואח"כ היה הצווי לרחוץ ולטהר להכין עצמו לקבלת התורה, וזה קדש ורחץ, שתחלה האיר אור הקדושה וקידש את ישראל בקדושתו, ואח"כ ורחץ שצוים לרחוץ ולטהר עצמם. סידורו של שבת ח"א השורש השביעי ענף ב

כַּרְפֵּס

הקב"ה מאיר על כל איש ישראל

כַּרְפֵּס, ותראה הלא הירק הטמון כולו בעפר רק ראשי עליו מגולים, יזכה ג"כ לעלות על שלחן מלכים, מאן מלכי רבנן, שמולכין ביצרם, ולהעלות הניצוץ הקדוש אשר בתוכם ולברך עליהם בפה"א, ובזה

אור הכוונות

אלה"ם במילוי י' העולה ש', ושי"ן במילוי עולה כרפ"ס], קטנות ראשון דמוח הבינה דאימא, קטנות ראשון דחסדים דדעת דאימא, וקטנות ראשון דגבורות דדעת דאימא¹.

קטנות ראשון דמוח החכמה דאימא

מוח אכ"ף לבמ"ד ה"י יו"ד מ"ם
 לבוש אכ"ף לבמ"ד ה"י יו"ד מ"ם

קטנות ראשון דמוח הבינה דאימא

מוח אכ"ף לבמ"ד ה"ה יו"ד מ"ם
 לבוש אכ"ף לבמ"ד ה"ה יו"ד מ"ם

קטנות ראשון דמוח חסדים דדעת דאימא

מוח אכ"ף לבמ"ד ה"א יו"ד מ"ם
 לבוש אכ"ף לבמ"ד ה"א יו"ד מ"ם

קטנות ראשון דמוח גבורות דדעת דאימא

מוח אכ"ף לבמ"ד ה"א יו"ד מ"ם
 לבוש אכ"ף לבמ"ד ה"א יו"ד מ"ם

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
 הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאָדָמָה:**

אור החסידות

יהי' לו עלי', ותראה עד כמה תגדל אהבת הבורא ית' על כל ניצוץ לבל ידח ממנו נדח חלילה, ובטח בד' כי גם עליך יזרח אור, ועוד יקים אותך מעפר ויגביה קרנך למעלה ראש. **ישמח ישראל שמיני**

להזכיר תחילה עניותנו

בחינת כרפס שהוא מין ירק שאוכלים, אז שהוא בחינת מחין דקטנות,

הערות

ד. ובמשנת חסידים (פ"ד מ"א) איתא, דעתה בכרפס רק מתחיל ליכנס הקטנות ראשון דמוח הבינה, מוח החסדים דדעת, ומוח הגבורות דדעת, וגמר כניסתם ייעשה בכוסות שני שלישי ורביעי.

יחץ

יבצע מצה שניה ויניח חציה הקטנה במקומה והגדולה יצפין
לאפיקומן

אור הכוונות

יחץ

הנה שלושת המצות שבקערה, הם כנגד שלשת המוחין דאבא, מצה ראשונה
מוח החכמה, מצה השניה מוח הבינה, ומצה השלישית מוח הדעת.

אור החסידות

דהיינו שמרמזין אף על פי ששתינו כוס ראשון, עדין לא זכינו לאכל המצה
שהוא מאכל מלאכים בחינת מן, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, רק
אנו צריכין לזכר תחלה עניותנו.
ליקוטי הלכות או"ח הלכות נטילת ידים לסעודה ובציעת הפת הלכה ו אות כב

מתקן מידת היסוד

ובקדושת החג יזכה אח"כ לרחוץ את עצמו מעונותיו, ועיקר הרחיצה
התשובה והטהרה צריך להיות במדת יסוד לתקן פגם המר,
וזהו הרמז כרפס, שהיא יר"ק והיא אותיות קר", וזה שאמרו חז"ל לטבלו
במי מלח, הרמז לתקן החטא הזה בדמעות שהם מלוחים.
תפארת שמואל ליל הסדר

יחץ

המתקת הדינים

ושוברין מצה אמצעית נגד לוי, שהוא ג"כ במדת גבורה, ויחץ הוא חצי
מספר גבורה, לרמוד שנשברו הגבורות מעלינו, וכן עתה בשבירת

אור הכוונות

את ה'יחץ' עושים במצה השניה שכנגד מוח הבינה שבסוד אות ה' בציור ד' על ו', שהוא בסוד זעיר אנפין ונוקביה בהיותם בעיבור תוך הבינה, זעיר אנפין הוא בסוד אות ו', והנוקבא בסוד אות ד'. ובהיותם בתוכה בסוד העיבור מתחברים שניהם ונעשים אות ה' אחת.

את המצה האמצעית שבסוד אות ה' חוצים לשתים, חציה האחד הגדול יותר שצורתה ו' שמספרה גדול ממספר האות ד' [והוא כנגד זעיר אנפין] מניחין לאפיקומן, ואת חציה השני שצורתה ד' [והוא כנגד הנוקבא] אנו מחברים אותה עם החכמה שהיא מצה הראשונה השלימה, ומברכים עליהם המוציא ואכילת מצה^י.

[יש אומרים^י שביחץ נכנסת הארת המוחין דקטנות ראשון, דמוח החכמה, מוח הבינה, ומוח הדעת, דאבא [חכמה], ולאחר מכן בעת האכילה נכנסת עצמותם.]

אור החסידות

המצה נשבר הדינים מעלינו, ונטילם על שונאי ישראל וישברו הדינים את שונאינו, ומלכות הרשעה תתעקר ותשתבר ותתמגר. זרע קודש לפסח

כל אכילתך תעשה קודם לה'

יחץ, ועי"ז תזכה להפריד הרע מהטוב ולהבדילו, ושתהיה ישר בקו האמצעי, ולא עוד אלא שתזכה להגביר חלק הנפש על חלק הגופני, ולהגדיל חלקו, וזה החלק הגדול לאפיקומן, המרומז על עוה"ב, וגם תעשה מהרע טוב וכו', היינו מכל אכילתך תעשה קודש לד', כי גם החלק הקטן, שהוא מרומז להעוה"ז, עתה תראה בעיניך שנעשה ונתקצה למצות אכילת מצה.

להמשיך ישועות

יחץ, מי שהוא בעיניו שפל ועניו כעני שדרכו בפרוסה, מגיד יוכל להמשיך ישועות על עצמו ועל הכלל ישראל. תפארת שמואל ליל הסדר

הערות

- ה. שעה"כ דרוש ו'. וכתב הכף החיים (סי' תעג סי"ק ק) דאין צריך לבצוע המצה האמצעית בצורת ד' ו', אלא סגי לכיון זאת במחשבה בלבד, יעווי"ש.
- ו. פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ו, וסידור ר' שבת.

מגיד

אור הכוונות

סיפור יציאת מצרים

הטעם שמצוה לספר ביציאת מצרים בליל פסח הוא, כי פסח הוא נוטריקון פ"ה ס"ח, שהוא בחינת אור המקיף היוצא מן הפה בבחינת שיחה ודיבור, לכן צריך לספר ביציאת מצרים כי יציאת מצרים הוא יציאת החסדים ממצר הגרון הנקרא 'מצרים', ועל ידי דבורינו אנו ממשיכים ומוציאים אותם דרך הפה כדי שיהיו בבחינת מקיפים לזעיר אנפין! ומפני שההגדה נאמרת על כוס שני שבו נמשך מוח הבינה דאימא, שממנה יוצאים זעיר אנפין ונוק' שהם בסוד קול ודיבור, לפיכך אנו אומרים ההגדה בקול ודיבור ושמחה רבה וכוונה גדולה!

ויגביה הקערה ואין להסיר הביצה והזרוע, ויאמר הא לחמא וכו' בקול רם, וקודם שיתחיל הא לחמא יאמר זה

תְּרִינִי מוֹכֵן וּמוֹזֵמן לְקִים הַמִּצְוָה לְסֵפֶר בְּיַצִּיאת מִצְרַיִם, לְשֵׁם יְחִוד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתִּיהָ עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר

אור החסידות

מגיד

מגביהים את הקערה

אכילה לשם שמים

וזה שמגביהים הקערה, פירוש, מגביהים להעלות אכילתם למעלה לרצון לפני אבינו שבשמים. תפארת שלמה לשבת הגדול

הערות

- ז. שער הכוונות דרוש י"א דפסת, ומשנת חסידים פ"ה מ"א.
- ח. משנת חסידים שם מ"ט.

וְנִעְלַם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיְהִי נֶעַם אֲדָנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהּ:

**הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי אֶכְלוּ אַבְהַתְנָא
בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכַפִּין**

אור החסידות

לעורך על הפרנסה

מגביהין הקערה ואומרין הא לחמא עניא וכו', ונראה בדרך רמז בכוונתם על פי מה שאמר הרמב"ן זצ"ל וכו', בשעה שישראל חוטאים ואינן יכולין לקבל השפעות, והשי"ת רוצה שלא יופסק השפע בכדי שיחזור לישראל בעת שישובו מדרכם בתשובה, על כן נותן השפע לאוה"ע בכדי שלא תופסק ההשפעה, וזו גופא עדות וראיה שיוחזר השפע לישראל בעת שישובו אל ד' וכו', וזהו מגביהין הקערה, רומז על הפרנסה להגביהה ולהעלותה, ואומרים הא לחמא עניא וכו', שאנחנו בעניות ובחוסר כל כמו שהיינו במצרים, ואנו מבקשים שעכ"פ כל דכפין ייתי ויכול, היינו, שעכ"פ יאכלו ביני וביני אוה"ע שהם דומים לכלבים. אמרי נועם לפסח

הא לחמא עניא

זוכה לתורה ולקבלת התפילות

הא לחמא עניא, ע"ד אומרם ז"ל (פסחים לו.) לחם עוני, שעונין עליו דברים הרבה, היינו שזוכין ע"י אכילת מצה ללמוד תורה לשמה, שע"י זוכין לדברים הרבה כמשנת ר"מ (אבות פ"ו מ"א) וכו'. ואפשר הפירוש כמו"ש אאמו"ר זצלה"ה זי"ע שהוא מלשון השפעה, מלשון הכתוב (הושע ב כג) אענה את השמים והם יענו את הארץ וכו', והיינו שנענין מן השמים על כל הדברים אשר יתפלל ויבקש מהקב"ה בעת הזאת, וזוכה להעלות התפלות מכל השנה שלא עלו לדצון לפני אדון כל. ישמח ישראל שמיני

הקב"ה ממלא כל הבקשות

הא לחמא עניא, פירשו רז"ל שעונין עליו דברים הרבה, פירוש שעונין

ייתי ויכול. כל הצריך ייתי ויפסח.

אור החסידות

עליו הוא כמו יענך ה', כי בלילה הזה מתעוררת הישועה שהיתה אז, והקב"ה עונה וממלא הבקשות שמבקשים ממנו בלילה זה. מהר"י מבעלזא הגדה

כל דכפין ייתי ויכול

תפילתו נענית מיד

כל דצריך ייתי ויפסח, פסח הוא לשון רחמים, כמו שתרגם אונקלוס ופסחתי עליכם - ואיחוס עליכון, וזהו כל דצריך, כלומר, כל מי שזקוק שירחמו עליו מן השמים, ייתי ויעשה זה הסדר, ויפסח, יעורר על עצמו מדת הרחמנות, והמילוי של אותיות מצה [-מ"ם צדי"ק ה"א] הוא 'אקדים', לרמז שתפלתו קודמת ונענה תיכף. מהר"ש מבעלזא

מעלים את כל המצוות לקדושה

כאשר אנו מתחילים בעבודת ליל התקדש החג הזה, נתעורר השאלה איך נוכל לקיים מצות הלילה בעת אשר אנו מלוכלכים בעוונות ופשעים, לזה אומרים תיכף ומיד כל דכפין ייתי ויכול, ועל ידי מצות צדקה יכולים להעלות כל המצוות לקדושה, וליכא למיחש שיחטפוהו החיצונים ח"ו, ויתקבלו מצוותינו לרחמים ולרצון. הגדה של פסח ברך משה

כל דצריך ייתי ויפסח

ידבר לפני הקב"ה

כל דצריך ייתי ויפסח, היינו מי שצריך לתקן ואינו יודע כלל חסרונו, ייתי ויפסח, היינו שידבר דבורים לפני הקב"ה, מלשון פ"ה ס"ח. בית אהרן

אעפ"י שאינו ראוי זוכה להשפעות

כל דכפין ייתי עליו כל הטובות, ויכול, ויהיה לו מה לאכול, שיהיה לו פרנסה בריוח, כל דצריך, דברים הצריכים ייתי עליו ויהיה לו, ואע"פ שאינו כדאי, לזה אומר ויפסח, וידלג לאדם כמו במצרים, שאף שלא היו ראויים, כתיב ופסחתי עליכם כו'. זרע קודש

הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עַבְדֵי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין:

יש הנוהגים לומר מאמר זוהר זה לפני אמירת הגדה של פסח

בְּקוּדְאָ בְּתַר דָּא, לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָא דִּיצִיאַת מִצְרַיִם, דְּאִיהוּ
חַיּוּבָא עַל בְּר נֶשׁ, לְאַשְׁתַּעֵי בְּהַאי שִׁבְחָא לְעֵלְמִין.
הָכִי אֲוִקִימָנָא, כָּל בְּר נֶשׁ דְּאַשְׁתַּעֵי בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וּבְתַהוּא
סְפוּר חֲדֵי בְּחֻדְוָה, זְמַן אִיהוּ לְמַחְדֵי בְּשִׁכְנִיתָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי
דְּהוּא חֲדוּ מִכְּלָא, דְּהַאי אִיהוּ בְּר נֶשׁ דְּחֲדֵי בְּמִרְיָה, וְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי בְּתַהוּא סְפוּר.

בֵּיה שְׁעָתָא, בְּנִישׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פְּמִלְיָא דִּילֵיהּ,
וְאָמַר לֹזַן, זִילו וְשִׁמְעוּ סְפוּרָא דְשִׁבְחָא דִּילֵי, דְקָא מִשְׁתַּעֵי
בְּנֵי, וְחֲדָאן בְּפוּרְקָנֵי. בְּדִין כְּלָהוּ מִתְּפַנְשִׁין, וְאַתְיִין וּמִתְּחַבְּרִין

אור החסידות

השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין

לצאת מכבלי היצר הרע

דהנה באשר בעוונותינו הרבים היצה"ר מושל על האדם, הנה נעשה
עבד לו וסר למשמעתו בכל אשר יפתנו חלילה, וזהו נקרא בחינת
עבדים לעבדים, והתורה אמרה (בבא מציעא י.) כי עבדי הם, ולא עבדים
לעבדים, אבל העוסק בתורה לשמה הוא הנקרא בן חורין, כמאמרם ז"ל
(אבות פ"ו מ"ב) אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וזה שאנו
מבקשים לשנה הבאה נהיה בני חורין, כמו בעת מתן תורה במעלה
העליונה, כמו שאמרו רז"ל (שם) חרות על הלוחות, אל תקרי חרות, אלא
חירות על הלוחות. **תפארת שלמה פסח**

בְּהַדְרֵיהֶוּ דְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמְעוּ סִפּוּרָא דְשִׁבְחָא, דְקָא חֲדָאן בְּחֲדוּא
דְּפוּרְקָנָא דְמַרְיָהוֹן, בְּדִין אֲתִיִּין וְאוּדָן לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
עַל כָּל אֵינוֹן נִסִּין וְגִבּוּרִין וְאוּדָאן לִיה עַל עַמָּא קִדְיִשָׁא דְאִית
לִיה בְּאַרְעָא, דְחֲדָאן בְּחֲדוּה דְּפוּרְקָנָא דְמַרְיָהוֹן.

בְּדִין אֲתוּסָף לִיה חִילָא וְגִבּוּרְתָא לְעִילָא, וְיִשְׂרָאֵל בְּתַהוּא
סִפּוּרָא יְהִי חִילָא לְמַרְיָהוֹן, כְּמַלְכָּא, דְּאֲתוּסָף חִילָא
וְגִבּוּרְתָא, כְּד מְשַׁבְּחִין גִּבּוּרְתֵיהּ, וְאוּדָן לִיה, וְכִלְהוּ דְחֲלִין
מִקְמֵיהּ, וְאַסְתַּלַּק יְקָרִיה עַל כְּלָהוּ. וּבְגִין כֵּה, אִית לְשִׁבְחָא
וְלֹאשְׁתַּעֵי בְּסִפּוּר דָּא כְּמַה דְּאֲתַמַּר. כְּגוּוֹנָא דָּא, חוּבָה אִיהוּ
עַל בַּר גִּשׁ, לֹאשְׁתַּעֵי תְדִיר קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִפְרוּסוּמִי
נִיסָא בְּכָל אֵינוֹן נִסִּין דְעֵבֵר.

וְאִי תִימָא, אָמַאי אִיהוּ חוּבָתָא, וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְדַע
כְּלָא, כָּל מַה דְהוּהוּ, וְיִהוּי לְבִתֵּר דְנָא, אָמַאי פְּרוּסוּמָא
דָּא קָמֵיהּ, עַל מַה דְאִיהוּ עֵבֵר, וְאִיהוּ יְדַע. אֶלָּא וְדָאִי אֲצַמְרִיךְ
בַּר גִּשׁ לְפְרוּסוּמִי נִיסָא, וְלֹאשְׁתַּעֵי קָמֵיהּ בְּכָל מַה דְאִיהוּ עֵבֵר,
בְּגִין דְאֵינוֹן מְלִין סְלִקִין, וְכָל פְּמִלְיָא דְלְעִילָא מִתְכַּנְשִׁין, וְחֲמָאן
לוֹן, וְאוּדָאן כְּלָהוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַסְתַּלַּק יְקָרִיה עֲלֵיהּ
עִילָא וְתַתָּא.

תרגום

מִצְוָה אַחַר זֶה לְסַפֵּר בְּשִׁבְחַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהִיא חוּבָה עַל בֶּן אָדָם
לְדַבֵּר בְּשִׁבְחַת זֶה לְעוֹלָמִים. כִּךְ בְּאַרְנוֹ, כָּל אָדָם שֶׁמְדַבֵּר בִּיְצִיאַת
מִצְרַיִם וּבְאוֹתוֹ סִפּוּר שְׂמִחַת בְּשִׁמְחָה, עֲתִיד הוּא לְשִׂמְחַת בְּשִׁכְנֵיהָ בְּעוֹלָם
הַבָּא שֶׁהוּא שְׂמִחַת הַכֹּל, שֶׁהִרִי הוּא אָדָם שֶׁשְׂמַח בְּאוֹנוֹ, וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שְׂמַח בְּאוֹתוֹ סִפּוּר.

באותה שעה כונם הקדוש ברוך הוא לכל הפמליא שלו, ואמר להם: לכו ותשמעו את ספור השבח שלי שמדברים הבנים שלי ושמחים בגאולתי. אז כלם מתכנסים, ובאים ומתחברים עם ישראל, ושומעים ספור השבח ששמחים בחרות גאולת אדונם. אז באים ומודים לקדוש-ברוך-הוא על כל אותם נסים וגבורות, ומודים לו על העם הקדוש שיש לו בארץ ששמחים בשמחת הגאולה של אדונם.

אז מתוסף לו כח וגבורה למעלה, וישראל באותו ספור נותנים כח לרבונם, כמו מלך שמוסיף כח וגבורה כשמשפחים וגבורתו ומודים לו, וכלם פוחדים מפניו, ומתעלה כבודו על כלם. ולכן יש לשבח ולדבר בספור זה כמו שנאמר. כמו זה חובה על בן אדם לדבר תמיד לפני הקדוש ברוך הוא ולפרסם את הנס בכל אותם נסים שעשה.

ואם תאמר, למה זה חובה, ורחי הקדוש ברוך הוא יודע הכל, כל מה שהיה ושהיה לאחר מכן, מדוע פרסום זה לפניו, על מה שהוא עושה, והוא יודע, אלא ודאי צריך אדם לפרסם את הנס ולדבר לפניו בכל מה שהוא עשה, משום שאותם דברים עולים, וכל הפמליא שלמעלה מתכנסת, ורואים אותם ומודים כלם לקדוש-ברוך-הוא, ומתעלה כבודו עליהם למעלה ולמטה.

מניח את הקערה ומסלקה לקצה השולחן, ויש שאין מסלקים הקערה רק מכסים המצות.

מוזגים כוס שניה, וכאן הבן שואל:

אור החסידות

מוזגין לו כוס שני

לבטל קליפת עמלק

כוס שני הוא לבטל רוח זנות, והוא למחות קליפת עמלק, וכמו שאמרו אשר קרן - טמאך, וכאשר הספרים הקדושים מכנים למידת יסוד בשם התקשורת שנעשה בזה מקושר להקב"ה וכו', וזה היה ענין עמלק שרצה להפריד חבל יעקב חבל נחלתו וכו', שאמר להם שאין לכם עוד

אור החסידות

תקנה ח"ו שפגמו בברית, אבל לא כן הוא כדבריו, וכמאמר הרבי הק' מלובלין ז"ל על מאמר הכתוב (במדבר טו לה) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, לשון התרת קשר, היינו שלא יתיר עצמו מהקשר שמקושר להש"ת, ע"י הלב והעינים שסרים מאחרי ד', וידמה בדעתו ח"ו שכבר אבדה תקותו כטענת עמלק ימ"ש וכו', ויזכור כי עוד יש בקרבו חלק אלקי ממעל השוכן בקרבו. **ישמח ישראל תצוה**

וכאן הבן שואל

יבקש על אריכות הגלות

והבן שואל, לשמחה מה זו עושה בלילה הזה, כיון שאנו טבועים עדיין בגלות המר והארוך הנורא, הנמשך לבלי שואל, וישאל כל אחד מהרופא כל הבשר ית"ש, מדוע אז במצרים רפאתנו הושעתנו וגאלתנו חיש מהר, ועתה נמשך לדאבון לבנו זה זמן זמנים טובא בלי קץ. **שער יששכר מאמר אגדתא דפסחא אות כב**

יוכל לבקש ולהשיג מה שירצה

אבי זצוק"ל אמר כאן הבן שואל, פירוש, שואל הוא לשון שאלה ובקשה, רצה לומר, כאן יכול הבר ישראל לשאול ולבקש מאביו שבשמים כל מה שצריך, ולקבל חיות על כל הדברים בלילה הזה, ולהשיג מה שלא עמל ויגע על זאת. **בית אהרן**

סגולה לבנים

פעם אחת בא לזקיני [התפארת שלמה] זצ"ל חסיד אחד שהיה צריך להוושע בזש"ק, החסיד בא על חג הפסח בחשבו שאז הוא זמן ישועה, וגם הוא יכול להוושע בישועה, אבל בידעו כי מנהג זקיני זצ"ל שלא הניח לשום חסיד להסדר שלו, ובערב פסח גרש את כל החסידים שבאו אליו ונתן צו שיסעו לביתם, החסיד הנ"ל ירא מאוד מזה, וכל היום ערב פסח לא בא כלל, ולא התראה עצמו לפני זקיני זצלה"ה, רק קודם הסדר הטמין עצמו אחורי הדלת ועמד שם בפחד גדול ועצמותיו דא לדא נקשן, וקודם הסדר ראה אותו זקיני זצ"ל, וקרא אליו ואמר לו קרא בהגדה קודם מה נשתנה, החסיד קרא כאן הבן שואל, אמר לו זקיני זצ"ל דא קענסטו דער אויסבעטין אזיהן [-כאן תוכל לבקש

מה נשתנה הלילה הזה מפל הלילות:

אור החסידות

בן], וכן היה שחסיד הלז בא לשנה האחרת, ובישר לזקיני צלה"ה שנולד לו בן זכר. אהל שלמה אות מב

מה נשתנה

זוכים להתגלות השכינה

ידוע שפרעה אמר מי ה', ותכלית יציאת מצרים היה לבוא לאמונה, לבחינת הנה אלהינ'ו זה, והנה אם שלח פרעה את ישראל מרצונו הטוב היו ישראל במחשבתם משועבדים עדיין במקצת לדעתו הנפסדה ר"ל, ע"כ היה יציאת מצרים בתורת גירוש ושנאה וכו', שיכיר כל אחד ואחד מישראל באלהותו יתברך וכו' נגד רצון פרעה, ובזה יש לפרש קושית הבן מה נשתנה הלילה הזה, שזוכים לידע ולהרגיש באפס מה בחינת זה ה' מכל הלילות. **שארית מנחם בא**

כל אחד מרגיש התעלות בליל פסח

מי שזוכה בכל השנה לעבוד ה' בלילות השנה בתורה ותפלה ואשו' באמת, אזי זוכה להרגיש הארה יותר גדולה אור מופלא בליל א' דפסח, וטועם אז מהמוחין הבהורים, וזהו שואל מה נשתנה, בכוונה פנימיות וכו' ע"י שמרגיש כי עתה לילה כיום יאיר, והתירוץ הוא מכל הלילות, פירוש, אחר שהתנהג כראוי בכל לילות השנה, עי"ז מרגיש הארה נפלאה חדשה בליל פסח, משא"כ מי שבכל לילות השנה אינו עובד הש"י ואינו מרגיש כלל בלילות השנה, אך אעפ"כ בליל פסח כאו"א מישראל בכל דור ודור ושנה ושנה מרגיש איזה הארה יותר מלילות השנה כל חד לפום מדריגתו, אזי שואל מה נשתנה עפ"י פשוטו. **אהבת שלום תניינא הגדה**

על ידי ענוה נזכה לגאולה

דהכוונה על בחינת 'מה' שחסרו, 'נשתנה הלילה הזה' גלות האחרון, שמאריך יותר 'מכל הלילות' מכל הארבע גלות, כי אין בן דוד בא עד שיכלו גסי רוח (סנהדרין צח:), משא"כ אם היו בבחינת מ"ה שהוא שפלות היפך גסי הרוח, כבר היה קץ לגלותינו. **פורת יוסף שבת הגדול**

שֶׁבֶכֶל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלֵי חֶמֶץ וּמִצָּה, הַלַּיְלָה תִּזְהַ כְּלוֹ מִצָּה:

אור החסידות

הלילה הזה כולו מצה

בפסח זוכים למחשבות טהורות

שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה, הכוונה בזה שמצה רומז על תורה ומצוות ומעשים טובים כידוע, וחמץ רומז על מה שחס ושלום עושים נגד רצונו יתברך, וזה שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, היינו שבכל השנה אין מחשבותינו כל כך צלולה, ויש תערובות טוב והפכו, מה שאין כן הלילה הזה הקדושה של פסח שבא עלינו אור גדול מעולמות עליונים, ואין שום נדנוד רע חס ושלום, רק כולו טוב המרומז במצה.

דברי שלום פסח

לידע להפריש בין מצוה לעבירה

עיקר מלחמת היצר ומלחמת עמלק, מחמת שמראה לאדם שזה מצוה או שאין זה עבירה כל כך, כי אם היה יודע שזה עבירה ח"ו לא היה עושה, רק שמתלבש דבר זה בדבר מצוה, וזה עיקר הגלות הזה, על כן שואלין שבכל הלילות, בכל הגליות שהיה עד הנה, היו אוכלין חמץ ומצה, שהיה יודעין איזה מצוה ואיזה עבירה ח"ו, כי חמץ נקרא עבירה ומצה נקראת מצוה, והלילה הזה, היינו בגלות הזה, כלו מצה, כי מתלבש כל הדברים במצוה, על ידי זה אינם יודעים להפריש בין מצוה לעבירה.

תורת חיים ויקרא

ע"י ענוה זוכה לאכול לשם שמים

אשר האכילה ושתיה תהא בדבקות להשי"ת וכו', ולזה זכה ע"י שפלות הרוח אשר בו, כמו שכתוב ואנכי עפר ואפר, וזה שאלת הבן מה נשתנה, מה רומז לענוה - ונחנו מה, הלילה הזה כלו מצה, אף שיש לנו כל תענוגי תפנוקי מלכין, בכל זאת כלו מצה שפלות הרוח.

אמרי חיים החודש

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שָׂאָר יְרָקוֹת,
הַלֵּילָה הַזֶּה (פְּלוֹ) מְרוֹר:

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מְטַבֵּילִין אֶפִּילוֹ
פַּעַם אַחַת, הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי
פְּעָמִים:

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵין
וּבֵין מְסַבֵּין, הַלֵּילָה הַזֶּה פְּלָנוּ
מְסַבֵּין:

אור החסידות

הלילה הזה מרור

רדיפת הממון גורם לאריכות הגלות

מה נשתנה הלילה הזה, שהוא הגלות הזה, מכל הלילות, מכל גליות שהאריך זמנו ונסתם הקץ, ומתרץ לו וכו' שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, שלא היו להוטין אחר הממון כל כך, והיו מסתפקין בירקות וכו', והלילה הזה כולו מרור, רמז לאסיפת העושר הממרר חיי בעליו. אמרי יוסף צו

אין אנו מטבילין

שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, רצה לומר, שבכל הלילות אין אנו מטבילין לשון טפל, שב' ופ' מתחלפין, ור"ל, שאין אנו בטלין אפילו פעם אחת, ר"ל אפילו לפני השם יתברך, והלילה הזה שתי פעמים, אחת לפניו, ואחת לפני תורתו. אורח לצדיק בא

בין יושבין

העדר הביטחון מאריך הגלות

שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסובין, יושבין רומז לבוטחים

יגלה המצות בשעה שאומרים הגדה:

עֲבָדִים הָיינו לְפָרַעַה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד
חֲזָקָה וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָה, וְאֵלֹנוּ לֹא הוֹצִיא תְּקַדּוּשׁ
כְּרוֹךְ הוּא אֶת אַבּוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, תְּרִי אָנוּ
וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מְשַׁעֲבָדִים הָיינו לְפָרַעַה
בְּמִצְרַיִם, וְאִפִּילוּ כָּלֵנוּ חֲכָמִים, כָּלֵנוּ נְכוֹנִים,

אור החסידות

בהש"ת, יוש"ב נוטריקון ויבטחון ב"ך יודעי ש'מך, ומסובין רמז לאלו שהטו את עצמם לצד שמאל ח"ו, וזה שמתאונן המגיד, שבכל הלילות, פירוש, בגלויות הקודמין היו בתוכנו גם אנשים יראי ה' באמת הבוטחים בהש"ת, וגם אנשים שהטו את עצמם לשמאל, אבל הלילה הזה בעו"ה בדורות הללו, מסובין על צד שמאל, ונעדר כח הבטחון, והיא אחת הסיבות לאורך גלותנו.

עבדים היינו

פרעה מנע מלדבר דיבורים קדושים

עבדים היינו לפרעה במצרים, מורה על היצר הרע פה רע, כי פרעה היה יונק מאחורי העורף, ולא היה מניח להם להוציא דיבור של קדושה, כמו מי שנתחב לו דבר בגרונו, ואינו יכול להוציא דיבור, וזהו במצרים במצר ים. זרע קודש

הגאולה היתה ממקום גבוה

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ד' אלקינו משם, הנה בקרא לא כתיב אלקינו ולמה הוסיף המגיד שם זה, ונראה דהנה בגלות מצרים היו בשפל המדרגה ובדיוטא התחתונה, והיתה צריכה להיות הגאולה ממקום גבוה מאוד עומק רום לפי עומק תחת, וזהו שאיתא בזוה"ק האי יובלא אפיק לישראל ממצרים, והוא שער החמשים, והוא שם אלקינו כידוע בכונות. שם משמואל הגדה של פסח

כָּלֵנוּ זְקֵנִים, כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מִצְוָה
עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וְכָל הַמְרָבָה
לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרִי זֶה מְשֻׁבָּח:

אור החסידות

ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים

הקב"ה השפיע הרהורי תשובה במצרים

איתא בספרים שהיו ישראל במצרים ערומים במצות, כלשונונו ממש: מיר זענען נעבעך נאקעט געוועזען אהן מצות [-לדאבוננו היינו ערומים מבלי מצות], ולא היה עם מה לצאת, ושלח הבורא יתברך הרהורי תשובה לתוך כל אחד מישראל כדי שיהיה להם עם מה לצאת, וזה הכוונה, ואלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, כלומר, שלא היה שולח הרהורי תשובה לכולם, אז היינו ובנינו ובני בנינו משועבדים לפרעה וכו', כי חלילה היו משתקעין שם. **הגדה של פסח דברי חיים**

לולי יציאת מצרים היה בעולם התוהו רע

ויש להבין דאלו לא הוציאנו ממצרים לא היתה כלל נתינת התורה, וממילא היה העולם חוזר לתוהו ובוהו וכו', וא"כ לא הי' לא פרעה ולא מצרים, ונראה דהנה תוהו ובוהו איננו העדר מוחלט, כי תוהו ובוהו נמי הוא נברא, וכשלא קבלו את התורה לא הי' חוזר הכל לאפס המוחלט אלא לתוהו ובוהו, והי' חוזר ויוצא לפועל עולם באופן אחר, ומ"מ הי' רובו רע מאד מפאת העולם הקדום ממנו שלא נתמרק ע"י התורה, ואף שגם נשמות ישראל היו חוזרין ובאין בזה העולם, מ"מ היו שקועין מאד בעמקי הרע לאין מרפא. **שם משמואל הגדה של פסח**

וכל המרבה לספר

סיפור יצי"מ הוא הכנה לגאולה

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, יש לומר וכו' שסיפור יציאת מצרים ממשיך גאולה העתידה, ובבחינת הכנה לגאולה נצחית על ידי סיפור יציאת מצרים, יש לומר הרי זה משובח, בבחינת אשרי שיאחז ונפץ את עולליך. **הגדה של פסח אשל אברהם - בוטשטאט**

**מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן עֶזְרָיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן
שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבֵנֵי בְּרַק, וְהָיוּ מְסַפְּרִים בְּיַצִּיאת
מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם
וְאָמְרוּ לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאת שְׁמַע
שֶׁל שַׁחֲרִית:**

אור החסידות

יציאת מצרים הוא תורה ומצווה

ידוע דהתורה הוא מזון הנשמות בגן עדן בפנימיות, ומעשי המצות הם לבושי הנשמות, והלבושים הם מבחוץ ונראים, והנה סיפור יציאת מצרים המבואר בתורה הנה הוא תורה, וסלקא דעתך אמינא שיתווה מזה רק מזון בפנימיות אבל לא מלבושים מבחוץ, לזה אמר וכו' כי סיפור יציאת מצרים מלבד שהיא ענין התורה, עוד למצוה יחשב ומתהווה מלבוש עלינו מבחוץ, וזהו שסיים וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, תיבת הוא מורה על דבר הנסתר שאינו נראה, אבל תיבת זה מורה על דבר הנראה, וזה שאמר וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, הנה הוא משובח בדבר הנראה, מלבושים.

בני יששכר חדש ניסן מאמר ה

מעשה ברבי אליעזר

עצם הגלות הוא יציאת מצרים

רבותינו הקדושים היו מספרים ואומרים כי אפילו הגלות גופא היא יציאת מצרים, ואמרו תלמידיהם, רבותינו, אז מען פארשטיי אז דאס איז אויך [-אם מבינים שגם זה הוא] יציאת הגלות, איז [-א"כ] הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, דאס איז די גאולה [-זהו הגאולה], אז מיט אלצדינג איז [-כי עם הכל הרי] נתגלה כבוד השי"ת.
הגדה של פסח דברי חיים

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הֲרִי אֲנִי כְּבֵן שְׁבַעִים שָׁנָה וְלֹא זָכִיתִי שְׁתֵּאמֹר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלֵילוֹת עַד שְׁדַרְשָׁה בֶּן זֹמָא, שְׁנֵאמַר

אור החסידות

האירו הארות נפלאות לגלות

דהתנאים הקדושים ההם התבוננו ונתנו לבם אל הגלות המר הזה שהולך ומתגבר בכל יום, ורצו לעשות איזה דבר להועיל שלא נשתקע חס ושלום בעמקי הקליפות, לזה הסתכלו בעין שכלם הקדוש והזך, והבינו בענין אותו הלילה של יציאת מצרים, שהאירו אז המוחין דגדלות והוסרו ממילא כל הקליפות ונכנעו תחת הקדושה, והאירו אז אורות מזוקקים ומזהירים, והנה דבר זה מתעורר בכל שנה ושנה, ובלילה הזה נפתחו כל מקורין עילאין קדישין, ולכך נתיעצו יחד ועלה מוסכם בלבם עצה טובה ונכונה להמשיך הארה מאותו הלילה על כל משך זמן הגלות, ועל כן נתוועדו יחד בבני ברק דוקא, לשון ברקאי, לרמז על נהורין עילאין קדישין שנתגלה בזה הלילה, והם נתעלו עם המוחין שלהם להנהורין הללו.

הרגישו דביקות השי"ת

והקשה הר"ר הענין מאלכסנדר ז"ע, חדא וכי הם לא היו יודעין שהגיע זמן ק"ש של שחרית, ועוד היכן היו התלמידים וכי לא היו התלמידים אצל רבם בעת סיפור יציאת מצרים, ואמר הרה"ק ז"ל, שבאמת עוד לא הגיע זמן ק"ש של שחרית, וגם התלמידים היו עמהם, רק הפירוש הוא והיו מספרים כמו לבנת הספיר, ספיר ויהלום, לשון טוהר, שהיו מספרים כל כך את הדבר, עד שבאו תלמידיהם, פירוש, שבאו אל השכל ואמרו הגיע זמן קריאת שמע, פירוש, שהרגישו והבינו שהוא סוד קריאת שמע.

שתאמר יציאת מצרים בלילות

וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה, הרה"ק רבי ברוך [ממעזבוז] ז"ל אמר בדרך צחות, וחכמים אומרים, אין די קליגע זאגין

לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם יְצִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ, יְמֵי חַיֶּיךָ הַיָּמִים, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ
הַלֵּילוֹת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם
תְּהֵא, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהֵבִיא לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ:

בְּרוּךְ הַמָּקוֹם, בְּרוּךְ הוּא, בְּרוּךְ שְׁנַתָּן
תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא,
בְּנֶגֶד אֲרַבְעָה בָּנִים דְּבִרָה תּוֹרָה, אֶחָד

אור החסידות

[-המחזיקים את עצמם לחכמים אומרים] ימי חיך, אינן רק העולם הזה.
בוצינא דנהורא

לעורר על הגאולה

כל ימי חיך להביא לימות המשיח, פירוש, להביא לימות המשיח כל ימי חיך, לעורר בכל ימי חיך הרחמנות שלמעלה על השכינה, למען הביא מיד ימות המשיח, לנחם את השכינה כנ"ל. תפארת שלמה

ברוך המקום ברוך הוא

עיקר הבריאה בשביל התורה

ברוך המקום, פירוש שהבורא נקרא מקום, שעשה מקום לעצמו וגבול בבריאת עולמו, ע"י הבחינה שהסתיר את עצמו ונעלם ומסתתר, וזה ברוך הוא, והם ענין אחד, וכל ענין הגבול הוא ליתן תורה לעמו ישראל ולהתגלות בדיוקן אדם, ורוצה בעבודתינו, וזה ברוך שנתן תורה לעמו ישראל. עבודת ישראל

כל אחד זוכה לתורה

ברוך המקום וכו' כנגד ארבעה בנים דברה תורה וכו', מצות ה' ברה מאירת עינים ומחכימת פתי, אפילו רשע גמור ועוסק בתורה המאור שבה מחזירו למוטב, ואפילו תם ושאינו יודע לשאול אשר קצר

**חָכָם, וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד
שְׂאִינֹו יוֹדֵעַ לְשִׂאוֹל:**

**חָכָם מָה הוּא אוֹמֵר, מָה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים
וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה יִחְוָדנָה יֵאָהֲרֹנָה**

אור החסידות

מצע שכלו להבחין שינויי העובדות של לילה זה מאחרות, אעפ"כ התורה הקדושה מלמדתנו להועיל דעת ותבונה תודיענו. **מנחם ציון**

כנגד ארבעה בנים

בכח התורה מתקנים כל הבנים

עתה שיש לנו התורה, אז בכח התורה נוכל להוציא גם רשעים כמוהו ושיהיה תיקון השלם, ועל זה גלו ישראל לגליות האלו, אשר היה ידוע לפניו הניצוצות קדושות של הרשעים הנפזרים בארציות האלו כדי לתקנם, וגם הם יגאלו, ולא כן הדבר אם היה הנ"ק האלו במצרים, לא היו נגאלים, וזהו כנגד ארבעה בנים דברה תורה, היינו בכח התורה נוכל לתקן גם הרשעים הגמורים, ויחזור הכל אל הקדושה אף בן הרשע. **אמרי נועם פסח**

עתה כלולים חשך ואור יחד

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה, הענין שאומרים זה עתה, כי כשיצאו ממצרים ונעשה אור מתפרדים זה מזה, וכל זמן שעדיין חושך הם כלולים יחד, כמו יעקב ועשו שמתחילה היו כלולים יחד בתוך רבקה, ואח"כ נתפרדו זה מזה. **הגדה של פסח ספר הזמנים, אזביצא**

חכם מה הוא אומר

אמירת לשם יחוד

חכם מה הוא אומר מה העדות והחוקים והמשפטים וגו', שהחכם שואל על העדות, מדוע צריך האדם להעיד בפיו בשעת עשיית המצוות, שהוא עושה המצוה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, אפילו אותן המצוות שהם נעשים במעשה בלי דיבור, ואף אתה אמור לו כהלכות

אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם, וְאֵף אֶתָּה אָמַר לוֹ כְּהִלְכוֹת
הַפֶּסַח, אֵינִן מִפְּטִירֵינִי אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמֵן:
רָשַׁע מָה הוּא אוֹמֵר, מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם,
לָכֶם וְלֹא לוֹ, וּלְפִי שְׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ
מִן הַכֹּלֶל כְּפֶר פְּעֻקָר, וְאֵף אֶתָּה הִקְהֵה אֶת
שְׁנָיו וְאָמַר לוֹ, בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי יֵאָהֲרֹנְחִי
לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם, לִי וְלֹא לוֹ, אֱלֹהֵי הִתָּה
שֵׁם לֹא הִתָּה נִגְאָל:

אור החסידות

הפסח, פירוש, שעל ידי הדיבור הוא ממשיך אור המוחין עילאין שעולין
ס"ח אל הפ"ה, ומייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה. מאור ושמש

מעלת החכם

חכם מה הוא אומר, פירוש החכם כמו שהוא, כך הוא אומר.
בוצינא דנהורא

החכם שופע ממנו חידושי תורה

על דרך המשנה כל העוסק בתורה לשמה כו' ונעשה כמעין המתגבר כו',
ואם ח"ו שלא לשמה הוא להיפך וכו', היינו שלומד תורה לשמה, אז
לא הורק מכלי אל כלי מפני שהוא כמעין המתגבר, וזה שכתוב חכם מה
הוא אומר, פירוש, מתי שירצה לומר דברי תורה הוא אומר. ברית אברם

רשע מה הוא אומר

המצוות לצורך גבוה הם

רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם וכו', בעבור זה עשה ה'
לי וגו', נראה לפרש ששאלתו מה תועלת לכם בעבודה זו, ומשיבים
לו שהמצוות אינן לתועלתנו בראש וראשון אלא צורך גבוה, ותועלתנו
מסתעפת ממילא וכו', א"כ אין לך לשאול על התועלת מהמצוות, כי

תָּם מָה הוּא אוֹמֵר מָה זֹאת, וְאִמְרַתְּ אֵלָיו

אור החסידות

הוא ידע את מקומה ואלקים הבין דרכה, וכמו שא"א לבשר ודם לידע התועלת בעולמות העליונים, כן אין אנו יכולים להבין איך ומה נמשך מהן לתועלתנו למטה, וזהו לי ולא לו אלו היה שם לא היה נגאל, כי כל עצמה של הגאולה היתה לקיים מצוותיו צורך גבוה, והוא שאיננו נמסר לצורך גבוה לא היה נגאל. **שם משמואל הגדה של פסח**

העלאת הניצוצות מדברים הגשמיים

בדרך הלצה על הנוסח ואף אתה הקהה את שניו, מאי ענין נקיון שינים לשאלה זאת, ואפשר כי יש רשעים מוסתרים אשר הם מודים במקצת כי יש לעבוד הבורא בתורה ובתפלה ובשאר מצות, אבל אינם מאמינים כי יש עבודה אפילו באכילה ושתיה וכל דבר גשמי, להרים הניצוצות ולדבקם בו יתברך, וזה השאלה מה העבודה הזאת לכם, כי לכם לכל צרכיכם, פירושו שאתם אומרים כי גם בזה אתם עובדים את הש"י, והרשע מלעיג על זאת, ולכן אף אתה הקהה את שניו, כלומר כיון שאינך מאמין כי האכילה ושתיה נבראו גם כן לכבוד השי"ת ולעבדו, למה תשחית בחנם את הלחם, כי האדם כשאוכל כמו הבהמה הוא מוריד את הניצוצין ח"ו להשפילם יותר, ולכן יותר טוב לו נקיון שינים, כי כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו, והצדיקים הם מנשאים כל תאות וכל דבר גשמי השמימה לעשות נחת רוח ויחודים נפלאים. **עבודת ישראל בא**

שמירת הדיבור

לרשע הקהה את שניו, כי ית"ש ברא שני חומות ללשון כדי שלא ידבר דבר שאין צריך, וזה הרשע שמגביר לשונו ואינו שומר דיבורו הקהה את שניו, כי למה לו חומה. **זרע קודש**

תם מה הוא אומר

ע"י אמונה מחברים הגשמי עם הרוחני

תם מה הוא אומר, מי שהוא בבחינת יעקב שנקרא איש ת"ם, שואל איך מחברים מ"ה עם זא"ת, כי מ"ה נקרא דבר שאינו מזה העולם

בְּחֹזֶק יָד הוּצֵיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְאֵהֲדוּנָהּ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:

אור החסידות

רק שייך להקב"ה, ושואלין עליו מה זה, כי אין בו שום השגה, וזאת נקרא זה העולם, ושואל האיך מחברים שניהם יחדיו, ואמרת אליו בחוזק יד, חוזק יד נקרא אמונה. בית אהרן

למחות את עמלק בקולו

על פי מה דאמרו בספרים שע"י שעונין איש"ר בקול גדול עי"ז נמחה זרעו של עמלק, וע"כ יש כ"ח אותיות בתיבות אלו תמחה את זכר וגו' עד לא תשכח, וכן באיש"ר יש כ"ח אותיות וכו', וזהו תם קאי על יעקב שנקרא איש תם, מה הוא אומר מה זאת, פירוש, בכל מה שהוא אומר בקול יעקב שהוא קול תפלה, על ידי זה פועל למחות זכרו של עמלק, שעולה מ"ה זא"ת כמספר תמח"ה, שעל ידי קול תפלה תמחה זכרו כנ"ל, ועלינו נשפע כל טוב. **אמרי נועם**

הנהגת התם

תם מה הוא אומר, הנה בספר הקדוש דברי יחזקאל מכ"ק אאזמו"ר הגה"ק אדמו"ר משינאווא זצ"ל"ה זי"ע ועכי"א כתב וכו', ויש הפרש בין 'תם' לבין 'איש תם', כי 'איש תם' היינו מי שבאמת יש לו שכל לרמות, אלא שאינו מרמה מפני ציווי התורה הקדושה, אבל כשיש לו עסק עם רמאי כעשו ולבן אז מקיים מאמר הכתוב (תהלים יח כז) עם עקש תתפתל, זה נקרא בעל הבית על התמימות, כיון שיודע אימתי מותר לרמות, עיין שם, וזה פירוש פסקא זו, תם מה הוא אומר מה זאת, אימתי מחויב להיות תם, ואמרת אליו בחוזק יד הוציא כו', היינו שמלמדין את התם שידע איך להתנהג עם רשע כפרעה, ללכת נגדו בחוזק כו', כמו שהתנהג הקב"ה עם פרעה כי בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים, והדבק במדותיו ללכת עם רשע בחוזק יד.

דברי יחזקאל שרגא

**וְשֵׁאִינוּ יוֹדְעַ לְשֹׂאֹל אֶת פֶּתַח לוֹ, שְׁנֵאמֵר,
וְהַגְדַּת לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לְאמֹר בְּעֶבֶר
זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם:**

**יְכוּל מְרֵאשׁ חוֹדֵשׁ תִּלְמוּד לֹמֵר בַּיּוֹם הַהוּא, אִי
בַּיּוֹם הַהוּא יְכוּל מִבְּעוֹד יוֹם, תִּלְמוּד לֹמֵר**

אור החסידות

ושאינו יודע לשאול

הקב"ה מעורר אותנו

ושאינו יודע לשאול את פתח לו, היינו מי שאינו יודע לבקש ולהתחנן על עצמו מעם הקב"ה, יאמר בעל ההגדה, רבש"ע את פתח לו שערי רחמים, כמו שהיה אז בשעת יציאת מצרים אתערותא דלעילא, והגם שלא היה אתערותא דלתתא.

הגאולה היתה כדי שלא ניטמא

ושאינו יודע לשאול שאלת התם מה זאת שאמרה תורה זאת החיה אשר תאכלו וגו', את פתח לו שנאמר (שמות יג ה) והגדת לבנך וגו' בעבור זה, היינו בעבור שאנו מקיימים הא דכתיב את ז"ה לא תאכלו, עשה ה' לי בצאתי ממצרים, וכדכתיב (ויקרא יא מה) אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים, פירש רש"י, תנא דבי רבי ישמעאל, אלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאינם מטמאים בשרצים די, כי מעליותא הוא לגבייהו והוא שעמדה לנו להגאל על שם העתיד, כדכתיב (שמות ג יב) בהוציאך וגו' תעבדון (שמו"ד פ"ג ד')

ייטב פנים לפסח ד"ה ושאינו

יכול מראש חודש

הכנה לשור לעתיד לבוא להשי"ת

יכול מראש חודש תלמוד לומר ביום ההוא, הנראה לרמז בזה מוסר השכל לכל איש הירא וחרד לדבר ד', שיהיה לו הכנה

בְּעָבוֹר זֶה, בְּעָבוֹר זֶה לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּשָׁעָה
שִׁישׁ מִצָּה וּמְרוֹר מְנַחִים לְפָנֶיךָ:

מִתְחִלָּה עֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ,
וְעַכְשָׁיו קָרְבָנוּ הַמָּקוֹם לְעֲבוּדָתוֹ,
שֶׁנֶּאֱמַר, וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם כֹּה אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הִנְהָר יֵשְׁבוּ

אור החסידות

בעוה"ז שיזכה לומר לעתיד לבוא לפני הש"י שירות ותשבחות, כמו כל הצדיקים היושבים בגן עדן המהללים ומשבחים לפניו ית"ש בשירות ותשבחות תמיד, וזה פירוש יכול מראש חודש, תלמוד לומר ביום ההוא, כמ"ש ביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד. תפארת שלמה

מתחילה עובדי עבודה זרה

הקב"ה מתקן אשר פגמנו

והיה מרגלא בפומיה הקדוש [-ר' פנחס מקארעץ ז"ל] לומר, אנחנו מקלקלין והשי"ת מתקן, ובזה"ל אמר, מיר מאכן קאלע אין דער אייבירשטער פארעכט, ושמעתי ממנו בפסח כשישב על הסדר ודיבר מענין הנ"ל ואמר, הרי מבואר לפנינו מתחילה עובדי עבודה זרה וכו', עכשיו קרבנו המקום וכו', אנחנו מקלקלים וכו', ועכשיו מתורצת הגמרא אפילו כל העולם אומרים לך צדיק אתה, היינו שאתה צדיק, היה בעיניך כרשע, כי אנחנו מקלקלין, רק השי"ת מתקן, וע"כ אל תהיה רשע בפני עצמך, כי הוא מתקן. אמרי פנחס שער ד אות רעא

יתקן מעשיו מהיום ואילך

מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו. פירוש שבעל הגדה סידר לספר בזמן גאולתינו, בכדי שלא יאמר אדם הואיל והרעותי את מעשי עד הנה אין לי תקנה להתקרב אל ה', אלא אדרבה יתחזק האדם על כל פנים לשוב מהיום, ויאמר בלבו

אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי
 נחור ויעבדו אלהים אחרים: ואקח את
 אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אותו
 בכל ארץ כנען וארבה את זרעו ואתן לו
 את יצחק: ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו
 ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו
 ויעקב ובניו ירדו מצרים:

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא, שהקדוש
 ברוך הוא חשב את הקץ לעשות, כמה שאמר
 לאברהם אבינו כברית בין הבתרים, שנאמר, ויאמר
 לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם
 ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה: וגם את הגוי
 אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול:

אור החסידות

הלא מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ואף על פי כן קרבנו המקום
 לעבודתו. עבודת ישראל

ואחרי כן יצאו ברכוש גדול

בני ישראל לא דיברו לשון הרע

יש להבין מה זה שאמר ה' לאברהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, מה
 לו בבצע כסף וכו', אבל הענין הוא נ"ל עפ"י מה שאמרו רז"ל (שמו"ד
 א כח) בזכות ד' דברים נגאלו אבותינו ממצרים ואחד מהן שלא היה בהם
 דלטוריא [-לשון הרע], והמופת על זה היא, כי אותו הדבור וישאלו
 ממצרים וגו' נאמר להם כמה חדשים קודם צאתם, ועכ"ז לא היה בכל

יכסה המצות ויקח הכוס בידו ויאחזו עד מצילנו מידם:

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ,
שֶׁלֹּא אֶחָד בְּלִבָּר עָמַד
עָלֵינוּ לְבַלּוֹתֵנוּ, אֶלֶּא שְׁבַכָּל דּוֹר
וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְבַלּוֹתֵנוּ,
וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם:

אור החסידות

הששים רבוא אחד שיהיה הולך רכיל ומגלה סוד למצרים, כי אלמלא ידעו לא השאילו להם, וזה שהודיע ה' לאברהם שיצאו ברכוש גדול, להורות לו שלא יהיה בהם דלטוריא, ובזכות זה נגאלו. ישמח משה בא

והיא שעמדה

טעם הגבהת הכוס

טעם שבאמירת ההגדה כשמגיע לוהיא שעמדה מקבל הכוס ואוחז בידו, לפי דאיתא בגמרא (עירובין סה.) יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו, שנאמר (ישעיה נא) לכן שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין, ושיכור אין נתפס על עונותיו, ועל כן אוחזין הכוס בידו, לומר שהיא אשר עמדה וכו', היינו שעבוד הגלות עמדה לנו שהקב"ה מוחל לעונותינו, על מה שאין אנו יכולים לעבוד אותו כנכון.

ספר המטעמים עניני פסח אות מו בשם הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצוק"ל

הקב"ה מציל מן האומות אע"פ שאינם כ"כ מאמינים

והנראה לרמוז בזה, כי הנה שורש עבודתינו הוא, לידע ולגמור בלב שלם גודל האמונה, שהשי"ת הוא עיקרא וְשִׁדְשָׁא דְכוּלֵי עֲלָמִין,

יניח הכוס מידו ויחזור ויגלה המצות

צֵא וְלִמַּד מֵהַ פְּקֻשׁ לִבְנֵי הָאָרֶץ לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אֲבִינוּ, שֶׁפָּרְעָה לֹא גָזַר אֱלֹהִים

אור החסידות

ולית אַתְר פְּנוּי מַנְיָה, ולהיות נכסף בכל לב ונפש להדבק באורו יתברך שמו, וכאשר קשורה בכל כללות עם בני ישראל גודל האמונה באחדותו יתברך שמו, אזי להם העוז והכח להכריח גם אומות העולם כולם שידו בעל כרחם לאחדותו יתברך שמו, ואז אין לאומות העולם שליטה כלל וכלל על עם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וכמו שיהיה במהרה בימינו לימות המשיח וכו', וזהו נקרא בפי חכמי האמת בחינת דכורא, מפני שכוחם גדול וחזק בהאמונה, אכן, באם ח"ו נופלים ממדריגתם מגודל האמונה, ואינן מִיְחָדִים השי"ת בכל לב, אז אין בכוחם להכריח האומות העולם לעיקר האמונה, ויכולין האומות העולם לשלוט בהם ח"ו, אילולי רחמי השי"ת עלינו, וזהו נקרא בחינת נוקבא, לבעבור שתש כוחם בהאמונה, וזהו אמרו והיא שעמדה וכו', פירוש, כשהם ח"ו בבחינת נוקבא, אז הם מעוכבים מלקבל הטובות המוכן להם, וזהו שעמדה לאבותינו, לשון עכבה וכו', שלא אחד בלבד, פירוש, כשאינם דבוקים ואחוזים באחד בלבד, להאמין בכל לב באחדותו יתברך שמו, אזי עמד עלינו לכלותינו, אלא וכו' והקב"ה מצילנו מידם, דהיינו ברצונו הקדום שהוא מדת 'וְחַנְּתִי אֶת אֲשֶׁר אֶחָן' (שמות לג יט), אף על פי שאינו כדאי והגון, כמאמר חז"ל (ברכות ז).

מאור ושמש

הקב"ה שומרנו בגלות

והיא שעמדה לאבותנו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, פירוש זאת עמד לאבותינו ולנו מיד הקמים עלינו, שלא האח"ד עמד עלינו לכלותנו, היינו שלא היה בזה הסכמת וגזירת השי"ת, כי לולא היה אז גם רצונו יתברך לכלותנו, אז אבדנו כולנו אבדנו חלילה.

בוצינא דנהורא

עַל הַזְּכָרִים וְלִבֵּן בִּיקֶשׁ לְעִקּוֹר אֶת
הַכֹּל שֶׁנֶּאֱמַר,

אֲרָמִי אֲבִיר אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגְר
שָׁם בְּמִתֵּי מֵעַט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גְּדוֹל
עָצוּם וָרֶב:

אור החסידות

ולבן ביקש לעקור את הכל

לבן רצה לקלקל את תיקון השלם

ואפשר לומר דאם לא היה מחליף לבן ליעקב את לאה, והיתה רחל בעצמה אשתו של יעקב, ילדה לו שנים עשר שבטים, ואפשר אם היה לוקח עשו את לאה היתה מחזירתו למוטב, ולא היה גדל אדום כלל, ולא היה מחריב את בית המקדש, והיתה רחל נקברת עם יעקב, ולא היתה צריכה להקבר בדרך, ויוסף היה הבכור האמת ולא ראובן, ואפשר שהיה תיקון הכולל שלא היה צריך בית המקדש להחרב, וזה פירוש ולבן ביקש לעקור את הכל.

חמדת צבי ויצא, מהיהודי הקדוש זצל"ה

התנגד לחומר ולרוח

ויש לומר עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר [האבני נזר] זצללה"ה, שפרעה היה מתנגד לזכרים מפני שהם שכליים ביותר, עכת"ד, והיינו שהיה מתנגד לכח השכלי שבישראל, והיה חפץ שיהיו חומריים כמו המצריים, אבל לבן ביקש לעקור את הכל, ולא ליקח מהם את כח השכל בלבד. הגדה של פסח שם משמואל

להידבק בלימוד התורה

מדת פשוטי העם כאשר יתן את בתו לתלמיד חכם, והוא עדנו באבו מתהלך בצדקו על התורה ועבודה ולנסוע לצדיקי הדור, הנה מתעורר

וַיֵּרֶד מִצְרַיִם, אָנוּס עַל פִּי הַדְּבָר:

וַיָּגֵר שָׁם, מִלֵּמַד שְׂלֵא יֵרֵד יַעֲקֹב אָבִינוּ
 לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֲלֵא לָגוּר שָׁם,
 שְׁנַאֲמָה, וַיֵּאמְרוּ אֶל פְּרַעֲה לָגוּר בְּאַרְץ פָּאנוּ
 כִּי אֵין מְרַעַה לְצֵאן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ כִּי כְּבֵד
 הָרַעַב בְּאַרְץ כְּנַעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ
 בְּאַרְץ גִּשְׁן:

אור החסידות

נגדו היצה"ר לקומם חותנו עליו להטותו מדרכו, ומתחלה בא עליו בדברים רכים לפתותו, אתה בני לא טוב לך שבת תמיד בית התורה ותפלה כל היום, רק שים לבך גם על עניני עוה"ז, אשר נכון להחיות נפש ביתך, והוא גם הוא מצוה רבה וטוב, תורה עם דרך ארץ, וכדומה ראיות רבות מפיתוי היצר, והנה אמנם זה היה מדת לבן הארמי אשר רצה להטות את יעקב מדרך צדקתו אל עניני עוה"ז, והחליף את משכורתו עשרת מונים כדי לטרוד את מחשבתו, וזה שרמזו רז"ל, אתה האברך המתפתה מחותנך, צא ולמד, צא ממחשבתך ולמד, ואל תשים לבך על הנ"ל, כי כן מה בקש לבן, ר"ל, רק בקש בבקשה ליעקב אבינו לאמר הלא ארבעה נשים לך ואחד עשר ילדים ראה נא לפרנס אותם, ואעפ"כ לא שמע לו, כי רצה לעקור את הכל, הוא הכל דקדושה בדבריו כנ"ל.

תפארת שלמה ויצא

אנוס על פי הדיבור

קדושת הדיבור

מורי ורבי הקדוש [מוהרמ"מ מרימנוב] זי"ע פירש, וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור, לכן ירד יעקב אבינו ע"ה למצרים, על ידי הדיבורים השפלים אשר היה מוכרח לדבר בבית לבן.

בְּמַתִּי מֵעַם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ
יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרַיִם וְעַתָּה שְׂמֹךְ
יְהוָה יִתְּנֵנוּ יֵאָהֲרֵנוּ אֱלֹהֶיךָ כְּבוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב:

וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי, מְלִמְד שְׁהִיּוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים
שֵׁם:

גְּדוֹל עֲצוֹם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֵד
מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם:

וְרַב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, רַבְּכָה כְּצִמַח הַשָּׂדֶה
נִתְתִּיךָ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתְּבוֹאֵי בְּעַדִּי
עַדְיִים שָׂרִים נִכְנֹו וּשְׁעָרֶךָ צִמַח וְאַתָּה

אור החסידות

ויעצמו במאד מאד

היו תמיד בשפלות

ויעצמו במאוד מאוד, דאמר התנא מאוד מאוד הוי שפל רוח, ולכאורה היה לו לומר מאוד תשפיל רוחך, אך הפשוט שהתנא הזהיר שיהא האדם תמיד שפל רוח בלי הפסק, וזהו מאוד הוי שפל רוח, הוי לשון דבר ההוה תמיד, וזהו ויעצמו במאוד מאוד, רוצה לומר, שעשו עצמיות במדה הזאת שלא היה מקריות אצלם לפעמים כך ולפעמים כך, רק תמיד היו במדת שפלות בעצם הנקרא עצמיות.

נועם אלימלך שמות

ערום ועריה: ואעבר עליך ואראך מתבוססת
 בדמך ואמר לך בדמך חיי ואמר לך בדמך
 חיי:

וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו
 עבודה קשה:

וירעו אותנו המצרים, כמה שנאמר, הבה
 נתחכמה לו פן ירבה והיה כי
 תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו
 ונלחם בנו ועלה מן הארץ:

ויענונו, כמה שנאמר, וישימו עליו שרי
 מסים למען ענתו פסבלתם ויבן

אור החסידות

ואעבור עליך

הקב"ה העיר על בני ישראל מלמעלה

שמעתי ממורי ורבי הצדיק הקדוש רבינו יעקב יצחק מלובלין זצלה"ה,
 שלשון ואעבור, הוא מלשון ויעבור את הכושי (שמואל ב' יח
 כג), ורצה לומר, ואעבור עליך, אני הקדמתי את עצמי, מה שהיה לך
 לקדם אתערותא דלתתא.

וירעו אותנו המצרים

אומרו וירעו אותנו, ולא וירעו לנו, מרומז בזה גם לשון רעות ואחווה,
 שעל ידי הרעות שהתקרבו המצרים עמנו, התקרבות הזאת גרמה
 רעה גדולה לישראל. בית אברהם

עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעָה אֵת פֶּתֶם וְאֵת רַעְמִסִּים:

וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבוּדָה קָשָׁה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר,
וַיַּעֲבֲדוּ מִצְרַיִם אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּפָרֶךְ:

וַנִּצְעַק אֶל יְהוָה^{יאהרונחי} אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
וַיִּשְׁמַע יְהוָה^{יאהרונחי} אֵת קוֹלֵנוּ וַיֵּרָא
אֵת עַנְיֵנוּ וְאֵת עֲמָלֵנוּ וְאֵת לַחֲצֵנוּ:

וַנִּצְעַק אֶל יְהוָה^{יאהרונחי} אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, כְּמָה
שֶׁנֶּאֱמַר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם
וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאֲנֹחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן
הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים
מִן הָעֲבֹדָה:

אור החסידות

ויאנחו בני ישראל מן העבודה

לשתף צער השכינה בתפילתו

הענין הוא, כי האדם אשר הוא בצרה רח"ל, וצריך לזעוק אל הבורא ב"ה להושיע אותו מצרתו, אזי העיקר הוא שלא ישים על לבו צרת עצמו, רק על מה שמבטלין אותו מעבודתו יתברך, ואז כל התפלות שלו יהיה להם עליה, בשביל שאינו מתפלל על עצמו רק שמצרף צרת

וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹלֵנוּ, כִּמָּה
שָׁנְאָמַר, וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת
נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת פְּרִיתוֹ אֶת
אֲבָרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב:

וַיֵּרָא אֶת עֲנִינּוֹ, זו פְּרִישוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ

אור החסידות

השכינה בתפלתו, וזהו פירוש ויאנחו בני ישראל מן העבודה, היינו על מה שהמצרים מבטלים אותם מעבודת השי"ת, ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה, היינו שהיה עליה לכל התפלות שהתפללו, ונשלח להם הישועה מחמת שצרפו ג"כ מה שהמצרים מבטלים אותם מעבודתו ית"ש.

וירא את עניינו

וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו, הם ג' עניני ענוי, מתחילה ענינו, זהו צרת נפשו שמתענהוכו, אח"כ ואת עמלנו אלו הבנים, ואח"כ ואת לחצנו זה הדחק, היינו דוחק הפרנסה, והנה בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו יצא ממצרים, כמו אז ביצי"מ שצעקו לה' במר נפשם והוציאים מכל צרתם, כמו כן בכל דור ודור בכל העתים הקשים והמצוקות, הן בדבר הנוגע לכלל, והן לפרט כל אור"א בעניניו, צריך להאמין כי יקוים בו וישמע ה' את קולנו וגו'. **בית אברהם**

זו פרישות דרך ארץ

לדעת שהכל בהשגחתו ית"ש

זו פרישות דרך ארץ. שהדרך ארץ, דהיינו הנהגת העולם היה נפרש אצלם מהתורה, ועל זה מביא כמה שנאמר וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים, כי שם אלקים מורה על הנהגת הטבע, והיינו וידע אלקים, שהכניס בהם הדעת בהטבע, לידע שהכל בהשגחה פרטית.

בית אהרן

כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים:

וְאֵת עַמְלֵנוּ, אֵלֹהֵי הַבְּנִים כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר,
כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאֻרָּה תִּשְׁלִיכֶהוּ
וְכָל הַבֵּת תַּחֲיוֹן:

וְאֵת לַחֲצֵנוּ, זֶה הַדְּחַק כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, וְגַם
רְאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם
לַחֲצִים אֹתָם:

וַיּוֹצֵאֵנוּ יְהוָה יֵאָהֲרֹנְהוּ מִמִּצְרַיִם בְּיַד
חֲזָקָה וּבְזֹרֶעַ נְטוּיָה וּבְמָרָא גָּדֹל
וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתִּיּוֹם:

וַיּוֹצִיאֵנוּ יְהוָה יֵאָהֲרֹנְהוּ מִמִּצְרַיִם, לֹא עַל
יְדֵי מִלְאָךְ וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף

אור החסידות

לא על ידי מלאך

הכל ברצונו ית"ש

ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך אני הוא ולא אחר. דהיינו שהראה
הקדוש ברוך הוא להם, כי כל כוחותם ומחשבותם ורצונם הוא
רק ברצונו יתברך, ולכשירצה יעביר רוח טומאה מן הארץ, וזה אני הוא,

וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא תְּקַדּוּשׁ פְּרוּךְ
 הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, וְעִבְרַתִּי
 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהַפִּיתִי כָּל
 פְּכוּר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה
 וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי
 יְהוָה וְאֶהְיֶה יְאֵהֲרֹנְהוּ: וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
 בְּלִילָה הַזֶּה אֲנִי וְלֹא מִלֶּאֱלֹהִים, וְהַפִּיתִי כָּל
 פְּכוּר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא שָׂרָף, וּבְכָל
 אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי
 יְהוָה וְאֶהְיֶה יְאֵהֲרֹנְהוּ, אֲנִי הוּא וְלֹא הַשְּׁלִיחַ, אֲנִי
 יְהוָה וְאֶהְיֶה יְאֵהֲרֹנְהוּ אֲנִי הוּא וְלֹא אֲחֵר:

בְּיַד חֲזָקָתוֹ, זֶה תְּדַבֵּר בְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר, הִנֵּה
 יָד יְהוָה וְאֶהְיֶה יְאֵהֲרֹנְהוּ הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר
 בַּשָּׂדֶה בְּסוּסִים בְּחֲמֹרִים בְּגִמְלִים בְּבָקָר
 וּבְצֹאן דֶּבֶר כְּבִד מְאֹד:

אור החסידות

פירוש אפילו כשבא בבחינת הוא ונסתר כבודו וקדושתו, אני הוא ולא
 אחר, פירוש שאין זה בחינת אחר חס ושלום רק הכל חד, כי ככבודו
 בגלוי כן הוא אפילו בשעת הסתר. עבודת ישראל

וּבְזָרוּעַ נְמוּיָהּ, זוֹ הַחֶרֶב כְּמָה שְׁנֵאמַר,
וְחֶרְפוֹ שְׁלוּפָה בְיָדוֹ נְמוּיָהּ עַל
יְרוּשָׁלַיִם:

וּבְמוֹרָא גְדוּלָּה, זוֹ גִלּוּי שְׂכִינָה כְּמָה
שְׁנֵאמַר, אוֹ הַנְּסָה אֱלֹהִים
לָבוֹא לְקַחַת לוֹ גֹּי מְקַרֵּב גֹּי כְּמִסַּת
כְּאֵתֵת וּבְמוֹפְתֵים וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד

אור החסידות

ובמורא גדול

התגלות בשכינה עצמה

ובמורא גדול, למה כתיב גדול, דהא מורא היא דין - נוקבא, והוה ליה למימר גדולה, אך כי כאשר היא בבית בעלה אינה בושה להיות תמיד עמו, ולכך כתיב לשון זכר, להורות שהיא תמיד עם בעלה וזהו גילוי שכינה שיש התגלות בשכינה.
רמזי תורה פסוקים מלוקטים, מהרב המגיד ממעזריטש זצ"ל

התגלות השכינה מעורר ליראה

ובמורא גדול זו גילוי שכינה, שעל ידי התגלות שכינת כבודו ואור קדושתו העליונה, נופל מורא בלבות בני אדם. דעת משה נח

גילוי השכינה

הרה"ק ר' שלמה מראדומסק זצ"ל סיפר, כי פעם אחת ישב היהודי הקדוש אצל רבו הקדוש בלובלין אצל הסדר בפסח, ובהגיעו למאמר ובמורא גדול זו גילוי שכינה, פתח הרבי זי"ע את טליתו אשר היה מעוטף בו ראשו, והסתכל בו, והתחיל היהודי הקדוש לרעוד כל כך, עד שנשרו שני שניו.
אהל שלמה ח"ב אות יז

חֲזָקָה וּבְזִרְוֹעַ נְמוּיָהּ וּבְמִזְרָאִים גְּדוּלָּיִם
 כָּבֵל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְהוָה יִהְיֶה לָּכֶם יֵאָדְוֶנָּה
 אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיךָ:

וּבְאִתּוֹת, זֶה הַמַּטֵּה בְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר, וְאֵת
 הַמַּטֵּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר
 תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֵת הָאֵת:

וּבְמוֹפְתֵי, זֶה הַדָּם בְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר, וְנָתַתִּי
 מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ

תשפוך מהכוס לתוך כלי ג' פעמים בשעה שתאמר ג' דברים
 הללו

דָּם. וְאֵשׁ. וְתִמְרוֹת עֵשֶׂן:

אור החסידות

אלו עשר מכות

הצדיקים ממשיכים מכות על האומות

אלו עשר מכות וכו' ואלו הן, יש לפרש כפל הלשון על פי מה שפירש
 אדמו"ר המנוח מו"ה רבינו אלימלך זצוק"ל במשנת ארבעה אבות
 נזיקין (ב"ק ב.), שכתבו התוספות (שם ד"ה ארבעה) אֵת דוּכְתָא דַּתְנִי 'הָן',
 ואֵת דוּכְתָא דַּלָא תְנִי 'הָן', ופירש, דאֵת דוּכְתָא דַּתְנִי הָן, פירוש,
 שהצדיקים ממשיכין בלימודם שיהיה כן, כגון ארבעה ראשי שנים הן
 (ר"ה ב.), ואֵת דוּכְתָא דַּלָא תְנִי הָן, שהצדיקים ממשיכין בלימודם שלא
 יהיה כן, כגון ארבעה אבות נזיקין, וזהו אמרו כאן ואלו הן, ופירושו גם
 כן, להמשיך שיהיה כן שילקו האומות, כמו שנלקה פרעה ומצרים.

מאור ושמש

דָּבָר אַחַר בְּיַד חֲזָקָה שְׁתִּים, וּבְזֵרוּעַ
נְשׂוּיָה שְׁתִּים, וּבְמִזְרָא גְדוּל שְׁתִּים,
וּבְאֹתוֹת שְׁתִּים, וּבְמוֹפְתִים שְׁתִּים. אֵלּוּ
עֲשָׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל הַמְצָרִים בְּמִצְרַיִם, וְאֵלּוּ הֵן:

תשפוך מן הכוס לכלי בכל תיבה

דָּם. צִפְרִידַע. בָּנִים. עָרוֹב. דְּבָר.
שְׁחִין. בָּרָד. אֲרָבָה. חֲשֵׁךְ. מִפֶּת
בְּכוֹרוֹת:

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סְמָנִים:

תשפוך מן הכוס ג' פעמים

דצ"ךְ עַד"ש בַּאח"ב:

ימלא את הכוסות

אור החסידות

דצ"ךְ עַד"ש בַּאח"ב

חסידים לישראל וגבורות לפרעה

דענין של דצ"ךְ עַד"ש בַּאח"ב מורה חסידים גדולים, ולכן דצ"ךְ עַד"ש
בַּאח"ב עם הג' כוללים גימטריא ז' פעמים חסד, שהחסד שבכל
הז' מדות היה בתוכם, רק שלפרעה בא מהם גבורות וכו', ולכן לעתיד
יהיו החסידים מלובשים בהם גבורות, כמו שעתה הגבורות בהם חסידים
מוסתרים. זרע קודש וארא

רבי יוסי הגלילי אומר, מנין אתה אומר
 שלקו המצרים במצרים עשר מכות
 ועל הים לקו חמשים מכות, במצרים מה
 הוא אומר, ויאמרו החרטמים אל פרעה
 אצבע אלהים הוא, ועל הים מה הוא אומר,
 וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה
 יהוה ויאמר ^{יאהדונהי} במצרים וייראו העם את
 יהוה ויאמר ^{יאהדונהי} ויאמינו ביהוה ובלשה
 עבדו: כמה לקו באצבע עשר מכות, אמור
 מעתה במצרים לקו עשר מכות, ועל הים
 לקו חמשים מכות:

רבי אליעזר אומר, מנין שכל מכה
 ומכה שהביא הקדוש פרוד הוא
 על המצרים במצרים היתה של ארבע
 מכות, שנאמר ישלח פס חרון אפו
 עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים,
 עברה אחת, וזעם שתיים, וצרה שלש,
 משלחת מלאכי רעים ארבע, אמור
 מעתה במצרים לקו ארבעים מכות, ועל
 הים לקו מאתיים מכות:

רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, מִנֵּינן שְׁפָל מִכָּה וּמִכָּה
שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים
בְּמִצְרַיִם הִיָּתָה שָׁל חֲמִשׁ מִבֹּת, שֶׁנֶּאֱמַר
יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה
מִשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים, חֲרוֹן אַפּוֹ אַחַת,
עֲבָרָה שְׁתַּיִם, וְזַעַם שְׁלֹשׁ, וְצָרָה אַרְבַּע,
מִשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים חֲמִשׁ, אֲמֹר מֵעַתָּה
בְּמִצְרַיִם לָקוּ חַמְשֵׁים מִבֹּת, וְעַל תַּיִם לָקוּ
חַמְשֵׁים וּמֵאֲתַיִם מִבֹּת:

כִּמָּה מַעְלֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עֲלֵינוּ:

אֱלוֹ הוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם

וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים דֵּינֵנוּ:

אֱלוֹ עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים

וְלֹא עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם דֵּינֵנוּ:

אור החסידות

כמה מעלות טובות

בכל נס השיגו השגות חדשות

אלו הוציאנו ממצרים וגו' דיינו. קשה, הלוא נמצא בהם התורה ונתינת
שבת שהוא שקול נגד כל התורה, וגם שאר המעלות אשר המה
קדושות גדולות, ואיך שייך לומר שהיה די בלא הם, ונראה דכך הוא

אלו עֲשָׂה בַּאֲלֵהֶם
וְלֹא תִרְגַּ אֶת כְּבוֹרֵיהֶם
דַּיִנוּ:

אלו תִּרְגַּ אֶת כְּבוֹרֵיהֶם
וְלֹא נִתֵּן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם
דַּיִנוּ:

אלו נִתֵּן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם
וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם
דַּיִנוּ:

אלו קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם
וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחִרְבָּה
דַּיִנוּ:

אור החסידות

הפירוש, אלו הוציאנו ממצרים ולא יותר, לא היינו משיגים רק קדושה הנתגלה על ידי יציאת מצרים, והיינו סוברים שאין עוד קדושה למעלה ממנה, ואין צריך עוד לשום ענין לפרסום אלקותו, על כן גם אם לא עשה בהם שפטים, היינו סוברים שהוא דיין, מחמת קוצר דעתנו שלא היינו משיגים יותר, אבל אחר כך כשעשה בהם שפטים ונתגלה עוד קדושה למעלה ממנה, ראינו שלא היה די בלא זה, כן הוא הפירוש בכולם.

ריבוי הנסים הוראה לחיבה יתירה

ריבוי המכות היא הוראה על חבה יתירה שבאמת אין הפרש לפניו יתברך בכל זה, כי הרבה ריוח והצלה לפניו, רק שמורה חיבה לומר שגם אם היה נצרך לפניו להראות כל כך מופתים, ויד חזקה היה

אלו הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶבָה
וְלֹא שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ דֵּינֵנוּ:

אלו שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ
וְלֹא סָפַק צָרְכֵנוּ בַּמְדָּבָר
אַרְבָּעִים שָׁנָה דֵּינֵנוּ:

אלו סָפַק צָרְכֵנוּ בַּמְדָּבָר אַרְבָּעִים שָׁנָה
וְלֹא הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן דֵּינֵנוּ:

אלו הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן
וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת דֵּינֵנוּ:

אלו נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת
וְלֹא קִרְבָּנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי דֵּינֵנוּ:

אלו קִרְבָּנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי
וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה דֵּינֵנוּ:

אור החסידות

עושה עבורנו, וזה גם כן אלו לא קרע הים כו', והקשו שאם כן היינו נטבעים, ואינו קושיא, כי היה יכול להציל בלי נס רק שלא ירדפו מצרים וכדומה, אם כן הנס הוא חיבה יתירה. שפת אמת ליקוטי פסח

אלו נתן לנו את התורה
ולא הכניסנו לארץ ישראל דינו:

אלו הכניסנו לארץ ישראל
ולא בנה לנו את בית הבחירה דינו:

על אחת פמה וכמה טובה כפולה
ומכפלת למקום עלינו, שחוציאנו
ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה
באלהיהם, והרג את פכוריהם, ונתן לנו
את ממונם, וקרע לנו את היים, והעבירנו
בתוכו פחרבה, ושקע צרינו בתוכו,
וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה,
והאכילנו את המן, ונתן לנו את השבת,
וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו את
התורה, והכניסנו לארץ ישראל, ובנה
לנו את בית הבחירה, לכפר על כל
עונותינו:

רָבֵן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר, כָּל שְׁלֵא אָמַר
שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלוֹ בַּפֶּסַח לֹא יֵצֵא
יְדֵי חוּבְתּוֹ, וְאֵלוֹ הֵן:

פֶּסַח. מִצָּה. וּמְרוֹר:

כשאומר "פסח שהיו אבותינו אוכלים" לא יגביה התבשיל
שהוא זכר לפסח, אלא יביט בו

**פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזִמְנֵן שְׁפִית
הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם עַל שׁוֹם מָה. עַל
שׁוֹם שֶׁפֶסַח הַקְּרוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא עַל פְּתֵי**

אור החסידות

פסח מצה ומרור

לעתיד נשיג טעמים עליונים למצוות אלו

דהנה בגמרא (פסחים קטו:) אמרו, לחם עוני, שעונים עליו דברים הרבה,
דבר אחר, עני כתיב, נראה לפרש, כי היודע טעמי אכילות מצה
ורמזיו, עונה עליו דברים הרבה, היינו טעמים הנסתרים שבו, זה נקרא
לחם עוני, אבל יש מי שאוכל מצה מבלי דעת טעמיו ורמזיו זה נקרא
לחם עני, כי אין עני אלא מדעת (נדרים מא.), ובכל זה צריך לאכלו לקיים
מצות בוראו, וכדכתב הזוהר (ח"ב צג:): זכאה מאן דעביד פקודא דמאריה,
אף דלא מכוין כדקא יאות וכו', כי על ידי זה נזכה לעתיד להבין טעמו
ונימוקו, עת תגלה ותראה מלכותו עלינו, ויביאנו לארצינו במהרה בימינו
וכו', פסח שאכלו אבותינו דייקא, ומצה ומרור שאנו דייקא אוכלים, אינו
אלא על שום מה, כלומר, כוונה קטנה ומועטת, מה מלשון הקטנה, שהיא
על שום שפסח, ועל שם שלא הספיק, ועל שם וימררו, שזה רק פשוטו
של דבר, אבל לעתיד כי תמלא הארץ דעה אז כי נאכל פסח מצה ומרור
נשיג ונדע טעמם הנעלמים שבהן.

ייטב פנים

אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. שְׁנֵאמַר, וְאִמְרַתֶם זֶכֶח
פָּסַח הוּא לִיהוָה יִאֱהוּנְהוּ אֲשֶׁר פָּסַח עַל
בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם
וְאֶת בְּתֵינוּ הַצֵּיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:

מצה זו יקחנה, ולעיני כל יראנה

מִצָּה זוֹ שְׂאֵנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוּם מָה. עַל
שׁוּם שְׁלֵא הִסְפִּיק בְּצַקֶּם שֶׁל
אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ
מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא וַיִּגְאָלֵם.
שְׁנֵאמַר, וַיֵּאֱפוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ
מִמִּצְרַיִם עֲנַת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ כִּי
גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה וְגַם
צִדָּה לֹא עָשׂוּ לָהֶם:

גם מרור יראה לבניו, ולכל אוכלי שולחניו

מְרֹר זֶה שְׂאֵנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוּם מָה.

אור החסידות

ולא יכלו להתמהמה

רחמנותו של הקב"ה

כל כך כביכול הגיע רחמנותו יתברך, שלא היה לו סבלנות להיות בניו
שם עוד רגע, ולהתמהמה נוטריקון, משגיח מן החלונות מציץ מן
החרכים. זרע קודש

עַל שׁוֹם שְׁמָרוֹ הַמְצָרִים אֶת חַיֵּי
אֲבוֹתֵינוּ בְּמְצָרִים. שְׁנַאֲמַר, וַיִּמְרְרוּ אֶת
חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בַּחֹמֶר וּבְלִבָּנִים
וּבְכָל עֲבֹדָה פְּשׁוּדָה אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר
עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרָד:

בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חָיַב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ
בְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים. שְׁנַאֲמַר, וְהִנְדַּתָּ
לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה
יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמְצָרִים. לֹא אֶת
אֲבוֹתֵינוּ בְּלִבְדָּה גָּאֵל תִּקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלֵא
אִם אוֹתָנוּ גָּאֵל עָמְהֶם. שְׁנַאֲמַר, וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא

אור החסידות

בכל דור ודור

בכל שנה יש יציאת מצרים

והנסיון הוא שמסלקין ממנו ההתקשרות שהיה קשור בהשם יתברך על ידי הדעת, בעת שבא לידי נסיון ונשאר אצלו רק הבחירה, כי לולא זה לא היה נקרא נסיון, כי בודאי על ידי ההתקשרות יאחז צדיק דרכו, ועל ידי זה נתמעט הדעת אצלו לא סילוק הדעת ממש, ואם עומד בנסיון על ידי שנקבע בלבו מקודם כשהיה לו דעת רחב, והנה כשהיו ישראל במצרים היה הדעת בגלות וכו', הגם שנשארו עדיין קליפות הדקות עד שיבא משיחנו במהרה בימינו שיתגלה הפנימיות לגמרי, מכל מקום עיקר ההתכסות נתגלה וכו', על כן אמר בעל ההגדה לא את

מִשֶׁם לְמַעַן הָבִיָּא אֶתְנֵנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם:

קח הכוס בידך ואמור בקול רם

לְפִי־כֶךָ אֶנְחֵנוּ חַיִּי־בַיִם לְהוֹדוֹת
לְהַלֵּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר
לְרוֹמֵם לְחַדֵּר לְבָרֵךְ לְעֵלָה וּלְקַלֵּם
לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם וּלְנוּ אֶת
כָּל הַנְּסִיִּם הָאֵלֵינוּ. הוֹצִיאֵנוּ
מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, מִיַּגוֹן לְשִׁמְחָה,

אור החסידות

אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא אלא אף אותנו גאל עמהם, כי בכל שנה יש יציאת מצרים באופן הנ"ל, והרשעים שאין להם דעת, עדיין לא יצאו ממצרים.

לתקן בגלגולים שעברו

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כו', הפירוש הוא על דרך המובא בזוהר חדש שיר השירים, כי צריך האדם להסתכל על עצמו למה הוא בא לעוה"ז, ומאין הוא בא, ומה בחינת נפש רוח ונשמה יש בו, ומה התיקון הצריך לו בעולמו, ולמנדע ברזין עלאין וכו', ע"ש באורך, ואיך יתגלגל בעולם, וזהו הפירוש בכל דור ודור, שיש נשמות שמתגלגלים בכל דור ודור לצורך תיקון, על כן צריך להסתכל למה הוא בא עתה בגלגול הדור הזה, ובאיזו בחינה היה בגלגול הקודם. **תפארת שלמה**

וּמֵאֲבָל לַיּוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר
גָּדוֹל, וּמִשְׁעֶבֶד לְגֵאֲלָה, וְנֹאמַר
לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה הַלְלוּיָהּ:

יש ממושיכים כאן בהגבהת הכוס, ויש מניחים אותה ומגביהים
שוב בברכת "אשר גאלנו"

הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ עֲבָדֵי יְהוָה יֵהוּדֵהוּ, הַלְלוּ
אֶת שֵׁם יְהוָה יֵהוּדֵהוּ: יְהִי שֵׁם
יְהוָה יֵהוּדֵהוּ מְבָרָךְ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
מִמְזֶרֶח שָׁמֶשׁ עַד מְבֹאֵו, מִהַלָּל שֵׁם
יְהוָה יֵהוּדֵהוּ: רַם עַל כָּל גּוֹיִם
יְהוָה יֵהוּדֵהוּ, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי
כִּי־יְהוָה יֵהוּדֵהוּ יֵהוּדֵהוּ, הַמְגַבִּיחַ לְשַׁבַּת:

אור החסידות

הלל

מושיבי עקרת הבית - הקב"ה משפיל כביכול אלינו

המגביהי לשבת, שיתברך שמו מגביה את השבת שלו כביכול [-מלכות],
כמו שכתוב שבת כסא, שמגביה את הכסא הנ"ל על ידי
המשפילי לראות, שמשפיל כביכול את השגחתו ומשגיח מי"ג מדות
הרחמים, אעפ"י שאנו שפלים ואינם כדאי והדון, וזה שאמר מושיבי
עקרת הבית, כי הנה מדה שאת נקראת עקרת הבית, ועקרת אותיות
קערת כנ"ל, והפירוש שמושיב את כנסת ישראל - עקרת הבית לשרשה,
ומיחדה עם דודה כנ"ל, וזה מורה ענין הגבהת הקערה, לרמוז שבעת
הגאולה נתעלתה המדה זאת. זרע קודש

הַמְשִׁפִּילִי לְרֵאוֹת, בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:
 מְקוֹמֵי מַעֲפָר דָּל, מֵאַשְׁפּוֹת יָרִים אֲבִיוֹן:
 לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים, עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ:
 מוֹשִׁיבֵי עֶקְרַת הַבַּיִת, אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה,
 הַלְלוּיָהּ:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בַּיַּת יַעֲקֹב מֵעַם
 לְעוֹ: הִיְתָה יְהוּדָה לְקַדְשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל
 מִמְשָׁלוֹתָיו: הַיּוֹם רָאָה וַיִּנֶּם, תִּירְדֵן יֹסֵב
 לְאַחֹר: הַתְּרִים רָקְדוּ בְּאֵילִים, גְּבָעוֹת
 בְּבְנֵי צֹאן: מָה לָּךְ הַיּוֹם כִּי תִנּוֹם, תִּירְדֵן
 תֹּסֵב לְאַחֹר: הַתְּרִים תִּרְקְדוּ בְּאֵילִים,
 גְּבָעוֹת בְּבְנֵי צֹאן: מִלְּפָנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי
 אָרֶץ, מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: תִּהְפְּכֵי הַצּוֹר
 אֲנִים מַיִם, חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מַיִם:

אור החסידות

מאשפות ירים אביון - הקב"ה מעלה כל הרצונות

שמעתי מפי מו"ז [החידושי הרי"ם] ז"ל, בכסוק מאשפות ירים אביון
 להושיבי עם נדיבים, כי הקב"ה מקים הרצונות של בני ישראל
 המונחין באשפתות, ומהפכן להתנדב רצונם אליו יתברך.
 שפת אמת פסח תרמ"ו

אחוז הכוס בידו עד גאל ישראל

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְהוָהנוּ ^{יאהדונהי} אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ
וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם,
וְהַגִּיעָנוּ הַלֵּילָה הַזֶּה לֶאֱכֹל בּוֹ
מִצָּה וּמָרוֹר. כֵּן יְהוָהנוּ ^{יאהדונהי}
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַגִּיעָנוּ
לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים תְּבֹאִים
לְקַרְאֵתֵנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן
עִירָךְ, וְשָׂשִׂים בְּעִבּוֹדְתֶךָ, וְנֹאכְלֵי
שֵׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפֶּסַחִים (במוצ"ש)

אור החסידות

ונאכל שם

רצונותינו נחשב למעשה

ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון, לכאורה מה שאמר אשר יגיע דמם כו' שפת יתר, ויש לפרש כי עתה בעוה"ר חרב בית המקדש ואין לנו לא כהן ולא מזבח ולא קרבן, כי אם ונשלמה פרים שפתינו, כמאמרם (מנחות קי). כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב כו', כי מחשבה טובה והרצון הקב"ה מצרף למעשה ממש, וזה שאמר על עתה, אשר יגיע דמם על קיר מזבחך

יש אומרים: מן הפסחים ומן הזבחים) אֲשֶׁר יִגִּיעַ
 דָּמָם עַל קִיר מִזְבֵּחַךְ לְרִצּוֹן וְנוֹדָה
 לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלַּתְנוּ וְעַל
 פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה יֵאוֹהֲבֵנוּ יֵאוֹהֲבֵנוּ יֵאוֹהֲבֵנוּ

אור הכוונות

כוס שני

על ידי שתיית כוס שני לאחר 'גאל ישראל', נמשך מוח הבינה דמוחין דאימא.

סדר הכוונה הוא, שיכוין שהמוחין דקטנות ראשון דמוח הבינה דאימא, נכנסו כבר על ידי הכרפס^ט. המוחין דגדלות ראשון דמוח הבינה

אור החסידות

לרצון, כינוי לשכינה הנקרא קיר וכו' ונקרא מזבח כנודע, לרצון, כלומר מכח הרצון, כי רצונינו לעשות חובותינו בפועל וזה נחשב למעשה. ייטב פנים

בקשה לבנין בית המקדש

הכוונה על פי מה שהבאנו לעיל בשם הדברי חיים זל"ה, דאליהו מקריב קרבן פסח גם בזמן הזה, וממטי ומייתי כזית ממנה לצדיקי הדור, אולם רק יחידי סגולה המה הזוכין לזה, אבל כאשר נזכה במהרה בימינו אל הגאולה שלמה, כל ישראל יזכו לאכול מן הזבחים ומן הפסחים, וזה בקשתינו ונאכל 'שם' מן הזבחים ומן הפסחים, לא בהיותנו בגלות, כי מועטים המה הזוכים לזה. הגדה של פסח מהר"י ט"ב

הערות

ט. לפי המשנת חסידים (פ"ד מ"ג), בכרפס נמשכו רק הארת המוחין, אבל עצמותם נמשך עתה בכוס שני.

אור הכוונות

דאימא, נמשכו כבר על ידי **קדושת היום** [ועתה חוזר ליכנס איזה הארה שלהם']. ועתה על ידי **כוס שני** נמשכים המוחין **דקטנות שני** דמוח הבינה דאימא [על ידי החזקת הכוס נמשכים לבושי המוחין, ועל ידי היין שבכוס נמשכים המוחין עצמם], ועל ידי **אמירת ההלל** נמשכים המוחין **גדלות שני** דמוח הבינה דאימא.

קטנות ראשון דמוח הבינה דאימא

[כבר נכנס בכרפס]

מוח אכ"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם
לבוש אכ"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם

גדלות ראשון דמוח הבינה דאבא ואימא

[נכנס כבר בקדושת היום]

אימא

מוח יו"ד ה"י וא"ו ה"י
לבוש אכ"ף ה"י יו"ד ה"י

אבא

מוח יו"ד ה"י וא"ו ה"י
לבוש אכ"ף ה"י יו"ד ה"י

קטנות שני דמוח הבינה דאימא

מוח א"ם ג"ל [יין וחמש אצבעות]

לבוש א"ם ג"ל [הכוס וחמש אצבעות]

גדלות שני דמוח הבינה דאימא

מוח יו"ד ה"י וא"ו ה"י
לבוש אכ"ף ה"י יו"ד ה"י

יש נוהגים לומר:

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזוּמֵן לְקַיֵּם מִצְוֹת פֶּסַח שְׁנֵי שָׁל אַרְבַּע פּוֹסוֹת. וְהוּא פְּנֵי אֹת ה' שֶׁל שֵׁם הו"ה פְּרוּךְ הוּא הַתְּקַרָּא בִּינָה וְשֵׁהוּא פְּנֵי רֹחַ זְנוֹת לְבַטֵּל אוֹתוֹ. לְשֵׁם יְחִיד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּיה עַל יְדֵי הָהוּא טְמִיר וְנִעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיְהִי נֵעַם אֲדֵנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנֵנָהוּ:

הערות

י. סידור ר' אשר.

מברך בורא פרי הגפן ושותה בהסיבת שמאל

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָהנִי יֵאָחַדנִי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן:

נוטל ידיו ומברך על נטילת ידים

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָהנִי יֵאָחַדנִי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם:

אור הכוונות

רחצה

יכוין ששתי אותיות יו"ד ה"י ממוח הבינה שנכנס בכוס שני, מכים זה

בזה, דהיינו יו"ד [כ'] פעמים ה"י:

ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י

ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י ה"י

והם עולים ש', ב' אותיות השורש נשארם בבניה דזעיר אנפין, והשאר

שעולים כמנין ורח"ץ, יורדים בגופו של זעיר אנפין ומטהרים את

הכלי האמצעי שלו מגלולי מצרים"א.

הערות

יא. משנת חסידים ליל פסח פי"ג מ"א.

מוציא

אור הכוונות

מוציא מצה

על ידי אכילת המצה השלימה העליונה נמשך מוח החכמה דאבא, ועל ידי אכילת המצה הפרוסה האמצעית נמשך מוח הבינה דמוחין דאבא. סדר הכוונה הוא, שיכוין להמשיך המוחין דקטנות שני דמוח החכמה ומוח הבינה דאבא, מוחין דגדלות שני דמוח החכמה ומוח הבינה דאבא, ולאחר מכן את המוחין דקטנות ראשון דמוח החכמה ומוח הבינה דאבא.

מצה שניה

קטנות שני דמוח הבינה דאבא

מוח א"ם ג"ל

לבוש א"ם ג"ל

מצה ראשונה

קטנות שני דמוח החכמה דאבא

מוח אכד"ט"ם

לבוש אכד"ט"ם

גדלות שני דמוח הבינה דאבא

מוח יו"ד ה"י וא"ו ה"י

לבוש אכ"ף ה"י יו"ד ה"י

גדלות שני דמוח החכמה דאבא

מוח יו"ד ה"י וי"ו ה"י

לבוש אכ"ף ה"י יו"ד ה"י

קטנות ראשון דמוח הבינה דאבא

מוח אכ"ף לבמ"ד ה"י יו"ד מ"ם

לבוש אכ"ף לבמ"ד ה"י יו"ד מ"ם

קטנות ראשון דמוח החכמה דאבא

מוח אכ"ף לבמ"ד ה"י יו"ד מ"ם

לבוש אכ"ף לבמ"ד ה"י יו"ד מ"ם

ויקח מצה עליונה ויברך עליה המוציא ותהא כוונתו על העליונה ולא יאכל. ויש נוהגים לומר:

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמוֹמֵן לְקִים מִצּוֹת אֲכִילַת מִצָּה לְשֵׁם יְחִוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיה עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנִעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֵעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנְנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנְנָהוּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:

מיד תופס הפרוסה שבין שתי השלימות, ויברך על אכילת מצה ותהא כוונתו לקיים מצות עשה של בערב תאכלו מצות, ויאכל בהסיבה על צד שמאל שני זיתים ביחד מרוסקין, ולא יסמוך על השיעור בכדי אכילת פרס, ואם הפסיק יותר מאכילת פרס לא יצא ידי חובתו

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה:

מְרוֹר

אור הכוונות

מְרוֹר וחרוסת

סוד המְרוֹר והחרוסת הוא, כי הנה הנוקבא של זעיר אנפין שבאצילות כלולה משתי פרצופין, לאה ורחל. ובליל פסח נעשים כל התיקונים ברחל, אבל לאה מתבטלת בליל פסח והארותיה ניתנות לרחל, ומכל מקום צריכים להמתיק את הדינים שבלאה.

הדינים של לאה הם ארבע אותיות א' מלאים [שהם המוחין שלה, והם נמשכים מן האות א' של ארבעה שמות אה"ה של לבושי המוחין של זעיר אנפין], שנחסר מהם ארבעת שרשיהם, ונשאר מספר מ"ת, ובצירוף אות ו' שבדעת של לאה, עולים מרו"ד:

אֵלֶּף אֵלֶּף אֵלֶּף אֵלֶּף

וכמו כן לאה היא בסוד אותיות המילוי של שם אדנ"י, העולות בגימטריא רו"ת:

אֵלֶּף הֲלִיתָ נוֹן יוֹד

והם סוד אותיות רו"ת שבתבית 'חרוסת', שהם מורות על בחינת לאה. ובכדי להמתיק את הדינים של לאה, צריך להמשיך לה הארה מן המוחין חב"ד של זעיר אנפין, שהם שמות:

אהי"ה יהו"ה אהי"ה

העולים ס"ח כמנין חיי"ם, והם סוד אותיות ח"ס דתיבת חרוס"ת. ועל ידי שנמתקה לאה, נעשית תיבת חס"א, כמנין שלשה שמות הנזכרים עם הכולל.

החרוסת היא זכר לטי"ט, והיו"ד שבאמצע תיבת טי"ט משמשת לשני הטתי"ן, והם ט"י י"ט, והם שתי פעמים מילוי שם מ"ה שבזעיר אנפין:

יו"ד ה"א וא"ו ה"א

שכל י"ט מספרו חו"ה, אחד כנגד לאה ואחד כנגד רחל, כי עיקר טיט זה הוא למתק דיני לאה, כדי שתוכל רחל לקבל הדינים של לאה כשהם כבר ממותקים.

ואחר כך יקה ליטוג"א או שלאטין ויטבול בחרוסת וינער
החרוסת מעליו ויברך:

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזוּמֵן לְקַיֵּם מִצְוֹת אֲכִילַת מְרוֹר לְשֵׁם יְחִוּד
קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיה בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוּ עַל
יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנַעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיְהִי נֶגַע אֲדָנִי
אֲלֵהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנְנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
פּוֹנְנָהוּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מְרוֹר:

ויאכלנו בלי הסיבה

אור החסידות

מרור

טעם שעושים זכר למרור בפני עצמו

ונראה לי על פי מה שאמרתי בדרוש על המדרש, מרים על שם המרירות
דמרים היתה הגואל לוימררו את חייהם וכו', דלכך נצרך להשלים
הגלות, שהיה ראוי להיות האי מרירות כל ימי משך השיעבוד, דהיינו
שיהיו בלי תקוה כלל, אך שאי אפשר שיתקיימו זמן ארוך גם בלי קיוה
אל השמחה כלל, לכך ברחמי שמים נגאלו מגזירה זו גם במשך השיעבוד,
ע"כ נצרך להשלים, ע"ש, והנה מזה יובן דמה שאנו אוכלין מרור בליל
פסח זכר לוימררו וכו', דלמה נעשה זכר לזה בפני עצמו, ולא נכלל בכלל
גאולת מצרים דעושין לה זכר במצה ובעשות יום טוב, רק שהוא כיון
שהיו לגזירה זו גאולה בפני עצמו קודם שהיה גאולת מצרים, ע"כ עושין
לה זכר בפני עצמו. ישמח משה איכה

כּוֹרֵךְ

ואח"כ יקח כזית מן המצה השלישית ויאכל עם חזרת ליטוג"א או שלאטין, ואוכל שתיהם יחד ויאמר זכר למקדש כהלל

אור הכוונות

כּוֹרֵךְ

על ידי אכילת המצה התחתונה נמשך **מוח הדעת** [הכלול מחסדים וגבורות] דמוחין דאבא.

סדר הכוונה הוא, שיכוין להמשיך המוחין **דקטנות שני** דמוח הדעת דאבא, **גדלות שני** דמוח הדעת דאבא, ולאחר מכן את **הקטנות ראשון** דמוח הדעת דאבא.

קטנות שני דמוח חסדים דדעת דאבא

לבוש

אכדט"ם גימטריה

י"ד אלף ה"א למ"ד וא"ו ה"א ה"א י"ד מ"ם
י"ד אלף ה"א למ"ד וא"ו ה"א ה"א י"ד מ"ם
י"ד אלף ה"א למ"ד וא"ו ה"א ה"א י"ד מ"ם

ס"ט אותיות

ועם כללות ששת השמות

יהו"ה אלה"ם
יהו"ה אלה"ם
יהו"ה אלה"ם

הם ע"ה אותיות

מוח

אכדט"ם גימטריה

י"ד אלף ה"א למ"ד וא"ו ה"א ה"א י"ד מ"ם
י"ד אלף ה"א למ"ד וא"ו ה"א ה"א י"ד מ"ם
י"ד אלף ה"א למ"ד וא"ו ה"א ה"א י"ד מ"ם

ס"ט אותיות

ועם כללות ששת השמות

יהו"ה אלה"ם
יהו"ה אלה"ם
יהו"ה אלה"ם

הם ע"ה אותיות

קטנות שני דמוח גבורות דדעת דאבא

מוח **אכדט"ם** (גימטריא ע"ד)

לבוש **אכדט"ם** (גימטריא ע"ד)

אור הכוונות

גדלות שני זמון חסדים דדעת דאבא	גדלות שני זמון חסדים דדעת דאבא
מוח יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה	מוח יו"ד ה"א וא"ו ה"א
לבוש אכ"ף ה"ה יו"ד ה"ה	לבוש אכ"ף ה"א יו"ד ה"א
קטנות ראשון זמון גבורות דדעת דאבא	קטנות ראשון זמון חסדים דדעת דאבא
מוח אכ"ף למ"ד ה"א יו"ד מ"ם	מוח אכ"ף למ"ד ה"א יו"ד מ"ם
לבוש אכ"ף למ"ד ה"א יו"ד מ"ם	לבוש אכ"ף למ"ד ה"א יו"ד מ"ם

זָכַר לְמִקְדָּשׁ בְּהִלָּל. בֵּין עֲשָׂה תִּלְלָל.
 בְּזִמְן שְׁפִיט הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם
 הָיָה כּוֹרֵךְ (פְּסַח) מִצָּה וּמְרוֹר וְאוֹכֵל
 בְּיַחַד לְקָיָם מַה שְּׁנֵאָמַר עַל מִצּוֹת
 וּמְרָרִים יֹאכְלֵהוּ:

אור החסידות

כורך

ירדוף אחר הרשעים שיחזרו בתשובה

ורמז לנו התורה דרך מוסר, כי מצה רמז לצדיק שאין היצה"ר עולה בו, כמו בשאור וחמץ כנודע, ומרור רמז לרשעים שהם קרוים מתנים, כי מרור גימטריא מות, גם מהפך מתוק למר, ויש לכרוך ביחד למתק הגבורות ע"י החסדים, ולרדוף אחר הרשעים שיחזרו בתשובה. תולדות יעקב יוסף

המתקת הדינים

כן עשה הלל וכו' היה כורך וכו'. בלתי ספק שגם שאר התנאים ידעו מדרוש הזה, ומאי רבותא דהלל, וביאור הדבר, כי ליל פסח הוא עת רצון גאולה וישועה שמור לדורות על גאולתנו ועל פדות נפשנו, ואת זה לעומת זה עשה אלקים ליל ט' באב, הלילה ההוא כלו מרור, וחלה ביום שחלה ליל פסח, וטעמא דמלתא שאם חלילה יתחזקו הדינים בלילה

שְׁלַחַן עֹרֶךְ

ואחר כך אוכלים ושותים כל צרכיהם ונוהגים בתחילת הסעודה לאכול ביצה, ויש טובלים אותה במי מלח. אוכלים ושותים כברכת ה' אשר נתן. ויזהר שלא ימלא כרסו יותר מדי, כדי שיאכל כזית אפיקומן לתיאבון.

צָפוֹן

אח"כ יטול האפיקומן ויחלק לכל בני ביתו לכל אחד כזית.

אור הכוונות

אפיקומן

יש אומרים^ב, שיכוין שעל ידי אכילת האפיקומן נשלמת כניסת המוחין דקטנות ראשון דמוח הבינה דאבא [לפי שהאפיקומן הוא מהמצה האמצעית שהיא מוח הבינה דאבא].

אור החסידות

ההוא, ימתקו על ידי הרצון והחסד המתגלה בליל פסח, והלל היה יודע לעשות המיתוק הזה, על כן היה כורך מצה ומרור שהוא כינוי לב' הלילות, והמתיק את המרור במצה. מנחם ציון, רימנוב, הגדה ד"ה כן

הערות

יב. סידור ר' שבת.

במהרי"ל הובא בט"ז ובמג"א סי' תע"ז דלכתחילה יקח ב' זיתים אחד לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עמה, ולכל הפחות לא ימעט מכזית, ויאכל בהסיבה, ויהיה זהיר לאכול קודם חצות, ולא יאכל ולא ישתה אחר האפיקומן, ולא יאכל בשני מקומות, ולא יאכלנו אכילה גסה, ואם שכח ולא אכל עד שנטל מים אחרונים או שאמר רבותי מיר וועלין בענטשין אוכל אפיקומן בלא ברכת המוציא דאתכא דרחמנא סמכינו, ואם נזכר אחר שברך ברכת המזון ועדיין לא בירך בורא פרי הגפן על הכוס יטול ידיו ויברך המוציא ויאכל אפיקומן ויחזור ויברך ברכת המזון על אותו כוס, ואם נזכר לאחר שברך על הכוס יטול ידיו ויברך המוציא ומברך ברכת המזון בלא כוס, ואם נאבד אפיקומן יאכל כזית או שני זיתים מצה שמורה אחרת

וקודם שיאכל אפיקומן יאמר:

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזוּמֵן לְקִיָּם מִצֹּת אֲכִילַת אֲפִיקוֹמֵן לְשֵׁם יְחֹד קוֹדֶשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתִּיהָ בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוּ עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר
 וְנַעֲלֵם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיְהִי נֶעֱם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
 יְדִינוּ בּוֹנֵה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ בּוֹנֵהוּ:

מברך ברכת המזון, וישתה כוס השלישי בהסיבה, ולא ישתה יין ושאר משקה המשכר בין שלישי לרביעי, מיהו מכוס שלישי יכול לשתות כמה פעמים והכל נחשב כשתיה אחת, רק שלא ישתה כל כך עד שישתכר

אור הכוונות

מים אחרונים

על ידי רחיצה שלישית [מים אחרונים], יכוין לרחוץ את הכלי החיצון של זעיר אנפין מגילולי מצרים².

הערות

ג. משנת חסידים פ"ד מ"א.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, בְּשׁוֹב יְהוָה יְהוָה יֵאָהֲרֹנְהוּ יֵאָהֲרֹנְהוּ אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן, הֵינּוּ
 בְּחַלְמִים: אִזּוּ יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵינוּ רִנָּה, אִזּוּ יֵאָמְרוּ
 בְּגוֹיִם, הַגְדִּיל יְהוָה יְהוָה יֵאָהֲרֹנְהוּ יֵאָהֲרֹנְהוּ לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי הַגְדִּיל
 יְהוָה יְהוָה יֵאָהֲרֹנְהוּ יֵאָהֲרֹנְהוּ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, הֵינּוּ שְׂמֵחִים: שׁוֹבָה
 יְהוָה יְהוָה יֵאָהֲרֹנְהוּ יֵאָהֲרֹנְהוּ אֶת שְׁבִיתֵנוּ, כַּאֲפִיקִים בְּנֹגֵב: הַזְרְעִים בְּדַמְעָה
 בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלֹּדֶף יִלֶּךְ וּבִכְהָ נִשָּׂא מִשְׁךְ הַזֶּרַע, בֹּא יְבֵא בְרִנָּה,
 נִשָּׂא אֱלֹמֹתָיו:

קודם ברכת המזון יאמר:

הִנְנִי מוֹכֵן וּמוֹזְמֵן לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל בְּרַפְתְּ הַמִּזוֹן, שְׁנֵאָמַר וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ
 וּבְרַכְתָּ אֶת יְהוָה יְהוָה יֵאָהֲרֹנְהוּ יֵאָהֲרֹנְהוּ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטְּבֵה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ, לְשֵׁם
 יְחִוּד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתֵהּ בְּחִילוֹ וּרְחִימוּ עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנַעֲלֵם
 בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי גַעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
 יְדֵינוּ פּוֹנְנָהוּ:

הַמִּזְמָן אוֹמֵר: רַבּוֹתֵי מִיר וּוְעֵלָן בְּעִנְיָנוּשָׁן (אוּ רַבּוֹתֵי נִבְרָךְ).
 הַמְסוּבִים עוֹנִים: יְהִי שֵׁם יְהוָה יְהוָה יֵאָהֲרֹנְהוּ יֵאָהֲרֹנְהוּ מְבָרְךְ מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:
 וְהַמִּזְמָן חוֹזֵר יְהִי שֵׁם וְכוּ'

וּמוֹסִיף עוֹד בְּרִשׁוֹת (אוֹרַח: בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה), מְרַנֵּן וּרְבִנֵּן וּרְבּוֹתֵי
 נִבְרָךְ (בַּעֲשֵׂרָה אוּ יוֹתֵר: אֱלֹהֵינוּ) שְׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלֹו.
 וְעוֹנֵין הַמְסוּבִין: בְּרוּךְ (בַּעֲשֵׂרָה אוּ יוֹתֵר: אֱלֹהֵינוּ) שְׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלֹו וּבְטוֹבוֹ
 חֵיֵינוּ.
 וְהַמִּזְמָן חוֹזֵר: בְּרוּךְ (בַּעֲשֵׂרָה אוּ יוֹתֵר: אֱלֹהֵינוּ) שְׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלֹו וּבְטוֹבוֹ
 חֵיֵינוּ.

יְחִיד אֵינוּ אוֹמֵר: בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְהוָה יֵאָהֲרֹנְהוּ יֵאָהֲרֹנְהוּ אֱלֹהֵינוּ מְלֶךְ
 הָעוֹלָם, הַזֵּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ
 בְּטוֹבוֹ, בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, הוּא נוֹתֵן

כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד כְּפָתוּחַ, וְאִכְלָתָּ
וְשִׁבְעָתָּ, וּבִרְכָתָּ אֶת יְהוָה יֵהוּאדָנָה יֵהוּדֵנוּ אֱלֹהֶיךָ
עַל הָאָרֶץ הַטְּבִיחָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: פָּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה יֵהוּאדָנָה יֵהוּדֵנוּ, עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמְּזוּזִין:

רַחֵם נָא יְהוָה יֵהוּאדָנָה יֵהוּדֵנוּ אֱלֹהֵינוּ, עַל יִשְׂרָאֵל
עַמּוֹךָ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל צִיּוֹן
מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד
מְשִׁיחֲךָ, וְעַל חֲבִית הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ
שֶׁנִּקְרָא שֶׁמֶךְ עָלָיו. אֱלֹהֵינוּ, אָבִינוּ, רַעֲנוּ,
זוּנְנוּ, פָּרְנְסֵנוּ, וּבְלַבְלֵנוּ, וְהַרְוִיחֵנוּ, וְהַרְוֵחַ
לָנוּ יְהוָה יֵהוּאדָנָה יֵהוּדֵנוּ אֱלֹהֵינוּ מִתְּרַחַם מִכָּל
צָרוֹתֵינוּ. וְנָא, אֵל תִּצְרִיכֵנוּ יְהוָה יֵהוּאדָנָה יֵהוּדֵנוּ
אֱלֹהֵינוּ, לֹא לִיּוֹדֵי מִתְּנַת בְּשָׂר וָדָם וְלֹא
לִיּוֹדֵי הַלְוָאָתָם, כִּי אִם לִיּוֹדֵי הַפְּלִאָה,
הַפְּתוּחָה, הַקְּדוֹשָׁה וְהַרְחֵבָה, שְׁלֹא נִבְוֵשׁ
וְלֹא נִפְלָם לְעוֹלָם וָעֶד:

לשבת:

רְצֵה וְהַחְלִיצֵנוּ יְהוָה יֵהוּאדָנָה יֵהוּדֵנוּ אֱלֹהֵינוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ וּבְמִצּוֹת יוֹם
הַשְּׁבִיעִי, הַשַּׁבָּת הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. כִּי יוֹם זֶה גְּדוֹל

וְקָדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ, לְשֶׁבֶת בּוֹ וְלָנוּחַ בּוֹ בְּאַהֲבָה כַּמִּצְוֹת רְצוֹנָךְ,
 וּבְרְצוֹנָךְ הַנִּיחַ לָנוּ יְהוָה ^{יֵאָהֲדוּנְהוּ} אֱלֹהֵינוּ, שְׁלֵא תֵהָא צְרָה וְיָגוֹן
 וְאַנְחָה בְּיוֹם מְנוּחָתָנוּ. וְהִרְאֵנוּ יְהוָה ^{יֵאָהֲדוּנְהוּ} אֱלֹהֵינוּ בְּנַחֲמַת
 צִיּוֹן עִירָךְ, וּבְכַנּוּן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדְשֶׁךָ, כִּי אַתָּה הוּא פֶּעַל
 הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנַּחֲמוֹת.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וַיָּבֵא וַיְגַיַע, וַיִּרְאֶה
 וַיִּרְצֶה וַיִּשְׁמַע, וַיִּפְקֹד וַיִּזְכְּרוּנוּ וּפְקֻדוֹנָנוּ,
 וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ, וְזִכְרוֹן
 יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדְשֶׁךָ, וְזִכְרוֹן כָּל עַמּוּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
 לְפָנֶיךָ, לְפַלְיטָה לְטוֹבָה, לְחַן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים
 (טוֹבִים) וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמִּצְוֹת הַזֶּה. זְכָרְנוּ
 יְהוָה ^{יֵאָהֲדוּנְהוּ} אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפְקֻדְנוּ בּוֹ לְבִרְכָה.
 וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. וּבְדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים,
 חוּם וְחַנּוּן וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ,
 כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה.

וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדוֹשׁ בְּמִתְרָה
 בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה ^{יֵאָהֲדוּנְהוּ} בּוֹנֵה בְּרַחֲמָיו
 יְרוּשָׁלַיִם. אָמֵן.
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה ^{יֵאָהֲדוּנְהוּ} אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הַעוֹלָם,

הָאֵל אָבִינוּ, מְלַכְנוּ, אֲדִירֵנוּ, בּוֹרְאֵנוּ, גּוֹאֲלֵנוּ,
יוֹצְרֵנוּ, קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב, רוֹעֵנוּ רוֹעֵה
יִשְׂרָאֵל. הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב, וְהַמְטִיב לְכָל, שֶׁכָּבֵל
יוֹם וַיּוֹם הוּא הַטֵּיב, הוּא מְטִיב, הוּא יִטֵּיב
לָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ, הוּא גּוֹמְלָנוּ, הוּא יְגַמְלָנוּ
לְעַד לְחַן וְלַחֶסֶד וְלִרְחֻמִּים וְלִרְוַח, הַצֵּלָה
וְהַצִּלָּה, בְּרַכָּה וַיְשׁוּעָה, נַחֲמָה, פְּרִנְסָה
וְכַלְפָּלָה, וְרַחֲמִים, וְחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְכָל טוֹב,
וּמְכַל טוֹב לְעוֹלָם אֵל יַחְסְרֵנוּ. אָמֵן.

הַרְחֲמֵנוּ, הוּא יְמַלֵּךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. הַרְחֲמֵנוּ,
הוּא יִתְבַּרֵךְ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. הַרְחֲמֵנוּ, הוּא
יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר וָדוֹר, וַיִּתְפָּאֵר בָּנוּ לְעַד וּלְנֶצַח
נְצָחִים, וַיִּתְהַדָּר בָּנוּ לְעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. הַרְחֲמֵנוּ,
הוּא יְפַרְנֵסֵנוּ בְּכָבוֹד. הַרְחֲמֵנוּ, הוּא יִשְׁפֹּר עָלֵנוּ
מֵעַל צְוָאֲרֵנוּ וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוּמְמִיּוֹת לְאֲרָצֵנוּ.
הַרְחֲמֵנוּ, הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרַכָּה מְרַבָּה בְּפִיֵּת הַזֶּה
וְעַל שְׁלַחַן זֶה שְׂאֵבְלָנוּ עָלָיו. הַרְחֲמֵנוּ, הוּא יִשְׁלַח
לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנִּבְיָא זְכוּר לְטוֹב, וַיְבַשֵּׁר לָנוּ
בְּשׂוֹרֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנַחֲמוֹת.

הַרְחֲמֵנוּ, הוּא יְבָרֵךְ אֶת (אָבִי מוֹרִי) בְּעַל
הַבַּיִת הַזֶּה, וְאֶת (אִמִּי מוֹרְתִי)
בְּעַלֵּת הַבַּיִת הַזֶּה, אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת

וְרַעַם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם. (ואם סמוך על שולחן עצמו
 יאמר: תְּרַחֲמֵן, הוּא יְבָרֵךְ אוֹתִי (וְאָבִי וְאִמִּי)
 וְאֵת אִשְׁתִּי וְאֵת זְרַעִי וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לִי),
 אוֹתָנוּ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְפָּרְכוּ
 אֲבוֹתֵינוּ אֲבִרְהֵם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, כָּכָל, מְכַל,
 כָּל, כֵּן יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ כְּלָנוּ יַחַד, בְּבִרְכַּה שְׁלֵמָה,
 וְנֹאמַר אָמֵן.

בְּמֵרוֹם יִלְמְדוּ עֲלֵיהֶם וְעֲלֵינוּ זְכוֹת,
 שְׁתֵּהא לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם, וְנִשְׂא
 בְּרָכָה מֵאֵת יְהוָה יִחְוָדְנָה יֵאחֲדוּנָה, וְצִדְקָה מֵאֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל, וְנִמְצָא חֵן וְשִׂכָּל טוֹב בְּעֵינֵי
 אֱלֹהִים וְאָדָם:

בשבת:

תְּרַחֲמֵן הוּא יְנַחֵלְנוּ יוֹם שְׁפָלוֹ שֶׁבֶת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי
 הָעוֹלָמִים:

תְּרַחֲמֵן הוּא יְנַחֵלְנוּ לְיוֹם שְׁפָלוֹ טוֹב,
 לְיוֹם שְׁפָלוֹ אָרוֹךְ, לְיוֹם
 שְׂעִדִּיקִים יוֹשְׁבֵים וְעַמְרוֹתֵיהֶם

בְּרֵאשֵׁיהֶם וְנִתְּנִים מִיּוֹ הַשְּׂכִינָה, וַיְהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם:

הַרְחַמֵּן, הוּא יִזְכְּנוּ לַיְמֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי
הָעוֹלָם הַבֶּא. מְגִדוֹל יְשׁוּעוֹת
מִלְכוּ, וְעֵשָׂה חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ, לְדוֹד וּלְזֶרְעוֹ
עַד עוֹלָם: עֵשָׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה
שְׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ אָמֵן.

יִרְאוּ אֶת יְהוָה יִאֲהַרְגֵהוּ קִדְשׁוֹ, כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו:
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבּוּ, וְדֹרְשֵׁי יְהוָה יִאֲהַרְגֵהוּ לֹא יַחְסְרוּ
כָּל טוֹב: הוֹדוּ לַיהוָה יִאֲהַרְגֵהוּ כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ:
פִּוֹתַח אֶת יָדָהּ, וּמִשְׁפִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן: בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר
יִבְטַח בְּיהוָה יִאֲהַרְגֵהוּ, וְהָיָה יְהוָה יִאֲהַרְגֵהוּ מִבְּטַחוֹ: נַעַר
הָיִיתִי, גַּם זָקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נִעְזֵב, וְזֶרְעוֹ מִבְּקֶשׁ
לְחֵם: יְהוָה יִאֲהַרְגֵהוּ עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְהוָה יִאֲהַרְגֵהוּ יִבְרַךְ אֶת
עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם:

אור הכוונות

כוס שלישי

על ידי שתיית כוס שלישי לאחר ברכת המזון, נמשך מוח חסדים דדעת דמוחין דאימא, ויחד עמו נמשך מוח גבורות דדעת דמוחין דאימא. כי מאחר שהחסדים והגבורות שניהם הם חלק ממוח הדעת, אין להפריד ביניהם. אלא שבכוס שלישי העיקר הוא המשכת החסדים, והגבורות רק נטפלים אליהם, ובכוס רביעי העיקר הוא המשכת הגבורות, והחסדים נטפלים אליהם.

סדר הכוונה הוא, שיכוין שהמוחין דקטנות ראשון דחסדים וגבורות דדעת

אור הכוונות

דאימא, נכנסו כבר על ידי הכרפס"י. והמוחין **דגדלות ראשון** דחסדים וגבורות דדעת דאימא, נמשכו כבר על ידי **קדושת היום** [ועתה חוזר ליכנס איזו הארה שלהם^{טו}]. ועתה על ידי **כוס שלישי** נמשכים המוחין **דקטנות שני** דמוח החסדים [ומוח הגבורות] דדעת דאימא [על ידי החזקת הכוס נמשכים לבושי המוחין, ועל ידי היין שבכוס נמשכים המוחין עצמם], וכן נמשכים המוחין **דגדלות שני** דמוח החסדים [ומוח הגבורות] דדעת דאימא.

קטנות ראשון דאימא

[נכנס כבר בכרפס]

מוח הגבורות דדעת

מוח

אִלְיָה לְמִדָּה הָא יוֹד מִם
לבוש

אִלְיָה לְמִדָּה הָא יוֹד מִם

מוח החסדים דדעת

מוח

אִלְיָה לְמִדָּה הָא יוֹד מִם
לבוש

אִלְיָה לְמִדָּה הָא יוֹד מִם

גדלות ראשון דאבא ואימא

[נכנס כבר בקדושת היום]

מוח הגבורות דדעת

אבא אימא

מוח מוח
יוֹד הָא וְאִי הָא יוֹד הָא וְאִי הָא יוֹד הָא וְאִי הָא

לבוש לבוש

אִלְיָה הָא יוֹד הָא אִלְיָה הָא יוֹד הָא

מוח החסדים דדעת

אבא אימא

מוח מוח
יוֹד הָא וְאִי הָא יוֹד הָא וְאִי הָא יוֹד הָא וְאִי הָא

לבוש לבוש

אִלְיָה הָא יוֹד הָא אִלְיָה הָא יוֹד הָא

קטנות שני דחסדים דדעת דאימא

אֶכְרַטִּים גימטריה

מוח

יוֹד אִלְיָה הָא לְמִדָּה וְאִי הָא הָא יוֹד מִם

יוֹד אִלְיָה הָא לְמִדָּה וְאִי הָא הָא יוֹד מִם

יוֹד אִלְיָה הָא לְמִדָּה וְאִי הָא הָא יוֹד מִם

יְהוָה אֱלֹהִים

יְהוָה אֱלֹהִים

יְהוָה אֱלֹהִים

ס"ט אותיות ועם ו' כוללים עולה ע"ה

הערות

יד. לפי המשנת חסידים (פ"ד מ"ג), בכרפס נמשכו רק הארת המוחין, אבל עצמותם נמשך עתה בכוס שלישי. טו. סידור ר' אשר.

אור הכוונות

לבוש

אכדט"ם גימטריה

י"ד אל"ף ה"א לכו"ד וא"ו ה"א ה"א יו"ד מ"ם

י"ד אל"ף ה"א לכו"ד וא"ו ה"א ה"א יו"ד מ"ם

י"ד אל"ף ה"א לכו"ד וא"ו ה"א ה"א יו"ד מ"ם

יהו"ה אלהי"ם

יהו"ה אלהי"ם

יהו"ה אלהי"ם

ס"ט אותיות ועם ו' כוללים עולה ע"ה

קטנות שני דמוח הגבורות דדעת דאימא

מוח אכדט"ם גימטריא ע"ד

לבוש אכדט"ם גימטריא ע"ד

גדלות שני דאימא

מוח הגבורות דדעת

מוח

י"ד ה"ה ו"ו ה"ה

לבוש

אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה

מוח החסדים דדעת

מוח

י"ד ה"א וא"ו ה"א

לבוש

אל"ף ה"א יו"ד ה"א

יש נוהגים לומר:

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזוּמָן לְקִיָּם מִצּוֹת פּוֹם שְׁלִישֵׁי מֵאַרְבַּע פּוֹסוֹת. וְהוּא כְּנֶגֶד
אוֹת ו' שֶׁל שֵׁם הוִי"ה בְּרוּךְ הוּא וְשֶׁהוּא כְּנֶגֶד רוּחַ חֲמֻדָּה רַעֲוָה
לְבַטֵּל אוֹתוֹ לְשֵׁם יְחִוּד קוֹדֶשָׁא בְּרוּךְ הוּא וְשֶׁכִּינְתִּיה בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוּ
עַל יְדֵי הֵהוּא טְמִיר וְנַעֲלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֵעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ
עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

מברך בורא פרי הגפן ושותה בהסיבת שמאל

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶךְ
הַעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן:

קודם שמוזגין כוס רביעי פותחין הדלת, לזכור כי ליל שימורים הוא ולא צריך להיות ננעלת

שְׂפּוֹךְ חֶמֶתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא
 יִדְעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר
 בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ: כִּי אֶכֶל אֶת יַעֲקֹב
 וְאֶת נֹוֹהוּ הַשָּׁמַיִם: שְׂפּוֹךְ עֲלֵיהֶם וְעַמְּךָ
 וַחֲרוֹן אַפֶּךָ יִשְׁיִיגֵם: תִּרְדּוּף כְּאֵף
 וְתִשְׁמַדֵם מִתַּחַת שְׁמַיִ יְהוָה יִהְיֶה: יאהרונהי:

אור החסידות שפוך חמתך

אליהו הנביא מונע מן המשחית לבוא בבית

מה שאומרים העולם אשר אליהו הנביא בא לכל אחד מישראל בלילה הראשונה של פסח, י"ל בדרך הלצה קצת, כי כתוב ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו (שמות יא ז), כי אמרו ז"ל (ב"ק ס:): כלבים צועקים מלאך המוות בעיר, כלבים שוחקים אליהו הנביא בעיר, ואז כשהלך המשחית לבית המצרים אז בא אליהו אל בני ישראל, על כן הוכרחו הכלבים אז לשתוק, כי לא יכלו לא לצעוק ולא לשחוק, ולזה הרמז ו'לא י'תן ה'משחית ל'בוא א'ל ר"ת אליהו". אמרי נועם

בזכות אליהו ניגאל

דהדרך הוא דבעת שהאב מראה לבנו פנים מאירות אזי יש ביכולת הבן לבקש מהאב כל מאוייו, ובלילה הזה כתוב ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה, שהשי"ת מראה לנו פנים מאירות, ולכן מבקשים אנו עתה מאת השי"ת, שפוך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך וכו', כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו, והמנהג הוא, שבעת תפילה זו מוזגין כוס של אליהו הנביא, והענין הוא דאיתא שאליהו עומד תמיד מוכן ואין שום מניעה מצדו, דכאשר ה' יתברך יעזור לנו שלא תהיה מניעה מאתנו,

מוזגין כוס רביעי וגומרין הלל

לֹא לָנוּ יְהוָה־נֵר, יֵהְיוּ־נֵר, לֹא לָנוּ, כִּי לְשִׁמְךָ
יֵתֵן כְּבוֹד, עַל חַסְדֶּךָ עַל אֲמִתֶּךָ: לְמַה
יֵאמְרוּ הַגּוֹיִם, אֵיךָ נָא אֱלֹהֵיהֶם: וְאֵלֵינוּ

אור החסידות

אזי הוא תמיד מוכן לבוא אלינו, ולכן אנו מוזגים כוס של אליהו, ואנו מבקשים מאת השי"ת שירחם על אליהו, כי מצדו אין שום מניעה, וזכותו של אליהו כשלעצמה מספקת שיעזור השי"ת לנו בקרוב לזכות להמבשר צדק ולהגואל צדק, אכ"ר. מהר"י מבעלזא

הלל

גדלות הבורא בליל הסדר

בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי (ירמיה ט כג), אאמו"ר [האמרי חיים] זצללה"ה פירש, יתהלל המתהלל, רומז לליל הסדר שבו אומרים שני פעמים הלל, פעם בשעת התפלה ופעם בשעת הסדר, שאז השכל וידוע אותי, הזמן מסוגל להשגת גדלותו ית"ש, והנה לא כתיב ידע לשון עבר אלא וידוע, שאפילו אם לא ידע ולא השיג עד עתה את רוממות הבורא ית"ש, יוכל להשיג אותו בליל הסדר.

הגדה של פסח עם דא"ח ישועות משה

בְּשָׂמַיִם, כֹּל אֲשֶׁר תִּפְּץ עֲשָׂה: עֲצִיבֵיהֶם
כֶּסֶף וְזָהָב, מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא
יִדְבְּרוּ, עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם
וְלֹא יִשְׁמְעוּ, אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְיחוּן: יְדֵיהֶם
וְלֹא יִמְיִשוּן, רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִחַלְכוּ, לֹא יִהְיוּ
בְּגִרוֹנָם: כְּמוֹתָם יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם, כֹּל אֲשֶׁר
כָּטַח בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל כָּטַח בֵּיהוָאדְנֵהּ יֵאֱהֲדוּנְהִי,
עֶזְרָם וּמִגְנָם הוּא: בֵּית אַחֲרָן כָּטַחוּ
בֵּיהוָאדְנֵהּ יֵאֱהֲדוּנְהִי, עֶזְרָם וּמִגְנָם הוּא: יִרְאִי
יְהוָאדְנֵהּ יֵאֱהֲדוּנְהִי כָּטַחוּ בֵּיהוָאדְנֵהּ יֵאֱהֲדוּנְהִי, עֶזְרָם
וּמִגְנָם הוּא:

יְהוָאדְנֵהּ יֵאֱהֲדוּנְהִי זִכָּרְנוּ יְבָרְךָ, יְבָרְךָ אֶת בֵּית
יִשְׂרָאֵל, יְבָרְךָ אֶת בֵּית אַחֲרָן:
יְבָרְךָ יִרְאִי יְהוָאדְנֵהּ יֵאֱהֲדוּנְהִי, הַקְטַנִּים עִם
הַגְּדֹלִים: יִסֵּף יְהוָאדְנֵהּ יֵאֱהֲדוּנְהִי עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם
וְעַל בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לִיהוָאדְנֵהּ יֵאֱהֲדוּנְהִי,
עֲשֵׂה שָׂמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם שָׂמַיִם
לִיהוָאדְנֵהּ יֵאֱהֲדוּנְהִי, וְהָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי אָדָם:

לֹא הַמִּתִּים יִהְלֹלוּ יְהוָה, וְלֹא כָּל יִרְדֵי
דוֹמָה: וְאַנְחָנוּ נְבָרְךָ יְהוָה, מִעֲתָה וְעַד
עוֹלָם, הִלְלוּיָהּ:

אֶהְבֶּתִי כִּי יִשְׁמַע יְהוָה יֵאָהְרֹנְהוּ, אֶת קוֹלִי תִחַנּוּנִי:
כִּי תִּשָּׂה אֹזְנוֹ לִי, וּבִימֵי אֶקְרָא: אֶפְפוּנִי
חֲבִלֵי מוֹת וּמִצָּרֵי שְׂאוֹל מִצְאוּנִי, עָרָה וַיִּגּוֹן אֶמְצָא:
וּבְשֵׁם יְהוָה יֵאָהְרֹנְהוּ אֶקְרָא, אָנְהָ יְהוָה יֵאָהְרֹנְהוּ
מִלְטָה נַפְשִׁי: תַּחֲנוּן יְהוָה יֵאָהְרֹנְהוּ וְצַדִּיק, וְאַל־חִינוּ
מִרְחָם: שִׁמְר פְּתָאִים יְהוָה יֵאָהְרֹנְהוּ, דְּלוֹתִי וְלִי
יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבֵי נַפְשִׁי לְמִנוּחֵיכֶם, כִּי יְהוָה יֵאָהְרֹנְהוּ
נְמַל עֲלֵיכֶם: כִּי חֲלַצְתָּ נַפְשִׁי מִמּוֹת, אֶת עֵינֵי

אור החסידות

שומר פתאים ה'

אמונה פשוטה

ויאמר אנכי אלהי אביך וגו', ובמדרש (שמות רבה ג א) הדא הוא דכתיב (משלי יד טו) פתי יאמין לכל דבר, מה פתי נער, שכן בערביא קורין לנער פתיא, שמעתי מפי הצדיק רבי נח [מלעכוויץ] ז"ע, שהבעל שם טוב ז"ל אמר לתלמידיו, אחרי כל השגות שהשגתי למעלה בשורשי התורה והמצוות, ואחר כל התענוג מהשגותי, אני מניח את כל ההשגות ומחזיק אני באמונה פשוטה, איך בין אנער און גלייב [-פתי אני ומאמין], ומו"ר הצדיקי ר"מ ז"ע אמר שעוד פירש הבעש"ט דבריו יותר, ואמר ואם דכתיב פתי יאמין לכל דבר, הלא כתיב (תהלים קטז ו) שומר פתאים ה'.

מִן דְּמַעָה, אֶת רַגְלֵי מִדְּחֵי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי
 יְהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הָאֲמַנְתִּי כִּי
 אֲדַבֵּר, אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אָמַרְתִּי בְּחַפְזִי,
 כֹּל הָאָדָם כֹּזֵב:

מָה אָשִׁיב לַיהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, כֹּל תִּגְמֹלוּהִי
 עָלַי: כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֲשָׂא, וּבָשָׂם
 יְהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, אֶקְרָא: נְדָרֵי לַיהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ
 אֲשֶׁלֶם, נִגְדָה נָא לְכֹל עַמּוֹ: יִקָּר בְּעֵינַי
 יְהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, הַמּוֹתֶה לַחֲסִידָיו: אַנְה
 יְהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, כִּי אֲנִי עַבְדְּךָ, אֲנִי עַבְדְּךָ
 בֶּן אֲמָתֶךָ, פִּתְחֶת לְמוֹסְרֵי: לֵךְ אֲזַבַּח
 זֶבַח תּוֹדָה, וּבָשָׂם יְהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, אֶקְרָא:
 נְדָרֵי לַיהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, אֲשֶׁלֶם, נִגְדָה נָא לְכֹל
 עַמּוֹ: בְּחִצְרוֹת בַּיִת יְהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, בְּתוֹכִי
 יְרוֹשָׁלַיִם, הַלְלוּיָהּ:

הִלְלוּ אֶת יְהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, כָּל גּוֹיִם, שִׂבְחוּהוּ כֹּל
 הָאֲמִים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֲסִדוֹ, וְאַמַּת
 יְהוָה יֵהְיוּ, יֵהְיוּ, לְעוֹלָם, הַלְלוּיָהּ:

גדול הבית אומר "הודו לה' וגו'" והמסובים עונים אחריו
הודו לַיהוָה יֵאֱהוּנְהוּ כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֶהְרֶן, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
מִן הַפֶּצֵר קָרָאתִי יְהוָה, עָנְנִי בַּמֶּרְחָב יְהוָה:
יְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ לִי לֹא אֵירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִּי
אָדָם: יְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ לִי בְּעֶזְרִי, וְאֲנִי אֶרְאֶה
בְּשִׁנְאֵי: טוֹב לְחַסוֹת בְּיְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ, מִבְּמַטְחַ
בְּאָדָם: טוֹב לְחַסוֹת בְּיְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ, מִבְּמַטְחַ
בְּנְדִיבִים: כָּל גּוֹיִם סִבְבוּנִי, בְּשֵׁם יְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ יֵאֱהוּנְהוּ
כִּי אֲמִילִם: סִבּוּנִי גַם סִבְבוּנִי, בְּשֵׁם
יְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ כִּי אֲמִילִם: סִבּוּנִי כְּדַבְרֵי דַעֲבוּ
כְּאֵשׁ קוֹצִים, בְּשֵׁם יְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ כִּי אֲמִילִם:
דָּחָה דְחִיתַנִּי לְנַפְל, וַיְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ עֶזְרִנִּי: עֶזְרִנִּי: עֶזְרִנִּי:
וּזְמַרְתָּ יְהוָה, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רְנָה וַיִּשְׁוַעַה
בְּאֶהְלֵי צְדִיקִים, יְמִין יְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ עֲשֶׂה חֵיל:
יְמִין יְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ רֹמְמָה, יְמִין יְהוָה יֵאֱהוּנְהוּ יֵאֱהוּנְהוּ

עֲשֵׂה חֵיל: לֹא אָמוֹת כִּי אַחֲיָהּ, וְאֶסְפֵּר מַעֲשֵׂי
 יְהוָה: יִסֹּר יִסְרֵנִי יְהוָה, וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנָנִי: פִּתְחוּ
 לִי שַׁעְרֵי צְדָקָה, אֲבֹא בָם אֹדְדָה יְהוָה: זֶה הַשַּׁעַר
 לַיהוָה יִתְּנֵנוּ יְהוָה, צְדִיקִים יִבְאוּ בוֹ: אֹדְדֵךְ כִּי
 עֲנִיתָנִי, וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. אֹדְדֵךְ: אֲכַן מֵאִסוּ
 הַכּוֹנִיִּם, הִתְּתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. אֲכַן: מֵאֵת
 יְהוָה יִתְּנֵנוּ יְהוָה, הִתְּתָה זֹאת, הִיא נִפְלְאֵת בְּעֵינֵינוּ.
 מֵאֵת: זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה יְהוָה יִתְּנֵנוּ יְהוָה, נְגִילָה
 וְנִשְׂמְחָה בוֹ. זֶה:

גדול הבית אומר "אנא ה' וגו'" והמסובים עונים אחריו

אֲנֵנִי	יְהוָה	הוֹשִׁיעָה	נָא:
אֲנֵנִי	יְהוָה	הוֹשִׁיעָה	נָא:
אֲנֵנִי	יְהוָה	הַצְּלִיחֵה	נָא:
אֲנֵנִי	יְהוָה	הַצְּלִיחֵה	נָא:

כְּרוּךְ הַבַּיִת בְּשֵׁם יְהוָה יִתְּנֵנוּ יְהוָה, בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה יִתְּנֵנוּ יְהוָה.
 כְּרוּךְ: אֵל יְהוָה יִתְּנֵנוּ יְהוָה וַיֵּאָר לָנוּ, אֶסְרוּ חַג פְּעֻכְתֵּיכֶם,
 עַד קְרַנּוֹת הַמְּזוּבָּת. אֵל: אֵלֵי אֶתָּה וְאֹדְדֵךְ, אֵלֵהִי אֲרוּמְמֵךְ.
 אֵלֵי: הוֹדוּ לַיהוָה יִתְּנֵנוּ יְהוָה כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ. הוֹדוּ:

הודו לַיהוָה יְאִחֲזֶנְהוּ בִּי טוֹב,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

הודו לַאלֹהֵי הַאֱלֹהִים,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

הודו לַאֲדֹנָי הָאֲדֹנִים,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

לְעֵשָׂה נִפְלְאוֹת גְּדֻלוֹת לְבָדוֹ,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

לְעֵשָׂה הַשָּׁמַיִם בְּתִבּוּנָה,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

לְעֵשָׂה אוֹרִים גְּדֹלִים,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמַמְשֶׁלוֹת בַּלַּיְלָה,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

לְמַכָּה מִצְרַיִם בְּכֹוֹרֵיהֶם,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם,

בִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֵעַ נְשׂוּיָה,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

לְגִזֹר יַם סוּף לְגִזְרִים,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

וְנִעַר פְּרַעַה וְחִילוֹ בַיָּם סוּף,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

לְמַכָּה מְלָכִים גְּדֹלִים,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

וַיִּתְּרַג מְלָכִים אֲדִירִים,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

וּלְעֹג מֶלֶךְ הַכַּשְׂשִׁי,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

וְנָתַן אֶרֶץ לְנַחֲלָה,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדָיו,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

שֶׁשָּׂשְׁפָלְנוּ זָכַר לָנוּ,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

וַיַּפְרֶקְנוּ מִצָּרֵינוּ,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

נָתַן לָחֵם לְכָל בָּשָׂר,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם,

בִּי לְעוֹלָם תְּסַדֵּד:

נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךָ יְהוָה וְאֵדְנָה יֵאָהֲרֹנָה
אֱלֹהֵינוּ, וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר תִּפְאָר
וְתִרְוָמִם וְזִכְרֶךָ מִלְּפָנֶיךָ תִּמְדָּה, מִן הָעוֹלָם וְעַד
הָעוֹלָם אֲתָה אֵל. וּמִבְּלָעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ מִלֶּךְ
גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ, פּוֹדָה וּמַצִּיל וּמִפְּרָנִים וְעוֹנָה
וּמִרַחֵם בְּכָל יַעַת צָרָה וְצוּקָה, אֵין לָנוּ מִלֶּךְ
עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֵלָּא אֲתָה. אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים, אֱלֹהֵי כָּל בְּרִיּוֹת, אֲדוֹן כָּל
תּוֹלְדוֹת, הַמְהַלֵּל בְּרַב (בְּכָל) הַתְּשׁוּבָחוֹת,
הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים.
וְיְהוָה וְאֵדְנָה יֵאָהֲרֹנָה יַעַר, הַנֵּחַ לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן.
הַמְעוֹרֵר יְשָׁנִים, וְהַמְקַיֵּץ נִרְדָּמִים, וְהַמְשִׁיחַ
אֱלָמִים, וְהַמְתִּיר אֲסוּרִים, וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים,
וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים, וְהַמְפַּעֵנֵחַ נֶעְלָמִים. וְלֶךְ
לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים. וְאֵלֵינוּ מִלֵּא שִׁירָה
בָּיִם, וְלִשְׁוֹנֵנוּ רִנָּה בְּהַמּוֹן גְּלוּיָנוּ, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ
שֹׁבַח בְּמִרְחַבֵי רְקִיעַ, וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת

בַּשָּׁמַיִם וּבִירְחָהּ, וַיְדִינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי
 שָׁמַיִם, וְרַגְלֵינוּ קָלוֹת כְּאֵילוֹת, אִין אֲנַחְנוּ
 מִסְּפִיקִים לְחֻדְרוֹת לָךְ יְהוָה ^{יֵאָחֲדוּנְהוּ} אֱלֹהֵינוּ
 וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וּלְכַרְךָ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּפָנֵינוּ,
 עַל אַחַת מֵאַלְפֵי אֶלְפֵי אֶלְפֵי אֶלְפִים וְרַבִּי
 רַבּוֹת פְּעָמִים, הַטּוֹבוֹת נְפִים וְנִפְלְאוֹת
 שְׁעֵשִׂיתָ עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעַמָּנוּ. מִלְּפָנִים
 מִמְּצָרִים גָּאֲלֵתָנוּ יְהוָה ^{יֵאָחֲדוּנְהוּ} אֱלֹהֵינוּ,
 וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ, בְּרָעַב וּנְתָתָנוּ,
 וּבְשָׁבַע כֹּלְכֵלֵתָנוּ, מִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ, וּמִדְּבַר
 מִלְּטָתָנוּ, וּמִחֲלָיִים רָעִים וְרַבִּים וְנֶאֱמָנִים
 וְדִלִּיתָנוּ. עַד הִנֵּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ, וְלֹא
 עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ יְהוָה ^{יֵאָחֲדוּנְהוּ} אֱלֹהֵינוּ, וְאֵל
 תַּטְשֵׁנוּ יְהוָה ^{יֵאָחֲדוּנְהוּ} אֱלֹהֵינוּ לְנֶצַח. עַל
 כֵּן אֲבָרִים שֶׁפִּלְגֵתָ בָּנוּ, וְרוּחַ וְנִשְׁמָה
 שֶׁנִּפְחַתָּ בְּאַפֵּנוּ, וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁמַּתָּ בְּפִינוּ,
 הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ

וַיִּשְׁוֹרְרוּ וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדִּישׁוּ
וַיְמַלִּיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּפָנָי תְּמִיד. כִּי
כָּל פֶּה לְךָ יוֹדֶה, וְכָל לָשׁוֹן לְךָ תִּשְׁבַּע,
וְכָל עֵינַי לְךָ הִצְפֶּה, וְכָל בֶּרֶךְ לְךָ
תִּבְרַע, וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה,
וְכָל הַלְּבָבוֹת יִירְאוּךָ, וְכָל קֶרֶב וּבְלִיּוֹת
יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ, כַּדְּבַר שְׂכֵתוֹב, כָּל עֲצַמְתִּי
תֹאמְרָנָה, יְהוָהנִי יֵאֱהוּנִהי מִי כָמוֹךָ, מִצִּיל
עֵינִי מִחֶזֶק מִמֶּנּוּ, וְעֵינִי וְאֶבְיוֹן מִגְּזֹלוֹ.
שׁוּעַת עֲנִיִּים אַתָּה תִּשְׁמַע, צַעֲקַת הַדָּל
תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ. מִי יִדְמָה לְךָ, וּמִי
יִשׁוּה לְךָ, וּמִי יַעֲרֶךְ לְךָ, הָאֵל הַגָּדוֹל
הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא אֵל עֲלִיּוֹן, קוֹנֵה שָׁמַיִם
וְאָרֶץ. נְהַלְלֶךָ וְנִשְׁבַּחֶךָ וְנִפְאָרֶךָ וְנִבְרַךְ
אֶת שֵׁם קִדְשֶׁךָ, כְּאֲמֹרָה, לְדָוָה, בְּרַכִּי
נַפְשִׁי אֶת יְהוָהנִי יֵאֱהוּנִהי, וְכָל קֶרְבִּי אֶת
שֵׁם קִדְשׁוֹ:

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֵדָה, הַגָּדוֹל בְּכָבוֹד
 שְׁמֶךָ, הַגָּבוֹר לְנִצְחָה וְהַנּוֹרָא
 בְּנוֹרָאוֹתֶיךָ: הַמְלִיךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כָּפֵי רֶם
 וְנִשְׂא:

שׁוֹכֵן עַד, מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכַתּוּב, רַנְּנוּ
 צְדִיקִים בְּיְהוָה אֱלֹהֵינוּ יֵאָהֲרֵנוּהִי, לְיִשְׂרָאֵל נְאֻמָּה
 תְּהִלָּה: בְּפִי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם, וּבְשִׁפְתֵי
 צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ, וּבְלִשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ,
 וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל:

וּבַמְקַהְלֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּרַנָּה
 יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ מִלְּפָנֶיךָ כָּכָל דּוֹר וְדוֹר,
 שֶׁכֵּן חוֹבֵת כָּל הַיְצוּרִים. לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יֵאָהֲרֵנוּהִי
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח
 לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדָּר וּלְנִצְחָה לְבָרֵךְ לְעֲלֹה וּלְקַלֵּם,
 עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירֹת וְתַשְׁבְּחוֹת דְּוֹר בֶּן יִשְׂרָאֵל
 עִבְדֶּךָ מְשִׁיחֶךָ:

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלְּפָנֶיךָ, הָאֵל
 הַמְלִיךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ, בְּשָׁמַיִם

וּבְאֶרֶץ. כִּי לֶךָ נָאָה יְהוָה־נֵנוּ יֵאָהֳרֹנְהוּ אֱלֹהֵינוּ
וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיר וְשִׁבְחָה, הַלֵּל
וְזִמְרָה, עֵז וּמְשֻׁלָּה, נִצַּח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה,
תְּהִלָּה וְתִפְאֳרָה, קְדֻשָּׁה וּמְלֻכוֹת. בְּרָכוֹת
וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ, וּמֵעוֹלָם
וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל:

יְהַלְלוּךָ יְהוָה־נֵנוּ יֵאָהֳרֹנְהוּ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֵׂיךָ, וְחֲסִידֶיךָ
צְדִיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְכָל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל,
בְּלֶם בְּרָנָה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ, וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאֲרוּ, וַיִּשְׁרְרוּ
וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ, וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְמַלִּיכוּ אֶת שִׁמְךָ מִלְּכֵנוּ
תָּמִיד. כִּי לֶךָ טוֹב לְהוֹדוֹת, וּלְשִׁמְךָ נָאָה לְזַמֵּר, כִּי
מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה־נֵנוּ יֵאָהֳרֹנְהוּ,
מְלֶךְ מְהֻלָּל בַּתְּשׁוּבָה:

אור הכוונות

כוס רביעי

על ידי שתיית כוס רביעי לאחר הלל, נמשך מוח גבורות דדעת דמוחין דאימא, ויחד עמו נמשך מוח החסדים דדעת דמוחין דאימא. אלא שענה בכוס רביעית העיקר הוא המשיכת הגבורות, והחסדים נטפלים אליהם. סדר הכוונה הוא, שיכוין שהמוחין דקטנות ראשון דחסדים וגבורות דדעת דאימא, נכנסו כבר על ידי הכרפס^{טז}. והמוחין דגדלות ראשון דחסדים

הערות

טז. לפי המשנת חסידים (פ"ד מ"ג), בכרפס נמשכו רק הארת המוחין, אבל עצמותם נמשך עתה בכוס רביעי.

אור הכוונות

וגבורות דדעת דאימא, נמשכו כבר על ידי **קדושת היום** [ועתה חוזר ליכנס איזה הארה שלהם¹]. ועתה על ידי **כוס רביעי** נמשכים המוחין **דקטנות שני** דמוח הגבורות [ומוח החסדים] דדעת דאימא [על ידי החזקת הכוס נמשכים לבושי המוחין, ועל ידי היין שבכוס נמשכים המוחין עצמם], וכן נמשכים המוחין **דגדלות שני** דמוח הגבורות [ומוח החסדים] דדעת דאימא.

קטנות ראשון דאימא

[נכנס כבר בכרפס]

מוח הגבורות דדעת	מוח החסדים דדעת
מוח	מוח
אכ"ף לבמ"ד ה"א יו"ד מ"ם	אכ"ף לבמ"ד ה"א יו"ד מ"ם
לבוש	לבוש
אכ"ף לבמ"ד ה"א יו"ד מ"ם	אכ"ף לבמ"ד ה"א יו"ד מ"ם

גדלות ראשון דאבא ואימא

[נכנס כבר בקדושת היום]

מוח הגבורות דדעת	מוח החסדים דדעת
אבא	אימא
מוח	מוח
יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה	יו"ד ה"א וא"ו ה"א יו"ד ה"א וא"ו ה"א
לבוש	לבוש
אכ"ף ה"ה יו"ד ה"ה	אכ"ף ה"ה יו"ד ה"ה

קטנות שני דחסדים דדעת דאימא

מוח

אכרטי"ם גימטריה

יו"ד אכ"ף ה"א לבמ"ד וא"ו ה"א ה"א יו"ד מ"ם
 יו"ד אכ"ף ה"א לבמ"ד וא"ו ה"א ה"א יו"ד מ"ם
 יו"ד אכ"ף ה"א לבמ"ד וא"ו ה"א ה"א יו"ד מ"ם
 יהו"ה אלהי"ם
 יהו"ה אלהי"ם
 יהו"ה אלהי"ם

ס"ט אותיות ועם ו' כוללים עולה ע"ה

הערות

ז. סידור ר' אשר.

אור הכוונות

לבוש

אכר"ט"ם גימטריה

י"ד אכ"ף ה"א לכו"ד וא"ו ה"א ה"א י"ד מ"ם
י"ד אכ"ף ה"א לכו"ד וא"ו ה"א ה"א י"ד מ"ם
י"ד אכ"ף ה"א לכו"ד וא"ו ה"א ה"א י"ד מ"ם

יהו"ה אלהי"ם

יהו"ה אלהי"ם

יהו"ה אלהי"ם

ס"ט אותיות ועם ו' כוללים עולה ע"ה

קטנות שני דמוח הגבורות דדעת דאימא

מוח אכר"ט"ם גימטריא ע"ד

לבוש אכר"ט"ם גימטריא ע"ד

גדלות שני דאימא

מוח הגבורות דדעת

מוח

י"ד ה"ה ו"ו ה"ה

לבוש

אכ"ף ה"ה י"ד ה"ה

מוח החסדים דדעת

מוח

י"ד ה"א וא"ו ה"א

לבוש

אכ"ף ה"א י"ד ה"א

יש נוהגים לומר:

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזוּמָן לְקִים מִצֹּת פּוֹם רְבִיעֵי שֶׁל אַרְבַּע פּוֹסוֹת. וְהוּא
פְּנֵד אֹת ה' שֶׁל שֵׁם הו"ה פְּרוֹךְ הוּא וְשֶׁהוּא פְּנֵד רוּחַ
הַטְּמֵאָה לְבַטֵּל אוֹתוֹ לְשֵׁם יְחִוד קוֹדֶשׁא בְּרוּךְ הוּא וְשֶׁכִּינְתִּיה בְּדַחִילוֹ
וּרְחִימוֹ עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנַעֲלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיְהִי נַעַם אֲדֹנָי
אֲלֵהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

מברך בורא פרי הגפן ושותה בהסיבת שמאל את הכוס כולה
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הַעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן:

כוס ד' כיון שמברכין עליו ברכת על הגפן צריך לשתות
 רביעית כמו דאיתא באו"ח סי' קצ"ג בט"ז ובא"ר דצריך
 דוקא רביעית לענין ברכה אחרונה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
 הַעוֹלָם, עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן
 וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה מְזֻבָּה
 וְרַחֲבָה, שְׂרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ, לְאָכַל
 מִפְּרִיָּהּ וּלְשִׁבְעַת מְטוֹבָהּ. רַחֵם (נָא)
 יְהוָה יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךְ,
 וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ, וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכֵּן כְּבוֹדֶךָ,
 וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל חֵיבְלֶיךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם
 עִיר הַקִּדְּשׁ בְּמַחֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְחַעֲלָנוּ לְתוֹכָהּ,
 וְשִׁמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ, וְנֹאכַל מִפְּרִיָּהּ, וְנִשְׁבַּעַת
 מִמְּטוֹבָהּ, וְנִבְרַכְךָ עֲלֶיךָ בְּקִדְּשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ.
 (לשבת ורצה והחליצנו ביום השבת הזה). וְשִׁמְחָנוּ
 בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת תְּזֶה. כִּי אַתָּה יְהוָה יְהוָה יְהוָה
 טוֹב וַיִּמְטֵיב לְכָל וְנֹדְדָה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל
 פְּרֵי הַגֶּפֶן. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יְהוָה יְהוָה עַל
 הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן (על של א"י גפנה):

נְרָצָה

אם עשה כסדר הזה יהיה רצוי לפני האל וכן יהי רצון, וכל המקיים מצות פסח כהלכתו, לעד עומדת צדקתו, ומגן ה' בעזרתו, אמן

חֲסֵל סִדּוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ. כְּכֹל
מִשְׁפָּטָיו וְחֻקָּתָיו. כְּאֲשֶׁר זָכִינוּ
לְסִדּוֹר אוֹתוֹ. בֵּן נְזֻכָה לְעִשׂוֹתוֹ. זָךְ
שׂוֹכֵן מְעוֹנָה. קוֹיָם קָהֵל עֵדֶת מִי
מְנָה. בְּקָרוֹב נִהַל נְטִיעֵי כִנָּה. פְּרוּיָם
לְצִיּוֹן בְּרִנָּה:

אור החסידות

נרצה

חסל סידור פסח

לזכר את הדיבור

חסל אותיות ח"ס למ"ד, שחס הקב"ה על ישראל והראה להם החיות הגדול, והשיגו ישראל אז החיות והשלמות, וזה אינו רק למוציאיהם

לשנה הבאה בירושלים ג"פ:

אור החסידות

בפה, כי צריך להתקשר ולהתייחד אל החיות הנצחי על ידי ה' מוצאות הפה, היינו שיהיה אצלו הדיבור זך, אשר ע"י הדיבור יתקשר אל החיות האמיתי וכו', ושמעתי אומרים בשם הרב הצדיק מנעשח"ז זצ"ל, על פסוק כי טוב חסדך מחיים, היינו החסד שלך יותר טוב אצלי מהחיות הנצחי, ומהו החסד, שפתי ישבחונך, שאוכל ליתן לך הודאה ושבח, זהו החסד שלו.

בית אהרן

פירוש הפיוט

חסל סדור פסח, 'סדור' מספרו רע, 'שיחוסל' הרע, ברם שיהיה 'פסח', שרומז על חירות, ויהיה 'כהלכתו', בחירות גמורה, 'ככל משפטו וחקתו', משפט חק מבטל הדינים משם אלקים כידוע, 'כאשר זכינו לסדר אותו, כן נזכה לעשותו', מלשון תיקון ועשיה, לתקן מלת כן שלא נאמרה בבריאת האור, כדברי הרמב"ן (בראשית א ג), לפי שלא עמד האור בתכונה זו כל הימים כשאר מעשה בראשית, אלא גנזו לצדיקים, ויעש כן אהרן, שהוא תיקן את הכן בהדלקת המנורה במשכן וכו', 'דך' רמז לכ"ז אותיות התורה, 'קומם קהל עדת מי מנה', שתהיה לנו תקומה, רק אם לא נהיה 'דבר שבמנין', היינו עם גאות, 'בקרוב נהל נטעי כנה', כנה לשון הכנעה, שננהג בענוה, ובזכות זאת נזכה לגאולה שלמה בב"א. דמשק אליעזר תניינא

לשנה הבאה בירושלים

בקשתינו להיגאל בשנה זו

לכאורה למה לנו לדחותו עד שנה הבאה, והרי אנו מחכים ומצפים אל הגאולה שיהיה מיד וכו', ואפשר לומר עוד בזה על פי דברי הזוהר הק' בפרשת ויחי לפרש מאמרם ז"ל זכו בעתה לא זכו אחישנה, ותוכן דבריו, דלעולם אי אפשר להיות קץ הגאולה אם לא בהגיע אותה העת, אשר בו מאיר הצירוף המורה על הגאולה ומוכן לכך מששת ימי בראשית, אמנם כאשר ישראל עושין תשובה וראויין להגאל מיד, הבורא יתברך מחליף את הזמנים, ומקדים אותו הזמן והכוכב והצירוף, וקבעם

בחוץ לארץ אומרים פיוט זה רק בלילה הראשון

וּבְכֵן וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה

בַּלַּיְלָה.	אִז רֹב נְסִים הִפְלֵאתָ
הַלַּיְלָה.	בְּרֵאשׁ אֲשֶׁמוֹרֶת זֶה
לַיְלָה.	יָר צָדֵק נִצַּחְתָּו בְּנַחֲלֵק לֹו

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה:

הַלַּיְלָה.	דִּנְתָּ מֶלֶךְ גָּרַר בְּחֵלוֹם
לַיְלָה.	הַפְחַדְתָּ אֶרְמִי בְּאֲמֵשׁ
לַיְלָה.	וַיִּשָׁר יִשְׂרָאֵל לֵאלֹו וַיִּוְכַל לֹו

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה:

הַלַּיְלָה.	זָרַע בְּכוֹרֵי פֶתְרוֹם מִחֲצַתְּ בַּחֲצֵי
-------------	---

אור החסידות

עכשיו באופן שהגאולה תהיה בעתה עם אחישנה, והנה כתב רש"י ז"ל בפרשת ויצא על הפסוק והנה רחל בתו באה עם הצאן וכו', דלשון באה משמעותו בשתי פנים, בלשון היה שהולך ובא, וגם שכבר באה, ועל פי זה מה שאומרים לשנה הבאה בירושלים, אין בזה דחיה על שנה אחרת, דאם יזכו ישראל שיהיה גאולתם בבחינת אחישנה, כבר באה ברגע אחד על ידי החלפת הזמנים, ואז יתקיים פירושו לשנה הבאה - שכבר באה, ואף אם עדיין לא הגיע אותו הזמן המוכן לגאולה, יכול להיות ברגע אחד על ידי החלפת הזמנים.

ויהי בחצי הלילה

הקב"ה מאיר למשתוקק אליו

לאיש חמודות נגלה רז חזות לילה, למי שהיא איש חמודות, שיש לו חמדה להקב"ה, נגלה לו ר"ז בגי' או"ר, שמאיר לו גם בבחי' חזות ולילה, חזות לשון קשה וגם לילה לשון קשה, שהקב"ה מאיר לו בחזיון לילה.

בית אהרן

חילם לא מצאו בקומם
 טיסת נגיד חרושת סלית בכוכבי
 בלילה.
 לילה.
 ויהי בחצי הלילה:

יעין מחרף לנופה אווי הובשת פגריו
 כרע כל ומצבו באישון
 בלילה.
 לילה.
 לילה.
 לאיש חמודות נגלה רו חוות
 ויהי בחצי הלילה:

משתבר בכלי קדש נהרג בו
 נושע מבור אריות פותר בעתותי
 בלילה.
 לילה.
 בלילה.
 שנאה נטר אנני וכתב ספרים
 ויהי בחצי הלילה:

עוררת נצחך עליו בנדר שנת
 פורה תדרוך לשומר מה
 בלילה.
 מלילה.
 לילה.
 צרח בשומר ושח אתא בקר וגם
 ויהי בחצי הלילה:

קרוב יום אשר הוא לא יום ולא
 רם הודע פי לך היום אף לך
 בלילה.
 הלילה.
 הלילה.
 לילה.
 שומרים הפקר לעירך כל היום וכל
 תאיר פאור יום חשכת
 ויהי בחצי הלילה:

בחוץ לארץ אומרים פיוט זה רק בלילה השני

וּבְכֵן וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח

אֹמֵץ גְּבוּרוֹתֶיךָ הַפְּלִאתָ פֶּסַח.

בְּרֹאשׁ כָּל מוֹעֲדוֹת נְשִׂאתָ פֶּסַח.

גְּלִיתָ לְאֹרְחֵי חַצוֹת לַיִל פֶּסַח.

וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח:

דִּלְתִּיו דִּפְקַתָּ כְּחוֹם הַיּוֹם פֶּסַח.

הִסְעִיד נּוֹצְצִים עֲגוֹת מִצּוֹת פֶּסַח.

וְאֵל הַבְּקָר רָץ זָכַר לְשׂוֹר עֶרְךָ פֶּסַח.

וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח:

זוֹעְמוֹ סְדוּמִים וְלִהְטוּ בָּאֵשׁ פֶּסַח.

חֲלֵץ לוֹט מֵהֶם וּמִצּוֹת אָפָה בְּקֵץ

פֶּסַח.

אור החסידות

ואמרתם זבח פסח

הפסח הוא אור גדול בעולם

אברהם אבינו היה עושה פסח והביא אור גדול לעולם, ומאותו אור נשרפה סדום, כי לא יכלו לסבול האור, ולכך כתיב בפיוט לזהטו סדומים באש פסח, ולא כתיב בפסח כמו בשאר החרוזים, אלא שנשרפו באש של פסח, ובסנחריב כתיב גם כן ביקד יקוד פסח, כי חזקיה עשה גם כן פסח והביא אור גדול. אמרי פנחס שער ד אות רס

טַאטאַתְּ אַדְמַת מוֹף וְנוֹף בְּעֶבְרָךְ

בְּפִסְחָ.

וְאִמְרֵתֶם זָבַח פֶּסַח:

יְהִי רֹאשׁ כָּל אוֹן מַחְצֵת בְּלַיִל שְׁמוֹר

פִּסְחָ.

בְּבִיר עַל בֵּין בְּכוֹר פִּסְחֵת בְּדָם פִּסְחָ.
לְבַלְתִּי יֵת מִשְׁחִית לָבֵא בְּפִתְחֵי

בְּפִסְחָ.

וְאִמְרֵתֶם זָבַח פֶּסַח:

מִסְנֵרֶת סְנֵרָה בְּעֵתוֹתֵי פִסְחָ.
נִשְׁמְדָה מִדִּין בְּצִלִּיל שְׁעוֹרֵי עוֹמֵר

פִּסְחָ.

שׁוֹרְפוֹ מִשְׁמַנֵּי פּוֹל וְלוֹד בִּיקָד יְקוֹד

פִּסְחָ.

וְאִמְרֵתֶם זָבַח פֶּסַח:

עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לְעֵמוֹד עַד גְּעָה עוֹנֵת

פִּסְחָ.

פִּם יָד פְּתָבָה לְקַעְקַע צוֹל בְּפִסְחָ.

צַפּוּהַ הַצִּפִּית עָרוֹךְ הַשְּׁלַחַן בַּפֶּסַח.
וְאִמְרֵתֶם זִבַּח פֶּסַח:

קָהַל בְּנֵי־הַדָּרָסָה צוּם לְשֵׁלֶשׁ בַּפֶּסַח.
רֹאשׁ מִבֵּית רָשָׁע מַחְצֵת בְּעֵץ חַמְשִׁים
בַּפֶּסַח.

שְׁתִּי אֵלֶּה רִנַּע תָּבִיא לְעוֹצֵית בַּפֶּסַח.
תִּעֲזוּ יָדְךָ וְתָרוּם יְמִינְךָ כְּלִיל הַתְּקַדֵּשׁ חַג
פֶּסַח.

וְאִמְרֵתֶם זִבַּח פֶּסַח:

כִּי לֹא נֶאֱתָה. כִּי לֹא יֵאָה:

אֲדִיר בְּמַלּוּכָה. בָּחֹר בְּהַלְכָה. גְּדוּדֵינוּ יֹאמְרוּ לֹא:

אור החסידות

כי לו נאה

טעם אמירתו בפסח

כי לו נאה כי לו יאה וכו'. שיר זה הוא מיוסד על פי א"ב, מפני מה נתייסד בההגדה ביציאת מצרים דוקא, ונראה, כי גאולת יציאת מצרים היה שהשיגו אז כל השמות הקדושים, ונגלה להם הבהירות ואורות וקדושות מהשמות הקדושים, המה המילויים של שם הוי"ה ב"ה, והמה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, והשם ע"ב הוא שם של חסד שהוא בגימטריא ע"ב, והוא השם הגדול הנתגלה להם אז ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף, והמילוי של שם ע"ב הוא יודי"ן, ושל מ"ה הוא אלפי"ן, ושל ב"ן הוא ההי"ן, וזהו אותיות י' א' ה' כסדר הזה המה המילויין וכו', כי הם האותיות

לָךְ וּלְךָ. לָךְ כִּי לָךְ. לָךְ אַף לָךְ. לָךְ יְהוָה אֵלֵינוּ יֵאָדְרוּנָהּ
הַמְמַלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱתָה. כִּי לֹא יֵאָתָה:

דְּגוּל בְּמְלוּכָה. חֲדוּר בְּהִלְכָה. וְתִקְוֵי יֹאמְרוּ לֹא:
לָךְ וּלְךָ. לָךְ כִּי לָךְ. לָךְ אַף לָךְ. לָךְ יְהוָה אֵלֵינוּ יֵאָדְרוּנָהּ
הַמְמַלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱתָה. כִּי לֹא יֵאָתָה:

זְכָאֵי בְּמְלוּכָה. חֲסִין בְּהִלְכָה. טַפְסְרֵי יֹאמְרוּ לֹא:
לָךְ וּלְךָ. לָךְ כִּי לָךְ. לָךְ אַף לָךְ. לָךְ יְהוָה אֵלֵינוּ יֵאָדְרוּנָהּ
הַמְמַלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱתָה. כִּי לֹא יֵאָתָה:

יְחִיד בְּמְלוּכָה. כְּבִיר בְּהִלְכָה. לְמוֹדֵי יֹאמְרוּ לֹא:
לָךְ וּלְךָ. לָךְ כִּי לָךְ. לָךְ אַף לָךְ. לָךְ יְהוָה אֵלֵינוּ יֵאָדְרוּנָהּ
הַמְמַלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱתָה. כִּי לֹא יֵאָתָה:

אור החסידות

הממלאים ה"א שבו, שבאות זה לבד משתנים המילויים של שם הוי"ה אחד מחבירו, ובחג הפסח שאז הם הצירופים של שמות אה"ה שלא כסדר, רק יו"ד תחילה ואחר כך אל"ף וה"א וזהו יאה, ולכן אנו אומרים השיר הזה בחג הפסח, כי אז הוא הצירוף של שמות אה"ה יאה.

מאור ושמש

מִלֶּדֶךָ בְּמַלּוּכָה. נוֹרָא בְּהַלְבָּה. סְבִיבֵינוּ יֹאמְרוּ לוֹ: לֵךְ
וּלְךָ. לֵךְ בִּי לֵךְ. לֵךְ אַף לֵךְ. לֵךְ יְהוָה יְהוָה יְהוָה
יֵאָהְרֵנוּ
הַמְמַלְכָה.

בִּי לֹא נֶאֱתָה. בִּי לֹא יֵאָתָה:

עֲנֵנוּ בְּמַלּוּכָה. פְּוֹדָה בְּהַלְבָּה. צַדִּיקֵינוּ יֹאמְרוּ לוֹ: לֵךְ
וּלְךָ. לֵךְ בִּי לֵךְ. לֵךְ אַף לֵךְ. לֵךְ יְהוָה יְהוָה יְהוָה
יֵאָהְרֵנוּ
הַמְמַלְכָה.

בִּי לֹא נֶאֱתָה. בִּי לֹא יֵאָתָה:

קְרוֹשׁ בְּמַלּוּכָה. רְחוּם בְּהַלְבָּה. שְׂנֵאָנֵינוּ יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ. לֵךְ בִּי לֵךְ. לֵךְ אַף לֵךְ. לֵךְ יְהוָה יְהוָה יְהוָה
יֵאָהְרֵנוּ
הַמְמַלְכָה.

בִּי לֹא נֶאֱתָה. בִּי לֹא יֵאָתָה:

תִּקְוֶה בְּמַלּוּכָה. תּוֹמֵךְ בְּהַלְבָּה. תְּמִימֵינוּ יֹאמְרוּ לוֹ: לֵךְ
וּלְךָ. לֵךְ בִּי לֵךְ. לֵךְ אַף לֵךְ. לֵךְ יְהוָה יְהוָה יְהוָה
יֵאָהְרֵנוּ
הַמְמַלְכָה.

בִּי לֹא נֶאֱתָה. בִּי לֹא יֵאָתָה:

אֲדִיר הוּא

יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב. בְּמַחֲרָה בְּמַחֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.
יֵאל בְּנֵה יֵאל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:

בְּחֹר הוּא. גְּדוֹל הוּא. דָּגוּל הוּא. יִבְנֶה בֵּיתוֹ
בְּקָרוֹב. בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:

תְּדוּר הוּא. וְתִיק הוּא. וְפֹאֵי הוּא. חֲסִיד הוּא. יִבְנֶה
בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב. בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:

טָהוֹר הוּא. יְחִיד הוּא. כַּפִּיר הוּא. לָמוּד הוּא. מְלֻךְ
הוּא. נוֹרָא הוּא. סְגִיב הוּא. עֲזוּז הוּא. פּוֹדֵה הוּא.
צַדִּיק הוּא. יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב. בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:

קְדוֹשׁ הוּא. רַחוּם הוּא. שְׂדֵי הוּא. תַּקִּיף הוּא.
יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב. בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ
בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ.

אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ. אֶחָד אֵלֵהֵינוּ שְׂפָשְׁפָּיִם וּבְאֲרָץ:

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם לִוְחֹת
הַפְּרִיִת. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה
אֲבוֹת. שְׁנַיִם לִוְחֹת הַפְּרִיִת. אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע
אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת. שְׁנַיִם לִוְחֹת
הַפְּרִיִת. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ. חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. חֲמִשָּׁה
חוֹמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה
אֲבוֹת. שְׁנַיִם לִוְחֹת הַפְּרִיִת. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ. שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שֵׁשָׁה סְדְרֵי

אור החסידות

אחד מי יודע

הכל מיד ה'

בשם רבינו הזקן מוהרי"י מווארקיי זי"ע, שאמר שנים מי יודע כו' אחד
אלהינו שבשמים וארץ, שלשה מי יודע וכו' אחד אלהינו
שבשמים וארץ, שסוף כל הכל הוא אלהינו שבשמים וארץ, מקטן ועד
גדול, הכל בא מיד השי"ת. **שיח שרפי קודש**

מְשָׁנָה. חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת.
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

שְׁבַעָה מִי יוֹדֵעַ. שְׁבַעָה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁבַעָה
יָמֵי שִׁפְתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה.
חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה
אָבוֹת. שְׁנֵי לוחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ. שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁמוֹנָה
יָמֵי מִלָּה. שְׁבַעָה יָמֵי שִׁפְתָּא. שֵׁשָׁה
סְדְרֵי מְשָׁנָה. חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע
אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוחוֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ. תְּשַׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ. תְּשַׁעָה
יָרְחֵי לֵידָה. שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה. שְׁבַעָה
יָמֵי שִׁפְתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה. חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי
תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי
לוחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

עֲשָׂרָה מִי יוֹדֵעַ. עֲשָׂרָה אֲנִי יוֹדֵעַ. עֲשָׂרָה
דְּבָרִיא. תִּשְׁעָה יְרַחֵי לַיְדָה. שְׁמוֹנָה
יָמֵי מִלָּה. שִׁבְעָה יָמֵי שִׁפְתָא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי
מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת.
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנַי לוחות הַפְּרִיִת. אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁפָשְׁמִים וּבְאָרְץ:

אֶחָד עֲשָׂר מִי יוֹדֵעַ. אֶחָד עֲשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.
אֶחָד עֲשָׂר כּוֹכְבֵיא. עֲשָׂרָה
דְּבָרִיא. תִּשְׁעָה יְרַחֵי לַיְדָה. שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה.
שִׁבְעָה יָמֵי שִׁפְתָא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה
חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת.
שְׁנַי לוחות הַפְּרִיִת. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁפָשְׁמִים
וּבְאָרְץ:

שְׁנַיִם עֲשָׂר מִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם עֲשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁנַיִם עֲשָׂר שִׁבְטֵיא. אֶחָד עֲשָׂר
כּוֹכְבֵיא. עֲשָׂרָה דְּבָרִיא. תִּשְׁעָה יְרַחֵי לַיְדָה.
שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה. שִׁבְעָה יָמֵי שִׁפְתָא. שֵׁשָׁה
סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע

אמהות. שלשה אבות. שני לוחות הפְּרִית.
אחד אֱלֹהֵינוּ שְׁפָשְׁמִים וּבְאָרְץ:

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנִי
יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מְדַבֵּר.
שְׁנַיִם עָשָׂר שְׂבִטָא. אֶחָד עָשָׂר פּוֹכְבָא.
עֲשָׂרָה דְּפָרְיָא. תְּשַׁעָה יְרַחֵי לְיֹדָה. שְׁמוֹנָה
יָמֵי מִלָּה. שְׁבַעָה יָמֵי שְׂבִתָא. שֵׁשָׁה סְדָרֵי
מְשָׁנָה. חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת.
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנַיִם לוחות הפְּרִית. אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁפָשְׁמִים וּבְאָרְץ:

חד גְּדִיא, חד גְּדִיא

דְּזַבִּין אַפָּא בְּתָרֵי זוּזֵי. חד גְּדִיא, חד גְּדִיא.

וְאַתָּא שׁוֹנְרָא, וְאַכְלָה לְגְּדִיא, דְּזַבִּין אַפָּא בְּתָרֵי
זוּזֵי. חד גְּדִיא, חד גְּדִיא.

אור החסידות

חד גדיא

בליל פסח כשהגיע הרב [ר' אברהם שמחה מברנוב] צוק"ל לאמירת
חד גדיא, אמר לי אשר שמע מזקיני הרה"ק הרבי ר' אליעזר
מדזיקוב, שהיה עם אביו הרב מראפשיץ בפסח בלובלין, כשהגיע הרבי
לסוף ההגדה לאמירת חד גדיא, שאל הרבי להחבריא, מה זה שאחר

וְאַתָּא כְּלָפָא, וְנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגַדְיָא,
דְּזַבִּין אַפָּא בְּתַרְי זַוְיָ. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא חוּטְרָא, וְהֶכֶה לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא,
דְּאֶכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַפָּא בְּתַרְי זַוְיָ.
חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא נוֹרָא, וְשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֶכֶה לְכַלְפָּא,
דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין
אַפָּא בְּתַרְי זַוְיָ. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מִיָּא, וְכִבְהָ לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֶכֶה
לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגַדְיָא,
דְּזַבִּין אַפָּא בְּתַרְי זַוְיָ. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

אור החסידות

עריכת הסדר הקדוש הזה ואמירת הגדה סדרו לומר זה הפיוט חד גדיא, וכמובן שכולם שתקו וחכו לשמוע מהרבי דברי קדשו מה דבר קדשו מה שיאמר בזה, ופתח הרבי ואמר, דעו כי המלאכים רואים למעלה את הנחת רוח להקב"ה והאורות הגדולים מהעריכת הסדר ואמירת הגדה של בני ישראל קבוצי מטה בעולם הזה, ומחמת שהם אינם יכולים לעשות כזאת, לכם הם מביטים עלינו בקנאה גדולה שמקנאים אותנו מאד בזה הלילה, ויש לפחד שלא ישלוט ח"ו על ישראל עין הרע מהבטת המלאכים עלינו, ואמר בזה הלשון, וויא דיע מלאכים גלאנצן אויף אונז [-איך שהמלאכים מלטשים עיניהם עלינו] מרוב קנאה בנו, לכן סדרו הקדמונים זה הפיוט חד גדיא, שהוא לחש לעין הרע נגד המלאכים.

חמרא טבא פסח

וְאַתָּא תּוֹרָא, וְשִׁתָּה לְמֵיָא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף
 לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁדַּף לְשׁוּנְרָא,
 דְּאִכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַפָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גְּדֵיָא,
 חַד גְּדֵיָא.

וְאַתָּא תְּשׁוּחַת, וְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמֵיָא,
 דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה
 לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁדַּף לְשׁוּנְרָא, דְּאִכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין
 אַפָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גְּדֵיָא, חַד גְּדֵיָא.

וְאַתָּא מְלֵאךְ תְּמִוֵּת, וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט
 לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמֵיָא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא,
 דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁדַּף לְשׁוּנְרָא,
 דְּאִכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַפָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גְּדֵיָא,
 חַד גְּדֵיָא.

וְאַתָּא תְּקִדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא, וְשַׁחַט לְמְלֵאךְ תְּמִוֵּת,
 דְּשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה
 לְמֵיָא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה
 לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁדַּף לְשׁוּנְרָא, דְּאִכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין
 אַפָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גְּדֵיָא, חַד גְּדֵיָא.

חייב אדם לעסוק בהלכות פסח וביציאת מצרים ולספר בנסים
ובנפלאות שעשה הקב"ה לאבותינו עד שתחטפנו שינה, וכל דין
ליל ראשון יש גם בליל שני, ונוהגים שלא לקרות קריאת שמע
על מטתו רק פרשת שמע ולא שאר דברים שקורין בשאר
לילות להגן כי ליל שימורים הוא מן המזיקים

ויש אומרים שיר השירים בנעימה ובמתון

מגילת שיר השירים

א א שיר ש' רבתי השירים אשר לשלמה:
ב ישקני מנשיקות פיהו כי-
טובים דדיך מיין: **ג** לריח שמנך טובים שמן
תורק שמך על-כן עלמות אהבוך: **ד** משכני
אחריך נרוצה הביאני הפוך חדריו נגילה
ונשמחה בך נזכרה דרך מיין מישרים
אהבוך: **ה** שחורה אני ונאווה בנות ירושלים
כאהלי קדר פיריעות שלמה: **ו** אל-תראני
שאני שחרחרת ששזפתני השמש בני אמי
נחרובי שמני נטרה את-הכרמים פרמי שלי
לא נטרתי: **ז** הגידה לי שאהבה נפשי איכה
תרעה איכה תרביץ בצהרים שלמה אהיה
בעטיה על עדרי חבריך: **ח** אם-לא תדעי לך
היפה בנשים צאילך בעקבי הצאן ורעי

אַתְּ-גְדִיתִיךָ עַל מִשְׁפְּנוֹת הָרַעִים: ט לְסַסְתִּי
 בְּרַכְבִּי פָרְעָה דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי: י נָאוּ לְחַיִּיךָ
 בְּתָרִים צְוֹאֲרֶךְ בְּחֶרוֹזִים: יא תוֹרֵי זֶהָב נַעֲשֶׂה-לְךָ
 עִם נִקְדוֹת הַכֶּסֶף: יב עַד־שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבוֹ גְרָדִי
 נָתַן רִיחוֹ: יג צָרוּר הַמֶּר אֲדוּדֵי לִי בֵּין שְׁדֵי
 יִלִּין: יד אֲשַׁבֵּל הַכֶּפֶר אֲדוּדֵי לִי בְּכַרְמֵי עֵין
 גְּדִי: טו הַנֶּךְ יָפָה רַעֲיָתִי הַנֶּךְ יָפָה עֵינֶיךָ יוֹנִים:
 טז הַנֶּךְ יָפָה דוּדֵי אֶף נָעִים אֶף-עַרְשֵׁנוּ רַעֲנָנָה:
 יז קָרוֹת בְּתִינוּ אֲרָזִים רְהִיטְנוּ רְהִיטְנוּ כְּתִיב בְּרוֹתִים:

ב א אַנִּי חֲבַצְלַת הַשָּׂרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים:
 ב כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעֲיָתִי
 בֵּין הַבָּנוֹת: ג כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דוּדֵי בֵּין
 הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חֲמֵדָתִי וַיִּשְׁבְּתִי וּפְרִיז מְתוֹק לְחֵבִי:
 ד הֵבִיאֲנִי אֶל-בֵּית הַיַּיִן וְדָגְלוּ עָלַי אֲהַבָּה:
 ה סִמְכוּנִי בְּאִשִּׁישׁוֹת רְפֹדוֹנִי בְּתַפּוּחִים כִּי-חֹלֶת
 אֲהַבָּה אָנֹכִי: ו שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי וַיְמִינֹו
 תַחֲבַקְנִי: ז הַשִּׁבְעָתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם
 בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה אִם-תִּעֲרֹוּ אִם-
 תִּעֲזָרוּ אֶת-הָאֲהַבָּה עַד שֶׁתַּחֲפִץ: ח קוֹל דוּדֵי

הַנְּהִיזָהּ בָּא מִדְּלָג עַל־הַהָרִים מִקַּפֵּץ עַל־
הַגְּבְעוֹת: ט דוֹמָה דוּדֵי לְצַבִּי אוֹ לְעַפְר הָאֵילִים
הַנְּהִיזָהּ עוֹמֵד אַחַר כְּתַלְנוּ מִשְׁגִּיחַ מִן־הַחֲלֹנוֹת
מִצִּיץ מִן־הַחֲרָכִים: י עָנָה דוּדֵי וְאָמַר לִי קוֹמִי לָךְ
רַעֲיִתִי יִפְתֵּי וּלְכִי־לָךְ: יא כִּי־הִנֵּה הִסְתּוּ עֶבֶר
הַגֶּשֶׁם חֲלָף הַלֵּךְ לוֹ: יב הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאָרֶץ עַת
הַזְמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ:
יג הַתְּאֵנָה חֲנֻטָּה פְּגִיחַ וְהַגְּפָנִים | סְמֹדֵר נָתַנוּ רִיחַ
קוֹמִי לָךְ לְכִי כְּתִיב רַעֲיִתִי יִפְתֵּי וּלְכִי־לָךְ: יד יוֹנְתִי
בְּחֻגֵי הַסֶּלַע בְּסִתֵּר הַמְּדֻרְגָה הִרְאִינִי אֶת־מְרַאֲיֶךָ
הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עָרַב וּמְרַאֲיֶךָ יִתִּיר י'
נְאוּהָ: טו אַחְזוּ־לָנוּ שְׁעָלִים שְׁעָלִים קַמְנִים
מִתְּבָלִים כְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ סְמֹדֵר: טז דוּדֵי לִי וְאֲנִי
לוֹ הִרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים: יז עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ
הַצִּלְלִים סָב דְּמָה־לָּךְ דוּדֵי לְצַבִּי אוֹ לְעַפְר
הָאֵילִים עַל־הָרֵי בְּתָר:

ג א עַל־מִשְׁכְּבִי בְּלִילוֹת בְּקִשְׁתִּי אֵת שְׂאֵהָבָה
נִפְשִׁי בְּקִשְׁתִּיו וְלֹא מִצְּאֵתוֹ:
ב אֶקוּמָה נָא וְאֶסֹבְבָה בְּעִיר בְּשׁוּקִים וּבְרַחֲבוֹת

אֲבִקְשָׁה אֶת שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי בְּקִשְׁתּוֹי וְלֹא
 מְצֵאתִיו: ג מְצֵאוֹנֵי הַשְּׁמֵרִים הַסִּבְכִּים בְּעִיר
 אֶת שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי רְאִיתֶם: ד כִּמְעַט
 שְׁעִבְרַתִּי מֵהֶם עַד שִׁמְצֵאתִי אֶת שְׂאֵהָבָה
 נִפְשִׁי אַחֲזַתִּיו וְלֹא אֲרַפְנוּ עַד־שֶׁהִבִּיאֲתוֹ
 אֶל־בֵּית אָמִי וְאֶל־חֶדֶר הַוֵּרְתִּי: ה הַשִּׁבְעָתִי
 אֲתֶכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוּ בְּאֵילוֹת
 הַשָּׂדֶה אִם־תִּעִירוּ | וְאִם־תִּעֹזְרוּ אֶת־הָאֵהָבָה
 עַד שְׁתַּחֲפִיץ: ו מִי זֹאת עָלָה מִן־הַמְּדַבֵּר
 בְּתִמְרוֹת עֵשֶׂן מִקְטָרֶת מֵר וּלְבוֹנָה מִכָּל
 אֲבָקַת רוּכָל: ז הִנֵּה מִטְּתוֹ שֶׁלְשֵׁלְמָה שְׁשִׁים
 גְּבֻרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבֻרֵי יִשְׂרָאֵל: ח כָּלֵם
 אַחֲזִי חָרֵב מְלַמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חָרְבוּ
 עַל־יָרְכוּ מִפְּחָד בְּלִילוֹת: ט אֶפְרַיִן עָשָׂה
 לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַעֲצֵי הַלְּבָנוֹן: י עַמּוּדָיו
 עָשָׂה כֶּסֶף רִפְיָדָתוֹ זָהָב מִרְכָּבוֹ אֲרָגְמָן תּוֹכוֹ
 רְצוּף אֵהָבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם: יא צְאִינָה |
 וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה
 שְׁעֶטְרָה־לוֹ אָמוּ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שִׁמְחַת
 לְבוֹ:

ד « הַנֶּפֶךְ יִפֶּה רַעֲיִתִי הַנֶּפֶךְ יִפֶּה עֵינַיִךְ
יוֹנִים מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ שְׁעָרְךָ
בְּעֵדֶר הָעֵזִים שֶׁגִּלְשׁוּ מֵהָר גִּלְעָד: ב שְׁנִיךָ
בְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן־הַרְחָצָה שְׁכָלָם
מִתְאַיְמוֹת וְשִׁכְלָה אֵין בָּהֶם: ג כְּחוֹט הַשְּׁנִי
שִׁפְתוֹתֶיךָ וּמִדְּבָרְךָ נֶאֱוָה כִּפְלַח הַרְמוֹן רִקְתְּךָ
מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ: ד כְּמִגְדַּל דָּוִד צִוְּאָרְךָ בְּנוֹי
לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמִּגֵּן תְּלוֹי עָלְיוֹ כֹּל שְׁלֹטֵי
הַגְּבָרִים: ה שְׁנֵי שְׁדִיךְ כִּשְׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאוֹמֵי
צְבִיָּה הָרַעִים בְּשׁוֹשְׁנִים: ו עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם
וְנָסוּ הַצִּלְלִים אֶלְךָ לִי אֶל־הָר הַמּוֹר
וְאֶל־גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה: ז כֶּלֶךְ יִפֶּה רַעֲיִתִי וּמוֹם
אֵין בָּךְ: ח אֶתִּי מִלְּבַנּוֹן כֶּלָּה אֶתִּי מִלְּבַנּוֹן
תְּבוֹאֵי תְּשׁוּרֵי א מְרֹאֵשׁ אִמָּנָה מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר
וְחֶרְמוֹן מִמְּעַנּוֹת אֲרִיּוֹת מִהַרְרֵי נְמָרִים:
ט לִבְבַתְּנִי אֶחָתִי כֶּלָּה לִבְבַתְּנִי בְּאַחַת בְּאַחַד
כְּתִיב מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עֵנֶק מִצּוֹרְנֶיךָ: י מֵה־יָפוּ
דְּדִיךְ אֶחָתִי כֶּלָּה מֵה־טְבוּ דְדִיךְ מִיַּיִן וְרִיחַ
שְׁמֵנֶיךָ מִכָּל־בְּשָׂמִים: יא נֶפֶת תַּטְפָּנָה
שִׁפְתוֹתֶיךָ כֶּלָּה דְּבֶשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶיךָ

וְרִיחַ שְׁלֹמֶתֶיךָ פְּרִיחַ לְבָנוֹן: יב גֵּן א נְעוּל
 אַחְתִּי כָּלָה גַל נְעוּל מְעֵין חֲתוּם: יג שְׁלַחֲךָ
 פְּרִדִּים רְמוּזִים עִם פְּרִי מְגָדִים כְּפָרִים
 עִם־גְּרָדִים: יד גְּרָד א וְכַרְפֵּם קָנָה וְקַנְמוֹן
 עִם פֶּל־עֵצִי לְבוֹנָה מֵר וְאַהֲלוֹת עִם פֶּל־רֹאשִׁי
 בְּשָׂמִים: טו מְעֵין גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים
 וְנִזְלִים מִן־לְבָנוֹן: טז עוֹרֵי צָפוֹן וּבֹאֵי תִימָן
 הַפִּיחֵי גַנִּי יִזְלוּ בְּשָׂמוֹ יבֵא דוֹדֵי לְגַנִּי
 וַיֹּאכַל פְּרִי מְגָדָיו:

ה « **בְּאֵתִי** לְגַנִּי אַחְתִּי כָּלָה אָרִיתִי מוֹרֵי
 עִם־בְּשָׂמֵי אֲכַלְתִּי יַעֲרֵי עִם־
 דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עִם־חֲלָבִי אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ
 וְשָׁכְרוּ דוֹדִים: ז אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר קוֹל א
 דוֹדֵי דוֹפֵק פֶּתַח־לִי אַחְתִּי רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי
 שְׂרֹאשִׁי ר' דְּגוּשָׁה נִמְלֵא־טָל קוֹצוֹתַי רְסִיסֵי לֵילָה:
 ג פֶּשְׁטֵתִי אֶת־כְּתָנֹתַי אֵיכָכָה אֶלְבָּשְׁנָה רַחֲצֵתִי
 אֶת־רַגְלֵי אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם: ד דוֹדֵי שְׁלַח יָדוֹ
 מִן־הַחֹר וּמְעֵי הָמוֹ עָלָיו: ה קָמְתִי אֲנִי לַפֶּתַח
 לְדוֹדֵי וַיְדִי נִטְפוֹ־מֹר וַאֲצַבְעֵתִי מֹר עֵבֵר עַל

כַּפּוֹת הַמִּנְעוּל: ו פִּתַּחְתִּי אֲנִי לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי הַמֶּמְק
עָבַר נַפְשִׁי יֵצֵאָה בְּדַבְּרוֹ בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא
מִצְאָתִיהוּ קִרְאתִיו וְלֹא עָנְנִי: ז מִצְאָנִי הַשְּׁמֵרִים
הַסִּבְכִּים בְּעִיר הַכּוֹנֵי פִּצְעוֹנֵי נִשְׂאוּ אֶת־רִדְדֵי
מִעָלַי שְׁמֵרֵי הַחֲמוֹת: ח הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בָּנוֹת
יְרוּשָׁלַם אִם־תִּמְצְאוּ אֶת־דּוֹדֵי מִהַתְּגִידוּ לוֹ
שְׁחוּלַת אֶהְבֶּה אֲנִי: ט מִהַדּוֹרְךָ מְדוּד הִיפָּה
בְּנָשִׁים מִהַדּוֹרְךָ מְדוּד שְׁכָכָה הַשְּׁבַעְתָּנוּ:
י דוֹדֵי צַח וְאֵדוֹם דָּגוּל מְרַבֶּכָה: יא רֹאשׁוֹ פָתַם
פֹּז קוֹצוֹתָיו תִּלְתְּלִים שְׁחֵרוֹת כְּעוֹרֵב: יב עֵינָיו
כִּיּוֹנִים עַל־אֶפְיָקֵי מַיִם רַחְצוֹת בַּחֶלֶב יִשְׁבוֹת
עַל־מְלֵאָת: יג לַחְיוֹ כְּעֵרוּגַת הַבֶּשֶׂם מְגִדְלוֹת
מְרַקְחִים שִׁפְתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים נִטְפוֹת מוֹר עָבַר:
יד יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מִמְּלָאִים בַּתְּרִשִׁישׁ מְעִיו
עָשִׂת שֵׁן מְעַלְפַת סְפִירִים: טו שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי
שֵׁשׁ מִיִּסְדִּים עַל־אֲדָנֵי־כּוֹ מְרֹאֵהוּ כְּלִבְנוֹן בַּחּוֹר
כְּאַרְזִים: טז חֲכוּ מִמַּתְקִים וְכֹלּוּ מִחֲמָדִים זֶה
דּוֹדֵי וְזֶה רְעֵי בָנוֹת יְרוּשָׁלַם:

ו « אַנְהָ הַלֵךְ דּוֹרְךָ הִיפָּה בְּנָשִׁים אַנְהָ

פָּנָה דוּדָךְ וּנְבַקְשֵׁנוּ עִמָּךְ: ב דוּדֵי יָרֵד לְגִנּוּ
 לְעֶרְגוֹת הַבֶּשֶׂם לְרַעוֹת בַּגְּנִים וְלִלְקַט שׁוֹשְׁנִים:
 ג אֲנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי הִרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים:
 ד יָפָה אֶת רַעֲיָתִי כְּתַרְצָה נְאוּהָ כִּירוּשָׁלַם
 אֵימָה כְּנִדְגָלוֹת: ה הִסְבִּי עֵינַיךְ מִנִּגְדֵי שָׁהֵם
 הִרְהִיבֵנִי שְׁעָרְךָ כְּעֵדֵר הָעֹזִים שְׁגָלְשׁוּ
 מִן־הַגְּלֵעָד: ו שְׁנִיךְ כְּעֵדֵר הַרְחָלִים שְׁעָלוּ
 מִן־הַרְחָצָה שְׁפָלָם מִתְּאִימוֹת וְשִׁפְלָה אִין
 בָּהֶם: ז כְּפֹלַח הָרִמּוֹן רִקְתָּךְ מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ:
 ח שְׂשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וְשִׁמְנִים פִּילֻגְשִׁים
 וְעֵלְמוֹת אִין מִסְפָּר: ט אַחַת הִיא יוֹנָתִי תִמְתִּי
 אַחַת הִיא לְאִמָּה בָּרָה הִיא לְיוֹלְדָתָהּ רְאוּהָ
 בָנוֹת וַיֵּאֱשְׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילֻגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ:
 י מִי־זֹאת הַנְּשֻׁקָהּ כְּמוֹ־שָׁחַר יָפָה כְּלָבְנָה
 בָּרָה כְּחֵמָה אֵימָה כְּנִדְגָלוֹת: יא אֶל־גִּנַּת אֲגוֹז
 יִרְדֵּתִי לְרֵאוֹת בְּאִפֵּי הַנַּחַל לְרֵאוֹת הַפְּרָחָה
 הַגֶּפֶן הַנִּצּוֹ הָרִמְנִים: יב לֹא יִדְעָתִי נִפְשִׁי
 שְׁמִתְנִי מִרְכָּבוֹת עַמִּי נְדִיב:

ז « שׁוּבֵי שׁוּבֵי הַשׁוּלְמִית שׁוּבֵי שׁוּבֵי

וְנַחֲזֶה-בְּךָ מִה־תַּחֲזוּ בְּשׁוֹלְמִית בְּמַחֲלַת
הַמַּחֲנִים: ג מִה־יָפוּ פְעֻמֶיךָ בְּנַעֲלִים בַּת־נָרִיב
חֲמוּקֵי יַרְכִיבְךָ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יָדֵי אֱמֹן:
ג שְׂרָרְךָ אֲנִי הַסֵּהר אֶל־יַחֲסֵר הַמְּזוּג בְּמִנְיָךְ
עֲרַמַת חֲטָיִם סוּגָה בְּשׁוֹשָׁנִים: ד שְׁנֵי שְׂדֵיךָ
כְּשְׁנֵי עֵפְרַיִם תְּאֵמִי צְבִיָּה: ה צִוְּאַרְךָ כְּמַגְדֵּל
הַשֵּׁן עֵינֶיךָ בְּרֻכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּים
אֶפְךָ כְּמַגְדֵּל הַלְּבָנוֹן צוֹפָה פְּנֵי דְמָשֶׁק: ו רֵאשֶׁךְ
עֲלֶיךָ בְּכַרְמֵל וְדַלַת רֵאשֶׁךְ כְּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אֲסוּר
בְּרֵהֲטָיִם: ז מִה־יָפִית וּמִה־נִּעְמַת אֲהַבָּה
בַּתְּעַנּוּגִים: ח זֹאת קוֹמַתְךָ דְמַתָּה לְתַמָּר וְשְׂדֵיךָ
לְאַשְׁכְּלוֹת: ט אֲמַרְתִּי אֲעֵלָה בַּתַּמָּר אֲחֻזָּה
בְּסַנְסֵנִי וַיְהִי־נָא שְׂדֵיךָ כְּאַשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרִיחַ
אֶפְךָ פֶּתְפוּחִים: י וְחַכְךָ כִּיִּין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי
לְמִישְׁרִים דּוֹכֵב שְׁפֹתַי יִשְׁנִים: יא אֲנִי לְדוּדֵי
וְעֲלֵי תְשׁוּקָתוֹ: יב לָכֵה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדָה נְלִינָה
בְּכַפְרִים: יג נִשְׁפִּימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אִם־פָּרְחָה
הַגֶּפֶן פֶּתַח הַסְּמֹדֵר הַנִּצּוֹ הַרְמוּנִים שֵׁם אֶתֶן
אֶת־דְּדֵי לֶךְ: יד הַדְּוֹדָאִים נִתְנוּ־רִיחַ וְעַל־פֶּתַח־נוֹ
כָּל־מְגִדִים חֲדָשִׁים גַּם־יִשְׁנִים דוּדֵי צְפַנְתִּי לֶךְ:

ח א מי יתנדב כָּאֵח לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי
 אֲמַצְאֶךָ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם
 לֹא־יָבוֹז לִי: ב אֲנִהְיֶךָ אֲבִיאֶךָ אֶל־בֵּית אִמִּי
 תִּלְמַדְנִי אֲשַׁקֶּךָ מִיַּיִן הִרְקַח מֵעֵסִים רַמְנִי:
 ג שְׂמֵאלוֹ תַּחַת רֵאשִׁי וַיְמִינוּ תַּחֲבַקְנִי:
 ד הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם מִה־תַּעֲרִוּ |
 וּמִה־תַּעֲרִוּ אֶת־הָאֵהָבָה עַד שְׂתַחֲפֵן: ה מִי
 זֹאת עָלָה מִן־הַמְדָּבָר מִתְרַפֶּקֶת עַל־דֹּדָה
 תַּחַת הַתְּפוּחַ עֹרְרִיתֶיךָ שָׁמָּה חִבְּלָתְךָ אִמְךָ
 שָׁמָּה חִבְּלָה יִלְדָתְךָ: ו שִׁימְנִי כַחוֹתֶם עַל־לִבְךָ
 כַחוֹתֶם עַל־זְרוּעֶיךָ כִּי־עֵזָה כַמוֹת אֵהָבָה קָשָׁה
 כְּשֹׂאֹל קִנְיָה רִשְׁפִּיָּה רִשְׁפִּי אִשׁ שְׁלֵהֲבַתִּיָּה:
 ז מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאֵהָבָה
 וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטַפּוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹן
 בֵּיתוֹ בְּאֵהָבָה בּוֹז יָבוֹז לּוֹ: ח אַחוֹת לָנוּ
 קַטְנָה וְשָׂדִים אֵין לָהּ מִה־נַּעֲשֶׂה לְאַחוֹתֵנוּ
 בַּיּוֹם שִׁדְּבַר־בָּהּ: ט אִם־חֹמָה הִיא נִבְנָה
 עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף וְאִם־דָּלַת הִיא נִצּוֹר עָלֶיהָ
 לוֹחַ אָרוֹז: י אֲנִי חֹמָה וְשְׂדֵי כַּמְּגִדְלוֹת אֲז
 הֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם: יא פָּרַם הָיָה

לְשַׁלְמָה בְּבַעַל הַמֶּזֶן נָתַן אֶת־הַכֶּרֶם לְנֹטְרִים
אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף: י' כֶּרְמֵי שְׁלִי
לְפָנַי הָאֵלֶף לָךְ שְׁלֹמָה וּמֵאֲתָיִם לְנֹטְרִים
אֶת־פְּרִיָּו: י"ג הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים חֲבָרִים מְקַשְׁבִּים
לְקוֹלְךָ הַשְּׁמִיעֵנִי: י"ד בָּרַח | דוֹדֵי וְדַמְהֵלְךָ
לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרֵי הָאֵילִים עַל הָרֵי בְשָׁמַיִם:

רְבוּזֵן כָּל הָעוֹלָמִים, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי
וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שְׂבֻכֹת שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר קָרִיתִי
וְלַמִּדְתִּי, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ קִדְשִׁים. בְּזֻכּוֹת פְּסוּקֵי, וּבְזֻכּוֹת תְּבוּתֵי,
וּבְזֻכּוֹת אוֹתֵיזוֹתֵי וּבְזֻכּוֹת נִקְדוּתֵי, וּבְזֻכּוֹת טַעְמוֹ, וּבְזֻכּוֹת
שְׂמוֹתֵי, וְצִרְפוּי וְרִמְזוֹ וְסוּדוּתֵי הַקְּדוּשִׁים וְהַטְּהוּרִים,
הַנּוֹרָאִים הַיּוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ. שֶׁתְּהֵא שְׁעָה זֹאת שְׁעַת רַחֲמִים שְׁעַת
הַקְּשֻׁבָה שְׁעַת הַאֲזָנָה וְנִקְרָאֵךְ וְתַעֲנֵנּוּ. נַעֲתִיר לָךְ וְהַעֲתֵר לָנוּ,
שִׁיְהִיָּה עוֹלָה לְפָנֶיךָ קְרִיאַת וְלַמּוֹד שִׁיר הַשִּׁירִים, כִּאֲלוֹ הַשִּׁגְנוּ
כָּל הַסּוּדוֹת הַנִּפְלְאוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת אֲשֶׁר הֵם חֲתוּמִים בּוֹ בְּכָל
תְּנַאֲיוֹ וְנִזְכָּה לְמָקוֹם שְׁהַרוּחוֹת וְהַנְּשֻׁמוֹת נַחְצְבוֹת מִשָּׁם, וְכִאֲלוֹ
עָשִׂינוּ כָּל מַה שְׂמוּטָל עָלֵינוּ לְהַשִּׁיג, בֵּין בְּגִלְגּוֹל זֶה בֵּין בְּגִלְגּוֹל
אַחַר, וְלִהְיוֹת מִן הָעוֹלָם וְהַזֹּכִים לְעוֹלָם הַבָּא עִם שְׂאֵר
צַדִּיקִים וְחַסִּידִים, וּמֵלֵא כָּל מִשְׁאֲלוֹת לְבָנוּ לְטוֹבָה, וְתִהְיֶה עִם
לְבַבְנוּ וְאִמְרֵי פִינוּ בְּעַת מַחְשְׁבוֹתֵינוּ, וְעַם יְדִינוּ בְּעַת מַעֲבָדֵינוּ.
וְתִשְׁלַח בְּרַכָּה וְהַצְלָחָה וְהַרוּחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדִינוּ, וּמַעֲפָר
תְּקִימָנוּ וּמֵאֲשָׁפוֹת דְּלוּתָנוּ תְּרוּמָמָנוּ, וְתִשָּׁב שְׁכִינְתְּךָ לְעִיר
קֹדֶשְׁךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. אָמֵן: